

فه رهه نکا کوردی - (القاموس الكردي)
جه گهر خوین

www.iqra.afhamentada.com
منتدی إقرأ الثقافی

PERHENGHA KURDI
CEGER - XWIN

ره قابه لئی ته ماشاکریه
بغداد - ۱۹۶۲

ئەم كىتەبە

لە ئامادەکردنى پىنگەى

(مىنىرى ئوقرا ئىقافى)

WWW.IQRA.AHLAMONTADA.COM

بۆ سەردانى پەىجى پىنگە:

[/https://www.facebook.com/iqra.ahlamontada](https://www.facebook.com/iqra.ahlamontada)

بۆ سەردانى پىنگەكە:

<http://iqra.ahlamontada.com>

مىنىرى ئوقرا ئىقافى

بهرنامه

۱ - بۆچی بلەز وسفك مه ئەف نفشت چاپكرن ؟

ههروه كۆ هاته زانين به شهك خوه ندنا كوردی دكولیا آداب ده هاته
فهكرن ، ده سهك كورمانجی هاته قرار دان و گه لهك جهتی سهربلندی
یه زمه ره كۆ سیدائی ده رسا كورمانجی ئەز بوم ، ته نئی دقابو هن نفشتی
كورمانجی هه بن كۆ ب خوه نده فانی خوه بدم زانین ، ههروها ل جهم من
دیوانا جزیری و (مهم وزینا) خانی و جهند دیوانی من پهیدا دیون لــــــی
خوه نده فانی مه بدیوانا جزیری و خانی رازی نه دیون ، ژبه ر كۆ تێ ده عربی
گه لهك هه بو . ههروها م ژي نكاربو هه ر ته نئی دیوانی خوه بیژم ،
ژله ورا فه گه ریامه سه ر چه ند ، كه فه نفیسارین خوه كۆ به ری چه ند سالا
ل جهم من دقول وكونجی خانیا ده هاتبونه فه شارتن .

هه ر چقاس من سی جارا سه رگو هه ری هه ف كرن وگو هه زین
وراستكرن ژي لی هێژي زكهم و كورتی وچه وتیا نه فالانه :

۲ - داخوازا مه ژ چاپكرن چ بو ؟

۱ - ژبۆ آریكاریا خوه نده فانی خوه بكم .

۲ - آریكاریا زمان زان وری فه كرنا ژبۆ یه كیا زمانی كوردی .

۳ - به ری كۆ زعراقی ده ركه فم دقابو قاچه ند روپه لا چاپكهم .

ژبۆ فی آوای هێفیدارم كۆ مه ژي كه فره ك ژده فی ریا یه كیا زمانی
كوردی دابی آلی . نه گه ر چه ندا كه م و كورتی تێ ده هه بن دده مین هیتی
ده دكارن راست بكن .

:- ئەف تشتی كۆ مه دقان هه ردو هه ژماری فه ره نگا خوه ده

نفیسی یه نه ته نئی كوردی ته فه - نه ته نئی كورمانجی آفه ، به لكی نه ته نئی
تشتی كۆ دزانم ته فه . به لكی گه لهك تشت هه نه كۆ نه هاته پیرا من ، جاوا
كۆ گه لهك شیوه هه نه كۆ نزانم . به لكی آلیكاری یه كه ژبۆ فه ره نگا
مه زن - فه ره نگا كوردی یا ته فایی . ل جهم من تشتی دفه ره نگ

ورڙمان وهڙاني ده ٻينه چاپڪرن ڪم وڪورت ونه تهما من ، ژبه رکڻ
دايروده هم نڪارن هر تشتي تهمام بکن .

۳ - عربي وسوراني •

هرسي نشتي من بڪورمانجي هاتبون نفيساندن اي مروفين لجا •
آليڪاري دقهارا خوهده هيتي ڪريون ڪڙ هه رنهبي بڪم وڪورتي شهز
هنڪ گوتتي ڪوردي بههربي تهفسيربكم - فهوه زيرم • چاوا ڪڙ هن
زخوندهفاني مه دخودستن هن شيوهي سوراني تيكهل بكم • زلهورا
بي ڪڙ خوه ڪاربكم من نهف باري ها دانه سهر ملي خوه •
ههروه ڪو گهروه ڪي زانين ڪڙ مدهتي چاپي ژبو ههسي نشتا
زسالهڪ زيدهتر نهبو •

۴ - آليڪاريا جامعا بهغداد •

گهلهڪ بهختيارم ڪڙ جامعا بهغداد آليڪاريا من ڪريه وپسن
وسپاسي خوه زجامعا بهغدا ره يشڪيش ڊڪم ، اي گهروه ڪي هم بدن زانين
ڪڙ جامعا بهغداد (۵۰۰) دينار ژبو چاپڪرنا سي نشتي من دانه من ، اي
(۴۰۰) دينار دنشتا يه ڪم ده هاته خهرجڪرن ؟ تهني ددهستي من ده
ژبو چاپڪرنا فاههردو ههژمارا (۱۰۰) دينار مان ، اي ناچاره من زخرجيا
زاروڪي خوه ساله ڪي ڪيم ڪر وداني سهر حهقي چاپي •
ههروه ڪو مهديش ده گوته ، داخوازا مه نهفريرا دنياي بو ، نهز
زمال وباره ره ستوخواري ودهست دريژي ناکم ، اي مال نهبي تشڪ
يڪ نايي • ڪورمانج ديژن :- مال فولوچي ميرايه •

۵ - شيوهي ڪورمانجي •

شيوهي ڪورمانجي گهلهڪ دهولهمند وسفڪ ومهزنه :-
دهولهمند ، ژبه رکڻ ههمو جوڙ و آواي هڙاني - نهدهبي ورڙمان
تي ده بهيدا دين • نيرومي دجهي گهروه ڪي ده ههنه ، شهر ولاوڪ
واقفتهسهر وچيروڪي رهنگارهنگ تي ده بهيدا دين •

سفكه ، ژبهركو زېده پاشگړۍ بڼه داخواز تېده پهيدا نابښ ،
به رناتې پاشگر دكورمانجي ده نهمانه •

مهنه ، ژبهركو زمانې كوردي وه كه شهرفخان ديږي چار
سيونه :- كورمانجي ، گوري ، كولهورې ، لوري ، بهلام كورمانجي
بگر سي ، جارا لگورا ههژمارا دهره بهگي ولواء ولگورا ههژمارا نفوس
كورد ژهرسي بهشه كانې دي مهزتره :- نهگهر كوردستان (۲۵) لواء
بي (۲۰) ژي كورمانجن • ههرتهنې حقه ، حشه لواء دكورديستان
بندهستي تركيا دهنه •

جا نهگهر براسي دخوازن زمانې كوردي بخوين - فربين
گهره كه كورمانجي بزائن • نهكو داخوازم نهوه شيوه كانې ديكه بمرن
نا ، بهلكي دخوازم زمانې كوردي براسي بڼه زانين •

۶ - هيني •

ژهمو خوه ندفانې نقشتي خوه هيني دكم كو كم وكورني ونه سازي
وجهوتي بڼه نقشتي من بدن زانين ونفيساندن ژمنره بشين تاوه كو
دفشنا ههژمارا سيم ده بهلاف بكم دگل سپاس مال آفابي •

• • •

نهف رهنج وستهم لمن سه راسهر
سيه ساله ژبو وه بومه رهنجهر
خوارن وجي وجلك ژجه من
بوچي ژمهرا دين بهدژمن ؟
هم روژ وشه فان مهسهر نهكر خهو
هرچي ژمه هات مهكر ، مهبي تهو ؟
دهنگي مهبو كو بهري ته دا ژور
ايدى چه دفي ژمن ؟ نه مهك كور !
- جگر خون -

۱۹۶۲-۸-۲۷

(جو)

(جومك) - جەئى دەزگەھى جاوہ •
كۆرتەكە جومكفان تى دە
رودنى • وہ ھارەنگە بويە ئاف
ژبۆۋى دەزگەھى ع (آلە
لنسيج اليدوي) •

(جورك) - ئەو پەزا كۆ ھورويى
ھافلە • يانى بكارنايى
كۆبىي سەرميانە كى باش
ھوروروت و كىم ھايە • ع
(نوع ردیى من الاغنام) •

(جون) - رەنگەكە • دناق بەرا
رەش و سىي دە يە •
دېئىن :- سەرى بارام جون
بويە ، يانى سىي كىتە ئاف
رەش • ع (خلیط من الاسود
والابيض) •

(جى)

(جىر) - كوزە • تى دە آفئ
دكشىن • دەستك جىرە
يەك مېنە ... ھن دېئىن :-
(جەر) • دىي ژ (گىر) ھاتىي ؟
گىر - گىرى - ئافاۋى فرەھ •

دېئىن ئەف دەن بگىرە ، يانى
ئافاۋى ستورە - فرەھ •

(جىزى) - كوما دەخل وزادە • دېئە
رى دە كورمانج دېئىن :- جىزا
گەنمى مەگەلەك مەزىنە •
فئ جىئى بېشە • ع (كومة من
الحبوب) •

(جىنىك) - ھەردو آلىيى سەرى
مروغانە • دېئىن :- بارام
كەفرەك لىجىنىكا دژمن دا •
باشى بويە ئافئ وان زىروزيئى
كۆ ژن ددن بەرجىنىكاخوہ •
وہ ھارەنگە ژ موۋى جىنىكارە
تى گۆتن :- جىنىك وىسك ع
(الصدغ) •

(جىو) - يا (جىۋى) • ئەوہ كۆ دو
زارووك ، دوکار ، دو جاندار
ژ دىكى بىزىن • دېئىن :-
بىزنامە زايە دوکار جىۋى آىنە ،
ژنابارام دوکور جىۋى آىنە •
ژيەكى بەرزۆر جىۋى يە • ع
(التوأمان) •

(جىي)

(جىب) - ئافئ تۆتۈمۈبىلەكە بچوگە

(جي - ر - ل - م - ن)

(جي - ن) (ج - آ)

ناف داره • ژنه وروپي هاتييه
 کوردی •
 (جينار) - دراوسيه • دبی ژ (جي نهر)
 - جي گر هاتييه • وي چاخئي
 گوته که کوردي يه لي ژ
 (جيران) هاتييه عربي يه •
 ع (الجار) •

(جيل) - گيل • نافي ملله ته کی يه
 دايرانئي ده يه • (ابو الفداء
 الحموی) ديئری :- فرس -
 فارس سي ملله تن :- جيل -
 کورد - ده يله م • لي وادياره
 جيل ايرؤ نافي (فارس - فرس)
 ژخوهره ستانديه • ع (قوم من
 الفرس) •

(جيم) - نافي تيه کئي يه • (جيم
 وگولپه ري) نافي پچيرو که که
 منه •

(جي کرن) - يا (بجي کرن) •
 جاره ک بداخوازا (تحقيق)
 هاتييه :- بارام وندابو بو لي من زو
 بجيکر ، نه وشتي ته دگوت
 مه بجيکر ... ههروه ها

ميقتاني خوه هه مي به جي کرن •
 ياني من جي زوا ره دی - داني •
 نهف (ژيده ري) تي په ره • ع
 (بمعنى التحقيق والمكان) •
 (جي بون) - ژيده ري تي نه په ره • لي
 داخواز ههريه که •

(ج - آ)

(جبرا) - نافي ايله که کورده بناف
 وده نگه • ل سه رحه داييه ،
 خالد به گئي جبري کؤد سالا
 ۱۹۲۵ م • هاتييه بدارفه کرن
 نافداره • ع (عشيرة كوردية) •
 (جيا) - بسوراني بداخوازا جدا -
 جدوا - جهئي • هاتييه •
 ديئرن :- ليک جيانابن ،
 زههف جدا نابن - جهئي نابن •
 (جياواز) ژفر ده رکته • نه مه
 جياوازه - جهئي يه • بکورمانجي
 جيا ده ينه • نفينا ده يه • جي -
 جيا - جيکا بداخوازا نفين
 هاتييه • چاو اکو (جي) بداخوازا
 (مکان) هاتييه •

(جدوا) - جدا • جيا - جهئي هه مي

(ج - ئى - ئى)

(ج - ئى - ئى - ت - ز - د)

بداخوازه كى نه • ع (بمعنى
الافتراق) او الغير •

(ج - ئى)

(جهن) - جيا - جدا - جدوا
بداخوازه كى نه • چاواده
باس بويه •

(ج - ي)

(جندى) - دىي بداخوازا تورن هاتىي •
كورمانچ دىژن: - بارام وه كه
جندى يه كى بوتا يه • هه روده ها
دىي بداخوازا سپاه وله شكه ر
هاتىي • وادياره كو له شكه رى
بوتا كه له ك جوان وخوه شك
ورندبو • ژله ورا ناف دار بونه •
لى دىي (جندى) ژگوندى
دهر كه تىي وى چاخى ئه ف
گوتن ژكوردى چويه عربى •
گوندى له شكه رى دهره به گ
و امرا بون •

(جوردى) - نافى مشكه كى نه زنه •
دبه يدەرا ده خويا د بن •
(جلفى) - نافى نفشه ك هه سپه •
ل جزيرى په يدا د بن •
(جوانى) - بجو كى هه سپاه •

وهاره نكه بداخوازا خورتانى
وگه نجى هاتيه • عط (المهرة) •
(جرجب) - نافى چه مه كى يه • ژ
روژآفائى بازارى ماردىن دهر
دكه فى • ع (اسم نهر في
الجزيرة) •

(جفات) - كوم بونه • جفینه •
ديژن: - ايشه ف جفات ل مالا
بارامه • وها ره نكه بداخوازا
(جمعية) هاتيه • (جفاتا ملله تا -
جمعية الامم) • ع (الاجتماع
والجمعية) •

(جيات) - بسورانى شون وجى يه •
ديژن: - بافه رهاد له جياتى
بارام بى • يانى به ره فەرهاد ل
شونا بارام - ل جهن بارام بى،
ژبه ر بارام فه بى • ع (المكان
والبدل) •

(جياواز) - بسورانى يه • ژجيا وجدا
- جدوا - جهن • دهر كه تيه •
ديژن: - نه مه جياوازه • يانى
نه ف يه كى دى يه - باشقه يه •
(جرر) - ژ (گزر) هاتيه • قايش
وبه ره رى يه • بارام وزورؤ

ناف ز بچو کئی سه والاره -
ده وارا ره • دپژن :- جغ جغ
دمالا بارام ده نه مایه • یانی
بجاره ک تالان بویه •
په ریشان - به له نگاز بویه •

(جلق) - کورمانج دپژن :- بارام بویه
جلق ژمن فه نابي • لی نزام
ز کوهاتیه •

(جوئله ک) - بداخوازا قاتا به له نگازه •
دناف گونداده (همپا) هه نه
و (جوئله ک) هه نه • همپا ده
وله مهندن • لی (جوئله ک) ئی
کو په ز و سه والی وان به هه ف
ره دبن (جوئله ک) • یانی
نکارن هه ریه ک په ز بکر
وخوه دی بکن • ناچاره
شفانه کی دگرن و په زئی خوه
ته فلی هه ف دکن • (جول)
بداخوازا تیکه لاوه • ع (الطبقة
الفقيرة) •

(جفینگ) - یا جفینگه • جهی کومبون
وجفینا جفانه کئی یه • (گه)
بداخوازا جی - شون - ده ر
هاتیه • ع (مکان الاجتماع) •

به هه ف ره جرری دکن • یانی
به ریه ری و دژما هی یا هه ف
دکن • رکئی هه ف د به یفن -
دخه بتن • دپژن :- چقا جرراته
نه خووشه • یانی دان وستاندن
وهه فالی یا ته نه خووشه • ع
[التخاصم] •

(جزیر) - گزیره • دناف به را دو
سینوراده هنک قاد هه یه
کو نایی راکرن
نایی آژوتن ، دبی جرگ
نافی وی قادی - وی سینوری
جزیره - گزیره • هه روه ها
(گزیره) نافی وی مروفتی کو
دناف به را آغا و گوندیا ده
دچی وتی • دتاریختی آشور
وسوریا ناده ز جزیرا بوتاره
تی گوتن :- گزارتای کاردو •
یانی جزیرا کوردا • ع [ارض
بین الملکین] فی الارض السقی •

(جغ) - ده نگئی به ردانا گولک و ساک
و بچو کئی سه والایه • دپژن :-
جغ جغ • • • یانی ده رکه فن •
(جغ جغ) - وه که گج گج • • • بویه

(جل) - گه له ک جارا جل و بهرک	(جفين) - کوم بونه • دبژن:-
ل بهي هدف تين • لئ ديسي	خه لکئي گوند ل هدف جفiane
ژ عربي هاتي • جل و بهرک-	کوم بونه • زنده ري تي نه
کنج بسداخوازه کي نه • ع	په ره • ع [التجمع]
[الالبسة]	
(جن) - ژ (جان) هاتي • بهجن -	(جفاندن) - کوم کر نه • من خه لکئي
باجن - بهجنه وي - بهشنه وي	گوند ل هدف جفاندن - کوم
نافي ايله که کورده دناريختي	کرن • تي په ره •
ده ناف داره ل رازوري شاري	(جهي بون) - جدابونه - جيابونه •
(نصين) دکه في • د	زنده ري تي نه په ره •
(نفسير آرائي) ده دبژن :-	(جهي کرن) - جدواکر نه - جياکر نه •
هنک ژ جنئي نصيني هاته جهم	تي په ره :- بارام وفه رهاد
(محمد) مسلمان بونه • ديسي	زههف جهي بون • من بارام
کوردي بهجنه وي - باجني بن •	وفه رهاد زههف جهي کرن •
چاوا دزمانې عربي ده خوي	(جيابون) - وه که جهي بونه • لئ نه
دکي (جن) (الارواح الشريرة) •	تي په ره •
بهلام لهلام وانيه • نه ارواحي	(جدوايون) - وه که جيابونه • تي نه په ره
شريره و نه ارواحي ره جيمه	(جياکردن) - وه که جهي کر نه •
پهيدانابن، لئ انساني شهرخواز	تي په ره •
وخيرخواز هه نه •	(جدواکرن) - وه که جهي بونه •
(جفان) - نه و کات وچاخ وحي وده	تي نه په ره •
ره کو بههف ره سوزدانه وئ	(جهان) - دنيا يه • کوما (جه) - گه
دوي چاخني ده ول وي جي ب	جي - جه - گه شون و دهرن •
جفن • ع (الموعد) •	جهان ب فارسي کومه بو جه •

(ج - ن) (چا - آ)

باشی بو یسه نافی دنیا • عـ
[الدنيا] •

(جوان) - ب کورمانجی بداخوازا لاو
هاتیه • بسؤرائی بداخوازا
باش هاتیه • بارام جوانه ، یانی
هتیر بیر نه بویه • بارام جوانه •
یانی باشه • جوانی خورتانی یه •
جوانی چیلیکا مه مینئ یه •
جوان رو نافی ایکه که کورده
ناف داره ل سینۆری کوردستانا
ایران وعراق دکه فن • عـ
[الشباب] •

(چا - آ)

(چا) - ژنه والئ بچوک تره • دبی
جارنا زوایی و جارنا ب آف
بی :-

بهسته های ده نایی ! هایی
ده نایی !

توکه فوکال ده ری چائی
... بهسته یه ک بقی
آوی هه یه •

ع [المسیل] •

(چا) - یان (چای) - ناف داره ،
به لاف بویه • ل هه رده ر تی

(چا - آ - نه)

فه خوارن • جای خانه • جهئ
کو تی ده چایی دفروشن •
خانی یی چایی •

(چاله پا) - ژچار له پا هاتیه • یانی ل
سه ر چار له پا دگه ری •
ژزاردۆکاره تی گۆتن :- بارام
هئ ب چاله پا دجی • (له پ)
که فا ده سته • دگه لتلیا • هن
دبژن چار له پا • ژبو سفکی
(ر) آفینته •

(چارتا) - چارقاته - چارتا - چارآفدا •
وه ریسئ خوه چارتا بکسه
چارآفدا بده بهر هه ف • نه زئ
حه قئ خوه چارتا بسیتیم -
چارقاته •

(چاوا) - چه - آوایه • دبژن :- بارام
چاوا یسه ؟ یانی بارام ب چ
آوایی - ب چ ره نگئ یسه •
آلافه که پرسیاره • ع [اداة
للاستفهام] •

(چا - نه)

(چارینه) - نافی دیلانه کئ یسه •
سفکه • چار جارا پیئ خوه ل
قادی دخی • وهاره نگه ژمروئی

(چا - نه)

<p>(چاره) - دهردي بې چاره - دهردي بې دهرمانه - دهردي بې ري. ترك زي ديژن: - چاره .</p>	<p>حيله بازړه تي گوتن :- بارام چارينه لي دخي . ياني ل هه آلي - ل هه راي دليزي . ع [نوع من الرقص] .</p>
<p>(چارمه) - ژچار هاتيه . دليزه كه زاروكاده تي گوتن :- يه كه مه - دو مه - سي مه - چارمه (چاورمه) - ناف داره . دبي ژتركي هاتيه زمانې كوردي وعربي . گوشتي براشتي يه .</p>	<p>(چارده) - كه رته كه زماري يه . چار و دهه . لي نزانم چما (ز) د چارده - حقه - خزده . نه هاتيه ، يارابويه . دبي ژبه گراني بي . ع [اربعه عشرة] .</p>
<p>(چاف فره) - مروفتي دهست فه كړي - جومهرده . چاف تهنگ بركي وي يه . بارام چاف فره يه - چومهرده . فهرهاد چاف تهنگه . چكوسه . ع (السخي) .</p>	<p>(چارچوفه) - چه مبراهه نجهره و هن تشتي دي يه . چار - چفه . (چف) قوزي - خواربونه - ب سهرهف ده ب چينه - ب سهرهف ده خوار بكه . چفتي روغي ، خواري و حيله وقوله بازي نه . ع [الاطار] .</p>
<p>(چا - ي)</p> <p>(چاريني) ياني ته باني سهر چاريني ل سهر چار يا دگهرن . ديژن :- چاريني دمالا بارام ده نه مايه . لي دبي مريشك وقاز . هه بن . ع (ذات القوائم الاربعة) .</p> <p>(چاف ري) - تي كوچاښي وي ل ريا هنا يه . چاف نيريا هنادكي . ع [الانتظار] .</p>	<p>(چارگوشه) - چار قوزي - چار چفه . گوشه بفارسي گوهره - قوزي يه :- گوشي به عامي مهده - گوهره به عامي مهده . گوشه يي نه برو - قوزي يي ابرو يه . ع [الاطراف الاربعة] . او ذوايا الاربعة .</p>

(چا - ئى)

(چا - ي)

(چارى) - خمارى يە • چار - چارى •

بچوكنى وي چار كە • زن ب

سەر خوە دادكن • لسه رى

خوە گرى ددن • هن دىژن :-

خمارى • وهن دىژن :- كنان -

كتانى • (چارچف) ژفر

دەر كە تە • چارقوزى يە -

چارگوشە يە • (المأزر) •

(چارچى) - چارجى يە • چار پەر

چە يە - چار رى يە - چاريانە •

ترك زى ولو دىژن • لى

لجەم من كوردى يە •

(چاف برچى) - ئى كۆ تىر ناخوى •

دىژن :- بارام چاف برچى يە •

يانى چقابخوى تىر ناخوى • ع

[الذى لا يشبع]

(چاف سۆرى) - خورتى وگە ويتى يە •

زۆر وستە مكارى يە • ع

[الظلم والاستفزاز]

(چاف شەكەستى) - ئى تر سۆنە كە - ئى

كۆ چافى وي ژدزمنى وي

شەكەستى يە • نە ماكارى دەست

هلىنى • ع [المستكين]

(چا - ئى)

(چاف نە بارى) - نە خوە ستن - دل

نە خوازى يە • ع [الحسد]

(چاف فە كرى) - ئى هوشيارە - يەر

وەرە - ژىرە كە • چار نابداخوازا

جۆمەردى ھاتىە • ع [الواعى

المتيقظ]

(چاف گرى) - ئى كۆ تشتە كى

نزانى - دنيا نە دىتى يە • ع

(الغسيم)

(چاندنى) - توف كرنە • دىژن :-

ايسال بارام گە لەك چاندنى

كرىە • فەرھاد زۆر چاندنى

كردوہ • ژىدەرە - چاندن -

چاندنى • ع [الزراعة]

(چاف لدەرى) - تولا زى يە • چافى

وى ل دەرە كە دى يە •

(چاندى) - ئى كۆ ھاتىە چاندن •

دىژن :- توفى تە ئى چاندى

چقا يە ؟ ئى نە چاندى چقا يە ؟

ع [المزروع]

(چاكى) - باشى يە • كورمانچ دىژن :-

كە قارى چاكە ، ايشكاقول

بكى دەى ناكە ، ھەربقى رەنگى

نەچىرا كە قاردكن • ب سۆرانى

<p>(چاف ناس) - ئى كۆب چاف خەلكتى ناس دكى - يان ژچافنى خەلكتى واناس دكى • بارام چاف ناسە • ل كى بنەرى واناس دكى • ع [عراف] •</p>	<p>بداخوازا باشە • لى بكورمانجى بداخوازا نىقچە يە • يانى نە باشە ونە خەرابە • ع (حسن) • (چاى) - دەر باس بويە • چا - چايى ناف دارە •</p>
<p>(چەك ناس) - ئى كۆ چە كا ناس دكى دزانی كىژان باشە و كىژان خرابە • وهارەنگە ئى كۆ مروفا زى دناسى زى رە تى گوتن :- چەك ناس • ع [الخبر] •</p>	<p>(چايچى) - ئى كۆ چايى چى دكى - چايى دفرۆشى • وكە قاوۋچى يە • ع (قەوائى) • (چاپ) - پىانەكە • ژبويىفاننى يە • دوچاپ علبەكە • چارچاپ ئۆلچەكە • دىژن :- ل چا پا دە ئى وى ! يانى دە ئى وى وەكە چايى يە • ع [نصف علب] • بچوكتى وى چاپكە • جارنا ماست تى دە دىمەيتن - دفرۆشن •</p>
<p>(چاخ) - دەمە - كاتە • دىژن :- پارفى چاخى بارام خۆرت بو • چاخو بەنگا بارامە - دەما جوانى يا وى يە • ع [الحين والوقت] •</p>	<p>(جات) - يا جاتر • فرەمە • دىژن :- بارام دە ف جاترە • يانى دەف مەزە - دەف فرەمە • دى ژچەتە ھابى •</p>
<p>(چارداخ) - ئەيوان دۆلى - سالۆنە • (چار) كوردى • بەلام (داخ) - داغ (نزانم ژكۆھاتىە • دى زتركى ھابى • ع [انصالون] •</p>	<p>(چاف پىس) - ئى تۆلاز و دزە • ئى كۆل دۆر ناموسا خەلكتى دگەرى - ئى كۆ دزى يى دكى • [الدنى] •</p>
<p>(چارۆخ) - زچەرمى گاوگامىش و دەفا چى دكن و دخن پىيى خوە • چارۆخنى گە مارتى گەلەك باشن • ل شونا كالک</p>	

(چا - ر)

(چا - ف - ف)

[الوحل أو المستقع] •	تینه وه رگرتن • ع
(چاردار) - چاردارا بائی ئه مین به	(چار) - چواره • نافی ژماره کئی به •
ربمال تی ••• بریندارو کوشت	ع [اربعة] •
ل سه ر دکن • چاردارن ب	(چارچار) - یه ک یه ک ، دۆ دۆ ،
وه رپسا گری ددن • ل ناف	سئ سئ ، چارچار •••
کورمانجا ناف داره •	(چاتر) - کومانج دیتزن :- بارام
(چاف) - چاوه • دچافاده چهند نفر	دهف چاتره - یانی دهف مه زنه •
هه نه :- چافی رهش ، چافی	لی بسورانی (چاتر) بداخوازا
به له ک ، چافی شین ، چافی	(چاکتره) - باشتره •
زهر ، چافی میشنی ••• لی	(چادر) - وه که کۆنه - ره شماله •
کوردا گه له ک ل سه رچافی	به لام زبه مویه ، نه زهری
رهش وبه له ک ستران گۆته •	ومویه • پری جارا سپی به ،
ع [العین] •	وژکۆن بچوک تره • ع
(چارچاف) - مروفتی هوشیاره •	(الخیمه) •
دیتزن :- بارام چار چافه ، یانی	(چاکتر) - چاک - باشه • چاکتر -
گه له ک هوشیاره • وه که	باشتره • به لام ل جهم کورمانجا
مروفته کی کۆچار چافی وی	چاک بداخوازا پاکه • یانی نه
هه بن • ع [مبالغة في الحذر	باش ونه خه را به • ع (أحسن) •
واليقظة] •	(چامۆر) - [قور - هه ری] به •
(چارگاف) - نافی به زه کئی به •	ئه گهر ژ (چا - مۆر) دو پارچه
دیتزن :- هه سپی من چارگاف	هاتیه ، دبی کوردی بی ، (چا)
دچی ، یانی ب هه ر چار گافا	زجه م بچوک تره • (مۆر)
دبه زي • به زا چارگاف ناف	دبی (قور) - هه ری بی • یانی
داره • ع (الرکض) •	هه ریا چایی - یان چراف • ع

(چا - ك)

(چا - ق)

(چارچەف) - چار چەف - چارخواری

یە • دو پارچە یە دوسەرئ وئ

دۆخین کری نە زن ل نه وفا

خوہ گری ددن و پارچی

ژۆری ب سەر خوہ دادکن، ل

شوناعایی کورمانج وه ردگرن

- ل خوہ دکن • ع (مأزر سوداء

خاص بالنساء] •

(چاق) - ژچۆکی به ژۆره • ژبو

کیماسی تی گۆتن • دیتزن :-

تول چاتی وی ؟ یانی نـــه

خوہ شک و نه وه که ئی خه لکی

نه • ع (فوق الركبة في حالة

الزم] •

(چاف به لۆق) - ئی کۆ چافی وی

ژده رفه ده بلندبونه ، یان

گه له ک چافی خوہ به رددی

مرووف • ژخراپی ولۆد بیتزن •

ع [تأني بمعنى الفاسق] •

(چار تاق) - چار تاقه • سه روبنی

ههف بونه • نهز چار تاق ل ته

بستیم - یانی نه زی چارقات

ل ته بستیم • ع [أربعة مرات] •

(چاک) - باشه - قه نهجه - چی یه •

دناف به را (چاک - باش) و

ییس ده پاک تی گۆتن • به لام

ل جهم کورمانجیا (چاک)

بداخوازا (یا که) • ع (حسن)

جید •

(چالاک) - چالاک و چه له نگ

بداخوازا چاپک و په هله وان و

سفک هاتیه • چالاک و

چه له نگ جارنا ل به ی ههف

تین • گه نارس و زیهاتی یه •

ع (بمعنى النشيط والبطل) •

(چاپک) - بچوکی چاپه • ده رباس

بویه •

(چاپک) - بداخوازا سفک هاتیه :-

سیدای باتی دمه ولدا کوردی

ده دیتزی :- (چاپک و چه سپان

فه گریا هاته مال) • وه هاره نگه

ترک زی دیتزن :- (چابوک)

یانی سفک • لی نزانم کی

ژکی ستانديه • ع (السرعة) •

(چارک) - بچوکی چاره - بچوکی

جاری یه • ده رباس بویه •

جارنا زن ژمیرا ره دیتزن :-

(چا - ك - م - ل)

(چا - ك)

دكى • ديترن :- چافى بارام
بره وشى فهدانه - بارام
چافينو كه ، يانى چافى وي
بخه لكى فهددن • لى ئمز
بچاف باور ناكم ، چاف
نكارن بكهسي فهددن •

ع - (عين السوء - صاحب عين
السوء) •

(چاف كك) - چاف پسيك •
مروفتى چاف شينه •

(چارلنگ) - چارپى يه - چارپايه •
و كه :- گا - گاميش - دهفه
... دولنگ و كه :-
مريشك • لى هنك هه نه
كه له ك لنگى وا هه نه و كه :-
دوبشك زه هرمار - كه فزال •
ع (ذوى القوائم الاربعه) •

(چاف تهنك) - مروفتى چكوسه •
ع (البخيل) •

(چال) - دگوندى بى آف ده دكولن
زبو آفا بارانى نى ده

چاركا من لسه رى ته بى • زبو
كىماسى ولو تى گوتن •
(تصغير للمأزر) •

(چارىك) - چاريه كه - زچارا يه كه •
(الربع في الزمن) •

(چاريه ك) - زچارا يه كه • زچارىك
بداخوازا خوه فره هتره •
دهه رشتى ده تى گوتن • لى
ديسا بداخوازا (ربع) هاتيه •
(الربع بصورة عامة) •

(چارىك) - بداخوازا (چارك)
هاتيه •

(چاروك) - وه كه چاريكه • زچار
دهر كتيه • چارك - چاريك -
چاروك • بيهك داخوازى
نه • هه مو بچوكى (چار) ن •

(چارچك) - چارچار وه كه خوه -
وه كه هدف • ع (الربع) •

(چافك) - گوزلك - پهرچافك • ع
(النظارة - المنظار) •

(چافينو ك) - نى خه لكى چافينى

(چا - ل - م - ن)

(چا - ن) - (چه - نه)

بجفی • خه لکئی چیا گه لک	ع (خام معروف) •
جالا دکۆلن • باشی بویه نافیی	(چاپکرن) - چاپکردن - ل چاپدانه -
دو گوندا :- جالا ئۆمه ریا ،	ل چاپ خسته • طبع کردنه -
چالا هه بزینیا بچوکئی وئی	طبع کرنه ع - (طبع الشيء) •
چانکه • ع (الصهریج) •	(چاک کرن) - چاک کردنه -
(چال) - بداخوازا به شه • دیتزن :-	باش کرنه •
سوارئی هه سه کی چالی به شی	ع (العمل الطیب والاحسان) •
تیره ••• چال تهو هه سیی	(چاندن) - چاندنی تۆفکرنه •
کۆ نه نیا وی به شه •	دیتزن :- بارام زادئی خوه -
ع (الاغر) •	تۆفئی خوه چاندی به یانسی
(چام) - دارا چام ژسپی دارئی مه زن	خسته بن قادئی •
تره ، بهزه ، تی کریسن	ع (الزراعة) •
وفروتن • گه له ک ستور و بلند	(چاودیران) - چاف تیری به •
دبی • بازرگانی بی دبی •	ع (الانتظار) •
لوه لاتئی مه کیمه •	(چارین) - چارینئی خه یام - رباعیات
ع (شجرة تشبه الحور) •	خیام • ع (الرباعیات) •
(چارشه) - کورد و فارس ب شه فا	(چه ندا) - بداخوازا (مه گهر) •
دژمیرن ، لئی عـرب برۆزا	هاتیه • نه زئی ههرم چه ندا
دژمیری • شه فا چارا به •	بارام ناخوازی •
شهـم - شهو - شهفه •	ع (وان) •
ع (الاربعا) •	(چه - نه)
(چابان) - نافئی جاوه کی به • دبی	(چه نه) - ریگر و تالانکهـر و خون
ژ نافئی چابان - ژاپۆن - یابان	ریژ و شهـرخوازن •
هاتیه • گیم بها و بی رومه ته •	ع (قطاع الطرق) •

(چه - نه - ئي)

(چه - ئي - پ)

خوياکرن • ع (احفاد الامراء) • (جهته لي) - نافئ نقشه ک تفنگه • دېن جهئ فيشه کا ده جهته يه ک هديه • و د ک تفنگئ انگليزي - روسي • ع (نوع من السلاح) • (جهب) - دهه بهر راست ده هتبه لده ستي جهئ ، ده ستي • جهب هره ، راست هره • (جهب و راست) قافيه که - مه لايئ جزيري يه • ديتزن - بارام چه په • ياني بده ستي جهئ کار د کي • چهب هتبه - خوار هتبه • چهب له هف دانا ده ستايه • بچو کئ وي جهبکه • ع (يسار) • (جهب) - دهنگئ لي دان و که تن و لي خستئ يه • گو چهب و کت ، گو چهب وشه قامه کت لي دا • (جهلب) - دېي بداخوازا (صلب) خاج • هتبي (جهلبيا) دشعرا جزيري ده بفتي داخوازي	(چه ره) - يان چيري • نهو گه يايئ کؤ په ز و سه وال دخون • ع (المرعي) • (جهته) - هور و مورئ خوه تي ده بجي دکن • ل شونا خورج - تور هتبه • دېي ژ نه وروپي هتبي • (جي) - چ - آلافه که پرسياي يه • چي دخوازي - چ دخوازي ؟ ع (اداة للاستفهام) • (چه رخي) - ل شونا (فرنگ - آنه) دباره يئ که فناره ده خويـا دکي • (ه) فلس بون • چار چه رخي مه جيدي يه ک بون • ع - (خمسة فلوس قديمه) • (چه في) - يان که في • مير ل سه ريئ خوه گريئ ددن • هن ديتزن جهمه دان • ژبو ژنا - نه پري - پوشي - ته مه زي • ع (الکوفيه) • (جهله بي) - کورئ زوات و مال مه زنا يه • شعره که شيخ رزا شاعريئ کوردئ ناف دار ل سه ر جهله بي ترکي هديه داخوازا وي ددي
--	--

(جه - ت - س - چ - خ)

(جه - خ - د - ذ - ر)

هاتيه :- تهرج و سونبل بونه	چئي دکي - ئئي تشتا چهرخ
ره نار و چهلپا يه ک ب يه ک	دکي . ع ()
له و مه زه نار و چهلپا يه ک	(جهولهخ) - يا چولهخ . هنک
ته نئي يه ک جاره به س .	فله هي بوتا نه . بهمه فره
هن ژ نک ديري فه تين قمتا	دگريان ، کارکه ربون .
که نشتي هن دکن	پيشيا گوته :- (جهولهخا هيني
نه ژفانم ، نه زوانم بهر دهرئي	که فرا مه کن) .
خه ماري بهس	(جهرد) - گرده . چهرمه کسي
(جهوت) - خواره - رکه - مقلوبه .	مه زن پي آفي ژجهما دهردخن .
جهوته - نهراسته - شاشه .	عرب ديژن :- کرد . لي
ع (خطاء - غلطه) .	دشعري کوردي ده گهلهک
(جهوس) - چهوساندن وه کو	هاتيه . (سياهچهرده) .
چلباندنه . سوراني يه .	(جهند) - آلافه که ژماره برسياري
ع () .	يه . چهنده مروف هاتن ؟
(جهميچ) - يا چهوچ . زدار و هاسن	شاگردئي خوهنده گهي چهندن ؟
و بافون چئي دکن پي آفي	ع (اداة عددی للاستفهام) .
ژدهنا - ژجهرا دهردخن .	(جهرهز) - دهن دکن . چهرزاندن
پچوکئي وي چهمچکه -	خوارنا دهن دکا يه - خوارنا
چوچکه .	جهرهزا يه .
ع (الفراقة الصغيرة المصنوعة	(جهپهر) - دشهرا ده کوژکه . لي
لشرب الماء) .	دهن شونا ده سينجه . چهپهرا
(جهرخ) - دولاب و گهرا دولابي	خاني پي مه - سينجا خاني يه .
يه . چهرخا فهله کئي نافداره .	جهپهرا رهزا - سينجا رهزايه .
(جهرخ چي) ئي کو چهرخي	(جهر) - بداخوازا (چرا) هاتيه .

چهرم - پسته • لاق لاسو
 گوشتي كو نايي خوارن -
 وەزا و بئ تەواش و گوشتە •
 دېئرن :- بارام خوە كریه
 چەرمەلاق • یانی تشتەك زئی
 دەرناكه في •

(چهلاق) - ئی - آ كو گەنهك
 دگەری • وه كه چه لاقا دەوه -
 چەلقاندنا دەوه • یانی
 تەفلي هەفە ، كەس تشت كە
 زئی نزانى • دېئرن :- آفلى
 بارام چەلقايە • سفك بويه •
 (چهلاق) ل شونا سەر سەري يە •
 ع (ئرنار) •

(چهك) - بداخوازا (سلاح) ھاىە •
 چەك و بۆسات آلافي جەنگ
 وشەرن • جارنا ل شونا كنج
 تى • چەكئ خوە وەرگرە -
 كنجئ خوە وەرگرە •

(چهك) - جارنا بداخوازا پەرا تى •
 ل شونا پەرا تى • بهايئ وئ
 وەكە بهايئ پەرايە •
 دېئرن تە ژ بانقي چەك
 ستاندى يە ؟ ع (صك) •

دېئرن :- چەر دكن ؟ چەرا
 وا دكن • چەرا - جى -
 چەررە چەرر بداخوازە كئ
 نە • ع (اداة للاستفهام)
 (چەرور) - بداخوازا تەواشە - دۆنە •
 سۆرانى يە • ع (مدھن) •
 (چەق چەق) - دەنگئ چەق چەقو كئ
 يە • (چەق چەقو ك) دارە كى
 بچو كە • ب گەوريا آش فە
 گرى ددن دا وەكو لبالب
 دەخل بئ خوارئ • ئەو دارك
 دەمال كەفرئ آش دكە فسي
 چەق چەق زئی تئ • ژلەورا
 نافئ وى بويه (چەق چەقو ك) •
 كورد دېئرن :- آش چويە
 پەيى چەق چەقو كئ كەتيە •
 (چەقماق) - ناف دارە • چەقماقئ
 تفنگئ نگئ وئ يە • چەقماق
 پئ آگر فئ دخن چفارا
 فئ دخن • ع (قداح) •
 (چەرق) - دەنگئ شكەستئ يە •
 چەرقين زى تئ گوتن •
 چەرق چەرق ولۆيە •
 (چەرمەلاق) - ژ چەرم و لاق ھاىە •

(چه - ك - گ)

(چه - گ)

- (چه پك) - لههف خستا ده ستايه •
 هن ديتزن :- چه پلك •
 ع (التصفيق) •
 (چه رموك) - بازاره كي كورده
 بن ده ستي تر كايه •
 ع (مدينه كوردية) •
 (چه وليك) - مير گي دورا چه مانه •
 هن ديتزن :- حاويك -
 حاوينك • دهي زچول هاتي
 زبه ركو نايي راكرن - آژوتن،
 نه قادا كه سي يه ، بي خيوه دي
 يه - چوله •
 ع (الارض التي تقع ضمن
 حدود النهر وليست ملكا لاحد
 بل مشاعا بين القرية) •
 (چه و ك چه و ك) - دهنگي كوچكي
 بچوكه ، دهنگي چيليكې ته با
 يه • ع (صوت صفار الحيوانات)
 (چهنگ) باز و مله • تفايي يه •
 زمرؤف و ته با و چفيك و
 وتوتكاره تي گوتن • گه له ك
 جارا چهنگ و بازك بههف ره
 تين • ع (الاجنحة) •
 (چهنگ) - خوه هلدانه - خوه
- آفته • ديتزن بارام زجي
 چهنگ بو - خوه چهنگ كر •
 ياني زجهي خوه بلند بو چو
 جيكي دي قه فزي •
 ع (القفز) • چهنگ كرن
 زئي دهري وي يه •
 (چهنگ) - بداخوازا كوله • چهنگك
 آف بده من ، چهنگك آرد بده
 ره وشي ••• ياني كولمك آف،
 كولمك آرده • هن ديتزن :-
 (مستك) مست بداخوازا
 چهنگ - كولم هاتيه •
 ع - (حفنة) •
 (چه نه گ) - بداخوازا چهنگو يه -
 بداخوازا (چه نه) • سهري
 ههردو هستي يي ره خي زيري
 ز دهفي مروف - جانداره •
 كو لزيړ دهف دجفن • هن
 ديتزن :- زهني • زهر يه ك
 ژفان ههستيا ره تي گوتن :-
 (آرگوشك) •
 ع (الحنك) •
 (چه لهنگ) - بههله وان ، سفك -
 گه رناس - زيهاتي يه •

(چه - ل)

ع - (البطل) •

(چه بل) - مل و دہست و بازک و
چہ نگہ •

ع (الزند او الساعد) •

(چه بل) - گوری - کسوتی -
کہ چہلہ •

ع (الملوث از النجس) •

(چہ تل) - سستی گویکہ • نہ کوردی •

لی ہاتھ ناف زمانی مہ •

ع (الشوک) •

(چہ تل) - دبیزن :- چہ تل خیرہ •

یانی خیرہ کہ مہزن - پر -

زورہ • دفرده (چہ تل)

بداخوازا گہلہ ک ہاتھ •

ع (الکثیر) •

(چہ تل) کوچکی نہ کہدی - کوچکی

جولئی یہ • ہن دبیزن :-

واویک و ہن دبیزن :-

توریک •

ع (الواوی) •

(چہ نگل) - دبیزن :- رہوشی و بارام

دہستی ہف چہ نگلانندہ •

وہ ک چہ نگال دہستی خوہ

(چہ - ل)

دانہ ناف ہف • چہ نگلانند

زیدہ ری وی یہ • دبیزن :-

بہف بچہ نگلی نہ • ہن

دبیزن :- بشہ نگلی نہ ، یانی

بہفہ گری دہ ، وہ ک

چہ نگال بافیترہ ہف •

(چہ نگال) - یا چہ نگل - چہ نفل •

کاروان و کارکہر باش دزائن

زہاسن چئی دکن و پیئی بارا

باردکن - ہل ددن ملی خوہ •

لی ہن چہ نگل ہنہ کول

مال تشتا بوانفہ بدارفہ دکن -

دادلہ قنین •

ع (الکلاب) •

(چہ بل) - دہستکی بہرؤش و ساتل

و قادولک و کاخک ... ہن

دبیزن :- دہستک • بچہ بلئی

بہرؤشی بگرہ •

(چہ مال) غم و دہرد و بارگرانسی

یہ • دبیزن :- چہ یہ ؟ تہ

چہ مالا فہرہاد دایہ سہر ملی

خوہ - یانی تہ باری وی دایہ

سہر ملی خوہ - تو غم و

• ع (النهر)	دەردى وى دخـوى -
(چەم) - چۆيە - دارە • ژبوؤ	دکيشي •
• شەر باشە	• ع - (تحميل هموم الناس)
• ع (الحصى)	(چەوال) - خاش • وە کە تەليسە •
(چەرم) - پوست • چەرمى گە ،	لئى ژموو وهرىيى يئى چئى دکن
• چەرمى ، چيلە کا •	درئز و زرافە ، ژبوؤ بارە
• ع (الجلد)	بازرگانی - کاروانى يئى دکن •
(چەن) - چەنە گە - چەنگۆ يە •	• ع (الگونيه - اکیاس)
سەرى ھردو (آرگوشکا) کۆ	(چەم) - ژرۆبار مەزن تـرە •
ل بەر دەف - ل ژيەر دەف	(رۆ) چەم - (بار) یا ژ بهار ،
• دگهين ھەف دبی چەن •	یا ژ باران ھاتیە • ئەگەر باران
• دەرباس بویە •	نەبارى ، یا نە بهارى دبی
• ع (الذقن)	بچکي - زوا بيى • لئى
(چەنکرن) - چەنگ کـرنە -	چەم ھەر دبی ھەبي • لئى
قەزاندنە • دەرباس بویە •	گەلەك کورد ھەنە کۆؤ
• زیدەرى چەنگە • تىپەرە •	(رۆبار) ل شونا چەم دبیژن •
(چەنگ بون) - زیدەرى تىپەرە •	ھەروھا رۆبار د دیلوک
• داخوازا وان یە کە •	وہستى کوردی دە ژچەم بتر
(چەقچقاندن) - ئەوہ کۆ دوکە فرا	ھاتیە :-
ل ھەف خي چەقچەق ژئ	بەردان
• بئى •	فی رۆبارى خومە خومە
(چەنگلاندن) - دەرباس بویە •	وئى ل بەر ھاتی قال وقورمە
• زیدەرى چەنگلە • چەنگلاندن	مەمکئى گەورى سئف وخورمە
• ئەوہ کۆ چەنگئى خوہ وە کە	• روبرزى نئى گۆن •

لئی نزانم چیه ؟ یان شوشو
 بناق باژیر که تیه یانسی
 تشنه کی بدزی ههیه خه لک
 ژههف ره دبیزن لئی نزانم
 چیه • ع (الوشوشه) •

(چ - آ)

(چرا) - آلاسه که پرسیاره •
 دبیزن :- چرا بارام غهیدیه ؟
 بوجی بارام توره بویه ؟
 ع (اداة للاستفهام) •
 (چرا) - شهاله - روناھی به •
 بهرئ ژ کاخک چئی دکرن ،
 لئی باشئ زنه نه که چئی کرن •
 دوتئ گه نه ک و گاز تئ ده فیل
 دشهوتی •
 ع (السراج) •

(چقا) - بداخوازا چه قه دهره •
 چه قیاسه • زکوردی و عربی
 گهایه ههف • الاقه که
 برسیاری به • چقا په زئی وه
 ههیه ؟ چقا سوالئ وه هه نه ؟
 چقا جاو زوهره دقتی ؟
 دهه ماده بداخوازا چه قه دهره •
 ع (أداة للاستفهام) •

چه نگلا بخن ناف ههف •
 (چه لپاندن) - هه رماندن نجس کرنا
 تشنه کی به • دبیزن :-
 کوچکئ ماستئ مه چه لپاندیه
 نجس کر به هه رماندیه •
 ع (ولوغ الکلب) •

(چه لپزانندن) - دشا قولئ ده
 چه لپزانندن ههیه دتفکئ ده
 ههیه • چوک لسه ر شاقولئ
 دانی لئی چه لپی ، یانسی
 نه گرت • تفنگا من چه لپی •
 آگر فئ نه که ت ، یا فیشه ک
 نه ته قیا •

(چه لقاندن) - لههف که تن -
 ههف خستا آف وهه می تشئ
 رونه :- گهورئ ماستئ خوه
 چه لقاندیه • چه لق بیلئ
 آفئ دکه فن • چه لئق -
 چه لئق • چه لاق - گه روک
 ژفر ده رکه تیه •
 ع (صوت الامواج) •

(چه وچه) - یاشه وشه • کورت
 وپستا ناف گوندایه • دبیزن :-
 چه وچه و بناق گوند که تیه

- (چکا) - بداخوازا (ههلا) هاتيه •
 ژبو هوشيارى وبانگه •
 دبژن :- چکا وهره بئى بارام
 چه کريه ؟ تئى ده ههک
 پرسيارى ههيه • •
 ع - (اداة اللنداء والاستفهام) •
 (چما) - وه که (جرا) هاتيه •
 دبژن :- چما بارام هاتيه
 گرتن ؟ چما نه سرين
 زخوهنده گهئى هاتيه ؟
 ع (اداة للاستفهام) •
 (چيا) - ل شونا (کيو - کوه) هاتيه •
 بهلام شاخ - کوپ زنار • • •
 بهره چه بهرچئى چيانه •
 ناهه کي تهايتى يه •
 ع (الجبيل) •
 (چ - نه)
 (چرچره) - نه و مرؤفئى کؤگه لهک
 دهره وا دکى - دچرتي •
 ع (المبالغ في الکذب) •
 (چره) - (چهره) - بداخوازا
 (جرا) هاتيه • دهرباس بويه •
 (چفاره) - جگاره - سکاره •
 بداخوازه کئى نه • ناف داره •
- ع (السجائر) •
 (چله) - دزفستانى ده (۲۰) رۆژ
 زکانونا يه کهم و (۲۰) رۆژ
 زکانونا دوم دبن چل رۆژ
 نافئى قا چل رۆزا چله يه -
 چله ئى رفتهانى يه • چلئى
 هافينى زى ولويه • يانى (۲۰)
 ز ته باغ و (۲۰) ژ ته موزئى
 چلئى هافينى يه • دفان ههردو
 چلا ده رۆژئى بناف و
 دهنگن • دزفستانى ده گه لهک
 سار و دهافينئى ده گه لهک
 گهرمن •
 ع (اربعينية الشتاء والصيف) •
 (چل بهره) - نافئى گه ياکي يه •
 لئى ل جهم من (چار بهره يه)
 بويه چل بهره • ژبه رکۆ
 بهلئى وى چار بهرجه يه -
 نه چل بهرجه يه •
 ع (اسم نبات) •
 (جفته) - تنگسا نيچير وراوه •
 ع (بندقية الصيد) •
 (چ - ئۆ)
 (چتۆ) - آلاهه که پرسياره • خه لکئى

(چ - ئو)

کورداغنى دېئۇن • چه -
 پرسىاره • تۆ - تۆن • بداخوازا
 رەنگە - تۈزە •
 ع (اداة للاستفهام) •
 (چرتۇقۇرتۇ) - مۇۋقۇ دەرەوين كۆ
 كەس پى باۋەر ناكسى •
 وھارەنگە ئافى چىرۆكە كى يە •
 ع (الرجل السفیه) •
 (چكۆ) - آلاڤەكە (ئەگەرى -
 شەرتى) يە • دېئۇن :- چكۆ
 بارام چۈپە ئەز ناچم •
 (چلۆ) - آلاڤەكە پرسىاره چلۆ
 فەرھاد بته نى زۆرا دوھەزار
 لەشكرى دژمن برىه ؟ چلۆ
 ئەمى زېن دەستى دژمن
 دەر كەفن ؟
 ع (اداة للاستفهام) •
 (چلۆ) - بەلى دارانە • يىشبا
 گۆتە :- كۆرى بەرى مە
 عەلۆ بى وى خوارنا مە چلۆ
 بى • لى چلۆ مەر تەنى
 زېلەلى دارا بەروى ومازى رە
 تى گۆتن • ژفانى دى رە •

(چ - ئى - ئى - پ)

دېئۇن :- بەلى دارى •
 ع (اوراق شجرة البلوط) •
 (چ - ئى)
 (چرى) - ل جەم بۇتا بداخوازا
 پائىزە • چرىا پىشى ، چرىا
 نافى ، چرىا پاشى • بەلام
 پائىز خۈ شترە •
 (چلى) - پەزكى دارانە :-
 سترانەك دېئۇ :-
 لى لى جانى ! بەرە گۆندى
 مە گرانە
 لى لى جانى ! كۈبارى ! چلى
 و دارى سالى دېن دە مانە ...
 (چ - ئى)
 (چچى) - چچە - مەمكە • ژبۆ
 زارۆكارە ولۆ تى گۆتن •
 (چرى) - لىزەكە كوردى يە •
 دۈبەندى يە قۆمك تى دەھەپە
 پوچكرن تى دەھەپە •
 (چب) - دەنگى دلۆپى آقى يە •
 (چبچىۆ) نافى شۈنە كى يە •
 لچۆلا ھەسارى يە • زبەركۆ

(ج - پ - ت)

چبچب ژاقي نسي نافي وي
بويه چبچبو .
ع (صوت نقاط الماء) .
(چب) - رابونا سفك و بلسه زه .
بارام گو چب و رابو سهرخوه
ع (القيام بسرعة) .
(چلب) - وه كه (چب) ژبو سفكي
يه . بارام گو چلب و رابو
سهرخوه . چلباندن برينا
په زالوكي دارايه . چاوا
ژبو خاپاندن تي . ديژن :-
بارام چهند دينار ژ زورؤ
چلباندن . ياني مهو خاپاند
ع (الحيل) .
(چت) - رابونا ل سهر سهرتي خوه
يه . دليزا كاب و خلچا ده
خويا دكي . ديژن :- كابا من
چت رابو . خلچي من چت
هاتيه .
ع (القيام على رأسه) في بعض
الالعب .
(چرت) - دهنگي چراندني يه .
كراسي بارام گو چرت و

(ج - ت - س)

چريا . (چرتي) تي گوتن ژ
وي ژنكا كو وه كه كوچكا
گه لهك دگه ري ل مال ناميني
ره تي گوتن .
(چفت) - بي قدوشه . ديژن :- بارام
چفته ايرؤ هاته مالا مهو گايي مه
مر . فهرهاد چفته نهف سهرتي
سي ژنا دخوي . ع (النحس) .
(چفت) - بداخوازا جوته - زويه .
ايرؤ بارام چفتهك كهو
گرتيه - جوتهك كهو گرتيه .
چفت چفت وهرن - جوت
وهرن . ع (الزوج - اتان) .
(چروس) - روئاهي يه . چوكي وي
چروسكه . آگرهك ژ دورفه
دچرستي . ياني روئاهي وي
خويا دكي . ژدورفه چروسكي
آگرهكي خويا دكن . ع
(البصيص - الوميض) .
(چقاس) - چقا يه - چه قه دوره - چه
قياسه . ژ (چه قاس) بداخوازا
(قاس) يا كوردی هاتيه .
ديژن :- قاسكي وهره

(ج - س ج - خ - ن)

(ج - ر - ف)

مالا مه - دمه کئی - بارام چقاس ل مالا وه مایه ؟ ع (أداة للاستفهام) •	(جر) - دمه ما شیر ژ گو هانا تی خوار بچر تی هر تیریزه ک چره که • دبیزن :- چره ک شیر بده کوری خوه •
(چکوس) - مروفتی دهست گرتی ، دران دقر کئی دمه • دبیزن :- بارام گهله ک چکوسه - یانی گهله ک دهست گرتی یه - چاف ته نگه • ع (البخیل) •	(جر) - بسهر هه فده هاتیه گوفاشتن • دبیزن :- نهف به نیری مه چر بویه • یانی نایی خوارن • چروک - چکوسه •
(چچ) - چچک - چچی • مه مکه • دهرباس بویه • ع (الثدی) • (جراخ) - یا چراغ • رو ناهیا سهری دارا یه • ع (الشعلة) •	(جرر) - دهنگی چراندنا تشته کی یه • جاوی مه گو چرر ••• و جریا - زهف چو - قه تیا •
(جرالخ) - یا چرالغ • داره که سهری وی دکوتن و اگر فی دخن • ل جهم مه گه یاک هه یه نافی وی چالانخ - چرالغ • دفی بابه تی ده بکار تی • ع (المشعل) •	(جرچر) - دهنگی مروفا یه • ئی بی داخواز و بادی ههوا یه • دبیزن :- چه چرچرا بارامه ؟ یانی بده رهوا دکی چرچر - گو تی بی داخوازا - بی کار دبیزی • (الكلام الفارغ) •
(جزز) - دهنگی شهوتاندنی یه • چزین ژیده ری وی یه • دبیزن :- مه گو شتی خوه دانی سهر سیلی گو چرز ••• یا چزین ژئی هات • یان چزچز ژئی هات • ع (صوت شوی اللحم)	(جفر) - دبی ژ (جهور) هتبی • خوارنا گهله ک به مواشه • ع (المدهون) (جنار) - وه که سپی داره • وه که (جامه) • ل بهر آفا چی دبی • ع (نوع من الحور) • (جراف) - آفا کو دناف چاموری ده

(ج - ف - ق)

(ج - ق - ك)

جر بويه • ع (المستقم) •

(جف) - خاپ وقوله بازى يه • رؤفي

ب چفا بناف و دهنگه • ديتزن

:- چفئ وى وه كه چفئ رؤفي

نه • ع (الخداع والحيل) •

(جفه) - يا (جف-جف) دهنگئ گوله

بهركا يه • ديتزن :- بو

جفچفا گولا دهسهر ميره •

(جفين) زى تئ گؤئن • ع

(صوت الرصاص) •

(جق) - دهنگئ شكهستئ يه • دارئ

گؤجق و شكهست • وهارهنگه

جريق زى تئ گؤئن •

(جقجق) - دهنگئ قهلانديئ يه • من

گؤشتئ خوه خسته ناف رون

وبو جقچقا رون وقهليا •

جقجق زئ تئ - يانى دقلى •

ع (صوت قلبي الدهن) •

(جرق) - دهنگئ شكهستئ يه • وهكه

(جق) هاتيه • جرقجرق زى

تئ گؤئن • (قرج) زي ولويه •

قرچين زئ هات - جرقين زئ

هات يه كن • ع (صوت كسر

الاشجار والاخشاب) •

(جريق) - دهنگئ لئ دانئ يه • بارام

گؤ جريق و زلاك لفه رهاد

خست •

(جك) - دههمبه ر پك ده هاتيه • دليزا

كابا ده خويا دكى • ديتزن :-

كابا بارام چكه • يانى ل سهر

بشتئ كه تيه • (پكه) لسهر

زك هاتيه •

(چكچك) - دهنگئ ساعتئ يه •

ديتزن :- چكچك زساعه تا

بارام تئ • هه موشتئ كؤ

بمه كينه يه چكچك زئ تئ •

ع (صوت آلات المكاثن) •

(چچك) - چچ - مه مك - هنگل -

گوهان • هه بو بداخوازه كئ

نه • لئ وه كه هه ف نايئ گؤئن

ههر يه ك دجئ ناده تئ گؤئن :-

گوهان - ژبو ته با يه :- گوهانئ،

ميشئ ، كوهانئ

چيله كئ ... هنگلئ هه بانئ •

جارنا ژبو كيماسى ژبو ژنا

زئ تئ :- گؤئن هنگلئ خوه

- بـنخومينه - مه مكئي خـوه
 بـنخومينه . ع (الدى) .
 (چرك) - مه كيناكه - آلافه كه يئ
 بهـمبو دچركينن - توف زناف
 دهـردخن . چركفان - چركچي
 ئي كو چركئي دگهـريئي . ع
 (مكينة حلاجة القطن) .
 (چرك) - بداخوازا زيـده هاتيه .
 ديژن :- بارام ايرو كـربو
 چركا گوشت - گوشت كـربو
 چرك . يانـي زور - بو -
 گهـلهك - گوشت دانـي بو .
 ع (بمعنى الكثرة) .
 (چورك) - دهـنگئي بهـهف خوهـراندنا
 دراناـيه . ديژن :- بارام دراني
 خوهـ لـفهـرهـاد دچوركـيني -
 بـسهـرهـف دهـ دگوفيشـي -
 دخوهـريئي . ع (فـض الاسـنان) .
 (چريـك) - دهـنگئي چوك و چفيكا
 يه . بو چريـك چريـكا چوكا .
 ع (صوت الطيور) .
 (چـرچـرك) - نافي تهـباكي بچوك و
 يسه . ع (الصراير) .
 (چروك) - چكوسه . ع (البخيل) .
 (چلك) - باره كئي پچوكه . چلكك
 گهـنمئ مه ههـيه . ياني باره كئي
 بچوك زگهـنم لجهـم مه ههـيه .
 دبي ژ (چل) هاتيـي . ياني تـيرا
 چل روژي دكي . ع (مقدار
 صغير من الجوب) .
 (چلهك) - مروفتي يئ نهـفسه . چلهك
 ژچل بداخوازا نهـفس هاتيه .
 چل - نهـفسه . چل نافي
 بارچهـمكئي يه . (چلهـدانك) -
 (معدة) . يه . ع (الطفيلي) .
 (چلاك) - داره كه . سهـريـكئي وي ب
 چقلي يه . خورت و مروفتي
 زخوهـ حـسـكري دخن دهـستئ
 خوهـ . هنك رهـنگ دكن و
 هنك بزير و زيـف دخهـملئـن
 . ايرو سهـردار و سهـرگهـفازئ
 لهـشـكهـر دخن دهـستئ خوهـ . ع
 (عصى منقوش او مصبوغ بايدى
 الرجال) .
 (چفيك) - زچوك مهـزنـتره .
 گهـلهك جارـان ل بهـي ههـف

(چ - گ - ل)

(چ - م - ن)

چله که - دزه که • نه فسه که •
دزي يی دکی ، خوارنا خه لکئی
دخوی • ع (الطفيل والحرامي) •

(چم) - سه ری چیا - پوزی کابی
چمه • (چم) نافی چیا کی
لژی ری (هساری) به • چم
و هوپ دهر هف ده نه ع
(القمة) في الجبل •

(چلم) - زوخ و گهریز و لیکه • ع
(وسخ الانف) •
(چن) - وه که چمه • سه ری پوزی
چی - سه ری پوزی کابی چن
تی گوتن •

(چن چن) - پؤل پوله - گازنده نه •
دیژن :- چه چن چنا ته به ؟
بوچی نه وه نده گازنده نه کی ؟
ع (زيادة التشكي او شکوی
بدون سبب) •

(چرباندن) - یاچلیاندن • نفشه ک
ژخاپ و دزی و قوله بازی به •
ده رباس بویه •

(چرین) - زیده ری تی نه به ره • جاوی
مه چریا - من چاو چراند •

تین • چوک و جفیک • ع
(الطیور الصغیرة اکبر من
الصافیر) •

(چرگ) - زورچکه - گه یایی بتوف
وهور و کورته • ل میرگا شین
تی • ع (حشاش) •

(چرنگ) - ده نگئی لی دان و ده نگئی
گو مه • چرنگین - چرنگینی
تی گوتن •

(چنگ) - وه که چرنگه • ده نگئی زیف
وزیر و صفره • ع (کلمة
صوتية) •

(چل) - کارته ک ژماری به • (۳۰ -
چل - ۵۰) • چل زیر - چل
روژ - چل میر - چل شف • • •
دناف به راسیه و یتنجی ده به •
ع (اربعون) •

(چل) - بلاما قه لو • نافی بارچه مکئی
به • هن دیژن :- چلا مه هیری
• ژبه ر کۆ ایقارا خوه دافیزی
ناف مه هیری • ع (الخفاشة) •

(چل) - نه فسه • چله که - نه فسه که •
چله دان (معدة) به - زکه • بارام

چرين - چراندن •

(چرکاندن) - پاڻڙ کرنا په مېو بچرکي

یه • مه په مېوې خوه چرکاند -

مه حېب ژي ده رخستن •

چرک آلافي چرکاندنه • ع

(الحلج) •

(چقاندن) - خواربون - خوارکرنه •

نهف چهرمي مه بسهر ههف

ده چفيا يه • من نهو بسهر

ههف ده چقاند • ژيډه ري

تي په ده • ع (التخلص) •

(چقین) - ژيډه ري تي نه په ده • کرناوي

چفيا يه - دچفي - دي

بچفي •••• من نهو چقاند

کرنا تي په ده پوري يه •

(چفراندن) - نهچ و پيژن • وه که

مرؤف چفارا کي بيه کي فه

ده نني • ع (التحريض) •

(چقاندن) - دليزا کابا ده • فه و

خا په که - حيله يه که • ع (حيلة

في لعبة) •

(چقچقاندن) - شهوتاندنا ژيډه يه

درون ده • هن دينز -

قېچقچاندن •

(چکچکاندن) - خستا تشکي دقادي ده •

في داري بچکي نه • ب ح

ناف قادي • ع (غرس الشبي

في الارض) •

(چکچکچکاندن) - خوه رايښچانه •

ديژن :- بارام دره ختا ده خوه

چکچکچکاندي يه - خوه پيچايه •

يک هاتيه - خه ملي يه • ع

(مدجج بالسلاح او شمر

ساعده) •

(چلقراندن) - چراندنا ژيډه يه •

کراسي بارام چلقریه - ژيډه

چريايه • نه ما بکار تي •

ژيډه ري تي په ده • من کراسي

بارام چلقراند •

(چلقرين) - ژيډه ري تي نه په ده •

کراسي بارام چلقریه •

(چلپاندن) - ژيکرنا سه ري دار و

په زالوکا يه • ديژن :- سه ري

فا دارا بچلپينه • من سه ري

دارا - په زالوکي دارا چلپاندنه •

(چلپن) - زیدەری تئەبەرە • ئەف

دار بڤوہ چلیانہ •

(چلپاندن) - فن و خاپ و قولە بازی

نە • بارام چەند فروش ژ

فەرہاد چلپاند نە •

(چلکاندن) - دەما آف دجالا دە -

دیرادە کیم دبی ژن دیتژن :-

ئەم ژخوہرە آفێ دچلکیتن •

یانی ھندک ژێ دەردخن •

(چلکاندن) - دلێزە کە کوردی دە

(داربەلک) دەخویداکێ •

دیتژن :- تە نەچلکاندێہ • یانی

تە دارێ خوہ لێ نە خستێہ •

(چین) - پالە یادەخل و زادە • بچنە -

پالەیی بکە - بدرو - بېرە • ع

(الحصاد) •

(چوین) - چون • روشتە • زیدەری

تئەبەر (شانە) • دیتژن :-

بارام چو - من بارام شانە •

ژبەرکو نکارن بیتژن :- من

بارام چاند • ژبەرکو چاندنی

تۆکرنە، ژبۆناکو بھەف شاش

نەبن دڤردە (ج) بویە (ش) •

ع (الذہاب) •

(چۆخ سۆرا) - ایکی کە کوردە •

ژکۆچەری میرایە • وھارەنگە

ل روژآفای ژۆری (ماردین)

بنافێ چۆخ سۆرا باڤکەک

دوملې ھەيە :-

بافێ خیرۆ :-

تەرکا بافێ خیرۆ ناکم ھەتا

تەرەستی چۆخ سۆرا و

شەمرەخیال من وبافێ

خیرۆ ل دیاربەکرا

شەوتی نەکن گلی ...

ع (عشيرة کوردیة) •

(چۆخ رەشا) - نافێ ایلە کە کوردە لێ

نزانم ل کو دکەفن • ع (عشيرة

کوردیة) •

(جۆمەر) - نافێ ایلە کە کوردە ل ناف

ھەڤیرکا یە • دیراچۆمەر

راسەری شارێ (قامشلۆکی)

یە •

(چۆ) - دارە کە • بەدەستی خوہ دکرن

بێ شەر دکن • پیشیا گۆتیە :-

ھەجی چوئ وی ستورە

(چۆ - ت - پ - س - ج - خ)

آرفانى ۋى ھورە • چۆ ژ جەنەتتى ھاتىە •	جەنگى خوە • ع (نوع — الرقص الكردى) •
بارام بزۆرچۆنە مافى خوە — ھەقى خوە ستاند • يا بچوئى زۆرى بدارى زۆرى ھەقى خوە ستاند :- چۆ ژچۆ فەدگەرى • ع (الصي) •	(چۆت) — باجە كى فرە ھە بـ كنجى خۆە دە ۋەردگرى • بچوكى ۋى چۆتكە • دبى دكوكا خوەدە بداخوئـ چۆخك ھاتبى • ع (ملبو— كوردى) كالقطنى •
(چۆ) — يا (چۆچۆ) دەنگى آژۆتسا كەرا يە • چۆچۆ ! يانى ھەرە • دبى ژ (جەلۆ) يا ھندى ھاتبى • زمانى ھندى گەلەك كوردى تئ دە ھەيە • ژبەر كۆ كوردى ژ ھندى ھاتىە • زاز دېژن :- بچۆ • سورانى برۆ كورمانجى ھەرە •	(چۆپ) — بداخوازا چۆيە • دەرەس بويە • (چۆرس) — بداخوازا زمان نەخومە • دېژن :- گۆتى بارام چۆرس — نەخومەشن — دەقەرونە • ع (الكلام البديء) •
(چۆپى) — گۆفەندە كە بەلايى جەپفە دچن — دەرۆن • نفشەك ژگۆفەندا كوردى يە • جارنا ئى پىشسى چوەك دخى بن جەنگى خوە ۋدگەرى • دبى ژجەپى ھاتبى ، يان ژ چۆپى ھاتبى • يانى بەلايى جەپفە دچن ، يان چۆ دخن بن	(چۆچ) — بزارافى زارۆكا (چۆچ) كەرە • ولۆ زوارە تئ گۆتن • رەۋشى ژ كورى خوەرە دېژى نەورە ل چۆچى سواربە — ۋەرە تە ل چۆچى سوارك— يانى تە ل كەرى سواركەم • (چۆخ) — قماشەكى گران ھابە ژھرى چى دكن تاخم و پاتو و گەلەك نشى دى ژى چى

• مسموم)

(چۆن) - سۆرانىيە • بداخوازا

چاوا - چلۇ ھاتىسە • بارام

چۆن دەرۋ بۇ زاخۇ ؟

چۆن ئەبىي گەرناس بەتەنيا

شەر بىكى ؟

• ع (اداة للاستفهام)

(چو . . .)

(چوقلى) - گولى شاخ وسەرچلى

دارا نە • چوقلىيى دارى -

گولىيى ويى نە • بسۆرانى

دېئىزن :- سەرچىل •

ب كورمانجى چىلىي زى تى

گۆتىن • ع (اغصان)

(چوچ) - رونشتا زارۇكا لسەر

قونىيە • دى زىچو كى

خوئەدە ولۇ دېئىزى :- كورنىم

- يا كەچام ! چوچى كە

- رونه •

(چور) - رەفاندن وتالانە • دكا با

دە چور رەفاندنا كبا يە •

دتالان وشەرادە چور تالانكرنە

دېئىزن :- چورە مال مىرى

دكن • ناف دارە • ع (جوخ)

(چۆتر) - چۆتى زەھەف دە كەتى

يە - چۆتى رزىايە • ع الخرق

• (البالية)

(چۆگ) - ئەزىزىيە - كابە • چۆگا

خوۋە دا ئەردى - كبا خوۋە دا

قندى • بارام سەرى خوۋە دانى

سەر چۆگا ديا خوۋە • ع

• (الكعب - الركبة)

(چۆل) - فالايە - دەشتە • چۆلا

ھەسارى - دەشتا ويى يە •

چۆل و چيا - دەشت و چيا

نە • بسۆرانى دېئىزن :- چول

بويە - فالايە •

• ع (الصحراء)

(چول) - يان (چۆتلمە) - خوارنە

كە زەھرىيە • يەك بانگ

دكى و دېئىزى :- وا بارام !

بارام بىغەيد بەرسقا وي ددى

و دېئىزى :- ۋەى چۆتلمە •

يانى قوزل قورت - زەھەر

دگۆتتا نە دە - يا زەھرە بىي •

• ع (نوع من السم او شيء)

چټی کو ژخوورد تشکی	(چون) - چوین روښته • ژبدهرن •
بگری ••• ع (الهیې) •	لی کوم زی ولو ټی :- باره
(چور) چورک بچوکښی وی یه •	وفرهاد چون • ټم چون -
پهزا چورک - پهزا مورکه •	ټم چوین •
ع (نوع ردی من الاغنام) •	ع (الذهاب) •
(چورچور) - بچوکښی وی	(چی - ټو)
چورچورکه •	(چیکو) - بهرناقه کی نه نامه •
ع (آله موسیقیة قديمة تشبه	چومه مالا چیکو - چومه مالا
الکمان) •	ټوکو • ژبونیرایه •
(چوز) - ژبدهری وی چوزین •	(چیکښی) - چیکښی ټوکښی • ژبو
دهنگی زکه ژبر چینا یه •	می یانه :- چیکښی - ټوکښی •
چوزچوز وه که چوزه •	ع (اسم مبهم) •
دیژن :- چوزچوز ژرکښی من	(جیب) - روت - تازی • جیب لاه
ټی • یانی گهلهک برچی	- جیب تازی •
بومه • یا چوزین ژ دلی من	ع (مجرد) •
ټی •	(جیب) - بداخوازا (جیم) هاتیه •
ع (الشعور بالجوع) او حرکه	ع (السیقان) •
في البطن - صوت تدل علی	(جیت) - نفشهک خامه - جاوه •
الجوع •	رهنگ دکن •
(چوک) - ژچشیک بچوک تره •	ع (نوع من الاقمشة الخفيفة) •
ع (الصفایر) •	(جیت) - پهرداکه ز (زلک) چټی
(چوچک) - بداخوازا چوک و	دکن • ددن بهر کوټی خو
بچوک هاتیه •	- ددن بهر رهخی مالی -

• ع (الشاتم)	رهختي ژنا - ددن دؤر نفيسي
• (چيز) - ده ننگي ديكي قهله -	خوه دا چاخني رازاني خه لك
• ده ننگي چيز • نيشانا شه كهستا	وان نه پتي • پهرده ژمري
• چيزوكه • دهما دو ديك - دو	و موو و جاوه • پهردي ددن
• چفيك به فدجن ئي كو دره في	پاش چيتو دكونا ده چيت و
• دشكي - قهلس دبي دكي	پهرده گه لك خويا دكن -
• چيز چيز • چيزوكه • موروئي	بهره فري داتين • بهلام پهرده
• كو زو زمه يداني دره في -	دناف مالا ده بي چيه •
• خوه نادي ناف شهر ، دوري	هروه ها لسه ر خاني يا چيت
• سياسته تي دجي •	بي پهرده يه •
• ع (الانهمامي)	ع (حائل منقوش ومربوط
• (چيف) - ده ننگي چيلكي مريشك	بالخيوط بين جانب الرجال
• و چوك و چيكا يه • بهلام	والنساء) •
• د (كلچيف) ده بداخوازا جاف	• (چيچلاس) - هورك و وه زايه •
• هاتيه •	• ع (الصغير الضعيف) •
• ع (صوت فروخ الطيور)	• (چيپلاخ) - روت و تازي يه •
• (جيق) - نافي چفيكه كي يه •	• ع (عريان - مجرد) •
• (چيك) - وه كه نهوك • ناهه كي	• (چير) - يا چير چير • ده ننگي بهه ف
• نه ناسه • ژبوئيرا چيكو -	• خوه راندنه - ژورلي هاته •
• وژبو مي يا چيكسي هاته •	• ع (كلمة صوتية) •
• دهرباس بونه •	• (چير) - دزون و گوتن وخه بهرن •
• (چيك) - پريسكي آگرن • چيكي	• ديژن :- بارام چيري فهرهاد
• بهمبو • نهوي كو ژبه ر كه فان	• دكي - دزونا ژي ره ددي •

(جی - ک - ل)

(چی - م - ن)

دېه قون • دېژن :- کورئ
بارام چيک ژئ ناچن -
بئ آگره - ميراني پئ نابي •
ع (الشرارة) •

سيتي يا وي فه کري به •
دېژن :- سوارئ ههسپه کي
چيلي بؤزي سبي به •
ع (الايض الناصع) •

(چيک چيک) - لوب لوب - گازنده •
مروفتي کؤدکي چيک چيک
- چيک چيک ژئ تي گهلهک
به ريشان بويه • تشتهک ددهستي
وي ده نه مایه • ع (التشکي) •

(چيم) - چيپ چيپ لاخ - چيپ تازی •
روته • دېژن :- بچيئ وي
بگره و باقيره ده رفه • تو
لچيئ وي - ته شکي وي •
بچيئ وي بگره بچيئ
وي بگره - بته شکي وي
بگره - چيئ وي لههف
دحه ريلن • ع (السيقان) •

(چيروک) - بچوکي (چيره) •
جارنا چيروک و چيفانوک
به هه فره و لهه ي هه ف تين •
دېژن :- نه ف چه چيروک
و چيفانوکن؟ دبي ژ (جفانوک)
هابي نوک ژبو برونه • ع
(القصة) •

(چيم) - جرگ • ژچيمه ن هاتيه :-
من چه ند چيم ژ گزيرئ آف
خوه راكرن ياني چه ند بارچه
ژچيمه نا سينورئ آفا خو •
راكرن •

(چيفانوک) - لهه ي چيروک تي •
ته گهر ژ (جفانوک) هابسي
بچوکي جفانه - کووم بونه •
ده ما نه م بيزن :- نه ف چه
چيروک و چيفانوکن؟ - ياني
چه اخبارو اجتماعن ؟
(چيل) - بؤزي سبي به • گهلهک

(چين) - بارچه • چين چين - بهرچه
بهرچه :-
شعرا جزيري
چين چين کرن زولفتي سيا
که سک نه تله سا دياقه با
ايدی نشان نابن خويا

(چئی - ئئی - ئئی)

(چئی - ئئی - خ - و - ك)

تېكەل كرن بادى سەبا . . .
ع (القطعة) .
(چين) - وەلانەكە ناف دارە .
ع (الصين) .

(جېلى) - بچوكنى ھىن تەبا نە .
جېلىنى مارا جېلىنى تەيرا ،
جېلىنى مشكا ، . . . لەھىلا
(آمودة - عامودة عامودى) ژ
زاروكتى مروفا رە ھەم تى
گوئن :- جېلى .

(جيمەن) - مىرگ و گەيا و
بوھستە . مىرگ و گولزار
و جيمەن لەبە ھەف تىن .
ع (الروضة) .

(جىكرۆخ) - جارنا بداخوازا
(كرۆكە) و جارنا بداخوازا
يىكراو .

(چئى . .)

(چئى) - باشە - چاكە . چئى تر -
باشە ترە - چاكەرە :- بارام
مروڤە كى چئى يە - بەياكى
باشە پياويكى چاكە .
ع (الطيب - جيد - حسن)

ع (بمعنى الصانع والمصنوع) .
(جئىر) ژچئى ھاتىە . چاكەرە -
باشترە . (تر) آلاڤەكە . ژبو
بئى تىرى و كىم تىرى ھاتىە :- بارام
ژ ڤەرھاد چئى ترە . زىدە ترە
بڤەنجيا خوە . بارام
ژ ڤەرھاد - كىم ترە كن ترە
دەژنا خوە دە .

(چئى - ى)

(جئىرى) - يان چەرە . چئىراندنا پەز
و سەوالا يە :- ايسال چئىرى يا
پەزئى مە گەلەك خوەشە .
ئەز سەوالى خوە لەبەر جەم
دچئىرى نم . ھەسپى مەن
دچئىرى . مەسپى خوە
چئىراند .
ع (المرعى) .

ع (احسن - اجود) .
(چئەك) - دەھمبەر (گا) دە
ھاتىە . چئەك - مانگا يە .
بەلام مانگا نەراستە . ژبەر كۆ
(گا) مئى نابى، ھەر دىي تىرىي .
لئى ئەف چەوتى دزمانى مەدە
ھئى رانەبويە . لىكولىنەك

• درست کر نه • ع (الخلق
والصنيع والابداع) •

(چئی یون) - ژیده ری تی نه بهره •
چاک بونه •

(ح - آ)

(ح) - هن دیتزن :- حا - ژبو
تاز ویی که نینه • تی گوتن
زوی مروفی کو نکاری
آرمانجا خوه ینک یتنی و خوه
به لک دکى • حا - وی ره مو
زهره تالانا یتنی ؟ یانی نه بارئ
وی به لی خوه لی دکى به لا •
حاحا - وی فاتی زهره تو کورا
نه یتنی ؟ یانی فاتی نه نه و ژنه کو
بی دیا کورا - کورا یتنی •

(حه تا) - هه تا • ژعربى هاتیه • (تا -
هه تا - هه تا) بداخوازه کئی نه •
تی ده داووا کاره کی - تشکی
هه یه • چوم هه تا زاخو •

(حه وتا) - حقی یه • لناف سؤرا
ولو تی گوتن •

(حه شتا) - بداخوازه هشتی هاتیه •

(حه سنی موسا) - نافى سترانه که

دور و دیتز ژ زمانى کوردی
ره گهره که •
ع (البقرة) •

(جیلک) - بچو کئی تلور و جفیک
و چوکا نه • گه له ک جار
ته فای تی • بچو کئی چیلی یه •
(چیلک) گونده که لناف
هه فیر کایه • (چیله ک) نافى
دو گوندا لژی ری شارئ
قامسلونه •
ع (فروخ) •

(جیل) - مه زنی چیله که • ده ما
ژن با دکن چیله کئی دیتزن :-
چیلی ! چیلی ... نابیزن :-
چیله کئی • ژله ورا چیله ک
بچو کئی چیله • چارنا (جیل)
بداخوازا (جیر) تی هن دیتزن
:- تو جیل بارام دکى ؟ یانی تو
چیر بارام دکى •

(جیر کرن) - دزون کر نه • دزون
کردنه • قسه یی خه راین • ع
(الشائم) •

(چئی کرن) - باش کر نه - چاک کردنه

(حه - آ) (ح - نه - ئی)

(حه - ئی - ئی - پ)

کورمانجی یه • دقوانا ده هاتیه
گۆن •

(حه ئی) - کارته ک ژماره - ههوتا
یه • کورمانج ولۆ دیتزن •
(حه ئی) - کارته ک ژماره - ههشتایه
• کورمانج ولۆ دیتزن •

(حه یه را) - نافێ ایله که کورده

نافداره • دکه فی ناف به را

کوردستانا بن ده ستی ایران

و کوردستانا بن ده ستی ترکا •

(حه نه نا) - ایله که کورده نافداره

دکه فی کوردستانا ژۆری •

لهیلا بازاری موشی دکه فی •

(ح - نه)

(حفده) - هفت و ده هه • نافێ

ژماره کتی یه - کارته ک ژماره •

ع (سبعة عشر) •

(حشده) - هشت و ده هه •

کارته ک ژماره • ع (ثمانية عشر)

(حه نه) - نافداره • ژن و میز له پور

و ده ستی خوه دکن •

(ح - ئی)

(حنی) - نافێ به ستاکه کورمانجی یه •

که تیه قوانا •

(ح - ئی)

(حت حنی) - خوه شک و سـور

و گهوره • ده ستا (که زی زه رتی)

ده هاتیه :-

(حه ری) - چامۆره • کورمانج

دیتزن :- (کو که ره که ته

حه ری یی وئ خوه دی بگری

بته ری یی) •

(حپ) - آلافه که ژبو ته عجه • ده ما

لنگی مروف دکه فی ناف

حه ری و چامۆری دیتزی :-

حپ ؟ ع (اداة للمعجب) •

(ح ر حپ) - وه که (حپ) تی گۆن •

(ح ر پ) - یا ح ر پ ح ر پ • نه و چون

وته فکه را مروفی ستوره -

مروفی قه له وه • جارنا ژبو ژنا

قه له وه تی گۆن :- ح ر پ •

جاوا کو ژمروفی قه له وه

ح ر پو تی گۆن •

(ح - ت)

(حفت) - کارته ک ژماره .

بداخوازا (حوت) هاتیه .

(حشت) - کارته ک ژماره . هن

دبیزن :- هشت .

(حوت) - ماسی مهنه . عرب ولو

دبیزن . لی جارنا کورمانج

لشونا دبو - حوت . دبیزن:-

حوتی حفت سه ری .

(حیت) - بزنا رهنش ومو دریزه .

حیتک بچو کئی وییه .

(حهسحهس) - لکه فنه بازاری

داری ول سه ری(دزی-که لی)

سارنجی آقی هه نه ژوا ره

دبیزن :- (حهسحهسک) -

آفگیره .

(حه یاس) - یا هه یاسه . که مبه ره که

ژن ددن پشتا خوه .

(حیج) - هارودینه . ژ (ده فنه -

حوشتر) و گامیشه ره تی

گۆتن . وهاره نگه ژمرو فاره

تی گۆتن :- بارام حیج بویه -

هارودین بویه .

(حج) - بداخوازا (خورت - به قوه)

هاتیه . دبیزن :- ب حج لی خه!

یانی خورت - به قوت لی خه .

(حه فسه د) - حفت سه ده . کارته ک

ژماره . لی پاشی بویه نافی

ژنا . ع (سبعمة) .

(حهش سه د) - حشت سه ده . کارته

ژماره یه . (ثمان مائة) .

(هه زار) - هه زاره . کارته ک ژماره

. پاشی هه زاری بویه نافی ژنا .

ع (الف) .

(ححر) - که نی زیده یه . دبیزن:-

بو ححر که نی ره وشئی .

لناف کوردا که نی ب ححر

نه باشه . ع (القهمه) .

(حاش) - آلا فنه که بانگی یه . ژ بزنا

ره تی گۆتن . یانی راوه سه .

دبیزن :- حاش حاش ...

قیری !

(حهوش) - لپش خانی جیکی فلا

یه . سه وال وپه زی خوه تی ده

بجی دکن . دبی ژهه فشی

هاتی .

ع (اسم لبعض الاقمشة)	(حەيف) - تۆلە • بارام حەيفا خوە
(حەرمەل) - نافى گەياکي يە • زبۆ	هەلانی - تۆلا خوە ستاند • ع
(با) • نەخوەشیا با (بکارتی) •	(التار) •
(حەودەل) - گەبۆلە کە ژ شیرانی	(حوق حوق) - حیق حیق • کەنێ
چێ دکن • ع (المحلیة) •	نەباشە • ژگەویتی چێ دبی ،
آورە ک :- ئەف (ح) دکۆکا خوە دە	یان ژنەباشی - نەقەنجی چێ
نە کوردی یە زلەورا دیتێ	دبی • دیتۆن :- گەورێ
کیم وەشە یە •	حوق حوق ژێ تێ • دبی
	ژدەنگێ پەز دەرکەتبی • دەما
	گونێ پەز تێ حوق حوق ژوان
	تێ • وەهەرەنگە حیق حیق
	ژدەنگێ کەرا دەرکەتیه •
(خالد) - یا خالتا • نافى ابلە کە	(حەنەک) - گالە ویتی کەنیه •
کوردە مەزەنە • ایزیدی نە •	(حارک) - نافى گەياکي یە •
دبی ژ خالدیوی - کالیدیوی ئی	بجوانی تێ خوارن • سەوال
کەفارە بن کۆ دکوردستانی دە	بخواړنا وی گەلەک قەلەو
فەرمانداری یەک لدار خستە	دبن •
• ع (عشيرة کوردية) •	
(خوا) - خوەدا • بەلام دفرده (خو)	(حادحادک) - دارە کە ل سینۆر و
یەک تەفکەرێ تێنە خوەندن	سینجی آقا تێ چاندن • بدەرەهە
ل جیکەبێ (خا) هاتە گوتن •	(حوقک) - مەرکەزا لیستکی یە • هەن
زلەورا مە دفرده نفیسی نە •	دیتۆن :- قومک • ع (مرکز
لێ دکۆکا خوەدە (خوەدا) یە •	الالعاب) •
بکۆرمانجی (خوەدا) ئەوی	(حەقەرەنگ) - نافى قماشە کى یە •
کۆ خوە - دایە • یانی ئی کۆ	
خوە آنیە هەبونێ - خوە پەیدا	

(خا - آ - نه)

(خا - نه - ئي)

- کریه • ع (ای هو خالق نفسه) •
 بکورمانجی خوهدا - خوهدی •
 بلام بسۆرانی (خوا) دیتزن •
 ع (الاله - الرب) •
 (خوارکا) - نافی آیلکه کورده •
 ع (عشيرة كوردية) •

(خا - نه)

- (خاسه) - نافی جاوه کی یه •
 ع (اسم لنوع من الخام) •
 (خواجه) - نه فندی یه • دبسی ژ
 فارسی هاتی • ع (السید) •
 (خالیچه) - خاوی یه • گران بها یه •
 ل مالا رادخن • ایران
 بچیکرنا وا نافی داره • لی
 ایرۆ ل گه له ک جها چی دین •
 راژۆری کوردستانی خالیچا
 باش چی دکن •
 ع (سجادة) •

(خا - ئی)

- (خوارده) - مروفتی مه رده • ئی
 چافه کری - جۆمه رده •
 یانی گه له ک دکاری نهراقی
 فهخوی •
 (خانی) - نافی مله ته کی یه کو
 دتاریخی ده کوردستان دناق
 خونئی ده هشیه • تالان

(خا - ئى)

(خا - ئى)

و كوشتن وسەرگىزى يەكە
 مەزن چىكرىيە • زىناقى
 (خات) وا ديارە كۆۋ ترك
 بن •

ع (اسم قوم هاجم على
 كوردستان قبل الاسلام) •
 (خانى) - جارنال شونا (خالىك)
 تى گۆتن دكوكا خوۋ دە
 عربىيە • ژ (خالىي) هاتىە •
 ع (الخالة) •

(خان چى) - خوۋدى يى خانى يە •
 يائى ل بەر خانى يە •
 دكە قنارە دە خان ل شونا
 (توتىل) و كاراج بو • قاتا
 ژىرىن جەئى سەوال و قاتا
 ژۆرىن جەئى مروقفا بو •
 (خان) - خان چى •

(خانى) - نافو دەنگى شاعره كى
 ناف دارى كوردە كۆ دۋەلات
 پارىزى دە يەكەم مروقفا
 دكوردستانى دە تارىخ و
 ژىنگاريا سەيدايى (خانى)
 دناف رۋبەلى تارىخا مىژوئى
 كورد و ھۆزاني دە جىكى

بلند گرتىە • دەما (خانى)
 بناقى ۋەلات پارىزى گازی
 دكر ل (فرانسا) بکیرا ول دیر
 وکە نشتا زكى ھەف دچراندن •
 لى مەخابن ! ملەتى كورد نە
 شيار واگادار بو بهائى نفيسينا
 خانى نزانىو • بەر بنەوالا
 بن دەستى قە بەرژىر دبو •
 ع (اسم اعظم شاعر كوردى) •

(خانى) - خانو • ماله • خانى يى
 من - خانوئى من - مالا منە •
 ژ (خان) هاتىە • بداخووازا
 مەزن هاتىە ع (الىت) •

(خوارزى) - خوارزا - خوشكەزا -
 خواھەرزادە يە • خوۋم -
 خوشكە • (زان) چى بونە -
 زاین - زىدە بونە • (زاین)
 - (الولادة) • دسۆرانی دە
 خوشكەزام - كور كەج
 يىكفە دكەفن بەر • ژلەورا
 ئەگەر بىزى :- خوشكەزام
 مردوۋ • كەس نزانى ئەو
 خوشكەزا تىرە يان مى يە •

(خا - ئي - ئى)

(خا - ئى - ئى)

لئى دكورمانجى ده • (آ)
 ژبو (مى) و (ئى) ژبو تيره
 :- خوارزىا من خوارزىيسى
 من • وهاردنگه برارازا -
 برازى •

ع (اولاد الاخت) •

(خالى) - (خالىچه) يه • دىي (چه)
 ژبو بچوكى هاتىي • وه كه :-
 باخ - باغ - باخچه - باغچه •
 (خاولى) - په شگير - دهستمال -
 مهرحه مه يه • (لئى) دىي
 زتركى هاتىي • ع (المشفة) •
 (خاكى) - رهنكه كه • وه كه رهنكى
 خاكه - آخه • (خاك)
 بفارسى بداخوازا آخه •
 سؤرى ژى ولؤ دبئرن •
 ع (لون ترايى) •

(خاكى) - نافئى قماشه كه كؤ رهنكى
 وى وه كه خاك - آخه •
 ع (نوع من الاقمشة) •

(خا - ئى)

(خاتى) - زخاتون هاتىه • نافئى

ژنايه • (خاتق) ژى نى
 گؤتن •
 (خوارزىى) - زخوارزىى - هاتىه •
 مندالى خوشكه - خوشكه
 زايه •

(خاتى) - ژ(خان) بداخوازا مەزن •
 هاتىه • نافئى ژنا يه (خاتق)
 ژى تى گؤتن •
 (خاتى) - زخانم هاتىه • ژنا مەزن -
 (بانؤ) يه • بويه نافئى ژنا •
 خانمكى - بچوكى وئى يه •
 جارنا خانمؤكى تى گؤتن •
 (خانكى) - بچوكى (خان) بداخوازا
 خانىي مەزن هاتىه • نافئى
 گوندايه •

(خا - ئو)

(خواردو) - كرؤكه - ئهو مروفئى
 كؤ خوارىه - خواردو •
 سؤرانىي •
 (خوارو) - دهه ميسر زؤرو ده
 هاتىه • سؤرانىي •

(خانو) - خانىي • سؤرانىي •

(خا - ټو)

(خاتو) - ژ خاتون • هاتيه • نافې
ژنايه •

(خاچو) - ژ خاچ • هاتيه • نافې
ميرايه • فله لڅوډ دکن •

(خالو) - ژ (خال) هاتيه • برائې
دئيه • خالې من برايې ديا

منه • زعربې هاتيه •

(خاشو) - دې ژ (خاش) - چهوال •

يان ژخاشيک - گارس هاتيې •
بويه نافې مروفا •

...

(خاب) - فهن و حيله وقوله بازی

نه :- بارام فهاد خاښانديه •

حيله لئ کريه • نهو ژرئ

بريه - فهن لئ کريه •

ع (الحيل والخذع) •

(خواس) - مروفتې بئ پيلافه :-

بارام پي خواسه پئ وى تازی

نه - تشک نه خستيه پئ خوه

:- بارام پئ خواسه • دزو

ميرکوژ وتالانکهر

وتهشقه له چي يه •

ع (قبضای) •

(خاچ) - (صليب) • خاچهره س -

خاچحه پينه • ئي کوژ

خاچ - ژ صليب هس دکی -

دحه پيني - دپهره سي • خوهش

دفي - ئي کوژ خاچ

خوشويستی وی يه •

ع (الصليبي) •

(خاخ) - دچيروکا ده دپژن :- هي

ژنوفه سهري وي که تـ

(خاخن) گران • ياني که ته

ناف سه ريښهاتي پئ گران •

دنه خشا ده دپژن :- گه ورئ

ته فنا خوه چئ کريه لئ (خاخ)

ژئ بردانه • ياني تشتي

هيزا وکس نه دی تئ ده

چئ کر نه •

ع (بمعنى المعائب والغرائب)

(خار) - سترې پئ گولانه • دبي

ته فاي بي بهلام ژفارسي هاتيه •

دکورمانجي ده هر نه نئ

دهوزان وشعري ده هاتيه •

خاري گول •

ع (الشوك) •

(خوار) - دهه مېر راست ده هاتيه

(خا - ش - ف - ق - ك)

(خا - ك)

نفسهك دران نافى وار
خواركه • لى چاوا دىـزر
:- گا خواركى خوه دىـز
حه فنا ده دهر دخن • هـى
گايى مه خواركى خوه
دهـرنه خسته • يانى هـىـز
جوانه •

ع (نوع من اسنان بعض
الحيوانات كالثور مثلا) •

(خاينوك) - نهو مروفتى كو خهـلـكى
دخاينى • نى كو گهـلـك
خاب لـجهـم ههـنه •
ع (الحيال) •

(خاسوك) - مروفتى كو خوه نادى
جهى بـرس • ع (انتهازى) •

(خاشيك) - نفشهك گارسه • ناينى
خوارن • (پاچيك) ز خاشيك
پاكـره • جارنا زنهـچارى
پاچيك تى خوارن •
ع (نوع من الذرة) •

(خافك) - دزيرى ثور ده چهـرمهـك
ههـيه گهـلـك تهـنكه • نافى

:- نهف دار خواره ، يانى نه
راسته • خوه خوار بكه •
خوارى زـيدهـره • هـىـن
دىـزن :- خوارايى -
خواريتى • ع (المائل) •

(خاش) - وه كه چهـواله لى پاريهـك
زراف تره • زهرى ومو چى
دكن • خاشو بويه نافى
مروفا • خاشيك نافى ههـك
ز گارسه •

ع (كيس طويل يستعمل
للتعبئة والحمولة) •

(خاف) - خام - خاوه :- گوشتى مه
خافه هى نه پزيابه • نهف
(تا) خافه • هى نه هايتيه
بادان •
ع (غير مستوى) •

(خازوق) - آلافهكى كوشتى يه •
شيشهكه زراف وسهـرتوژه •
دخن ناف هندروى مروفا تا
وه كو دهـرهـنگ بمرى •
ع (آلة قديمة للاعدام) •

(خوارك) - ددرانى سهـوالا ده

وی خافکه • دبژن :- بارام	(خانه دان) - مال مه زنه - ئی کو
خه نه ره ک ل خافکا ئورئ	گه له ک (خان) ژمالا وا
فه ره اد خست •	رابونه یا گه له ک خوارنئ
ع (البجانب الاسفل من البطن)	ددن • (خوارن دان) - دیسا
حائیک) - زعربی هاتیه • خوشکا	بداخوازا مالامه زنه •
دیا مروؤه • ع (خاله) •	ع (العائلة المریقه) •
(خال) - زعربی هاتیه • برایی دیا	(خاپاندن) - ژیده ره • (خاب)
مروؤه •	ده رباس بویه • بداخوازا
(خام) - خاف - خاوه چه تشتئ	(حبله) یه • خاپاندن
نه گهایی خامه - خافه - خاوه •	ژیده ری تی پهره • (خاینوک)
	کروکه •
(خانم) - بانویه - ژنا دناف مالی	(خوارن) - خواردنه • به لام ئهف
ده - دناف ایلی ده مه زنه •	(د) دسورانی ده زیده هاتیه •
خاتونه • خانموکئ • خانمکئ	دبی ژ فارسی هاتیی یان
بجوکئ وی نه • بونه نافئ	ژکورمانجی هاتیی راکرن •
ژنا • ع (الست) •	ئهف تیا (د) دکرنئ ده
(خان) - بداخوازا مه زن هاتیه •	دکورمانجی ده بهیدا نابیی
خانی بدلیسی میرئ به دلیسی به	:- بردن ، خواردن ، کردن
تیره •	... بجاره ک (د) تی آفتن •
	ع (الاکل) •
(خان) - خانیئ مه زنه • می به •	(خوارکرن) - ژیده ری تی پهره •
خانا مه مه زنه • لی کو	خواربون ژیده ری تی نه پهره •
بژن :- خانی مه یانی میرئ	(خواری) کوکا ژیده ره •
مه - مه زنی مه •	ع (المصدر المتعدی من الانحناء

(خه - آ)

(خا - ن) (خه - آ)

او التمايل) •

زخواربون) - ژيده ري تي نه پهره •

زخواري هاتيه •

(خه باتکرن) - (خه بات) نضاله •

خباتکرن ژيده ري تي پهره •

دکو کا خوده بداخوازا کاره •

• (النضال والعمل)

(خواسبون) - ژيده ري خواسه •

تي نه پهره •

(خواسکرن) - ژيده ري خواسه •

تي پهره •

(خوازگين) - ئي کو دچن يوکي

دخوازن • ژيده ري وي

خواسته ، خوسته •

ع (الذين يخطبون العروسة) •

(خه - آ)

(خه سما) - دکورمانجي ده بداخوازا

(خاصه) هاتيه • خاني

ديژري :-

خه سما دفي عصري ده کو

هه ميان

معشوق وحييه بو مه هه ميان •

ياني (خاصه) ، يا ژيده تر دفي

(عصري) ده - عصري (خاني)

ده کو (هه ميان) - مالم

دنيايي :- زيف وزير دلداره

بو مه (هه ميان) - بو کورد

هه ميان - ته فا - يککسه -

يککوه • به لام دعصري مه ده -

دقري بيستم ده (هه ميان)

(مه عبوده) بو مه هه ميان •

دفي بيته زانين کو (هه ميان)

بده ستي مه - بده ستي مروف

هاتيه چي کرن ، ژله ورا بي

رومه ته ، وژه رشتي مه زن تر

مروفه • کو مروف بخوانري

دکاری هه رشتي بکي •

مه خابن هي مروف نه گهايه •

هي مروف خوه ناس نه کريه ،

بپيشده چويه لي کور وبي

مزي يه • لسه ر (هه ميان)

ئهف تالان وکوشتن وشوات

چي دين • ع (خاصه) •

(خوه دا) - خوه دي - خوا - خود

بداخوازا (اله) هاتيه •

ديژن :- خولا - خورا •

ع (اله) •

(خه رزا) - يان (خه رزا) • نافي دوره به گي به که کورده	(خه رزا) - يان (خه رزا) • نافي دوره به گي به که کورده
لراژوري بازارى (ماردين) • دکه في	لراژوري جه مي (دجله) • دکه في • (زوقيد) و (زوق)
ع (اسم عشيرة كوردية جنوب ماردين) •	و (خه زو) و (گوردلان) بازاري نافداري خه رزانه •
(خه ندا) - نهو مروفتي كو خوه ندي يه - خوه نده واره - خوه نده فانه •	و لاني خه رزا گه له ك خوه شه • ديژن :-
ع (المثقف) او القاري •	عه ينك وعه يندار ، يكه نده ومار
(خوه نده گا) - گها خوه ندي يه - جهي خوه ندي يه • ع (المدرسة) •	خوه شترن ژباي ته ختا خونكار • (خوه زكا) - خوه زيكا • آلاف ويا
(خه - ئو)	گوتني بداخوازا (خوه زي) نه • هن ديژن :- خوزيا
(خوه دو) ! - نافي خوه دي - ناوي خوايه • دروشا بانگي ده ولو تي گوتن •	همو ژ (خوه زي) ده ركه ته • ع (أداة للتنمي) •
(خوه دي وو) - وه كه خوه دو • دبانگي ده تي گوتن •	خوزيكا - خوه زيا بداخوازا خوه زكا هاته •
ع (كلاهما بمعنى يارب !) (خوه دانو)	(خوه شك) - (خوه شك) بداخوازا (جوان - ده لال - رند) هاتيه •
(خوه ديكو) - همو بيه ك داخوازي نه • به لام (خوه دان) بداخوازا (خوه دي) - (صاحب) هاتيه • خوه دانو	باشي بويه نافي ژنا • (خوه شكو) بويه نافي ميړا • (خه له جا) - نافي ايله كه كورده •

(خه - ئو - ئو)

(خه - ئي)

ژ(خوهدان) هاتيه • نه ژخوهدی
 هاتيه • خوهدی - (رب) بهلام
 خوهدی - (صاحب) ه •
 (خه مۆ) - الافكه تی ده غید
 وپرسیاری ههیه •
 (خوهدۆ) - نافی خوهدی یه •

ژیده ری وی یه • لی لنگ
 کورمانجا ژ (خه و) یته •
 وشه ژئی ده رناکه فن • دبیزر
 :- بارام که تیه خه و • دخه و
 دهیه • خه و بارام تی • خه و
 بارام نایی • بهلام (کرن)
 ژئی ده رناکه فن • ع (النم) •

(خه - ئو)

(خه - ئي)

(خه سو) - ژبو میڤ دیا ژئی یه •
 بهلام (خه سو) ژبو ژئی دایکا
 میڤه • خه سوا ره وشئی دیا
 میڤی وی یه • خه سوا فه رهاد
 دایکا زنا وی یه • دناسف
 کوردا ده گه له ک سه ریتهائی
 لسه ر بوک وخه سوئی هه نه •
 ع (حمه) •

(خوهدی) - خوهدان • بداخوازا
 (صاحب) - مالک • هاته •
 دبیزن :- خوهدی یی مری-
 کوره • نم یی خوهدی وی
 خوهدان مانه • دفرده دبسی
 (خوهدان) بداخوازا (رب)
 هاتبی • خوهدانی فئی زه فی یی
 بارامه •

(خوهدرو) - ساده یه - یه ک رو یه •
 نم خوهدرونه • یانی
 بیانی یه ک - بیگانه یه ک
 دناف مه ده نینه •
 ع (الصافی) •

ع (الصاحب او الرب) •
 (خوهدزی) - ژبو تشتی کو بدهستی
 مروف ناکه فی • بهلام هیتی -
 هیوا ژبو تشتی کو درسه
 بگهی دهستی مروف • کورمانج
 دبیزن :-
 - (کهس بخوهدیا ناگری

(خه وتو) - بسۆرانی بداخوازا
 نفستی - نوشتی - رازایی
 هاتیه • کروکه • (خه وتن)

(خه - ئې)

باقى كه زيا)

خوۀزكا - خوژيكا - خوۀزيا
ئەف بداخوازا خوۀزى ھاتە
ع (اداء او كلمە للتمنى) •

(خەرجى) - (مصرف) كوئخەرج

دكن • جارنا ل شونا راتب -

معاش ھاتىہ • خەرجى راہ -

خەرجيا رى يہ •

ع (المصرف) •

(خوہشى) - خوئشى ، دھەبـھـ

نەخوہشى دە ھاتىہ • جارنا

بداخوازا ساغى ھاتىہ :- بەرہ

سەرى تە خوہش بى • يانسى

ساغى • لى پرى جارنا دنام

وزوق دە خوئادكى :- گارارا

وہ خوہشە ، ئەف سىف

خوہشە ايشەف خوہشە • دلئى

رەوشى خوہشە • بەلام دبى

ھى فرە تربى •

ع (الذوق والسعادة والبقاء) •

(خوہلى) - خوئلہ • دکورمانجى دە

(خوہلى) - آرى يہ • بئشى

ترافا آگر سار دبى دبى خوہلى

بەلام وا ديارہ کو بسوراني

(خه - ئە)

بداخوازا آخہ • لئى ھەرۋە کو

لپەي ھەف تىن :- خاك

وخۆل - آخ وخوہلى • ديار

دبى کو درستە دھەردو

شيوادە بىەك داخوئى بن •

ع (الرماد) •

(خه - ئە)

(خەرتە) - جوئكرنا بى ھافلہ •

دبىزن :- مە شوفا خوہ خەرتە

كرىہ •

(خوہرە) - مروئى كو گەلەك

خوئانى دخوى • ئەف خوہرە

يہ - گەلەك خوئانى دخوى •

ئەف سەوال خوہرە يہ -

گەلەك خوئانى دخوى •

ع (الاکول) •

(خوہندە) - يان خوہندا • دەرپاس

بو يہ • مروئى کو خوہندى

يہ - خوہندە وارە -

خوہندە فائە • ع (المتقف) •

(خوہشە) - ژخوہشى ھاتىہ •

دەرپاس بو يہ • يان خوہشە •

خوهشي ژیدمه •

(خه رگه له) - جهی کۆمبونا خه لکئی

یه • یان بخوه کۆم وجینه •

ددیوانا جزیری ده هاتیه •

یانی (گه ل خربویه) ل شونه کئی

دفرده (گه ل) بداخوازا کۆم

و جشاته - بداخوازا (شعبه)

لئی (خر) بداخوازا کۆم بونه •

یانی ملهت کۆم بویه •

ع (التجمع) •

(خه لوه خانه) - زعربی و کوردی

گه یه هه ف :- (خه لوه)

عربی یه • لئی (خانه) کوردی یه،

جهی ئۆل به رستی کوردایه •

دخه لوه خانئ ده گونه هئ خوه

تینن پیرا خوه و نفسا خوه

پاک و باقر دکن •

ع (الخلوة) فی التعب •

(خوه نه) - آله که • تئ ده

پرسیاری وغید هه یه • وه که

(خه مۆ) یه •

ع (أداة للاستفهام) •

(خه ررات) - بداخوازا نه جاره •

دبی زعربی هاتبسی • یان

ژ (خه رته) هاتبسی خه رته

ده رباس بویه بداخوازا کارئ

نه باشه ، دجوتکرن ده جوتکرنه

نه باشه یان ژ (خرت خرت)

هاتیه • وئ چاخئ ده نگسی

یه - کوردی یه • (خه ریتک)

ئه و تشئ کـ مـروـف

دخه ریتی • خه ریتکا بنـ

به روشئ • ع (نجار) •

(خه ریت) - بازاره کی کورده

دکه فی روژ آفایی (آمه د

دیاره کهر) • ایرۆ لـبـهـر

(خه ریت) بازاری (العزیز)

آقابویه •

ع (مدینه کوردیه غربی

دیار بکر) •

(خه رت پرت) -

(خه لات) - بازاری خه لاتئ •

سیانی خه لاتئ • عـرـب

دیـژـن :- (أخلاق) •

بازاره کی کوردستانا بن ده ستئ

ترکیا یه • تیزیکی گولا وانی

تۆل پهره سى قه نجى خوه دى
 دناف خه سا ده هاينه كوشتن
 خويى وى ل خه سى كه تيه
 زمهره خوارنا وى نه درسته •
 ده ما نفرا لههف دكن ديتزن
 :- وهى خه سا موصلى دمالى
 كه تو ! نه گهر (خهس) دچالا
 آفى كه فى زى قه ناخون •
 ع (معروف) •

(خه ج) - نافى ژنا يه •
 (خه ج و سيامه ند) سه ريتهاسى
 يه كه نافداره • لسيانسى
 خه لانتى چى بويه •
 ع (اسم معشوقه) فى قصه
 كوردية رائعه قديمه •

(خه ج) - خهراج بيش و فیرگو
 وضريه يه • جارنا بداخوازا
 حهق تى • ديتزن :- خه رجى
 بارام نهفه - حهقى وى نهفه •
 خه رجى خوه دايه - بيشا
 خوه دايه •

(خه ج) - وه كه (خه رجه) •
 جزيرى ديتزى :- (ژنه سپه هان
 تين خهراج) •

يه • سياننى خه لانتى دچيروكا
 (سيامه د) و (خه جى) ده
 نافداره • ديتزن :- هه ردهم
 بهرف لسه ره يه •
 ع (مدينة كوردية على بحيرة
 وان) •

(خه لات) - ديارى يه • زعرى
 هاينه (خلمه) يه •
 (خه بات) - كاره - كينه راته -
 نضاله • خباتكرن ژينده رى
 تى بهره • ع (النضال) •

(خه ريت) - دمروفا ده بداخوازا
 فيت ومهزن وگره • ديتزن
 :- بهك بارام چه خه ريتاكي
 ميرايه ؟ يانى چه مهزنه - چه
 گره •

ع (الرجل القوى الضخم) •

(خه ريت) - نهو تشتى كو تى
 خه رتاندن • بچوكى وى
 (خه ريتك) •

(خهس) - نافداره تى خوارن •
 نهنى كوردى ايزيدى دژمنى
 خه سى نه • ديتزن كو يه كي

خوهسه رها تیه ، یا سه رب خوه
 هاتیه • یانی به نئی هاتیه •
 بی کۆ کهس قیره بی •
 ع (مستقلا) •

(خه زور) - خه زورئی ژنی باقی
 میرئی وئی یه • خه زورئی میر
 باقی ژنا وی یه • بارام
 خه زورئی ره وشئی یه - باقی
 میرئی وئی یه • زورؤ
 خه زورئی فهرهاده - باقی ژنا
 وی یه • ع (حم) •

(خوشر) - خوشر - خوشری
 ده رباس بونه • خوشر ژبو
 زیده بونه ، یانی زیده خوشره •
 (تر) آلاسه که ژبو زیده بون
 هاتیه دفرده گهره که خوشر
 هه بی تا بکارن ییژن :-
 خوشر • ژبو کۆم خوشرین
 دیتن :- خوشرین • یانی
 نه گهر (خوشری) ته ک
 بی خوشر تی گۆتن • لی
 کۆ خوشری گهلک بن
 خوشر و خوشرین نی
 گۆتن • لی خوشرین زیده

(خه لیج) - نهو جهی کۆ آفا ده ریا
 بناق قادی دچرینی •
 ع (معروف) •

(خه رزاد) - نافیی سه رداره کی
 کورده بائلا خوهفه تیکه لسی
 ائلا شه مری عرب بونه • دبی
 (خرسات) ژ (خرزاد) مابن •
 ع (امیر کوردی اختلط مع
 عشیره بشیره شمر العربیه) •
 (خه ز) - نافیی ایلکه ترکه بخوین
 خواری دتاریخی ده ناف دارن •
 کورد زده سئی وان گه له ک
 سه رگیزی و په ریشانی دیه •

(خه نز) - ل کۆرا کۆ هاتیه بهیستن
 بداخوازا (گه نی) هاتیه •
 لهیلا بازاری (مه له تیا)
 مردیسی ولو دیتن •
 ع (المتعفن) •

(خوه بهر) - ژبه رخوه :- بارام
 خوه بهر هاتیه ، یانی کهسی
 ژئی ره نه گوته هه ره -
 ژبه رخوه هاتیه •
 ع (من عنده) •
 (خوه سه ر) - سه رب خوه •

(خه - ر - ش)

(خه - ف - ق - ك)

دفارسي ده ههيه • ژبه ركۆ
ترين دفارسي گه له ك هاتيه •
ع (احلى) •

هاتيه :- خه رتوشه ك پاكيت،
خه رتوشه ك چخات • ياني
ده ستاك • ع (معروف) •

(خوش مير) - مروفتى باشه •
دشه راده خوش مير گه له ك
هاتيه • بداخوازا گه رناس
هاتيه • ع (البطل) •

(خوشاف) - يا خوشاب • آفا
خوشه - خوش آوه - آوى
خوشه • زمه ويزا چى دكن •

(خه نجهر) - نفاق داره • دبى

(خوشناق) - (خوشناو) • نافتى
ايله كه كورده ل رازوړى
(هولير - اربيل) دكه فى •
ع (عشيرة كوردية شمالى اربيل)

ژ(خون گهر) هاتبي • لى عرب
زى ولو ديژن • به لام بعربي
كوردى به • ع (معروف) •

(خه ندهق) - قادتى دكولن ل هاوير
بازار وگوند وآسى گها تا وه كو
دژمن بسواړى نكاربن تى ره
ده رباس بن • عربا زكوردى
وفارسي ستانده • سلمان
الفارسي ل هاوير شارى (مدينه)
چى كړيه • ع (معروف) •

(خه وار) - ئى كو گه له ك خه و
دكي • ع (كثير النوم) •
(خه يار) - نافداره •

(خه ناق) - گه رده نه • بارام بخه ناقا
فه رهاد گرت • دبى زخه نقاندن
هاتبي • ژبه ركۆ گه رده ن جهى
خه نقاندنه بويه خه ناق • ع
(العنق) •

(خوش) - (۳) دهه رتشتى ده سى
كارت هه نه :- خوش - پاك
- نه خوش •
ع (الحلو) •

هاتيه كوردى • وه ك (دهسته) (خوشه سته ك) - ئى كو گه له ك

دخوازي موه که پارسه که • ع (خه فالوک) - پری جارا دپرچا
(السائل) •

(خه سه ک) - ئی کو سه والا
دخه سینی • بهری مه زبا کوله
زی دخه ساندن • لی دبی ز
عربی هاتی ع (خسی) •

(خوهره ک) - خوهروک • ئی

گه له ک خوارنی دخون •
سه والا خوهره ک باشه • لی
مروفتی خوهره ک نه گه له ک
باشه • ع (اکول)

(خه له ک) زگوستیلی زراف تره •

دخن تلی خوهره • دزه نجیرا ده
به هه گریدای نه • ع (الحلقه)

(خه لیلوک) - نافی گه یاکي یه •

وه که گیزه ری به • لچولی

شین دبی ، زاروک دچن

ودخون • هن دیتزن: (لوقک)

• ع (نوع من الحشائش كالجزر)

(خه رده ل) - نافی گه یاکي یه • لچولی

شین دبی • دبه سته ئی کوردی

ده هاتی •

توب کولیلکا خه رده لی •

لی نوفا !

لقه رمان وچه ته لی •••

لی نوفا !

(خه فال) - دبی مه زنی خه فالوک بی

(خه ریک) - بسوری بدخوازا
(مشغول) هاتی •

(خه شک) - جوان ورنه ونازدار

ودل بره • بارام خه شک -

جوانه • نازدار خه شک -

جوانه - رنده - دلبره •••••

(الجميل - الجميلة) •

(خه شکوک) - زنده خه شک •

(توک) ژبو بچوکی - شیرانی

هاتی • وه که : بچکوک -

که چکوک - شیرین کوک ••

ع (فيها الجمال مع التجب) •

• (مطله به) • ع (الطلب) •	• لئی دكورمانجی ده من
• (خوه شکر) - ژیدهری تی بهرد •	نه بهیستی به لئی ژبه رکۆ
• (خوه شی) ژیدهری تی نه بهرد :-	خه فالۆک هه به دبی (خه فال)
• اگر خوه شهمن اگر خوهش	ژي هه بی •
• کریه • ئهف خوارن خوهش	(خه شول) - شیرکتی خه شولئی
• چتی بویه - من ئهف خوارن	دزواره • میتی هنگوف ژئی
• خوهش چتی کریه • چقا	• حهس دکن • کورمانج دخن
• ژیدهری کۆ دکرنا تی نه بهردی	• ناف دمی • رهنگی په لئی وی
• وی ده (بو) - (بون) بی • ب	• زهره • لچولئی گه له ک چتی
• (کر) - (کرن) دبی تی بهرد •	• دبی • ع (بات تحبها النحلة) •
• (خوندن) - ئهوه کۆ مروفه ک	(خه یام) - نافداره کی ایرانی به
• بکاری بنقیسی وبخۆنی •	• نافدا وشاعر وفه یله سوفه • نافی
• جارنا بداخوازا (عزیمه) تی	• وی (عمره) •
• دیتزن :- ایشهف بارام لجه م	• (خه م) - لشنا (غم) تی گوتن •
• مهفه خوهندی به - معزومه •	• (غمگیر) ئی کۆ خه ما دگری -
• خوهندا - خوهنده وار -	• هلدگری • (خه م خوار) ئی
• خواهنده فان بداخوازا (مشف)	• خه ما دخوی کروکن • ع
• هاته • ع (الدراسة والثقافة	• (الحن) •
• والتعليم) •	• (خه شم) - سستم وزوروزوله •
• (خه ون) - دیتا دخهوی ده به •	• فارسی به لئی دشعرو خوشخوانی
• ته فکهر ودیتا کۆ مروف	• کوردی ده گه له ک هاته • ع
• د(خه) ده دکی ودیتی نافی	• (الظلم والتصف) •
• وی خه ونه • ع (الاحلام)	• (خوهستن) - یا خواستن • ژیدهره •
• والمنام •	• (خوهسته ک) کروکه • داخواز

(خهوتن) - بسوراني لشونا (خهو)

تي • بهلام نهف زيدهر

دكورمانجي ده پيدا نايي ، جا

نزانم زفارسى هاويه ، يان

كورمانجا وندا كويه • نفسن

-نوسن ورازان - راکهتن •

لشونا (خهوتن) تينه گوتن •

-بارام خهوتيا يه ، يان خهويه

• نايي گوتن • ع (النوم)

(خهوخاندن) - شهوه كو مروف

دگهل يه كي قسه بكي تا وه كو

خهوا وي بي • ياني گيژكرنه

• من بارام خهوخانديه - من شهو

گيژ كويه • ع (.....)

(خوهه) - خوشكه دبي ژ خواهر

هايي • خوهها براستي شهوه

كو زدي وباف يان زيه كي

زهردوا بي • دهسته خنوه

شهوه كو زن وميره ك دهستي

خوه بدن ههف وپژن :- :-

زايرويقه مارا مه لههف

نهدرسته ، شهو بونه خوهه

وبرا ، يان ديا يه كي ژوان مي

دي ديسيرا خوه ره دهرباس

بكي • وي چاخني دهن خوهه

وبرا • ع (الاخت)

(خهو) - خهوتن - رازان - راکهتن

- نفسن - نوسن •

بداخوازه كي نه • تهني خهوتن

دكورمانجي ده نايي چاوا

دهرباس بويه • ع (النوم)

(خو -)

(خو) - بداخوازا (طبيعه) هاويه • كورد

گهلهك دفرده كور پيژني نه •

خو - خوا - خوي - خورت

- خورت ههمو تيزيكي ههفن

• ع (الطبيعه)

(خو) - يان (خوه) ديري ده لجهي

(نفس - ذاه - الشخصية)

هاويه • بارام بخوه هات

بنفسه بارام بخويه - بشخصه

بناته • نه بهرنافه چاوا هاويه

گوتن • ع (الشخصية - الذاه

- النفسية)

(خوزكا) - خهوزيكا - خهوزكا

خهوزيا - بداخوازا (خهوزي)

هاته • دهرباس بويه • خهوستا

(خۆ - آ - ني - ب)

(خۆ - ت - خ - ق - ن)

- داخواز و آرمانيجي کؤدزوارة
يکک بين ياييکک نايين • بهلام
هيتي - هينا - خيوستا وان
داخوازيين کؤ نه دزوارة
يکک هاتنا وان • ع (التمني)
مثل (ليت) •
- (خؤخا) - ژ (خؤخ) دهرکيه • نافي
ژنايه •
- (خؤجا) - يان خؤجه • ل شونا سهيدا -
ماموستا تي گؤتن • (خواجه)
ل شونا (نهفه ندي سبيد) تي
گؤتن • ع (الاستاذ) •
- (خؤرتاني) - جواني يه • بارام
خؤرته - جوانه - جيئهله -
گهنبجه - لاوه •
- (خؤمالي) - ژخؤمال دهرکيه •
نهف تشت خؤماله - خؤمالي
يه • ياني ل مالا مه هيه يان
مالي مهيه • ع (في الاشياء
وبمعنى الوطنية) •
- (خؤب) - فارسي يه لي دشـمـرو
خوشـخواني کوردي ده
گهلهک هاتيه • بداخوازا جوان
- وخومشک ورنند ودهلاله :-
گهر خؤب وپهري زاده
نه زهرکم ته بهسم نهز •
- (خؤرت) - لاوه - گهنبجه • بارام
هي خؤرته • ياني هيز لاوه -
هيز گهنبجه • خؤرتاني
لاويني يه • ع (الشباب) •
- (خؤخ) - نافي بهره کي دارايه •
ترش وشيرينه ، ژهنجاسي
مه زن تر وداليکسي وي ده
قهلشهک هيه ل نافي کوردا
ناف داره • خؤخا بويه نافي
ههسبه کي • بويه نافي ژنا • ع
(معروف) •
- (خؤشاف) - خؤشاب - خؤشاوه •
خؤش آفه - خؤش - آوه •
آفا خؤشه • ژ مه ويژا جي دکن
• ع (خوشاب) أو عصير الزبيب
- (خؤل) - بسؤراني آخا هوره • لي
• بکورمانجي (خؤلي - خوله) •
ژاگر جي دبي • خوله يا آگره
• ع (الرماد) أو التراب •
- (خؤيان) - ويران وکاوله - کافله •

دبژن :- وهی مال خوږیان :-
مال کافل - کاول خوږیانو !
گونډو ! - ویزانو - کاولو -
کافلو • ع (الخراب والمهجور
والخاوی) •

(خنی -)

(خنی رک) - ایله ک ژ کوچه ری
میرایه • ع (عشیره کوردیه
من عشائر المیران) •

(خېلي) - بهر بویه - نهو سوار
وبه یا وزن ومیری کو دگل
بوکئی دچن • نه م گهله ک جارا
دبژن :- بهر بو - بهر بوک
لی جارا (خېلي وبهر بو)
لپاش هف تین • ع (الجموع
التي ترافق العروس الى بيت
العريس سواء من بيت الى بيت
أو من قرية الى قرية) •

(خوږت) - ایله که مهنه کورده ل
راژوئی به دلیس دکه فی •
(که لاخویتی) نافداره
حاجی موسی به گئی خوئی نی
بناف وده نگه ستران لسه
هاته چیکرن • حاجی ل

تر به سپی مر و سرای وی
توچ به گ ل بارزان هلت
کوشتن • ع (عشیره کوردیه) •
(خیرخواز) - نهو مروفتی کو هه
دهم دناف خه لکئی ده خیری
دخوازی - ناخوازی شه
چئی بی • خیرخوا - خیرخواز
بداخوازه کی نه • ع (المصلح) •
(خیز) - نافئی کشاندنا خه ته کئی به :-
خیزه ک نفیساندن - خه ته که •
خیزا کابا - لیزه که :-
جزیر خیزا کابایه
ریزا نافئی نهز وتو

- دهق بده سستی نه یار •
زوزو دچن نهز وتو • • •
(خیزک) - بچو کئی خیزه • (خیزی)
نافئی فی لیستکئی به • ع (الخط)
(خیر) - دهه مبه شه رده هاتیه •
بداخوازا قه نجی یه • خیرو
بویه نافئی مروفا - میرا • خیریا
نافئی زنايه • (الخیر) والاعمال
الحسنه •

(خویر) - به جه خویر • نافئی
که فیه باژاره کی کورده •

(خڻ - ر - مڪ - ن - (خو - آ - ٺي)

(خو - ٺي)

هه ردهم لڻي بهري - لڻي ته ماشا
بکي • ع (التمني) •

(خورتِي) زورده ستي - به قوت •
بارام خورته - به قوت ته
زورده سته • بخورتِي ٺم
حه قتي خوه دخوازن • به قوت
ايمه مافي خومان ٺهيوين • ع
(القوة) •

(خوڪي) - پيشه ڪه ، يان پهيمان ڪه •
دناف بهرا ڪورد وعري
جزيري و عربي شه مبر ده
هاتيه لدارخستن • سالي
هه ريشيره ڪ گهره ڪه هن
دخل وزاد بدئي شينخي شه مبر ده
• ده مبر قتي ده چه دزي ز
ويي عشري بي ٺهو شيخ
گهره ڪه بدئي ، يان بتي • لڻي
بستي ابراهيم پاشا خورت بو
ٺهف پهيمان شڪاند وروي
روزي ڪوردا نه دا شه مبر ده •
ع (الخوة) •

(خوسي) - بهر په ياني لسهر روي
قادي وه ڪه بهر فاهور

لناف هه ٿير ڪا و ل ژوري
باژاري نصين دڪه في • اٽلا
به جنه وي - به شته وي - باجني
دفتي نافي ده بو •
(خير ڪر) - ٺي ڪو خير ا دڪي •
ڪرو ڪه • خير پي ڪهر - ٺي
خير پي هاتيه ڪرن • پيڪراوه •
ع (عامل الخير - فاعل الخير)
(خير ڪ) - بچو ڪي خير • ده دباس
بويه •

(خيران) - زار وزيج و ڪوفله نتي
مروفايه • ع (العائلة) •

(خو - آ)

(خودا) - خودا - خوه دي - خوايه
بتر فارس (خودا) ديژن •
بداخوازا (خوه دا) يه ع
(اله - خالق نفسه) •

(خويا) - دياره - آشڪه را - ٺهشڪه را
يه • جيايي سه فين زمه فـه
خويايه - دياره - ٺهشڪه را يه -
به ندي يه • ع (الظاهر) المين •

(خو - ي)

(خوي) - ديژن - مروف خوي دڪي
ل بارام بهري - شهرم دڪي ،

(خو - نه)

(خو - نه - ئی - پ - ث - س)

هور و خوه شن • بازار گانی
ب خورما دکن • سرمیانه کی
مه زنه :- خستای ، زهدی ••

(خوله) - دزارا فئی خه لکئی بازارتی
(سلیمانی) ده • بداخوازا
(محمود) تی گوتن • به ده
تشته کی غه ربیه • هیج دؤستانی
دناف بهرا (محمود) و (خونه)
ده په بیدا نابی • زبه رفی قاسی
نزانم داخواز چي به •

(خوئی) - ناف داره • ع (الملح) •
(خوب) - ده نگئی تشته کی کؤ بخي
خوار ده • وه که خلهجه کی -
سنگه کی • دبیزې :- گو خوب
وچو خوار • ع (کلمه صوتیه) •

(خوب خوب) - وه که (خوم خوه)
ده نگئی آفئی به • ع (صوت
المياه - خریر) •

(خورت) - بقوه خورتی - قوه
ده رباس بویه ژبده ده • ع
(القوی) •

(خورس) - نافئی نه واله کی به چند
گوندي خومش وشیناهی وآقا

خونافه ک هاتیه خوار هم ژوئی
خونافئی ره دبیزن :- خوس -
خویسی • یانی وه که خوئی
لسهر قادی هاتیه به لاف کرن •
(آفی) وه که خویسی به • به لام
(آفی) وه که خوئی سپی خویا
ناکی • ع (نوع من الندا) •

(خو - نه)

(خورده) - هوره ژخورد - هورد -

هور • هاتیه • په ری خوه
خورده بکه • هور بکه • (خورده)
آلاف) - آلا فئی هورن
کچکه نه • خورده دکورتان ده
• نه و هور ومورئی کؤ دخن
ناف کورتان • (خورد)

- بداخوازا خوارن - خواردن
هاتیه • دبیزن :- شه کر نه
خوردئی شقانا به - نه خوارنا
شقانا به • خه لکئی به غدا ژي
دبیزن :- خورده - بداخوازا
هور • ع (الفراطة) •

(خورمه) - ناف داره • گه له ک

نفشئ خورما هه نه کؤ هم
نزان • خورمئ ایرانی گه له ک

<p>(خوز) - خوار وتهواندى به • قهوس وجفاندى به • ع (قوس) • (خوش) - يا خوش خوش • دهنگى آفتى به • (خوشين) دهنگى آف وبا به • بهلام (خش خش) دهنگى خشيته - چوينا لسه زكه • ع (صوت الماء) • (خمار) - خومارى • چارك • ع (غطاء المرأة) •</p>	<p>تى ده نه • دكه في رۆز آفابى (ماردين) • خورسا نافتى نافداره • زهرى يى (مالا گالو) كو دسترانا ده نافدارن ژ نخلكى خورسا نافتى نه • كورمانج ديتن :- پرسى مروف دگهئ خورسى • ع (وادی الخورس تقع غربي ماردين) •</p>
<p>(خوناف) - بارانه كه هوره نهرمه • لسه خونافى بهسته هاتيه چيكرن :- خوناف بارى نعمته روكنى نهردى كر خهته • بهسته •</p>	<p>(خورج) - بچوكى وى خورجكه • ژيتري بچوك تسره • (خورجه زين) سوار لپاش زين گرتى ددن خوارن وهور ومورى خوه دختى • (خورد) - بداخوازا (خوارن) - خواردن • هاتيه • شهكر نه</p>
<p>خونافى پاشى بويه نافتى زنا • بهستاك لسه خونافى هاتيه چيكرن :- خوناف خوناف خوناف خوناف لى گهورى خونافى ! م ژته پيغه كهسك نافتى لى گهورى خونافى !</p>	<p>خوردى شقانا به • نه خوارنا شقانا به • دكورمانجى ده هدر ته ننى نهف خويا دكى • دسي بداخوازا بابته هاتى • شهكر نه خوردى شقانا به - نه بابته شقانا به • نهف تشته نه خوردى بارامه - نه بابته بارامه • ع (اللباقه) •</p>

(خو - ك - م)

(خو - ن)

<p>نه كه م • بادكم ته - گند ته دكم • ع (خريبر الميه) •</p>	<p>(خورجك) - بچوكتي خورجتي يه • ده رباس بويه •</p>
<p>(خومين) - وه كه خوم خوم هاتيه •</p>	<p>(خوشك) - خواك - خواهر</p>
<p>(خورتكرن) - ژيده ري تي نه پهره • بارام خورت بو - من بهر - خورت كر •</p>	<p>بداخوازه كي • (خواهر) فارسي يه • بهلام خوشك - خوه - خواك كوردي نه •</p>
<p>(خورتبون) - ژيده ري تي نه پهره • ع (التقويه) •</p>	<p>(خوشك) - جوان ودهلال ورنده • هن ديژن :- خويشك - خويشك •</p>
<p>(خوشين) - دهنگي آفي يه • وه كه</p>	<p>ع (الاخت) •</p>
<p>خوش خوشه • بهلام خونج ژخومين بچوك تره ياني آف كو خوم خوم - خومين زي تي ژاڤا كو خوش خوش - خوشين زي تي مه زن تره • يه دهنگي خومين زدهنگي خونج گران تره •</p>	<p>(خوم خوم) - دهنگي آو گرانه • ديژن :- خوم خوما آفي يه • باشي خوم خوم بويه نافي زنا وبه ستاك لسه ر هاتيه چيگرن :- بهسته خوم خومي (تورا باني) كه فوكال سه رجي باني •••</p>
<p>(خوين) - خوئين - خون • بداخوازه كي هاته • بهلا • دكو كا خوه ده (خون) • • خوين وخوين • بده ف خوارتي هاته • ع (الدم) •</p>	<p>(تورا باني) - دفرده زازاكي - دومي يه • گاڙي دكم بو تو (ياني) - بانگ بو تو - ته - تو يه • (را) بداخوازا (بو) هاتيه • ياني بو تو بانگ</p>

(خ - آ)

(خیا) - ایله که کورده مهزنه • ل
هیا رازوړی خه رزا دکه فی •
ع (عشیره) •

(خه) - خه یه • لی بیا فارسی ژبی
تی • ژبه رکۆ بری کوردا
دبژن :- خه •

(خنی) بویه نافی ژنا و (خنۆ) بویه
نافی میرا • لی خنۆ نافی ژنا
یه • بهلام نهف (خنۆ) درسته
کۆ ژ (خوناف) ده رکه تبهی •
ع • (خه) •

(خری) - نافی لیزه کئی یه - یا نافی
گالتا کئی یه • هه فدی تام ددن •
(خرو) نافی گونده کی یه
دکه فی رۆز آقایی چولا
(هه ساری) • ناف ایلا (هه بزبني)
- هازبني ده یه •

(خرنوب) - یا خه رنوب • نافی
• گه یا کئی ، یا داره که هوره کۆ
هن به رک لی دکه فن زارووک
بشیناهی قاشلی وی دفر کینن
ودخوت • نافی وان

(حهس مه سوک) ن • بهلام
وه هاره نگه نافی داره که مهزنه
بی بهره • هه ردوژی بستره نه
• (نوع من الحشائش
والاشجار) •

(خرپ) - خستا تشته کی دقادی ده •
ده نگئی خستا تشته کی دقادی
ده یان دتشته کی ده نافی وی
خرپه • جارنا ژبو برین تی
گوتن :- بارام گوو خرب
وزی کر • ع (صوت القطم) •
(خرت) - یا (خرت خرت) ده نگئی
کۆلانا مشکه • یان ته فای یه •
دیوار کۆلان و دار کۆلانه • ع
(صوتیه) •

(خشت) سنگه کی هاسنی سه رتوژه •
بده ستی ده رویشا دکه فی • بی
فه و خپال نه زانا دکن
ودبژن :- هم ل خوه دخن •
ع (کالحره بید الدراویش) •
(خشت خشت) - ده نگئی چوینا ته با ،
مروفا یه کۆ دناف پوش و
جلو و دار و ده فیاره دچن •
خشت خشتا ماره ، خشت خشتا

ههردو چهما • ع (اسم نهـ)

• تمر غربي نصيبن)

(خج) - گولکه • دهما گازی دکن

گولکي ديژن : خج-خج...

ياني وهره يا دهرکه فه •

(خلج) - يا (علج) ژ سنگ بچوک

تره - ذراف تره • زاروک يي

دلزن •

(خر) - ياخرخر - خزین • دهنگي

بررينا جام و برره کي به • ع

(صوت القطع) •

(خر) - نافي گه ياکي بن شيرين وه که

گيزه ري به • لچولي شين ني

و ني خوارن • رهنگي بني وي

زهره • ع (نوع من الحشاش

کالجزر) •

(خر) - کوم بونه • سؤرا ديژن -

خربونه - کوم بونه - چفانه •

(خرگه له) زفر دهرگه تيه • ع

(الجمع او الاجتماع) •

(خر) - دهخف دانسه - تامدانه •

ديژن :- خرکي بده بارام •

ياني تام بده • خري کؤ نافي

ليزه کي به زفر دهرگه تيه • ع

مشکه ، خشت خشتا بارامه ••

ع (کلمه صوتيه عند المشي او

المروير بين الهشيم) •

(خلت) - نافي ته باکي بچوکه مشکه،

يا وه که مشکه • دناف قادي ده

کوني دورو دريژ چي دکي •

نهم ديژني (خلتي کؤر) • ولو

دهنگ دايه کوي جافه •

کورمانج ديژن :- خلت آخي

دکولي ول سه ري خوه دکي •

ع (الجربوع) •

(خنوس) - بازاره کي کورده ل

راژوري کوردستانا بن دهستي

ترکيا دکه في • (دهشاخوسني)

بدهوله مهندي وخوشي دهنگ

دايه • جيايي (بين گول)

دبه رده يه • دسترانا عه يشاني ده

تي گوتن :- عه يشان هيران

خوس خوشه بين گول

دبه رده • ع (مدينه کورديه في

شمال بدليس) •

(ختيس) - نافي چهمه کي به • ته فلي

چه مي جه قه قه دبي •

بازاري (نصين) دکه في ناف

(خ - ر)

(الازدحام والدمع) •

(خر) - گۆته که دهنگی به • گۆ خر
و دخوره چو • گۆ خر و
هاته خوار ...

(خرخر) - دهنگی گۆ دخه و ده
زمرۆ دهردکه فی • خرربن
زی تی گۆتن • خرخرا بارمه •
بارام دخه و ده گه له ک خرخر
دکی • له بهر مرنی (خرخر)
گه له ک خویا دکی کورمانج
دیژن :- مرن مرنه لی خرخر
ج (••) منه • دیژن :-
خررینا بهر مرنی • ع (الشخیر)

(خشر) - هه مو تشتی گریدای بزنافه
زژیروزیف نافی وی خشره •
کورمانج دیژن :- خشروخال
نـده وشی دین خشروخال
خوه ده نکاری رابی • ع
(المجوهرات او الحلی) •

(خرجر) - دبی زکوردی و عربی
هاتی ههف :- خر کوردی به •
بهلام (جر) دبی ژ عربی
هاتی • یتکفه بویه نافی

(خ - ش - ق)

سه رگیزی - بهر بهری -
دوبه ندی ...
ع (المراک والجدال) •

(خس) - جوینا دناف پوش و به لاه
ودار و بهرده • وه که
(خست خست) هاتی • دبی
(خس خس) ژ (خست خست)
مه زن تربی (خشین) ژی تی
گۆتن • خشین ژیده ره •

(خریش) - ته فگه را دره شی ده به •
چه خریشا بارامه ؟ بارام
خریشی سه رلاشی فه ره هاد •
بارام روئی ره وشی
خریشاندی به • به نه ینوکتی
خوه خه ربوشک ژی دانه -
خوین کریه •

ع (العمل في الغلام وبدون
هواة وسق الوجه بالاطافر) •

(خرنهق) - بچوکتی که روشکتی به •
ع (صغار الارانب) •

(خردهق) - یان خوردهق • نفشه ک
زگوله و بهرکتی تشگتی که فته ره
- کورمانجی به • دایروده

(خ - ك)

(خ - ك - ل - م)

بچوك بزاروڪ وباريرو
به رخك وهن ته بایئ دی زی
فهدکن ، دهنگئی خرخر -
خرین ژ واتی •

ع (اجراس صغيرة تعلق عادة
على اكفاف الصغار من الانسان
والحيوانات) •

(خره ك) - یا خرینه ك -
خروڻه ك • نافي وئی قادی -
وئی زهفي يئيه ڪوئي ده
كهفر وزوغور ههبن •

ع (الارض المحجرة)
الحجرية •

(خلخال) - یا خرخال • ززیف
وزیر چی دکن ژن دخن
لنگئی خوه • بهرئ دخستن
لنگئی ههسپی مهزنا • (خلخال-
خرخال) ژ دهنگئی (خر-
وخل) ده ركهته • عرب زی
دیژن :- خلخال •

ع (معروف) •

(خرام) - قادا خروڻه كه - بكهفر

زبهركئی چفتا ره تی گوتن
ع (خردهق) •

(خرنك) - نافه كي كونسره •
تیخوارن • هوردكن ودناف
هيكاده دیژن دپژن -
دقهلین • ع (نوع من القرع) •

(خرنك) - گرکا بنی آفی یه •
خهریتکا بنی بهروشی یه •
دآفی ده وه كه پرک - دردی
هاتیه •

ع (ما يتجمع من الاوساخ في
الكوز والذن) •••

(خردهك) - لهق و سسته • باش
نه هاتیه گری دان - شدادن •
یان جهی وی فره بویه
- ههف دی خوارنه • خرخر
دکي • ع (عندما نسمع صوتا
من البراغی نمرف اما بسبب
التركيب او التآكل) فخره ك
یطلق على هذه المعانی •

(خرخرک) - یا خرخروڪ -

خرخروڻه ك • وه كه زهنگئی

• • • • •	• بهرام و کوچ و زو غوزه • بهلام
(خرين) - ژبده رڼ څرخره •	(خرام) ژخړونه ك - څره ك
ددرباس بويه :- تهركا ده لالڼي	بڼ تر بكه فره •
• مالي ناكم •	ع (الارض الحجرى الجبلى) •
خه تا آخرى دهورى ، خرينا	(خرم خرم) - ده ننگي خوارنا په ز
• بهر مرنى •	وسه واله :- خرم خرما گايي
(خي -)	مه به ايښى خوه دخوي -
(خيپ) - وه كه (كهلم) • بهلام	خرم خرما په زه كاينا خوه
كهلم سهرى وي هاتيه	دكي •
تو زكرن لڼ خيپ سهرى وي	ع (صوت اكل الدواب) •
بخوه توژه • ياني سترى په كى	(خزم) - بسوراني بداخوازا
مه زنه • خيه ك كه ته لنگي	مروږ - خوه دى هاتيه :-
- يڼ يڼ بارام • كهلمه ك	بارام خزمي نا زداره • مروږتى
كه ته يڼ يڼ بارام • دبسي ز	وئيه - خوه دى يڼ وئيه •
ده ننگي خوب - خرب هاتي •	خزمايه تي - مروږاني په •
ع (كبير الاشواك) •	ع (الاهل) •
(خيت) - خينك بچو كنى وي په •	(خزيم) - ژ زيروزيف چي دكن
وادياره بداخوازا يڼك هاتن	ومورك وكه فرى گران بها
- خوه ش كرن هاتيه • دهماس	تڼ ده بجي دكن وزن دخن
مروږه ك كاره كى دكى ونابي	پوزي خوه :- خزما حهيرانا
سهرى ، يا يڼك نايني ديترن :-	من گه وره چي مه كه
كره خيت ولسهر هه ف دانى •	بهرام نه گري هنارڼى روا چوني

(خي - ج - د - ژ)

(خي ژ - ش - مگ - ن)

جارنا دیتون :- دنیا خیت بیت

• بویه •

ع (الاصلاح او الاتمام) ؟

(خیزخیز) - خیز - خیزخیز •

دهنگه که زقرکسی تی ،

ژبرینتی تی ژگلهک تشا

تی • لی گلهک جارا دیتون

:- خیزخیزل فرکا وی که تیه •

ع (کلمه صوتیه) •

(خوین خوار) - زور کهر - میر کوژ

وتالان گهره •

ع (شارب الدماء) •

(خوین سار) - مروفتی خوین سار

گران و بی جوانی و خوه شکایی

• و دیداره • بارام خوین ساره •

روئی وی نه خوه شه - نه ده ف

بکه و وروگه شه •

ع (البشع) •

(خوین دار) - یان خوینی • نه و

مروفتی کو خوینهک دستوی

وی ده بی • ع (قاتل) •

(خوین دیتون) - وه که خوین خوار

تی گوتن • ع (سفاک) •

(خوین مژ) - تی مالی هدر که سی

دخوی • ع (مضاع الدماء) •

(خیش) - دلیرتکا زاروگا ده تی

گوتن بارام قاتی خوه خیش

کرن - یانی خوه ژده تشا

بافر کر • ع (تهنیه الحساب) •

(خوینگ) - خوشک - خواک -

خوه • بداخوازه کتی هاته •

ده رباس بویه • ع (الاخت) •

هن دیتون :- خوه هنگ :-

کامیران به گ. دهاواری ده

دیتوی :- ژزوژانا هات

قولنگ • خبه ر آنی ژ

خوه هنگ • دیتن رابه داوه ته •

(خوین) - خوین - خون •

بداخوازه کتی نه • ده رباس

• بویه • ع (الدم) •

(خاقدان) - خوارنه کنه : دان

وگوشته •

(دا - آ)

(دا) - داک - دایک - داد - دی

- دایی - دادی • بدخوازا کنی

نه • جارنا (دیا) تنی گوتن :-

دیا بارام مریه - دیا قهرهاد

چویه بازیر • دبانگئی ده

دیثری :- دا - وادا! داد!

وادا! دایی! وادایی! ••

دادی دایکئی - وادای -

وادایکئی! ع (الام) •

(دادا) - بدخوازا (دا) - دایک

هاتیه • دادی زی تنی گوتن •

ع (الام) •

(دارا) - بازاره کی - یا که فیه

بازاره کی کورده • دکه فیه

ناف بهرا (ماردین) و (هیین)

راژوری شاری (آموده -

عامودی) یه • چیرۆکا ره شوئی

داری زفی بازاری - زفی

گونبدی ده رکه تیه (داری -

(دارا) بدخوازه کنی نه •

زآفانی یی ملک دارا یه •

ع (مدینه کوردیه) قح بین

ماردین و هیین •

(داسنا) - نافئی ایله که کورده

ایزیدی یه • دهره به گی یه ک

لدار خسته • پای ته حقا وان

بازاری (دهوک) لراژوری

بازاری (موسل) دکه فیه •

ع (عشیره کوردیه یزیدیه

است اماره فی دهوک) •

(داسکا) - ایله که کورده ایزیدی یه •

ل (سه نجار - سه نگال) و

ل ناف هه قیرکا بهیدا دین •

ع (عشیره کوردیه یزیدیه فی

سنگار وطور عایدین) •

• • •

(دانه) - لب ، حب - دانه •

بدخوازه کنی نه • بهلام

(حب) زعربی هاتیه • لئی

(لب) درسته کوردی بی •

جانه گهر راسته (به پیغام بهر)

گوتیه :- (غب اکل دو لب

دو لب) • بکوردی گوتیه •

ع (حبه) •

(دا - نه - نو - ئو)

(دا - نو - ئي - ب)

(دایه) - نافى وى پیره زنى به •
کو دگل که چه کئی دینسي
و آلیکاریا وى دکي - آتابه گئی یا
که چى مه زنا دکي :- مه دایه
شاندە ئیف برجا به لکه ک دا
ئەو که چى بىني •

ع (المجوزة او المرأة الموكلة
بامور بنات الاشراف) •

(دامه) - یا دام • لیزه که ناف داره •
ل کوردستانی گه له ک پهیدا
دبي • کوردیه ژبه رکۆ آغا
و که یه و بهرک • تی ده پهیدا
دبن • ع (لمبة مشهورة) •

• • •

(دادۆ) - دبانگى ده نافى دایکه •
دادى - داد • بداخوازه کئی نه •
(دادى) - وه که (دادۆ) هاتیه •
دایى - دادى - دا •
بداخوازه کئی نه •

(دانو) - ده ما سافار دکه لیتن • ژى ره
دیژن :- دانو • وه هاره نگه
خوارنه ک ههیه نافى وى

(دانو) یه • ژ دان و نوک
وینقاز چى دکن جارنا کوشت
و غارک وهن تشتا دخسن
ناف • کورد دیژن :- به رفی
مەدن تیا ، دانوا مەدن برچیا •
(دراوسی) - جیرانه - جى ناره -
جى نه ره • ع (الجار) •

(داوي) - پاشي به • داو قراغى -
لیفى بهرگ :- کراس -
خهفتان داوي - پاشي
یه • ع (آخر او النهاية) •
• • •

(داراب) - نافى سى پادشاهى
کوردی که فواره یه • نه گهر
که یانى برا کوردبن • (دار)
بداخوازا (حکم) - صاحب
هاتیه • کورد دیژن :- دار ژ
جسته تى هاتیه • (دار)
بداخوازا چۆ یه • کورد
دیژن :- که سى چوئى وى
ستوره آرقانى وى هوره •
ع (اسم ثلاثة ملوک من
الکیانیة) •

(دا - ت - س - خ)

(دا - ر)

لاستی جانداره • بسۆرانسی	(داووت) - گۆفنه د و دیلان
(داخ) بداخوازا (حسرت)	وشاهی یه • دبئی ژ (دعوت)
هاتیه •	هاتی • بهلام بویه • کوردی •
ع (الکی - الکو) حشرق	ع (الرقص والافراح) •
الجسم بالنار والحديد •	(داربهست) - چهند دارن بوه ريسا
(دار) - بهری هه رشتی بداخوازا	به هه فه گری ددن و مریا
دره خته • دکورمانجی ده کو تی	- کوشیا - بریندارا پی
بررین تیر دبی :- دارا مه -	رادکن :- (داربهستا) باقی
دارئی مه • (دار) بداخوازا	ئه مین به رب مال تی) •
(حکمه) فه رمانداری یه •	(داس) - آلفه که • ژ (هاسن -
ناقئ (دارا) ژدار هاتیه •	آسن) چی دکن • پی دارا
(دزدار) حاکم القلمه • دار	دپه ژلین - پی پاله یی دکن •
بداخوازا (صاحب) هاتیه •	بهلام داسی پاله یی ژ داسی
(بهیره قدار) خوه دانئی بهیره قئ	بررینی - په ژلاندنی مه زن تر
(دکاندار) - خوه دانئی دکانئی •	وته تگ تر وتوژن •
ع (الشجرة) •	ع (المنجل) •
(دار) - بداخوازا (حکم) • هاتیه •	(دانس) - نه وروپی یه • بهلام بویه
دزدار - حاکم القلمه • دار	ته فایسی • دیلانه که زن
زهشتی هاتیه • حکمی عادل	و میردهستی ههف دگرن جارنا
زهشتی هاتیه • ناقئ ملک دارا	سینگا خوه ددن ههف و دیلانئ
ژفر ده رکه تیه •	دکن • ع (معروف) •
ع - (الحکم - حاکم) •	(داخ) - داغه • داگرن شه وتاندنا
(دار) - بداخوازا خوه دی هاتیه :-	

بهیره قدار - خوه دانسی
 بهیره قسی • دکان دار -
 خوه دانی دکانی •
 ع - (صاحب) •

(داد) - هاوار وقیرین وقیرید
 ویفانه :- کسی بدادا مه
 نه برست

گله و دادی چه کت ؟
 دفرده کورد و فارس
 همپارن •

(دامار) - رهنی لاشی جاندوان •
 ع (الاوعیه الدمویه) •

(دامار) - ئی دیا مرووف مار دکى -
 زربافه • یان ئی کور مرووف
 دیا وی مار دکى - کوری
 ژنا مرووف • (داماری) تی
 گوتن •

ع - (ابن الزوجه) •

(داردان) - بچوکی وی (داردانووک)
 هاتیه • نهو داره کو
 دچوقلی بی وی ده مویژا
 بدارقه دکن • دمشاخا ده
 چی دکن • زهر نفسی

مویژا بـهری وی فه
 دکن • دخه ملین • ژبو زارووکا
 چی دکن • لی خویایه ژبو
 کو خه لک زاین چه ند نفس
 مویژی وی هه •
 ع (شجرة صفيرة مزينة
 بالزيب) •

(داوهر) - بداخوازا (خوه دی) -
 خالق • هاتیه • دشمری
 کوردی ده هاتیه • کورد
 و فارس همپارن :- جزیری
 دیتی :-

(حکمتی داوهره ئو توژ
 حکمتی داوهره مه که بهخت) •

(داخواز) - (معنی ومقصد ومطلب) •
 داخوازا بارام پیک نایی -
 داخوازا من نهفه •••
 جزیری دیتی :-

مجبویی ددل بت مه
 داخوازی چه حاجت ؟
 عقاب خوه یتن فورو پهروازی
 چه حاجت ؟

نهی دوره حیا ده کو فریاد

(دا - ش - ف)

(دا - ق - ك)

• وڤغان كن

وئ گوڤ ل ضميرو دلــه
آوازي چه حاجت ؟

(داباش) - (بهجت) وقسه كرنا

ژشته كي يه :- ايرۆ ل

ديوان خانئ داباشا كوشتنا

فهرهاد داني بون • يهك

دبرسي و دبئزي :- هون ل

فر چه دبئزن ؟ دبهرسفا وي

ده دبئزن :- داباشا ره شوپه

- ثم بهخا ره شو دكن -

ژره شو دپهفن - قسه دكن

ع (البحث) •

(دانه پاش) - نهوه كو مروف

سوزهك بمرؤفه كي ره بدئ

ويائئ نه بي سهري خوه بدئ

پاش • ع (التهرب) •

(داف) - دام - داو • بچوكئ وئ

دافكه • چوك كه تيه دافئ •

ع (الشبكة) •

(دان خاف) - نافئ خوارنه كئ يه

هن دبئزن :- خافه دان •

ژلهورا شيخ عبدالرحمن ئئ

آخبه گوته :-

دانه خاف وخافه دان وسه ربئز

هنگئ بومه نه زوان نايمه
تير

لئ چه بئزم په سنئ ترشا باميا

تئ هه بي يهك په رچه

گوشتئ شاميا

• نهف خوارن وه كه هه ليسه يه •

دانه وگوشت دخن ناف وباش

دكئتن •

(دانق) - ژ(دانك) - دانه •

دهر كه تيه • نافئ په راكي

كه قناره - دهسا عباسيا يه •

درسته زكوردئ وفارسي

ستاندين • ع (معروف) •

(داك) - بداخوازا (دئ) - دايك •

هاتيه ع (الام) •

(دايك) - بداخوازا (دئ) - داك •

ع (الام) •

(دارك) - بچوكئ داره • گهلهك

جارا ژبو زافا چئ دكن •

دبئزن :- داركا زافئ •

(دا - ل)

(دا - م - ن)

يه گه له ك نفشى وئ هه نه •
 عربانه زى : كه فى بن نافى دهف،
 لئ ناكه فى بن (داهول) •
 ع (الطبول - طبل) •

(دام) - ليزه كه - دامه يه • ده رباس
 بويه • دام بداخوازا داف
 هاويه • ده رباس بويه •

(دان) - دانه - حهب - لب •
 ده رباس بونه • دفرده (دان)
 گهنمى كه لاندى يه - كوتاي-
 دانويه • لئ بخوه ژ دانه
 - ده ركه تيه •

ع (الحب المطبوخ) والمذقوق •

(دان) - دايى • نهوه كو مروف
 نشته كى بدى يه كى •

ع (المطاء) •

(دان) - بداخوازا (دران) هاويه •
 هن ديتزن :- ددان •
 ع (الاسنان) •

(دانه بردان) - من ژنا بارام
 دابهردان •

داره كى كجا بسهرقه دكن
 ول هاویر گوڤه ندى دكن - يا
 دگهرن •
 ع (شجرة العريس) •

(دال) - نافى تيا (د) • شاعر
 قوزيى برهئ يارا خوه وه كه
 (د) دكن وديتزن :- وه ك
 چوگان ودال •

(داندول) - دى ژ (داندور) هابى •
 دهما (زاروك - مندال) دگل
 هه فالئ خوه دچن مالا وى ،
 ديا وى ژئ دپرسى وديتزي
 :- نهف چه دانددوله ؟ -
 داندوره • يانى نهف چيه ته
 دايه دورا خوه ؟ دايروده
 دروسته بداخوازا (مظاهره)
 بئ ع (المظاهرة والتجمع) •

(داهول) - نافى دهفى يه • لئ
 نافى دهف ژ داهولئ فره
 تره • ژبه ر كو داهول هه
 نهئ ژبو گوڤه ندى ددهستى
 جهنگه نا ده هه يه • بهلام
 (دهف) - دهفك بچوكئ وئ

(دا - ن)

(داکرن) - ژیدهری تی بهره -

ده رباسه :- رهوشی ده وی خوه

داکر - یانی ژ مهشکی بهردا

بهروشی - مهخهری ...

بارام آف بهره داکر داکر . یانی

بهردا سر . (داکرن) نهوه

کو مروف تشته کی روژ ژ

ژورده بهردی خوار .

ع (الصب والکب) .

(دادان) - رهوشی تنورا خوه دادا

- فیخت . آگر دادا - دارا

بداخوازه کتی نه .

ع (الاشعال) .

(داکهتن) - ژیدهری تی بهره .

بارام داکت - من بارام

داخت . داکهتن نهوه کو

ژ ژورده بی خوارفه .

ع (الانحدار) او النزول .

(دابهزین) - ژیدهری تی بهره .

بشیوه ئی سورانی (دابهزین)

بداخوازا (داکهتن) هاتیه . لی

لجه من نهراسته . ژبه رکو

(بهز) رهقه . (دابهزین)

(دا - ن)

نهوه کو ژ ژورقه بره فی بهر

بژیر :- بارام دابهزی .

ببهز هاته خوار . داکه خوار .

بارام ژ سر ههسپی خوه

(دابهزی) نابی . ژبو کو

(بهز - رهف) داکهتنا ههسپی

ده نینه .

ع (الانهمام والاسراع فی

المشي والنزول من الاعلی الی

الاسفل) .

(دابان) نافی شوره کی به .

ع (نوع من السیوف) .

(دابهزاندن) - ژیدهری تی بهره :-

مالا رهشو ومالا بارام دابهزیه

ههف - دابهزیانه ههف . یانی

ایریشی ههف کرن - هیرشی

به ایگ دان .

ع (المهاجمة) .

(داجکاندن) - نهوه کو مروف

تشته کی دقادی بجکینی

وسهری وی بلندی .

لی گهلهک دوری دناقی بهرا

من بارام داگه راند • بسود	چکاندن وداچکاندن خویسا
گه ریا - (دار) • بارام داگه ریه	ناکي • ع (الفرس) •
- (أدار) •	(داگرتن) - گرتن نهوه کو مروف
ع (ارجاع الرجل عن وجهه)	تشته کی بگری - لی (داگرتن)
(دانه کوشتن) - بکوشتن دان •	نهوه کو مروف تشته کی
من بارام داکوشتن •	تزه بکی بربکی • ع (التعبأة) •
(داله قانندن) - بدارفه کرنه • دلش	(داخستن) - زیدهری تی پهره :-
توری خوه داله قانندی یه -	بارام داگهت - من نهوه
بدرافه کریه •	داخت • بارام فهرهادخت -
ع (التعلیق) •	اوقعه :- بارام فهرهاد داخت
(دامه زرانندن) - بجي کرنه • مه زر	- انزله • ع (الانزال) •
- مه زرهه • یه - مکانه -	(دانه گرتن) - بگرتن دان • من
شونه - جی یه •	باردام داگرتن •
ع (الاسکان التحضر) •	(داگه راندن) - نهوه کو مروف یه کی
(دانه بارکرن) - من بارام دابارکرن	زریا وی داگه رینی - بهری
بارکرن دا •	وی زریا وی بگوهه ری •
(دانه ره قانندن) - بارام که چاهه ره داد	بارام فهرهاد وره شو ژهف
ره قانند - من که چاهه فهرهاد	داگه راندن • دخوستن
ببارام ره داره قانندن •	ایریشی ههف بکن ، لی بارام
ع (. . .)	نه هشت و بهری وا ژهف
(داغکرن) - داغاندان • من بارام	داگه راند • من بارام گه راند -
داغکسر - ده غماک ژاگر	
لی کر •	

(دا - ن)

(دا - ن) - (ده - آ)

(داین) - دانسان - دینان •
 بداخوازه کئی نه • بارام نان
 دانی بهر فهرهاد •
 ع (بارام وضع الخبز امام
 فهرهاد) •

(داغدان) من بارام داغدا • ده غماکه
 آگری لی کر •
 ع (الکوبالنار) •

(دان) - چاخه • دانی سبی - دانی
 نیفرؤ - دانی عصر - دانی
 آیشاری • ع (الوقت) •

(دانزاین) - نهوه کو مروؤف تشته کی
 ب مروؤفه کی - مروؤفه کئی -
 ندی زاین - قیربکی •

ع (التعریف والتعليم
 والاخبار) •

(داتکیرن) - نهوه کو بهر رخ و کارا
 دان دکن - دان بدان شیر ددن
 • وان - بهردن بهر دیا وان •

(داهستن) - نهوه کو مروؤف تشته کی
 بهر ددی جیکی کور و سه روئیر •

دیتزن :- بارام دهولا خوه
 داهسته بیرئ • ع (الدلو) •
 (داهه راندن) - بهرئی خوه داهه رانده
 سهر خوئی - سهر آفی •
 ع (الاسترسال) •

(داشتن) - رونشته • لی (داشتن)
 ل جهم کورمانجا ز چوک
 و جفیکا ره تی گوتن • به لام
 ل جهم سؤرا ته قایی به • چا
 وا کو (نشت) بویه بداخوازا
 (وه لات) نشتان - وه لاتی مه •
 ...

(داو) - لیف و غراغی کراس
 وخه فان و بهر گئی مروؤفه •
 داوی - پاشی به •
 ع (الذیول والاطراف) •

(ده - آ)

(دهریا) - به حره - گوله • کورد
 وفارس دفرده هه مبارن •
 ع (البحر) •

(ده قوری) - ایله که کورده •
 پای ته ختا وان شاری (آمودی)

دهرگههني لطفًا ته خانم ..
 دهرگهفان - ئي کۆل به
 دهرگه - دهر - نوبهديره .
 پيواني دكي . ع (الباب) .

(دهرهجه) - نهشکهره خويادکي کي
 عربي يه . بهلام وادييره .
 (دهرگه) هاتييه . بويه ده زه
 - بويه دهرهجه . ژبه رکي
 عرب نکارن (گک) بخوئي
 (ج) دنفيسن . ع (معروف) .

(ده) - آلافه که ديش وپاش
 ژبو بجيکرن - تاکيد هاتييه .
 دهوهره - دفرده يه .

(دهرفه) - يا دهر ف . نفشه کي
 ژ (که له کا) يه . ل سهر آف
 چه ما پي کارتي خوه دکن .
 دارا به ههفه گري ددن و جري
 خوه ل سهر دکن و بهرزي
 دجن . ع (الطوف) .

(دهرفه) - دهه بهر هندرو ده هاتييه
 دهروه . ع (الخارج) .

(دهزگه) - صنعته . ژ (دهستگه)

- عامودي يه . (ناکۆرا -
 تاکۆريا) ايله که مهزنه کورده
 ل راژۆري کوردستانا
 بندهستي ترکيا دکه في ديژن
 ههردو ايل يسمائي ههفن .
 ع (عشيرة کوردية غربي
 مدينة قامشلية) .
 (دهل مه مکا) - ايله که کورده .
 ع (عشيرة کوردية) .

(ده بده به) - فه خفخه ومه زناهي
 وعظمة . عرب زي ولو
 ديژن . ع - (العظمة) .

(ده بانچه) - دبي ئهو دارکي کۆ
 پي ل ده فتي دخن . ژبه رکۆ
 (خاني) ديژي :-
 - لي دايه ده فامه پي ده بانچه .
 لي نزانم ته بانچه يا ده بانچه .
 راسته .

ع (العود الذي تضرب به
 الدفوف) .

(دهرگه) - دهر - دهري يسه :-

(ده - تو - نو)

(ده - نو - ئى)

دەرکەتە • جەڭى كارى
 بدمستە • (دەز) - دەست •
 (گە) جىيە • ع (الصناعة) •
 (دەردۆ) - ئافى سترانە كىيە •
 ع (غناء كوردى) •

بەستە

دەردۆ ! دەردۆ ! دەردۆ !
 دەردۆ !
 دەردۆ ! دەردىم يىشمال
 شىسىنى
 (دەشۆ) - ئەو آقا كۆ آلاڭى خوارنى
 پى دىشۆن • لپاش شوشنى
 ئافى وئى دىسى (دەشۆ) •
 وادىارە ز دەستشۆ ھاتىە -
 آقا كۆ پى دەست ھاتىە
 شوشنى •

ع (الماء التى تغسل بها الصحون
 بعد الاكل) •

...

(دەقەرۆ) - ئى كۆ دروئى ھەقالى
 خوە دە راستا راستا ھەر تىنى
 دىترى • رو - رودىم - (وجە) •

رومەت - وەجاھەتە • بەلام
 (دەق - دەقە) پىكىرى رەش
 كۆ زىن و مىر لخواە دكن ، يا
 لجل و جاو دكن • دىي زەدقا
 رو ھاتىي • يانى وەكە دەقا
 رو ئەشكەرە دىترى ، يان
 ددەقا روئى ھەمبەرى خوە
 دە لى ددى و دىترى •
 ع (الصريح) •
 (دەلو) - مروڤنى آڤل سڤكە • دىي
 زىتركى ھاتىي ، يان تركا
 زكورد ستاندېي • (دەلودىن)
 مروڤنى سڤك و دەڤ بكنە
 و دل خوەشە •
 ع (الانسان الذى لا يبالى بشئ
 او خفيف العقل) •
 (دەرىي) - (دەر) بداخوازا (د - دە)
 ھاتىە • آلاڤكە تىدەبونە -
 (ظرفية) يە • فارسى يە • پى
 - با لنگە دەرىي • ئەوئى كۆ
 دناڤ پىا دە - دناڤ لنگادە
 دناڤ رانا دە يە •
 ع (كلسون) •
 ...

دفرده کرن ژئی دهرناکه فنی •
 ههر ته نهی دهره نگ - دهره نگي
 هه نه • دهره نگه - يانی نه
 نه مایه - چاخئی مه دهره بی
 بویه • کورد دهره نگ گهه
 - دهره نگ رابونه • بهر -
 بدهره نگي هات •

ع (بعد فوات الوقت) •

(دهزی) - تا - آفده یه • تا و دهزی
 جارنا ل بهی هه ف تین •
 گه له ک زراف • دیژن -
 بارام بویه وه که دهزی به کی -
 - وه که تاکی • ع (الخیمه
 الرفیع) •

(دهزی) - وا دیاره (زی) ییم
 مروفا یه • (دهر) چر
 دهره یاس بویه آله که زی
 تیده بونه • نهوا کۆ دهره زی
 ژنده یه :-
 بهسته :-

له سفاندي کانی یی

مدهست بر بۆلو (نهی)

(دهری) - دهری یه • دهره یاس
 بویه • کورمانج هن دیژن :-
 یی - وهن دیژن :- یی •
 و جارنا دیژن :- پا - پای
 تهخت • پالهوان - پالهوان •

(دهیدی) - بچوکتی وی دهره یه
 هاتیه • دهما ژن زاروکتی خوه
 دکن خوه ، ژوا ره دناورین
 و دیژن :- دهیدی لاو !
 دهیدی • دهیدی - دهره یه
 - لانه ، هیلانه - هیلنا
 زاروکتی مروفا یه • هن
 دیژن :- لاندک •

ع (المرجوحه) •

(دهری) - دهر - دهری - دهره
 بداخوازه کسئی نه • (دهر)
 دفرده نه بداخوازا شون هاتیه ،
 بهلام بداخوازا کون - قول
 هاتیه • بارام برینا خوه دهره کر
 کون کر • دهر - دهری
 کونا خانی یه •

ع (الباب - الفتحه) •

(دهرهنگی) - زیدهری دهره نگ •

(ده - نهي)

به هيجهت ده رزيي
راسته کو ده رزي دهر زيا
ژناده هاتيه چکاندن • ده رزي
زيف وزير هه بون کو ژنا
دخستن بهر زيا کراسي خوه •
سه ري وي بگوپک وشرك بو
• من بخوه دهر زيا ژنا ده
ديه • ع (الابرة) •

(دهست تهنگي) - به ريشاني و
بله نگازی و بي مالي يه •
(دهستي) بارام تهنگه - کيسم
پاره يه - حالي وي نه خوه شه •
ع (الضنك والضيق) •

(دهست فه کري) ئي جو مه رد
وچاق فره هه :- بارام
دهست فه کري يه - جاميره •
دهستي فه کري به را ددی
خه لکني • دهستي گرتي
مشته کي نادی کسي •
(دهست به لاف) ئي کو گه له کي
مالي خوه به لاف دکي •
ع (الجواد) •

(دهست گرتي) - ده زگرتي • وا

(ده - نهي)

دياره کو دده مين بوري ده
زن وميرا دهستي ههف دگرتن
ومارا خوه دهرين • ژله ورا
ده سنگيران وده سنگرتي هاته
ناف زماني کوردي • ده سنگرتي
يا بارام - ده سنگرتي يسي
رهوشي • به لام (ده سنگيران)
ژبه رکو ژيده ره هه رته ني
(مي) يه • (يا - آ) نيشاني مي
نه • (ئي) نيشانا تيره •
ع (الخطيب والمخطوبه) •

(دهستورداي) - ئي کو دهستورا وي
ددی ژبه ره خوه شه دشتي -
دبيري • ع (المرخص)
والمأزون •

(دهفي) - دارئ هور وبتوفن •
زقورمه کي گه له ک دارئ هور
دهرد کهفن • دار ودهفي لپهي
ههف هاته • زدهفي يسي
مه زن تر (تامور) • تامور
گه له ک دارئ هور وفره ه
مرووف دناف ده وندا دئي •
به سه ره فه نه • ع (.....)

وڙي ڦه ڪه ٿينه :- بارام دوهي
 فلان ڪه سه . زانم فهره
 ده ولا ڪي ڀه؟ ده ولت زنده بوه
 - زنده بونا مال ومنڊاله . پڻي
 بويه سهريان - پاشي بويه
 حڪومت . بارام دوهوله منڊ
 ياني خوهدي دوهوله - خوهدي
 مال ومنڊاله . دغري نه
 (دهولت) - بگر بڻي داخوازي
 هاتيه . لي ڊڪو ڪا خوهده
 ڪوردي ڀه . ع (معروف) .

(دهرباس) - دهرباس يون - تي بهرينه
 :- بارام دهرباس بو - من باراه
 دهرباس ڪر . دهرباس ڪرن
 زنده ري تي پهره . دهرباس
 بويه نافي ميرا . مير دهرباس
 اميري لهشڪري (مهريني) بو
 دهرري چهلبي يا ده هاتيه
 ڪوشتن . ع (العبور والمروء)
 (دهرخ) - نهو دارا ڪو مروف نو
 دچيني . دبي ز تهرخ - تهرخ .
 هاتي . بچو ڪي وي دهرخڪ
 ع (الفرس) .

(دهلي) - وه ڪه (دهلو) هاتيه .
 زههردوا بينا ترڪي تي .

(دهنگي) - بداخوازا دهنگه . ديڙن :-
 ڪو تو هاتي بي دهنگي وهره .
 ياني بهره ڪهس دهنگي نه
 نه ڪي - دهنگي ته نه چي ڪهسي
 بي ڀڙن . ع (سرا وخفيه) .

(دهپ) - تهخته . يا پهراچاڪ
 زتهخته . ع (خشيه) .

(دهست) - دياره . ع (اليد) .

(دهشت) - بداخوازا راست وپان
 هاتيه . (زاردهشت) بداخوازا
 راست گو هاتيه (زار - دهشت)
 - زار - راست - راست گو
 به . په پڙام بهر دهي راست گو
 بي - صادق بي . ع (سهل) .

(دهمته) - تاخه - پيجه به . بهلام
 د (باستيق - حلهليل) ده
 - دوتون ده تي گوتن :-
 دهمته ڪ باستيق -- دهمته ڪ
 توتن . ع (الربطة واللفه) .

(دهولت) - دهول - ڊول زاروڪ

(دهرد) - نهخوښي وغم وايش وکول وکهدر وآزاري يه :- ماچک ژوان ليفي شرين دهردی دلی من خوښ دکي دهردو نافي بهستاکی يه - نافي سترانه کي يه • ع (الالم) (دربنده) - گهلي وتنگه جي يه دربندهی (بازيان) نافداره دکافي ناف بهرا کهرکوک وسليمانيه • ع (المضيق) (دند) - بچوکي وي دندکه نافک - توف و بزري شه بهش وگندور وعه جوړو ترؤزي وهن تشي دي يه • (دند) نه هاتيه گوتن ، بهلام مه زني دندکه • ع (بزر البطيخ وما شاگله) (دوله مه ند) - (دهل) مال وزار وزيچ وزيده بونه • (مهند) آلا فکه وا دياره بداخوازا خوډي - صاحب • هاتيه ع (الغني)	(دهرز) - تهرک - قه لښ وچرانده. کوزي (فاتي) دهرزيه - تهرک لي کتیه • هستي يي دهستي فهراه دهرزيه - قه لشييه • ع (الشق من الشقوق) (دهلير) - مروفي پالهوان وگه رنسه. ع (البطل) (دهنگين) - ئي کوسترانا دپزي بدنگي خوه دپزي • دنگ ئي وي يه لي دبي ستران نه يا وي بي • ستران فان - خوډانه ستراني يه • ژله ورا (بويز) کو لناف سؤرا کر نه ناف ژبو (شاعر) نه راسته • (پتر) گوتا تشته کي يه ، نه چکرنا وي تشي يه • ع (المغني) (دهويز) - نهو تشتي کو لپاش پزاندها رون دروني تري ده دميتي نافي وي دهويزه • دبي ژ (دهو) هاتي - دهوي کو ذناف رون ده پزيابيه • ع (ماتقي بعد قلبي السمن في الدمت)
---	--

(ده - ش - ف)

(ده - ف - ق)

(دهرگوش) - زدار و آسن چئ دکن

وزاروڪ - مندالا تئ ده

رادزئین - دخن خه و • دبی

زگهردوش هابی - یانی گهرا

وی بههزه - بدوشه •

ع (المرجوحة) •

(دهموش) - دشرانی دههیه • دهما

مروف تشته کی شیرین دخوی

دهستی مروف بدهموش دبی

وه که مروفه ک تلایا خوه بخي

ناف دمستی دیتزی :- تلایا من

بدهموشه • ع (دهبق) •

(دهرویش) - یادهرویش • ئی کول

به ده ری خه لگئی ل پارسئی

دگه ری • دبی ژ دهه - آویژ -

آفیز هابی • ع (الفقیر - او

السائح) •

(دهندوش) - نهو گولگ و خرخرکی

کو زن و زاروڪ بخوهفه

دکن • نهوتشتی کو دهه زن

(دهف) - دم • نافداره • بی دهف

نهو مروفتی کو نکاری ل

جقاتا سل بهر خه لکئی قسه بکی •

• ع (الغم) •

(دهلاف) - دبی ژ (دهرآف) هابی •

نهو جهی نزمه کول بهر

آفا مروف دکاری سوال و پهزی

خوه لی آف بدی • ایرو نه

کارن ژ (میناء) ره بیژن :-

(دهلاف) • دهلافئی

اسکه ندهه رونی - دهلافی

بیرونی • ع (تائی بمضی

المیناء) •

(دهق) - پت • دهق ژن و میر جارنا

دهقال لاشی خوه دکن • نهز

جاره ک هاتم کو کهچک

سه ری پوزی - لوتی کوره کی

بجوک دده قینن دهما من زوا

پرسی :- چما ولو دکن ؟

دهه رسقا من ده گوئن :- دا

خوه دی پی رازی نه بی • یانی

ئی بدهق لجهه خوه دی

نه مقبولن • ع (الوشم) •

(دهق) - کابا مه زنه کو پی ل کابا

(ده - ف - گ)

(ده - گ - گ)

دخن • پاشی بویه نافی وی
 مروفتی کو دناف ایمل وفاقک
 و مروفتی خوه ده خوه بهل
 دکی • ده قو ده قی - ده فک •
 بونه نافی ع (الکعب) •
 (دهف) - داهوله • ده فک بچوکی
 وی یه • عرب زی ولسو
 دیتون •
 (دهرف) - ده رفه - ده رباس بویه
 بارام بی ده رفه - یانی بی
 وزدانه - بی قانون دکی • یانی
 بی ده رفه کاری خوه بهردی
 نافی آفی •
 (دهک) - ده ک و دولاب دکورمانجی
 ده لپه ی هف تین :- ده ک
 دولابی بارام (یاستار!) کاری
 آشی بی آف بگه رینی •
 ع (الحیل والخداع) •
 (دهقه لک) - جهی ده فایه - جهی
 حوشره • دبی ز ترکی هابی •
 (دهفلوک) - نهو جاندارئی کو دهف
 ل مروفت دکی • ع (کل شیء
 بعض الناس) •

(دهلاک) - زعربی هاتی • نهو
 که فری کو مروفت بی خانی یا
 دده لکینی •
 (دهستک) - دوخکه • دهستکی
 رون ییژی - دوخکا وی یه •
 هن دیتون :- جهمل دبهروشا
 ده - داستلاده هه نه • بهلام
 جهمل ودهستک نه یه کن •
 دهستک - دوخک دریزه •
 و جهمل خهله که •
 (دهربک) - نافه کی شخانی یه • یان
 جهتشی کو هورک و بهقی
 دهربک - نفتک - دهربک
 دته قنقا ده مه دته قاندن • بهرکی
 گول شیلانی بون • ع (اسم
 للشخاطة - الکبریت) •
 (دهنگ) - ده ن - ده ی •
 بداخوازه کنی نه :- دهنگی
 (جزراوی) خوه شه • خه لکی
 سلیمانی (دهن) ل شونا دهنگ
 دیتون • هن کورمانج (دهی)
 دیتون :- ده ی ل بارام بکه -
 ده نی لی بکه • ع (الصوت) •

(دهنگ) - آلا فكه - ده زگه هكه
 پي دان دكوتن ، پي گه لك
 كاري دكن • مالا بارام سافاري
 خوه بدهنگي کوتانه • ع (••)
 (دهرهنگ) - دهرباس بويه - دهرهنگي
 • دهرباس بونا چاخه •

(دهلال) - زعربي هاتيه • بهلام بويه
 كوردی • نافي چهند سترانا
 يه :- ده لالي بهري پي - ده لالي
 شنگالي - ده لالي چيني •••
 ده لال - مدلل - نازدار - جوان
 - خوه شك • ع (المدلل) •
 (دهسمال) - دهست ماله • آكو دهستي
 خوه پي دمالن • دهسته ماله •
 بهستاك لسه دهسمالي ههيه •
 ع (منديل) •

(دهول) - مال ومنال وزيده بونه •
 بارام دهولا فلان كهسه • كوري
 وي بهزوي زيده بويه - زريه تا
 وي به • ع (الزريه) •

(دهول) - زچهرم چي دكن پي آفي
 ز چالا دكشتين • عرب ديژن
 :- ع (الذلو) •

(دهويل) - زچهرم چي دكن • پي
 دارا - آلهتا گري ددن • هن
 ديژن :- دوهيل • هن ديژن
 دويل • ع (الكخط الفليبظ
 مصنوع من الجلد لشد الاخشاب
 وغيره) •

(دهم) - چاخه - وخته - كاتيه -
 زه مانه :- دم دما دژمه •
 نهف دنيا دمه • دمهك گولي
 يه ، دمهك گول شيلافي يه •
 ع (الزمان) •

(دهم) - بداخوازا رهنگه • ديژن :-
 چايي دم دايه - رهنگ دايه •
 دروسته (ديم - روديم) ز
 دم هاتين • ع (اللون) •

(دهرهه) - دكيشاني ده كارته كه •
 دبي غرام جهي وي ستاندي •
 ههروها بداخوازا درههم
 هاتيه •

(دهرهه) - دبي ژ فارسي هاتي •
 (دهر - ههه) دههف ده -
 ييكهوه • خوردههور • دهرههه
 - گرس - بهههف - دههف ده

ع (معروف) •

(دهیسم) - پادشاهه کی کورده

ل کوردستان وازه ربایجان

فرمانداری پيله که دور

ودرنژ کریه • باشی بدهستی

سالار کورئی مامه لان هاتیه

گرتن وچافی وی رزاندنه

وباشی کوشته • ع (اسم

ملک کوردی) •

(دیلهم) - بافکک ژ فارسه - زایرانه

ابو الفداء الحموي ددباشا

(کورده) ده دپژئی :- فارس

(۳) بافک - سی مللهت - سی

قوم دین فی نافی ده - دین

نافی (فارس) ده هه نه • کورده

- جیل - ده یله م • وا دیاره

کو دایروده (جیل) نافی فارس

ژخوهره ستانده • بهلام کورده

بنافی خوه مایه • تهنی ده یله م

وندا بویه • هن دپژن :- ترکی

آزه ربایجان لشیوا وان مانه •

وهن دپژن :- زاز - دومل

- دمل (بهرمایی ده یله من •

لی گه له ک دروسته کو نه م

پژن :- (دلیم) کو ایرۆ بونه

• عرب بهرمایی ده یله من •

ع (احدی قومیات ایرانیه) •

••

(دهن) - کویه کی مه زنه • دشعری

کوردی وفارسی ده گه له ک

هاتیه • لجه م کورمانجا تا

ایستاش (دهن) نافداره •

بجوکی وی ده نک • تی ده

ترشی چی دکن • دوشاب -

دمس - دخن ده نا •

ع (اکبر من الکوز) •

(دهن) - لجه م کورمانجا بداخوازا

رهنگ - صبح هاتیه • رهوشی

کنچی خوه شانده سه ده نی

• رهشکرنی •

ع (الصبح) •

(دهن) - جاوا ده رباس بویه هن

کوردی هیلا سلیمانی بداخوازا

(دهنگ) دپژن •

ع (بمعنی الصوت) •

(دهرباس کرن) - نهوه کو یه ک

یه کی ژ ره خه کی بسی

• ع (معروف)	• ره خه کی • بارام دهرباس بو -
(ده زگین) - ده سگیره • هه فساری	• من بارام دهرباس کر
هه سپایه :-	(ده رختن) - دهر کردن - دهر کر نه
ده لالی مالی سوار بویه ل	• ع (الخراج)
مهینتی	(ده رکر ن) - دهر کردن - ده رختن •
م ده سته کی خوه آفته	(ده رباس بون) - زیده ری تی نه پهره •
زه نگوی	بخوه دهرباس بو ، نه که سی
ده سنی دنی م آفته فی	• نهو دهرباس کر
ده زگینی ...	• ع (الصبر)
(ده مان) - ز ضمان هاتیه • ده مانا	(ده رچون) - بارام دهرچو - چو
گوندا نهو کوهاتا گوند ز	• دهر فیه • ع (الخروج)
حکومه تی ده مان - ضمان دکن •	(ده رکه تن) - بارام دهرکته •
...	روژ دهرکته •
(ده ه) - کارته ک ژماره •	• ع (الطلوع والظهور)
• ع (عشرة)	(ده رمان) - نافداره • دهر د
(ده رگه ه) - دهر گه - دهر - دهری	• وده رمان • ع (الادویه)
یه • دهر گه ه بویه (ده ر)	(ده رگه فان) - یوانتی دهر گه یه •
سفک بویه • :- (ده رگه هنی)	• ع (البواب - حارس الباب)
لطفا ته خانم گهر ل محرومان	(ده رهینان) - وه که دهر خسته • هن
فه بی • ع (الباب)	• دیرن :- دهر این
(ده زگه ه) - ده سگه هه • دهرباس	• ع (الخراج)
• بویه • ع (مصنع)	(ده رزن) - ز کوردی چو یه عربی •
...	• نهوی کو بده زی به هفه
	• هاته گرئی دان - ده ستاکه •

- لپه‌ی وی‌یه - لپاش
 وی‌یه • دبی‌ی ژ (دوف)
 ده‌رکه‌تبی • دوف - تهری -
 کلکه • دوفی‌ی چینه‌کی -
 دوفی‌ی گاهیشی •

ع (خلف - بعد - وراء) •

(دورو) - نه‌و مروفتی‌ی کو دروئی
 مروف ده تشته‌کی ولپاش
 مروف تشته‌کی دی‌ی دیزنی •
 ع (منافق - ذو‌الوجهین) •

(دومو) - چیرۆکا دومو ، سئی مو
 دناف کورمانجا ده‌ بده‌نگه •
 بچیرۆکا سئی‌ی کوسایه •
 سئی‌ی براهه • دروئی‌ی یه‌کی ده
 یه‌ک‌مو و دروئی‌ی ئئی‌ی دوم
 ده‌ دو مو و دروئی‌ی ئئی‌ی سیه‌م ده
 سئی‌ی مو هه‌بون • سئی‌ی برا بون
 لی‌ی ددلی‌ی خووده‌ دوزمنی
 هه‌ف بون • وادیاره‌ مروفتی
 بی‌ی مو لجه‌م کورمانجا
 بی‌ی به‌خت و بی‌ی نه‌وله‌یه •
 زله‌ورا دیزنی :- قه‌دا بکه‌فی
 مروفتی‌ی روت وژنا بیورت •
 ع (کنایه‌ عن الرجل الحیال) •

(دهو) - دۆ • ژ ماست و آفه • ل
 سه‌ر (دهو) به‌ستاک
 هاتیه‌چیکرن • ده‌وئیز چاوا
 ده‌رباس بویه‌ ژ (دهو) هاتیه •
 ع (الروبه) •

(دو - آ)

(دوندا) - کور - لاهه - به‌رمایئی
 مروف ئئی‌ی تیره • دیزنی :- بارام
 کوردوندا مریه - فه‌ره‌اد بی
 دوندا یه • هن دیزنی :-
 (دونده) • بارام بی‌ی دونده‌یه •
 ع (الورثة من الذکور - الخلف)
 (دومانا) - نافی‌ی ایلکه‌ کورده‌ لناف
 هه‌فیرکا یه • (عشیره‌ کوردیه‌)

(دو - و)

(دو) - دوخانه • به‌لام (دو) راسته •
 ژبه‌رکو دوخان - خانا دو
 یه - جهی‌ی کو دو تیره‌ دچی •
 دو گه‌ره‌که‌ ژ آگر ده‌رکه‌فی •
 گه‌نگی‌ی دو خویا بو ئه‌م زانن
 آگر هه‌یه •
 ع (الدخان) •

(دو) - بداخوازا پاش - په‌ی •
 هاتیه :- بارام لدو فه‌رها ده

(دو - نه - تق)

(دو - ئي - ئي)

(دوساله) - پاروڼه • نهو جانداري

کډو دو سال دسرهغه چوبښ

- هن ديتړن :- پاروڼه •

بهلام پاروڼه دبي دسالا پدار

ده چي بوي •

ع (کل شي مر عليه ستان) •

(دوازه) - کارتهک ژماره - زيده

ژماره • ع (اثنا عشره) •

(دوشه ميه) - دوشه مه • دوشه وه -

دوشه فقه • کورد وفارس

بشهفا ژمارا خوه ديتړن، بهلام

عرب برؤژا ديتړن • ع (الاثنين)

(دو - و)

(دودو) - بداخوازا ره قهه (۲) يه •

بهلام دکوکا خوه ده دبن (چار)

ژبه رکوکو (دو - ۲) لپاش

(يهک - ۱) تي نه گهر

يتړن :- (دو - دو) دبي

دوجارا دو - چار (۲ × ۲ = ۴)

دکي • لي ژبه رکوکو ب (دو)

بداخوازا روژا جوي شاش

نه بي ولو گوته • بهلام چهوته

- شاشه • ع (اثنان) •

(دو - يي)

(دوري) - ژيده ري يائي يه -

دور که تن ژيده ري راستي •

دوري • کرن ژي فهاکف -

بهلام دور که تن • دور که ت -

دور که تم - دور که تي -

دور که تن •

فتي دور يي تم دين کر -

هاوار زده ستي دوري يي -

بي مذهب وي دين کرن •

هاوار زده ستي دوري يي •••

(دور و فتي) - نقشه ک ميشه -

نقشه ک - گه نه •

(دومايي) - دو ماهي - داوي يه •

خه لکي به هدينا ولو ديتړن

ع (التالي - النهايه) •

(دوسي) - دکوکا خوه ده دو ي -

سي (ژبو سفکي)يان راکره

مايه (دوسي) يهک ديتړي -

تي کهنگي هره زاخو •

دبه رسفا وي ده ديتړي دوسي

روژي دي • يائي دور و ژي دي

يان سي روژي دي • دفره

(ايجاز - کورني) وتوره هه يه •

(دو - ئى - ئ - ن)

(دو - ر - ژ - ق)

دفرده (روژى دى يان) ئىف	(دوزان) - ژفر ده ركه تيه •
همو هايتيه آفتين • ع (اثنين	ع (المتساوية) •
ثلاثة) •	(دور) - دورى - دوركه تن •
(دو به ندى) - به ندى - پارتى -	ع (البعد والفرقة) •
حزبه :- گوندئى مه دوبه ندى	(دور آفتين) - ئه وه كو دور تاقتى •
يه دو پارتى يه - دوحزبه •	ايرق ئهم كارن ژ طوبى ره
(دو) دفرده بداخوازا ره قه م (۲)	بيژن :- دور آفتى • طوبى
هايتيه • پاشى بويه زيده ر •	دور آفتى ع (بعيد المرمى) •
يئكه - يئكه بويه گوتته ك :-	(دورودريژ) - دور - و دريژه •
دوبه ندى كه تيه گوندئى مه •	ع (بعيد وطويل) •
به ربه رى ژدوبه ندى فره	(دوف دريژ) - دى ژ دور و دريژ
تره • (به ر) دفرده به ندى	هايتى • يان ژ دوف - تهرى
وبافكه • به ربه رى ژ يه كئى و	و دريژ هايتى •
به ر ژوره • به لام (دوبه ندى)	چيروكا مه دوف دريژه • يانى
ژدودوا به ر ژور ناچى •	ناگهينه داوى - ناگهينه پاشى
ع (التحزب) •	وى • ع (نهاية طويلة - طويلة
(دول بى) - دوشكه • هك	النهاية) •
كورد ديژن :- دول بى - لى	(دوف) - بداخوازا تهرى هايتيه •
ئهم ديژن :- دوشك •	دوفى چيله كئى • بداخوازا
ع (العرب) •	داوى - پاشى هايتيه :- بارام
(دوز) - راست و فره :- به رى	وفرهاد لدوف هف هاتن -
ميردينا شهوتى به ريكه دوزه	بهى هف - هاتن -
پوزى كه لا ميردينى ب سه رده	لپاش هف هاتن • ع (الذنب
خوزه ...	- الخلف - بعد) •

(دو - ك - ل)

(دو - ل - م - ن)

• کوردیة من بقایا البهلویین)	(دوفک) - بداخوازا تهری هاتیه -
(دوکهل) - هاته زانین کو (دو) -	دوفکئی ناف چرافئی دیسه •
دوخانه • بهلام (دوکهل) دوی	بداخوازا دوخک - دهستک •
• کو ز کهلئ دهردهکفئ	هاتیه - راهیزه دوفکئی ههسکئی
• ع (البخار)	- دوخکا وی دهستکئی وی •
(دوشهم) - دوشه به ، دهرباس بویه.	• ع (الذنب - المقبض)
بهلام کورد دیتون :- دوشهم	(دودل) - ئی نکاری زو بریار بدی
- دوشهفه - دوشهوه -	- قهرار بدی - سوژبدی •
دوشه به •	جاره ک دیتزی :- آ •
(دور کرن) - نهوه کو یه ک یا هنک	وجاره ک دیتزی :- نا •
یه کی هئا دور بکن • ژیده ری	• ع (التردد)
تی به ره • ع (التباعد)	(دومل - دومبل) - دبل - زازن •
(دور بون) - نهوه کو بخوه دور بکه فئ	نافئ چه ند ایل وده ره به گی
• ع (الابتعاد)	نه ، کو دده می کهن ده ل
(دور خستن) - وه که دور کر نه •	راژوری کوردستانا ایرانی
• ع (التباعد)	بون • لی پاشئ هاته کوردستانا
(دور بین) - نهو مروئی کو ل دور	بندهستی ترکیبا ول
دنه ری - دور دینی • یانی	روژ آقائی بازاری (آمه د -
دزانی - دینی کو دی پاشئ	دیار به کر) دامه زری نه •
چه بی • پاشئ بویه نافئ	دهره به گی یه ک ل دارخسته •
آلافه کی کو مرووف دکاری	پایی ته ختا وان (پالهو - پهلهو
بآلیکاریا وی زدورقه تشتا	به رمایی پهلهون • ع (عشائر)

(دو - ن - ه)

(دو - آ - نه)

بینی • ع (الانسان الذي يفكر
في العاقبة ويرى بذكائه ما سوف
يجري في المستقبل) •

(دوربین) - نهف آلافا کو مروؤف پی
زدورقه دیتنی • ع (المنظار) •

(دوزان) - ژدوز دهرکه تیه - راست •
دبژن :- هاته سهر دوزانا

خوه یانی راست بو • شاهین
وکیشانئ ده تنی خویا کرن •

(دوزان) - آلافه که سه ری مروفا پی
کور دکن • دته ریشن •

ع (موس الحلاقة - شفرة) •

(دوزمن) - دبی ژدژ - دز - قهلمه -

کهله • دهرکه تبی • وادیاره
خهلکئی دز - دژ وکهله ها

ژورداری و دزی دکرن •
ژله ورا کۆچهره نافی وان کرنه

دز • دژمن - دژئی من - دژی
من • ع (المدو) •

(دوره) - ئی کو دیا وی وبافی وی
نه ژ بافککی - نه ژ ایله کئی -

نه ژمله ته کی بن • بێتر دپه زده

خویادکی • دناف بهرا که ژک
وچیتک ده ته شکهره دبی •
نهف بزنا مه دو ره می یه •
یانی دئی ژ نفشه کی و پاف ژ
نفشه کی یه • ع (الذي ليس
والده وامه من جنس واحد -
الهمجين) •

(دو - آ)

(دۆدکا) - نافی ایله که کورده •

(دۆدا) گونده که لروژهلانی
(عاموده - آمودا) دکه فی •

(آدودا) خلجه که ، یا سه ری
خلجه پی که ره نگا رادکن •

ع (عشيرة كوردية) •

(دۆرکا) - ایله که کورده • لناف

آشیتا - لروژهلانی
(قامشلۆکئی) دکه فی • ع (عشيرة

كوردية شرقية قامشلية) •

(دۆخرشمه) - رشمه - هه فساره •

دۆخ رشمه - دۆخا هه فساره -
دهستکئی وی یه • ع (الرسن -

اللبام - ما یمسک به الرجل

(دۆ - نه - ئۆ)

(دۆ - ب)

بارام وەك دۆدۆئی قولنگفانە.
:- (بوم دۆدۆئی قولنگفان)
شەرەكە منە .

دۆدۆ مروڤەكى گەلەك
ئىچىرقان بو لى پىشتى كۆ يىرىو
خۆرتى نورابون وبونە
ئىچىرقان لى بەردەستى دۆدۆ
هينى ئىچىرى بوبون . لى پاشى
يى دكەنيان و دگۆتن :- دۆدۆ!
خو دەينە قولنگ هاتن .

(دۆشاب) - دۆشاو - دىسە . دىي
دۆش - آف - دۆش - آو بى .
دۆش زىدۆتن - دۆشتن هاتىە .
آب - آو - آفە . ياني آفا .
كۆ ددۆشن - دگۆفتىشن .
ع (الدىس) .

(دۆلاب) - لەولەب - دو لەولەب .
چەند دار خاچكى بەهەفە
كرىداى دۆلابە . چەرخ
ژكەفرە . بەلام دۆلاب زداربو .
لى ايرۆ آسنى هەنە ژكوردى
وفارسى جويە عربى .
ع (معروف) .

من اللجام والرسن) .
(دۆلە) - كوندرى حەشاندى -
داگرتى نە . بچوكى وى
دۆلك هاتىە . ع (القرع
المحشى) .

(دۆندرمە) - بەنا تركى ژى تى .
نافدارە . كورد و عرب و ترك
تەئدە ولو دىزن . ع (معروف)
(دۆ) - دۆھ - دوتى - دھۆ - دوهى
- بداخوازە كى نە . رۆزا بەرى
ايرۆيە . ع (الامس) .

(دۆ) - بىشيوئى سۆرى (دۆ)
بداخوازا رەقەم (۲) يە -
دودۆ يە . ع (اتان) .
(دۆ) - دەو - آف و ماستى كۆرون
ژى دەرختە . بىشيوئى
سۆراني يە . ع (الشنيە -
الروبة) .

(دۆدۆ) - زۆزۆيە - جۆت جۆتە .
دۆدۆ وەرن - زۆزۆ وەرن .
ع (الزوج - المزوج) .
(دۆدۆ) - نافى مروڤەكى ئىچىرقانە ،
نافدارە ئىشيا لىسەر گۆتە :-

(دۆ - ت - خ - ز)

(دۆ - ر - ژ - ش - ك)

دخوازی • کورد دۆزا	(دۆت) - دۆخته • دۆتمام آموزایا
• سه رخوه بونا خوه دکی •	ژنه • پسام آموزایی میره • ژ
• (الدعوى والطلب) •	دۆخته ر هاتیه • یا دۆخته ر
(دۆلار) - پاره ئی ئه مه ریکایه !	ژ (دۆت) هاتیه • ئه ف بێتر به ر
(دۆر) - نۆبه یه • دۆرا بارام - نۆبا	براستی فه دجی • ع (البنت) •
وی یه •	(دۆست) - یار وهه فال وخوشویست
(دۆز) - دۆزه ه - دۆزه خ -	• بدل خوازه • تیرومی تی ده
جهه نه مه • ع (جهنم) •	• وه که هه فن • دۆستا مه -
(دۆش) - گهره • ره وشئ خو •	دۆستی مه ب (آئی) خویادین
دۆش دکی - ده ه ژینی •	• ع (الصديق والمحبوب) •
(دۆش) گوفاشته • دۆشاو -	(دۆخ) - نافئ آائنه کی جه نگ
دۆشاف - دۆش آب • زفر	• وشه ره جزیری دبیژي :-
ده رکه تیه • بزنا خوه بدۆشه -	(زالئی کوشتم بدۆخ) •
گوهانئ وی بگویشه • زیده ر	• هه روها دۆخ - دۆخک •
دۆتن - دۆشته • به لام دفرده	• ده سکی هه سک ورون پیتر
هه زانندن و گهره • ع (الحركة	• و که فچی یه •••
والاهتزاز والدوران) •	جارنا ژنه خوه شاره بچه نه ک
(دۆشه ک) نافداره • دوشه ک -	• دبیژن :- • به سه ری بافی ته کم
دوشه ق - دوره خ - دولایی •	• تو هه و بدۆخا که فچی دگری •
(دۆک) - ته شی به که • ل ناف	• یانی تی بمری • ع (آله
• محلمي یا په یدا دبی •	• قديمة للحرب) •
(مالادۆکو) زفر ده رکه تیه • ئی	(دۆز) - ده عوا و طه له به • بارام دۆزا
کو دۆک درستن • کورد، زن	• حه قئ خوه دکی - حه قئ خوه

جاره كه دى ناكم • ع (مىرة
اخري) •

(دنا) - ايله كه ايزيديه • دناق ايتلا
(ملا) دهيه • مل هيتلا ويران شار
و سهري كاني يى نه •
ع (عشيرة كوردية ايزيدية
باطراف رأس العين) •

(دنيا) - جهان - زعربي هاتيه •
بويه تهفایی • كورد و ترك
وفارس همي ولو ديترن •
مهوى دهلي :-

نهم دنيا تياترويه تيا مهرؤ !

(ده بده) - نهو مروف و ته بايى
گه لك گرس ومهزنه •
ع (المخلوق العجيب) •

(دجله) - دوچله يه • چه مه كسى
ناقدار ومهزنه • سهركانا وى
ز زورنى بازارنى (آمد -
دياربه كر) كوردستانا بن دهستى
تركيا دهرده في • ع (معروف)
(درنده) - خوين خوار و مروف كوژه
ته بايى درنده • ع (الحيوان
المفترس) •

درين به لام ايتلا (معلمى يا)
مير درين - بدوكى درين •

(دۆل) - يا دهول • زريه ته - به رمايى
جانداره • دهرباس بويه •
دغه يدي ده ديترن :- فلان كهس
دؤلا - دهولا كهرايه •

(دۆه) - دؤ - دوتى - دهؤ - دوهي
• بداخوازه كى نه • ع (الامس)
(دۆزه) - دؤز - دؤزه خ - جهنم •
دهرباس بويه • ع (جهنم) •

(د - آ)

(دلشا) - يان ز دلشاد هاتيه -
دلخو هشى - بشادى • يان ز
دلشاه هاتيه • دلى شاه (قلب
الملك) • به لام يا يشي يتر
نيزيكى راستى يه • ل جهم
كورمانجا ناقي زنايه • به لام
له لاي سؤرا ناوى مىرده •
ع (فرح القلب او قلب الملك) •

(دها) - جاره كه دى • بارام ! ته ايجا
ولو كر • دها جاره كه دى
مه كه - به لى دها ناكم •

مهزنه لچيايې دورزي داغ و لبنان و فهلسطين رودنن . ديژن :- كوردن . (مالا جان پولاد - جان بلاط) مهزني وانه . ئهف مالبات دبازاري (كلس) ده - دكوردستانا بن دهستي تركيا ده دهره به گي په كه مهزن لدار خسته . شهرهف خان دتاريخا خووده (شهرهفامه) ديژي :- (اماره تي درزني) بهلام پرجهي داخ و آخيه كو فهناوه ژيري ونايژي درزي - درزني بكوده چونه . ع (معروف) .	(درنه) - كونه كه بچوك وهوره . كورمانج دارك و پاچكا دخن درنا . درنه دكون و مهشك و عيار شيرا فهدين . ع (الثقبه الصغيرة) . (دردي) - يان دوردي . گرک - زهري . سيدا يي خانسي ديژي :- صافي شهراند فهخواري دردي مانه ندي دري زمانسي كوردی ... ع (المسموم - غير الصافي) . (درزي) - ژيده ري دزه - ئي كو مالي خه لكئي ددزن - دبن . (دز) بداخوازا كه لههه - قلعه . هاتيه . ع (السرقة) . (دزه يي) - ايله كه كورده . ل هلا ههولير - اربيل دكه في . ع (عشيرة كوردية بأطراف مدينة اربيل) . (درزي) - يان دورزي . ايله كه
--	---

(د - پ - ت)

(د - ت - ز - و)

هاتيه • دارو درمخت - دار وده في • ع (الاشجار والاحطاب) •	(دلۆپ) - تقنى آفئى نه • كۆ به كا يه كا تينه خوار • ز خانسي و شكه فا دلۆپ تينه خوار • دلۆپى بارانئى - پهشكئى بارانئى • ع (الوكف) •
(دلامهت) - روتيه - وهزيفه - عهزمهت • پايه دارى - بهرزى وبلندى به • يا (دهلامهت) • بارام ! كورم خوه دئ ته نه گهتئى فئى دلامهتئى • ع (الرتب والوظيفة والعظمة) • (دز) - نهو مروفئى كۆ دزى يئى دكى • كرۆكه • ع (السارق والحرامى) •	(دست) - بهرؤشا مهزنه • عرب زى ولؤ ديتزن • لئى نزانم كئى زكئى ستانديه • بهلام بينا كوردى بئتر زئى تئى • ع (القدرية الكيرة) • (درست) - يان دروست • راسته - جائزه • فهخوارنا بيره هن درست دديزن • لئى دورست لجهم من بئتر راسته • ژرستن هاتيه • رستهك نهوه كۆ جازهك برئسي • دورست نهوه كۆ دوجار برئسي • بداخوازا خورت - قهوى دكوكا خوه ده هاتيه • پاشئى بويه بداخوازا راست وجائز • ع (صحيح وجائز) •
(در) - يا دور • جهوههه - گهوهههه كئى نافدار و برومهته، گران بهايه • (دردارا) شجرة الدر • ايمپراطورا كورده كۆ داويا ايمپراطوريا كورد دروژ هلات ده بكوشتا وئى هاتيه • ع (جوهره مشهوره) •	(درمخت) - فارسي به • بهلام دشيوه يئى سؤرى ده گهلهك

(د - ر - ژ)

(د - ش - ف - ق)

(دردر) - بچو کټی وی درددرکه .	میرئ ویی په - دشا فرهههه
سترین هور وب په زکن .	خوشکا ژنا ویی په .
زههف ره دپژن :- تو بویه	ع (اخذ الزوج والزوجة) .
دردر - دردرك خوه بمفه	(دلخووش) - روگهش مړوښی
گریبه . ع (الاشواک	کو دلی وی بدنیاپی خووشه .
الصغیرة) .	ع (مفرح القلب) .
(دزدار) - فرماندارئ دزه یه .	(دلگهش) - وه که دلخووشه .
حاکمئ قلعه یه . ع (صاحب	ع (مثل دلخووش).
القلعة وحاکمها) .	(دراف) - درهاف - دهرههف -
(دزوار) - دبی ژ دزوار - دژ -	دهرههه . پاره پی بههفه
وار . نهوئ کو وارئ وی	یه . دایروده (۵۰) یتجی فلسه
دژ - دزه یه . بی گومانه	- پینجی فروشه . بهلام فره تر
کو نهوئ وارئ وی دزه بی	بویه (دراف) بداخوازا پاره
خورت وتالانکه ر وخوین ریژه .	هاتیه . زیرودراف . وه که
پاشئ یتکفه بویه (دزوار)	په ری زیفی تی خویاکرن .
بداخوازا زالم - خورت -	ع (النقود الفضة) .
بی چاره یه . ع (شدید المراس	(درووف) - نشانا پهزه . هه ریبه ک
- ذو بئس - القوی) .	درووفه کټی ل په زئ خووه
(دریژ) - دراز - دریژر .	دکي . برئ درووفی داغه .
ع (الطویل) .	ع (العلامة والوشم) .
(دش) - ژبو ژنی دش خوشکا	(دلوق) - مریسه - په رگال ورهوش
میره . ژبو میر خوشکا ژنی	وآوائی زینگاریا مړوښه .
یه :- دشا رهوشئ خوشکا	زیده تر ببال نه باشی هه دچی .

دراندن تی پهره • کوچک
لنگی بارام درری یانی گه زکر
- کراسی رهوشی درریا یه -

جرریا یه • ع (الشق) •
(درون) - هیفازته - چینه •
رهوشی کراسی خوه دروت
- هیفازت - بارام گهنمی خوه
دروت - چنی - پالهی کر •
ع (الخیاطة والحصاد) •

(دی - آ)

(دیبا) - یا دیباچ ژ قه دیفه گران
تره • قماشه که • پادشا و
مال مهزن ل خوه دکن •
جزیری دیبژی :-
(که سک ته تله سا دیبا قه با) •
ع (الديباچ) •

(دیس) - جاره که دی - ده ا :-
(دیسا بهار فا هات) •
ع (مرة اخرى) •
(دیباچه) - پیشیا نفشت و کتیا یه •
حاجی قادر دیبژی :- (دیباچه یا
مهم وزین • دبی ژ (دیبا) -
دیباچ • هابی • وادیاره کو

تو ل دلقی بارام بنهره ! یانی
نه باشه - ع (الحال
والمراس) •

(دنگ) - دهنگی یه • تفنگی گو
دنگ وته قیا • ع (صوت
البنادق وامثالها) •
(دهوک) - قایمقامی یه که کورده
ل رازوری (موصل) دکه فی •
ع (معروف) •

(دگل) - له گهل • بداخوازا قیره -
پیره • هاتیه • ع (بمعنی
مع) •
(دلیم) - بر نزیکه کو ژ (ده یله م)
هاتی • ع (عشيرة عربية في
العراق) •

(دمدم) - که لا دمدم • نافداره
چیرۆکا خانسی دمدم
بههلبهسته هاتیه نفیساندن •
دیبژنه فی خانسی چهنک زیرین •
ع (قلعة مشهورة لها حکایة) •
(دران) - ددان • دهرباس بویه •
ع (السن والفرس) •
(درین) - زیده ری تی نه پهره -

(دی - تو - ئی - ئی)

(دی - ئی - ئی - و)

دناف به را نفشت و بهر نامی ده	(دینیتی) - دین یون - دین کرن ••
قماشه ک ژدیباچ داتانین •	ع (الجنون) •
باشی بویه نافئی (به نامی) -	(دیز) - پیانه که مه زنه ژ آخی
دبی (جه) چه • ژبو بچوکی	چی دکرن خوارن نی ده
بی • (المقدمه) •	دخوارن • دیزک بچوکی وی
(دینو) - نافئی سترانه کی به • ژدین	یه • ژقادولکی مه زن تره •
- شیت • هاتیه •	جارنا تی ده هه فیر دکرن •
(دی دی تی) - ده زمانی میس و ته بایی	ع (صحن کبر من الفخار) •
هوره • ژنه وروپی هاتیه •	(دیوار) - دبی ژ (جی وار) هاتی •
(دی) - دیزن :- یه که دی -	خه لکی ایلا تومهریا و
جاره که دی - سی جاری دی •	هن کوردی مای (د - ج)
ع (اخری) •	به هف دگورن • جی وار -
(دی دی) - وری - ژ کوچک ره	جیگه می وار • دیا من - جیا
تی گوتن - بهردانه -	من • ع (الحاظ) •
تدکر نه • ع (قدی او طرد	(دیدار) - جوانی و خوه شکاهی یه
الکلاب) •	:- ژ دیدارا بهری ره نگئی •••
(دیلی) - یه خسیری - تیسیری به •	ع (الجمال والحسن) •
بن دهستی یا دژمن - بهر دهستی یا	(دینار) - بیست ده ره مه • خانسی
دژمن - گرته • :- بهر ده	دیزنی :-
و دیلم بی به دیلم ••	دین چو ونه که ت بدست مه
ع (الاسر) •	دینار
•••	باشی ژ نه چاری بونه سه فاره •

(دىق) - نەرىنا بدزى يە • مروفەك
 دپاجىرە - دكونەكپىرە لىتە
 تەماشىا بىكى نائى وى دىق
 كرنە • بداخوازا نەرىسن
 وتەماشىا كرنا بدزى يە •
 (دىن) - شىتە • دىندارى -
 ئۆل پەرسىتى يە :-

ع. (النظر بطرف خفى) •

ئەف نە دىنە دىن مەبە
 دىن سەرخوۋە بونا مللەتە ...
 دىنىتى - دىن بون - دىن كرن -
 سى ژىدەرن • بىگەمى -
 تى نەپەر - تى پەرە • دىنى
 ژبو ژنارە تى گوتن • دىنو
 ژبو مىرا • ع (المجنون) •

(دىق) - جارىنا ژن ژزاروۋكا
 بچوك رە دىزى :- دىق دىق •
 داۋە كو بىكەنى • بەلام دروستە
 ژتىق تىق ھاتىي • ژبەركو
 (تىق) كەنە • دىي كو ژنك
 دخوازي زاروۋك لى بنەرى -
 لى تەماشىا بىكى •

(دىنكرن) - ژىدەرى تى پەرە •
 ئەۋە كو مروف يەكى دىسن
 بىكى • من بارام دىن كر •
 دىنكرنا بارام ھەسانى يە •

(دىك) - كەلەشىرە • زەربىي
 ھاتىە • بەلام دىي عربىا
 ژكوردى ستاندىي • ژبەركو
 ھەر تەنى ئەف گوتن دىرەبىي
 دە ھەيە • لى لىجەم كوردە
 دىكو بويە نافتى مىرا • دىكى
 بويە نافتى گوندەكى • دىكل آغا
 نافتى چىرۋكەكى يە • دايك
 ماكە • ع (معروف) •

(دىن بون) - ژىدەرى تى نەپەرە •
 بارام دىن بو • بىخوۋە دىن
 بويە •

(دىتن) - من بارام دى - دىتنا بارام
 دژوارە • ع (الرومية) •

...

(دىل) - دىلى دەرباس بويە

(دی - و) (دی - ئی - ر - ک)

(دی - ک - ل - م)

- (دیو) - بسۆرانسی رهخ - آلی •
- بارام لهم دیوه یه •
- ع (الجانب والطرف) •

(دی -)

- (دی) - بداخوازا دایکه :- بارام
- بی دی وبافه • بهلام (دی)
- دشیوهیی سۆرانی ده بداخوازا
- گونده • ع (الام) •
- (دیلي) - شاخا میوی یه • یان
- میوا (دریژه) •

- (دیر) - که نیسه - که نشته یه •
- دیر عمر گونده که لناف
- هه فیر کایه • گویا چیرۆکا
- (بۆری قهر) لفر چی بویه -
- عمر بۆری قهر ژفی گوندی
- ره فاندیه • بهلام نه راسته
- به لکی خه یاله که جوانه •
- ع (الکنیسه) •

- (دیرک) - نافیی دو بازاری کورده -
- یه ک لژی ری جزیر - گزیرا
- بۆنایه • ویه ک ل روژ آفایی
- ماردین دکه فی • نه فا پاشی
- گه له ک خومه شه ، دار و بهر

- وآقا وی نایی په سندان •
- شعر که من لسه هاتیسه •
- چاپکرن • ع (اسم لمديتين
- کوردینین) •

- (دیلک) - بجوکی دیله • دیسل
- کوچک وگورا می یه • کورد
- دیزن :-
- دیلك بایه کۆبه ک
- ژبه غدایه • پاشی بویه نافیی
- ژنا خه راب - ژنا گه وونده -
- ژنا تۆلاز -

- (دیل) - ده رباس بویه • دیلی •
- میوا تری یه کۆ دریژ دی •
- ع (الفاجرة) •
- (دیم) - رودیم • دیمی گولی -
- سه رچافه - سه ر وچاوه -
- کوله ته • دیمی گولی - یانی
- دیمی سۆر وه ک گولا •
- ع (خال) •

- (دیم) - ده مبهر آفی ده هاتیسه •
- گهنمی مه دیمه - نه آفی یه •
- دیم - بهزه • نه ف ستیرا نه م
- لسه دگهرن هن آفی یه

وده قبا ده دیوه • ع (الغول
او العفریت ؟ الانسان
الوحشی) •

(زا - آ)

(زازا) - یان (زاز) نافی چهنده
ایلی کورده کو بهری نافی
وان (دومل - دونبل) • ددایاشا
(دومل - دونبل) ده • دهرباس
بویه • زهر کو تیا (ز)
دشیوه یی دوملا ده گهلهک
دهاته گوتن ، نافی وان بویه
(زاز - زازا) • بهری
لراژوری کوردستانا ایران
وترکیا بون • لی ایرۆل
روژ آفایی بازاری (آمهد -
دیار به کر) دکهن • نافی
بای تهختا وان پالۆ - پالهو -
بههلهوه • زلهورا درسته کو
بی گوتن :- دکوکا خوهده
پالهوی - بههلهوی نه •

ع (عشائر کوردیه اشهرت
بهذا الاسم لوجود حرف (ز)
في لهجتهم وهم في الاصل

وهن دیمه • دیمانی
دانه بالفیه • دیمی ژی تی
گوتن • ع (الغزی - غیر
السقی) •

(دیرسم) - جیاکی کوردستانییه •
چایی دیرسم نافداره • خه لکی
دیرسم کوردی عهلهوی نه -
قزلباشن • بسازی ته موری
نافدارن • ع (جبل في
کوردستان اشهر بو عورته •
اهله اکراد علویون) •

(دیو) - یا (دهو) • نهو مروفتی کو
خوهسه دشهفت وچا ده
دزی - مروفتی دهستیکتییه •
مروفتی کو هی ژقوناغا هوفیتی
دهرته چویه • دچیرۆک
وته فسانه یی کورداره خویادکی
کو (دیو) نه (جنیه) • بهلکی
مروفته بهلام هوفه • زنی وان
پیره هفۆکن • پیره هفۆک -
دیوا مییه • دجافی کوچهر
وگوندیا ده نهوی دشهفتا ده
- دناف میشا ده - دناف دار

(زا - آ - نه - ني تو)

(زا - تو - ب - ت - ر)

الدنابة - البهلوية •

(زافا) - زاوايه • زافاتي وبوکاني
بي سينورن • جارنا دريژدين
تاب مرنا بوک وزافي •
يه ک زرهوشي دبرسي :- کي

مريه ؟ دبرسفا وي ده ديتري
:- زافايي فدرهاده - بوکا
دلشايه • وه که خسو
وخه زوره • ع (العريس) •

(زانا) - مروفتي بيره ور ويربر
وزيره که • پيزان - بداخوازا
عالمه • زانين زيده ري وي يه •
ع (العالم) •

...

(زاده) - زيده يه :- بدرخان پاشا
زاده - ئي کو ژ بدرخان
پاشا زيده بونه • يا ژ بدرخان
پاشا زانه • ژ خانه داناره
تي گوتن • ع (الاولاد والاحفاد
- خلف) •

(زاري) - هاواره - آزاري يه •
زارزاره •

(زارو) - زارو ک بچو کي وي يه •

زيهرکو گه له ک زارزار دکن
نافي وان بويه :- زارو •
زارو ک • زيده بون •
زارزارو که - مندال وبچوکن •
ع (الاطفال) •

(زاخو) - بازاره کسي کورده
لراژوري کوردستانا عراقه •
(زاخوران) گونده که • لناف
هه قيرکايه •

...

(زاب) - نافي دو چه مي نافدارن
دکوردستانا عراقی ده • زابي
به هدينا ناف به را کورمانج
وسورا دبري • ع (معروف) •

(زاردهشت) - (زار - زمانه) •
(دهشت - راسته) • زاردهشت
- زمان راست - راستگو يه •
نافي په يظام به ره کي يه • خه لکي
کوردستاني وه که ايران
وهنستان پي باوه ربونه •

ع (صادق القول - النبي
زاردهشت) •

(زار) - زمانه - يا شيوه يه • روژناما

<p>التي لا يعرفها المخاطب) • (زارووک) - بچوکئی زارو یسه • دهرباس بویه • ئی کـــو زارزارئی دکن - مندا ل - بچوک • ع (تصغیر الاطفال) • (زارزارووک) - ئی کو زیده زارزارئی دکی • ع (کثیر التشکي والتأوه) • (زال) - نافئ مروفایه • لئی باقی روستمی نافدار کو شهر فخان دبیزی :- کورده ، بقي نافی دهنگ دایه • کورمانج دبیز :- زالی پنهنگ زیرین • وهارنگه (زال) بداخوازا خوار - راسر هاتیه • ع (۰۰۰) (زان) - نافئ داره کی یسه - خورت وبتینه • ع (شجرة الزان) • (زانین) - ژیده ری تی نه پهره :- بارام زانی ، بارام نرانی - زانین ع (العلم) • (زارین) - زاری - آزادی زی هاتیه • ژیده ری زارزاره • ع (التشکي عن الم) •</p>	<p>زارئی کورمانجی دبن دهستی حسین حزنی مکریانی ده بو • کورمانج دبیز :- بارام بی زار وزمانه • جا نرنام نه زار وزمان بداخوازه کی نه • یان ، زار بداخوازا شیوه یه • به لام بداخوازا شیوه بتر نیزیک لراستی دکی • لئی ثم کارن دبیز :- زمان - لسان • زار - لفة • زاراف • بداخوازا شیوه - یان (مصطلحات) هاتیه زارافئ جوکا - زارافئ ته با • نه زمانه ، ونه لفته • (زاز) - دهرباس بویه (زازا) - دامل - دونبل • (زاراف) - ژ ته با وچفیکاره تی گوتن - یان نهو زمانئ کو مروف ژئ تشه کی نرانی • گهلهک جارا تی گوتن :- نهز بقي زارافی نرنام • وادیاره زار وزمانئ کو مروف نرانی نافئ وی زارافه • ع (مصطلحات الحيوان واللفة</p>
---	--

(ن - ذ) (ذى - آ - تو)

(ذى - نى - پ)

(زاین) - یا (زان) ژینده ری

تینه پوره • رهوشی زایه •
بزنا مه زایه - زارو بویه -
زارو ک ژیره بویه •
ع (الولادة)

(زي) - زهه • پاشیا سه وال و پهزا
مئیه - جهی زانی یه •
ع (محل الولادة من الحيوانات)

(زي زي) کولی به که - کیز که که •
دکی زی زی - زیوزیو -
زیر زیر زله ورا نافی وی
بویه: - زی زی • هافنا ل ناف
زه فیا گه له ک خویادکی چاوا
کو بهارا ل ناف ده خلیه •
ل جولئیه • (حشرة اشهرت
بصوتها) •

(زریدی) - دهنرو ده ژ خانی زیده
دکن وهورو مورئ خوه لسه ر
داتین •

(زیپ) - چوکئی وی زیپک -
ته ره ز - بهر خورک • سئ
روژ ژ شباتی نافی وان
زیپن • زیپو بویه نافی میرا •
زیپراندن - روتکرنا که رایه •
پهزه •••• ع (الحالول البرد) •

(ذى - آ)

(زیلا) - ایله که مه زنه کورده •
(مل وزیل) هن دیژن :-
کوکا مله تی کوردن • لئی
نه راسته • کورد ژ مل وزیل
که فواره تره • (زیل ومل) دو
ایلی کوردی نه • نه کورده مو
ژمل وزیلن • ع (عشيرة
کوردیه فی شمال کوردستان) •
(زیبا) - دبی ژ (دیبا) هاتی •

(زیلو) - یان زیرو • کورمه که
خوه بچه بگری زو بهرنادی
ژله ورا کورمانج ژهه فره
دیژن :- تو بویه زیلو -
زیرو خوه ژمن بهرنادی •
خوین مژه • گه له ک جارا
ده کورئ که فواره دمژاندنا
خوینی ده ددانه خه بتاندن •
ع (العلق) •

موصله • ژخه لکئی وئړه تی
گوتن :- زیباری - زیباریا •
سوباری که قنار، نه

ع (عشیره کوردیه شمال الموصل)
(زیتور) - زیتول • بداخوازا کنجی
- بهرگئی ژهه فده کهنی -
زیفار زیفاری - بژلی یه
دیتون :- کنجی بارام زیتوری
بونه - ژهه فده کهنه -
زیفاری بونه • ع (البس
المشقق المقطع الهزیل -
المهترئه) •

(زیر) - یا زیر زیر • دهنگئی چوک
وچئیکا یه • دیتون :- زیر زیر
چوکایه • ع (تغرید الصافیر) •
(زیفکهر) - زیر کهر و زیفکهر •
ههر دو بشی نافی دهنگ دانه •
زیر کهر زی نافی وی زیفکهره
• وادیاره ژبه رکو زیف ز زیر
بتر هه بو - بتر دجه ک
ورههله و خهمل و خیزا ژنا ده
دهاته چیکرن، زله ورا نافی وی
نافی زیر دناف خوه ده وندا
کریه • ع (الصائغ) •

(زیت) - یا زیت زیت • دهنگئی بوری
وزرنه ونای وهن سازی دی یه
• ع (صوت الابواق) •

(زیج) - چینونا ستیرایه • (علم
الزیج) دکه قناره ده (علمی)
ستیرابو • جاوا ستیر چئی
دبن • زاروزیج • نهوئی کو
ژمرووف زیده دبن - فده کهن
• ع (التولد والاولاد) •

(زیرج) - نهو پیسی وگه مارا کو
ژباشیا - ژنافا - ژزکئی چئیکا
دهرد کهنی - زهلقه • زیر چئی
چوکا - زیر چئی تهیرا - ئی
بهز بشکول - مشکوله • ئی
سهوالی ستور سه رکوله - ئی
سهوالا یه کسم سه رکوله -
ئی سهوالا دوسم ریخه
ع (زبل الطیور، او ما یخرج
من الطیور) •

(زیخ) - زوغر وقوم وبقوری
بهرچه مانه - خیزه • ع (الرمل)
(زیبار) - یا زئی بار • نافی بهرچاک
ژ آخا کوردستانا راژوری

(زیلانزهر) - کهرهنگ - کهنگه ری
 کو نو دهر دکه فی - نو شین دبی
 • گه له ک خوه شه • بخافي
 تی خوارن • ع (الجديد من
 الكموب) •

(زیور) - نافی شاعره کی کورده •
 دیوانا وی هیه • ع (شاعر
 کوردی) •

(زیز) - زیز بویه • که تیه گو مانا -
 خوه وندا کریه • بارام دگولج
 ده زیز بو - وندا بو -
 ژگو مان که ت • ده نگئی بارام زیز
 بو - له هف گه ریا • زیز وک -
 لیزه که زار وکایه • بهر رایه •
 زی زی - ده بارس بویه کیزه که
 که له ک زی زی دکی •

زیز کاندن له هف زیفراندنه -
 زیز کاند - کر کو ل دور
 خوه بگه ری • ع (لها عده
 معانی :- الدوران والضیاع
 والسیان في الخيال والاوهام) •
 (زیف) - زیوه • ع (الفضة) •

(زیق) - ده نگئی چراندن وکشاندنا

خه نه جهر وده نگئی کو ژگرتن
 وه کرنا ده ری تی • ده نگئی ژ
 به هف خوه راندن - احتکاک
 تی • ع (صوت الاحتکاک) •
 (زیره ک) - زیره که • مروقی
 (زه کی) به • مروقی کو تشت
 زیرای زو ناچن و زو تشت
 تینه پیرای • ع (الاسنان
 الذکی) •

(زیل) - نهو گه یایی کو نو شین
 دبی :- زیلا گه نم - زیلا
 که رهنگ - گه یاه • چوکئی وی
 زیلک • (زیل) ومل • ده رباس
 بونه نافی دو ایلی کوردن •
 ع (عندما تبت الحشاش وهي في
 اول عمرها) •

(زیتول) - زیتوره • ده رباس بویه •
 (زین) - نافی ژنایه • لی (زین) کو
 گه رنسا چیروکا (مهم وزین) •
 بهی نافی ده نگ دایه • چیروکا
 (مهم وزین) سهیدای خانسی
 خسته کراسه کی هوزانی
 ووه لاتباریزی • ژ (زین) هاتیه

به سنا خليل ديئرى :-
باقيم خيرى بكي بچافى خوه
نه يني .

گه نمى سؤر بجيني (زيوانا)
رهش هيني ...

گه نمى بزيوان ناننى وي رهش
وتاله . بهايى وي گه لکه
کيمه . ع (معروف) .

(زيف) - زيوه . زيفو . بويه نافي
مروفا - زيفکه - نئي کو زيف
وزير دکی خهملو وخيز .
چيروکا شيخني زيفکه را يه ک
زچيروکي کوردی يه .
ع (الفضه) .

(ز - آ)

(زرزارا) - يان زروارا . ايله که
کورده . نافداره . دناف
لهشکري فرمانداريا ابوبی یا
ده بشي نافي لهشکه ره ک هه بو
دایروده لچيایی عهله ویا -
لهيلا (لازقي) تيزيکي ده ریا
سبي بنافي - زرزارا ايله که

(مهم) ژ (ملهت) ده رکه تيه .
سهيدا بمه دايه زانين کو
مله تي کورد زين - زينه که
سهربخوه دخوازی لي :-

بي جهنگ وجدال وي ته هور
قط في شغلي مه کن تصور ...

(زين) - لسهر پشته هه سب ومهين
وقاتر وکهری باش دکن . ژبو
ل وان سوارين . زيني هه سبي
بارام باشه . ع (السرچ) .

(زيغان) - (زيغان) - مريشکي بچوکن . يا
بچوکن مريشکا نه . ع (صفار
الدجاج) .

(زيلان) - دبي ژ (زيل) هاتي .

چيرانه کا ده ري يه . ديئرن :-
ايرو ده ري بي مه ژ زيلان
که تيه - ژ زيلان خسته . ياني
چيرانه کا وي ژ جي ده رخسته
ع (الخشب الاساسي للباب
القديم الذي كان كلا طرفه في
الحائط) .

(زيوان) - دناف گه نم ده شين دبي .

(ز - آ - نه)

(ز - نه - ئی - پ - ت)

ب‌ه‌ه‌ف‌ره ه‌ه‌رن کاره کی :- ایرو ژباره ژمالا آغی ره یه . ع (العمل الجماعي) .	کورد په‌یدا دبی . لئی مخابن ئهو دگهل دو ایلی کوردی دی زمانی باف وکالی خوه ژیر کر نه . ع (عشيرة کوردیة فی جبل العلویین) .
(زرنه) - سازه که نافداره . (زله) - یان (سله) شه‌قام - لیدانه بده‌سته - ب‌له‌په .	(ززرکا) - ایله که کورده مه‌زن وناقداره ل رازوړی بازاری (آمده - دیاربه‌کر) رودنن‌مالا سیف‌الدین پاشا مه‌زنی وان‌بون پای‌ته‌ختا وان‌ه‌زرو یه .
(زردی) - ژبافه . چاوا کو ژرباف ئهو کو دیا مروف ماردکی - دی‌ماری یه . ع (زوجة الوالد) .	ع (عشيرة کوردیة فی شمال دیار بکر) .
(زرزوب) - ئه‌وی کو داری وی خورت وچاف سو‌ریال خه‌لکئی دکی - جرای نه‌خوه‌شه دبه‌زی ه‌ه‌ر که‌سی . ع (قبضایی) .	(زوا) - ده‌مه‌ر شل ده‌هاتیه . کراسی ره‌وشی شل بو به‌لام زوا بویه . کورمانج دبێژن :- شل ، زوا ژته دخوازم . ع (ناشف - یابس) .
(زرت) - گوته‌ی بده‌ره‌ون ، کو پی په‌سنی خوه دکی . وا دیاره کو زده‌نگئی (زرت) ده‌نگئی تری ده‌رکه‌تیه . ه‌ه‌روه‌کو ئهو بی بده‌ره‌و په‌سنی خوه دکی وه‌کو بی زرت وترا‌بکی . ده‌ره‌و وه‌که ترا دانینه . ع (الافصاف الکاذبة التي یمدح	(زیا) - یان زها . ماری مه‌زنه - ئه‌ژده‌ها - ئه‌ژده‌رها یه . ع (تعبان) . (زرتوله) - کوچکی بچوکه . به‌لام نه‌توله یه . (زباره) - ئهو کو خه‌لکئی گوند

(ز - ت - ج - خ - د)

(ز - د)

• بها نفسه)	• بله نگاز - بئی مال و کسه •
(زفت) - نافداره عرب ژى دېژن	(زر) - يا زرزر • ده ننگی کهره - يا
زفت • لسوريه دگوتن - دږی	چده ننگی کو زرزر - زرين
نه بي هه رشت زفته •	ژئی بئ • زیر زیر - زورزور
(زرج) - زرج زرج چينا زرجکه	ژفر دهر که ته • ع (کلمه
• زرجک گه يايئ هور و	صوتیه) وصوت الحمير •
بتوفه • دهما مروف دچني	(زفر) - ده مبر نهرم ده هاتيه •
ده ننگی زرج زرج ژئی تی •	زفره • ياني هشک وبتوف
بخوه مه زني زرجکه • بده ننگی	وگنجره • دردر وکه • من ده ستي
خوه هاتيه نافدان • ع (الاغشاب	خوه دائئ زفر بو (خشن) بو •
الکيفة الخفيفة) •	ع (الخشونة) •
(زريچ) - بچوکئ وی زريچکه •	(زلندار) - دته حلی ده ناف دايه :-
سيمه - سورمه يه • زهره -	ته حله وه که زلنداره •
زهرئ بچوکه • زهرگه شه •	په تريشوکه • لدؤرا (عاموده)
ع (الخيوط المزرگشة) •	دېژن :- به ختي م ره شه
(زرخ) - يان زره • کراسه کی	په تريشوکه بم ده رژايه
هاسني يه • دشه راده ل خوه	ع (الملقم) •
دکن • ع (الدرخ) •	
(زمهررده) - نقشه ک زگه وهه ره •	(زنگار) - زنجار • قهر يژه •
دخن قاشا گوستيلا • ع (نوع	خه نجه را من زنگار گرتيه -
من الجواهر) •	که له ک دکالاني خومه مایه
(زگورد) - زگوردی - ژ گورد که تي	- قهر يژ گرتيه • ع (الصدأ) •
يه • ته فنا ژگورد که تي بئ هافله	(زنار) - يا نزار • آليکي چيايه •

(ز - ق - ف)

نہ رد کہ ثنی • ع (صوت من
الاحتکاک) •

(زق) - زوق • ثووه كو يهك ل
يهكي تهماشا بكي وه كسه
مروفي دژمن چافي خوه زي
ناگه زيني هر لي دنهري :-
بارام زق ل فهرهاد دنهري -
زوق لي تهماشا دكي •
ع (نظرة نحو الانسان - نحو
الشيء • كالبحري) •

(زلف) - یا زولوف • ژ پوری
ژنا به سہر تہ نیا وادہ تہی
خوار جزیری دبیری :-
چین چین کرن زلفی سیا
کہ سک تہ تلہ سا دیا قہا
ایدی نشان نابن خویا
تیکہل کرن بادئ سہہ ...
• عربی دبیرن :- ام الزلف
• ع (السواف - المثنی)

(زراف) - باریک و بلند • بهڑنا
زراف - بهڑنی باریک •
زرافہ وہ کہ دہڑی ...
ع (الرفیم) •

ددهم بهر بهرؤژ ده هاتيه نه
 ره زئي مه ل زناره - ل زتيره •
 ل پشتا چي ئي - ل (آلي يئي)
 - باكوره • هن ديتزن • نزار
 (زنارا ميردينئي) نافداره •
 ع (الجانب الشمالي من الجبال) •
 (زنهار) - نه مانه ت - نه بي نه بي نه
 زنهار ! تول بارام نه وله نه بي •
 زنهار ؟ خوه نه سيئري دژمن •
 ع (للمحذر والتنبه) •

(زرز) - شه موزه :- قاترا وه
 شه موزه - قاترا وه زرز •
 ناهيلي بارا بهه سانی لی کن -
 ناهيلي بخووشي بار بکن •
 ع (النحس) •

(زکرمش) - نهو مروفتی کو دلئی
وی ژمروؤ ره ناخوازی -
ژمروؤ خوی دکسی -
ناخوازی مروؤ یتیرنان
بخوی • ع (بمعنی الحسود) •
(زقزق) - زیقزیق • دهنگه •
ژخره کسي - ژسستی
دهردکھفی ژ بهف خوه راندن

(ز - ف - ك)

(ز - ك - گ - ل)

(زراف) - قهلهو • زه رآفه -	(زك) - ثور - هور :- زكتى بارام
آفازره • لسهر كهزه بئى -	مهزن بويه - ثورى وى مهزن
لسهر جهرگ - جه گهر	بويه • بهلام نهم كارن (زك)
كيسهك تزه آفازره هديه	- چله دانك - لجهئى (معه)
نافئى وى زرافه • بزئى يسا	بئزن • و (ثور) لجهئى (كرش)
قهلهوه • ع (المراة) •	- بطن • بئزن • ع (المعدة) •
(زراف زراف) - نافئى بهستاكه	(زلهك) - گونده كه لبهز چه مئى
كورمانجى يه :-	بشئرى بئى دكه فئى • زل
زراف زراف زراف زراف	گه لك لئى هه نه •
لئى له يلؤ ! زرافئى	(زفنگ) - شكه فن • تئى ده
مژ ته يته كه سهك نافئى	كوچهر - خوه دى پهز زفستانا
لئى له يلؤ ! زرافئى ...	پهزئى خوه خوه دى دكن •
ع (اغنية كوردية خفيفة	باشئى بونه وه كه گوند •
للرقص) •	ع (كهوف لاصحاب الاغنام) •
(زرباف) - دئى مارى يه - ميرئى ديا	(زنگ) - ده نكئى هاسنه - ده نكه كه
زر كوره • بارام زربافئى	بخوه هاتيه ناف دان • زنگين -
فه رهاده - ديا وى مار كرىه •	زرنگين • بشئى داخوازئى
فه رهاد زر كوره - دئى مارى يه •	هاتنه • گه لك جارا ته فائى
ع (حليل امه - الذى تزوج	هاتيه • دبئزن :- زنگين
بامه) •	زگوهئى مئى • ع (كلمة
(زرتك) - ئئى كو گه لك	صوتيه مصدرها الحديد
زرت وفورتا دكى • زرتكئى	والاذن ؟) •
بئله وان • بهرده سئى وى يه •	(زل) - بچوكئى وئى زلكه • گه ياكى

(ف - م - ن)

زراف ودرېزه • دناف آقئ
 ده شين دېي • عرب دېژن :-
 نهى كوچهر وگوندې دكن
 چيت وپه رده ول هاوېر خوه
 فه دگرن - دخن ناف بهرا
 ثودئ ومالئ • ع (نې) قصب
 النې •
 (زم) - يا زمزم • ده نكئ كـؤ
 پرئ جارا ژقادئ تئ - ژلئ دانا
 قادئ تئ برازمزم • ژفر
 ده ركه تبه • زمين ژېده رده •
 هن دېژن :- زرمين • زم -
 -زمزم - زرم زرم • زمين -
 زرمين • وه كه گومين -
 گورمين • دېي زه مين -
 زمهرير - زمستان - زفستان
 - زمزم - زه زمزم همې ژفر
 ده ركه تبن • ع (كلمه صوتيه
 غالبا مصدرها الارض) •
 (زرگان) - چه مه كه • لروژ آفائ
 (ده رباسي) يئ دكه في •
 لژيرئ ماردین) •
 (زمين) - يازرمين • چاوا تيزبك

(ف - ن)

ده رباس بويه • ژېده رئ
 زم - زمزم - زرم زرم هاته •
 (زفستان) - زمستان - سئ مهئ سار
 بهرف وباران وباهؤزن •
 زترسا خه لكئ كوردستان
 خانئ يئ خوه دېن زه في يئ
 ده - دېن قادئ ده چئ دكرن •
 زله ورا نافئ وان سئ مها بويه
 زه فيستان - زه مينستان - نهو
 ده مين كؤ كورد وفارس
 دكه فن بن زه في - بن زه مين •
 هن دېژن :- زمستان • بهلام
 زفستان - (زه فيستان) راسته •
 ع (الشتاء) •
 (زندان) - جهئ زيندي يا به - گؤرا
 زيندي يا به • (دان) آلفه
 نافه كه ژبو شون - جي -
 چيگه هاته :- كه فجي دان ،
 خوه لي دان ، خوئ دان ...
 (زند) - يا زيندي مروؤفئ
 ساغن • ده مېر مري ده
 هاتيه • فارس دېژن :-
 (زه نده) - زه نده گي •

ع (السجن) •

(زین) - زرز • دهنگی که رایه •

زړاندن ژېده ری تی پره •

ع (صوت الحمير) •

(زنزان) - دبی ژ (زندان) هاتبي •

عرب ژی دېژن :- زنزانه •

بهلام وا دياره ژكوردی -

فارسي هاتيه • تهنی زنزان

دزداننډه ژوره که بته نهایه -

جهی مړوفه کي په - جهی

په ک مړوفي په •

ع (الزنزانه) •

(زیان) - خساره ته • ترک ژی ولو

دېژن • بهلام

بکورمانجی دېژن :- گولک

چونه زیانا • دهوار که تن

زیانا یاني که تن - چونه

ناق رمز و آقی و بوستان

وشیناهي • دفرده ژی خسار

همه په • جاوا دېژن :- کا

پېژ • بازگاننډي یا ته کاره یا

زیانه - خساره • بارام نه کار

کریه ونه زیان کریه •

ع (الخسارة) •

(زمان) - زار - زاراف • بهلام

زمان - (لیسانه) - زار

(لغه) • زاراف - لغه ته کي

کونایي زاین - نایی قام کرن •

ثم کارن (زاراف) بداخوازا

شیوه - له هجه بدن زاین

لسلیمانی زاراف بداخوازا -

مصطلحات دانینه • براسني

زارافنی ته با - چفیکا

(مصطلحاتن) • بهلام نئی مړوقا

له هجائن - شیوه په •

ع (اللسان) •

(زنگین) - ژېده ری زنگه • دهرباس

بویه • دهنگی په • بهف دهنگ

ژهاسن و گوډ دهرده کفي •

(زرنګین) ژي تی • وه که

چنگین - چرنګین •

(زه - آ)

(زه نډا قستا) - نقشتا زارده شته •

ژهه مو شیوه و زارافنی کوردي

بتر نيزيکی کورمانجی په •

بهلام براسني گه له ک دوری

(زه - آ - نه)

کوردي بويه . ع (کتاب
لزاردهشت) .

(زه ندا) - گونده که . ل ژیرئی

(قامشلو کئی) دکه فی . دبی

ژایلا (زه ند) هاتبن فی

گوندی . ژهرکو نافی فی

ایلی (شاه بزنی) به . یان

شاه پسنی به - شاه به سنی به .

بخوه دبیزن - ثم پسمامی

شاهی عهجه من ، یان زارو کئی

شاهن - پستی شاهن . که ریم

خانی زه ند شاهن ایران ژایلا

(زه نده) دبی خه لکئی (زه ندا)

شاه پسنی ژپسمامی که ریم خانی

زه ند بن . ع (قریه فی جنوب

قامشلیه) .

(زه لاقا) - بافکه ک ژکوردي هیللا

(آموده - عامودی) نه . ل ناف

ده قوریا وملا به لاف بونه .

(زه نونقا) گونده که ل رازوړی

نصینی دکه فی .

(زه - نه)

(زه ده) - جارنا کورد دبیزن : -

(زه - نه)

حه قزه ده فلان نشت باشنه .

نهف (زه ده) یان ژزاده ، وه یا

ژزیده ، هاتیه . یان ژترکسي

هاتیه .

(زه ده) - ژبرنج وشیرانی جی دکن .

هن دبیزن : - زه رده له . نافی

خوارنه کئی به . ع (اسم

ل طعام مصنوع من الرز

والحلویات) .

(زه روله) - نافی چوکه کی زه ره .

بچوکه بهارا گه له ک خویسا

دبی . ع (اسم لصفور صغیر

اصفر اللون) .

(زه نده) - یا زه ند ، دارکه که رت

تی ده هه نه ، دهنروئی کیسوئی

دهری ده تی رادان : - زه ندا

دهری زاده ، زه ندا دهری

بکشی . ع (خشب یغلق به

الباب) .

(زه نه ره) - یا زه نه ره ک . باده که .

زه نه ره کا ساعه تی ، زه نه ره کا

مه کینی زه نه ره ک .

دده می که فئارده ده - دچاخئی

(زه - نه) (زه - تو - نو)

(زه - ئن - ئي)

جهنگا كورد و خاچهره سا
ده نافي آلافه كي جهنگي بو .
(زهنگه نه) - نافي ايله كه كورده
مه زن و نافداره . ع (عشيره
كورديه) .

(زه - ئو)

(زه رگي) - نافي ژنايه . ژزه رگ
هايه . زه رگ آلافه كي
جهنگي به .
(زه وقي) - يان (زه وقي) بازاره كي
كورد . ل نافي خه رزايه .
زه وقي و ژوقه يد . دو بازاري
بجوكن . ل نافي خه رزانه .
نافي وان دتاريختي ده هايه .
ع (مديتان صغيرتان كورديتان
في منطقه خه رزان) .

(زهنگو) - سوار يي يي خوه - نكي
خوه - لنگي خوه دخشي
و سواردين . لي عربي جولي
بي زهنگو سوار دين .
ع (الركاب) .

(زه لخي) - نافي ژنايه . به لام
سه ريهايا حسو ووزه لخي
دچيروك و نه فسانه ي كوردي ده
نافداره . بچيروك و ستران
تي گوتن . خويابه ژنافي
(زليخا) ده ركيه . يا (زليخا)
بجوكني زه لخي به . زليخا
مصري نافداره . ع (قصه
كورديه) .

(زه كز) - (زه ينو) نافي دو به سته ئي
كورمانجي نه . دبه ر
گوفه ند و ديلائي ره تي نه
گوتن . لسه ر دو ژنا هاته
گوتن . كونا نافي به كي
زه كز - زه كي - زه كي
و نافي به كي :- زه ينو - زه ينو
- زه ينه بي به .

(زه - ئي)

(زه ري) - نافي كه چي مال مه زن
وخانه دانه . پاشي بويه نافي
ژبو هه مو كه چي جوان

(زه رده لو) - نافي نفشه ك مش مشه .
گه له ك شيرينه . ع (نوع
من الشمس) ؟

<p>• بداخوازا (ملک) دبیزن • • ع (الارض) •</p> <p>(زه مچي) - نافي وي مروفتي کو زه ما خه لکي دکي • زعربي وکوردی - ترکی هاتیه • (زم) عربي به (چی) کوردی - ترکی به کوردانی ولو دبیزن • (النمام) •</p> <p>(زه نندی) - یا (زیندی) بداخوازا ساغ هاتیه • دبیزن :- مری ، زیندی وی ژمهره داخوازا مه ینک بین ؟ (زه ند) نافي ایله که کورده لایرانی به • زه ند - زه ند • داره که دکیسوئی ده ریقه ده رباس دکن • زندان - جهی کو زه نندی یا - ساغ تی ده دهیلن • • ع (الاحیاء) •</p> <p>(زه نهي) - دجه نی ده - دین لیفا زیری ده جهی کو مو نی ده بتوف شین دین نافي وی (زه نهي) به • ع (اللثة) او الذقن •</p>	<p>وده لال وخو شک ونازدار • زه ری بی مالاگالو لخورسانافي دهن دگ دانه • گه له ک ستران لسه ر زه ری بی چس بیونه • هدی زه ری ... به سته به که کورمانجی به • ع (لقب لبات الاشراف ثم اصبح لقباً عاماً لكل جمیلة) •</p> <p>(زه غه لی) - نهو گه یا وگهرش وگه مارا کو لناف ده خل وزاد وبوستانا شین دبی :- ایسال گه له ک زه غه لی دناف زادی مه ده هیه • لی گه له ک جاران زه غه لی دمرؤفا ده - - دته باده تی گوتن :- بارام زه غه لیا دکي - ناخوازی فی کاری بکي • گایی مه زه غه ل بویه نه ماجووت دکي • چاف زه غه له - ناخوازی کاره کی بکي • (ده غه ل) و (زه غه ل) ددیوانا (خانی) ده هاته • ع (الکسول والصدأ والحشائش الزائدة الفریبة بین الزرع) (زه فی) - قاده - نه رده • کورمانج</p>
---	---

(زه - ئې - ت - ج)

(زه - خ - د)

- (زهنگى) - نافى مالپاته كه تركه
 كو هاويزى قرنه كى
 ل كوردستانى فرماندارى
 كرىه ، ومالپاتا كوردى ايوبى
 پادشاهى ژوان ستانده .
 پاى ته خا وان بازاری (موصل)
 بو . عمادالدين ونورالدين
 دهنگ دانه . ددهما عمادالدين
 زهنگى ده مله تى كورد گه لك
 زوروسته خواريه ، خهسا
 كوردستانا راسه رى موصل
 ع (اسم جد ملوك الموصل
 الانابگيه) .
- (زهيت) - ژزه يتون . دهركه تيه .
 باشى بويه ته قايى . دايروده
 زه يتا نه باتى زى چى بويه -
 چى كرنه . ع (الزيوت) .
- (زهنج) - زهنگه . زهنجار -
 زهنگاره . قرىز وگه مارا
 كو لشتكى دگرى :- درانى
 بارام زهنگ گرتنه . خهنجه را
 بهيدا زنگار گرتبو . وها
 زهنگه نافى نقشه ك مرقفه
- كو رهنگى وان رهشه .
 دچافى چه رم سېي ياده گه لك
 كيم بون ، لى ايرو گه لك
 برومته دبن ، وه كه شيرا
 لهپ هلتين . لئه مريكا
 وئه فريقا رودنشتن - رودن .
 هنك ژوان به لاف بونه .
 ع (الزواج) .
- (زهنيخ) - لهن شونا بداخوازا گه نى
 يه . مرداسا ديتزن :- (خنز) .
 دىي زهف دهركه تين -
 سه رگوه رى هف بوبن .
 (زهنيخ - خنز) . ع (التفن) .
- (زه رنيخ) - نافداره . دىي نه فزى
 ز خنز زهنيخ هاتى . بهلام
 دهنگ دايه و بهلاف بويه .
 نقشه ك زههره . پى مووا
 رادكن . ع (معروف) .
- (زهرد) - بداخوازا (زهرد) .
 دچهند كرن وزيده رى
 سورانى ده نهف (د) زيده
 خويادكى .
 (زهرد) - دده رى ده داره . دكيسوره

ده رباس دکن • دلایشی مروفا
 ده ناف بهرا دهست وچه نگه :-
 فان دهست وزه ند وساعدان
 مه ي دانه شيخ وزاهدان ...
 وهاره نگه چاوا ده رباس بويه
 ايله که کورده لایرانی يه •
 ع (الساعد) •

(زه) - نافي ره نگه کی يه -
 زه رده • زه رو - زه ری بونه
 نافي زنا • زه رک نافي تاسا
 آفي يه • زه رک نه خوه شي يه که
 چاف زه ر دین • ع (اللون
 الاصفر) •

(زه بور) - نافي نقشنا داود په يغام بهره
 ع (معروف) •

(زه بهر) - زيروزه بهر - ويرانه -
 هلو شاندنه - تاروماره •
 ژفارسي هاتيه ، زیر ژیره •
 زه بهر - بهر - سهره • يانی
 سهروبن • دنيا زيروزه بهر
 بويه - دنيا سهر وین بويه •
 سهرچويه بن وئی بن
 چويه سهر • ع (انقلاب - او

الخسف والنسف) •

(زه رزور) - نافي چفیکه کی يه
 کو بهه زاران وبی ژمار
 بهه فره دگهرن • دژمنی
 (کولي) نه • ده ما کورمانج
 شته کی بی ژمار بیژن • دپژن
 وه که کولي نه وه که زه رزورن.
 ره نگي وی دناق بهرا
 ره شي فه کري وجون ده يه •
 زهر کو گه له ک زور زور
 دکن ژوان ره دپژن :-
 زه رزور • ع (سنونو) •

(زه نار) - که مېره که - که مېره که •
 فله ددن پشنا خوه - دبن
 کجی خوه ده گری ددن •
 ددیوانا جزیری ده گه له ک
 هاتيه ده ژوانی و نه ده با کوردی
 ده گه له ک په یدا دبی • عرب
 زی دپژن :- (زه نار) •
 ع (یربطون فوق بطونهم) •

(زه مهریر) - د عربي ده هاتيه به لام
 درسته ژفارسی هاتي • چاوا
 دزه مستان ده هاتيه گوتن •

(زه ننگ) - دزه ننگار ده دهرباس بويه • گهمار وقریژه • ع (الوسخ) في الاسنان والحديد •	• زه م - زه مين - زه في يه • لئ نزانم (هه رير) ژكو هاتيه • به لام زه مهرير - ينگفه بهنا • فارسي ژئ تي • ع (معروف) •
(زه نك) - دسورانى ده ل شوه (زه نكل) تي گوتن • سفك ترم • زه نگو دهرباس بويه ركاب ركيه • زه نكي نافى مرؤفه كي مال مه زني موصلي يه زه نكين - ده وله مه نده - خوه دى قريژه •	(زه ور) - گرئ دانا خورت وبادانه • بزه وري ، گه لك بابه • • ع (نهاية الشدة) • (زه رگوز) - گوزازه ره • ع (نوع من شجرة الجوز) (زه بهش) - يان شه بهش • نافداره • • ع (البطيخ الاحمر) • دبش • (زه لق) - زير چا چوك وچفيك • ومريشك وهه مره نكي وايه • • ع (الزرق) •
(زه غه ل) - نهو مرؤ فوته بايي كو ناخوازن - نكارن كاره كي بكن • زه غه لي نهو گه يا وينجار وتشتي كو ل ناف زادا شين تي • ع (الكسول - الذي يتهرب عن العمل) •	(زه رك) - تاسه - پياله - پيانه • كاخك ژ آخى چي دكرن - كاسك بداخوازا تاس هه مي هاته • ع (طاس) •
(زه نكل) - دبي ژ (سه نك - گل) - كه فرئ هه ري • هاتبي • وي چاخني فارسي يه • بهلاه چاوا دهرباس بويه • زنك -	(زه رگ) - دزه رگي ده دهرباس بويه كو آلفه ك شهر وجه نكه • پاشي زه رگي بويه نافي زنا • ع (آلة حرب قديمة كالرمح) •

دهستی دیا اسماعیل - (هاجرة)
چویه خوار ؟ بهلام (زمزم)
دهنگه دکوردی ده نافداره •
ع (معروف) •

(زهردوم) - داره کی شهره • ستور
ودریژه • دیتون :- زهردوماکی
درا دگهل بارام بو - بدهست
بو • ع (عامود خشبی للحرب)
(زهخم) - بداخوازا خورته - تونده
- بقوته • لی نزام زکو
هاتیه ؟ ع (القوی) •

(زهکه م) - باهور - هال مهوت •
ع (الزکام - الرشع) •
(زهله م) - نافتی که فیه بازاره کی
کوردده • ل هیللا سلیمانی
دکه فی •

(زهنگان) - نافتی بازاره کی کوردده •
ل ایران دکه فی ، گونده که
ل ناف هه قیرکایه •

(زهنگین) - زهنگ • دهرباس بویه
کو قریز وگه ماره • زهنگین
خوده ی مال - خوه دی قهریز

زنگین - زرنگین • دهنگه •
جانه گهر ژ زنگ - زنگین
هاتی کوردیه وبسورانی
بتر راسته • زنگ - زنگزنگ
- زنگین دهنگه زله ورا
(زهنگل - زهنگ) ژ زنگ
هاتیه • ع (الجرس) •

(زه نیل) - زه میل • ژ شفکا
چی دکن • ده فی وی ژبی
وی فره تره • کوردپی
کاری خوه دکن •

(زهیندل) - نافتی میره کی کوردده •
(زهینالی) آفانی به که بلند
وجوانه ژ آفانی پی بازاری
(حکف - حسن کیف -
هه کیف) مایه • کوردی وا
نافا گه لهک پهستی وی ددن •
نهف بازار پای ته ختا خانه دانی
ابویی پی کورد - بهرمایی
بادشاهی نافدار پی کورد
(صلاح الدین) بو •

(زهم زهم) - نافتی بیره کتی به ل بازاری
مه که پی به • گویا ژ زمزما

(زه - ن) - (زؤ - آ)

(زؤ - آ - ئه - ئو)

- خوددي گهمار • ژبه رکښو
دبښن :- مال قهرېژا ده ستايه
:- بارام خوددي قريزه •
ياني هنک مال لجه م کښوم
بويه • قهرېژا کول دؤر هه بو
همو چو • ياني مالي وي
نهما • پچک قهرېژا وي هه يه
خو پي کوبار دکي •
ع (الغني) •
(زه رگون) - رهنک زهره •
ع (اصفر اللون) •
(زهمين) - زه في - زه مي يه • زفستان
- زمستان - زه مهريسر •
ژفر ده رک ته • فارسي يه :-
زه مين نه ز حلي تو ساکن
فله ک نه ز عشقي تو
شهيدا ...
(زه رين) - ژ زير هاتيه • زيرين -
زه رين که مهر • زير که مهره •
ع (الذهبي) •

(زؤ - آ)

(زؤر آفا) - گوته که زدو گوته
پنکه هاتيه :- زؤر - خورتی ،
(آفا) - آباده • آوه دانی يه •

(زؤر آفا) بزؤر آوه دان - بزؤر
هاتيه آفا کرن • نافي گونده کی
يه ل رؤر آفایي (هينين)
دکه في ، دناف ايلا بوبلانا ده
هاتيه آفا کرن ، ابراهيمي
قاسو تي ده يه •

(زؤر چونه) - زؤر - خورت
وبقوته • چو - داري زؤري
يه • کورمانج دبښن :- (چو
ژ چو فه دگه ري) • دار زدار
فه دگه ري - قوه - ژ قوتی
فه دگه ري ...

:- بارام حه قی خو - مافي
خو زؤر چونه ستاند • ياني
بزؤرا چو ، ياب چوئی زؤري
ستاند • (نه) دفرده بداخوازا
(وه ک) هاتيه :- ميرانه -
مهردانه - شاهانه - پياوانه -
وه ک مير - وه ک شاه -
وه ک پياوه • ع (بقوة الحسي
او بصي القوة) • کنايه عن
القوة •

(زؤرؤ) - نافي مروقه کسي يه -

زۆرۈڭغا دېيىۋاتسا دەشۇي (زۆنۈ) - ئافى گونىدەكى يە •
 دارى دە گەرناسىھەكى
 چىرۋىكى يە دەورا زۆر وزولم
 دگەنسى • زۆرۈ - زۆرى
 بونە ئافى يىا - مۇف -
 نىرا • زۆركەر ئى كىۋ
 زۆرى دكى • (اسم بطل
 فى قصه (دەشۇي دارى) جاء
 من الظلم والبطش والقوة •

(زۆ) - بداخوازا جۆت ھاتى - دۆ -
 زۆ •

(زۆزۆ) - جۆت جۆت - چىت چىت
 - دۆدۆ • ع (زوج زوج)
 (زولفۆ) - يا زلفۆ - زولفى -
 ئافى مىرانە • زولفى ئافى
 زىايە • زىوالفقار وزلف
 ھاتى • پۆرى زىا كۆ بىسەر
 ئەنيا وادە تى خوار - بەرچەم
 ۋە گرىچە • ع (اسم للرجال
 مخفف من ذو الفقار) •

گۆرا (شىخ موسى) ئى زۆلى -
 زۆنى تىزىكى فى گوندى يە •
 دىي شىخ موسى بخو •
 ز(زۆنى) بى - پاشى بويى •
 (زۆلى) - ئەزەلى • ئەف
 دىيات كۆ دتارىخا زىنگارىيا
 شىخ عبدالقادر گىلانى دە
 زىندار بو • دچىرۋىك
 ۋە ھىسانە ئى كورمانجىا دە
 گەلەك دىوارا فا ھەردو
 شىخادە دان وستاندن چى بويە •
 لى دىردە نايىتە گۆتن
 زبەر كۆ پى باۋەر ئاكام •
 مۇفەكى ئافدارە • خەلكى
 ھاۋىر مىردىنى ھەرسال لى
 كۆم دىن - دچىن • شامى
 وگۆفەند ودىلانى دكىن •
 گەلەك ھىفيا قەنجى بى زى
 دكىن ، داخا زىن خىو زى
 دخوازان •

(زۆرچۆ) - ئى كۆ چىۋى زۆرى
 بدەستى ۋىە • دزۆر چۆنە دە
 دەرباس بويە •
 (زۆخ) - كەف وكتىجا برىنى -
 زانى يە • زۆخ ل پاش خون
 تى گۆتن :- خون وزۆخ

زۆتى •	- ئەلەم - عەباب - چىلىم
(زۆل) - تەرىشس وپەرچاكى	• وخونه • ع (القىء والالم) •
درېژە • زۆلەك نان بدە من	(زۆفەيد) - باژارەكى كوردە ،
- زۆلكەك زەفيا من ھەيە •	بچوكە • ل نافي خەرزايە •
زۆلەك چەرم زى كىر •	(زۆر) - خورتى - چاف سۆرى -
ع (قطعة مستطيلة من بعض الاشياء) •	بىستورى وقوتە - ستەمكارى
(زۆزان) - بداخوازا تەفایى چە	يە بەلام دىشوپە وزارافى سۆرى
جەئى كۆ بەرف وسارى	دە (زۆر) بداخوازا گەلەك -
وھىتك بى زۆزانە • كۆچەر	پر • ھاتىە • زۆر باشە -
چونە زۆزان - كۆچەر ھاتىن	گەلەك باشە - زۆرچاكە -
گەرميانا • زۆزان دەمبەر	گەلەك چىيە • ع (القوة
گەرميان دە تى • (زەوزەنى)	والظلم والاستبداد) •
نافى زانايەكى كەفارە ، درى	(زۆق) - زى - تۆز :- بارام زۆق
زمانا عربى دە نافدارە • دىيى	ل فەرھاد تەماشادىكى • ئەزى
زخەلكى زۆزان بى • بالفەدانە •	چافى دژمن زۆق دەرخم -
وہ کہ حصکەفی - زانايەكى	جۆت دەرخم •
تارىخىيە • ژشارى	(زۆتەك) - مروفى باووسىرى
حەكف - حەن كەف -	زۆتەكا وى دەردەكەفى • روفيا
ھەسكىف دەركەتەيە •	قونىيە دىرىشكى دە گەلەك
بالفەدانە • (منطقة باردة من	تى گۆتن • سۆر وبخوين
شمال كوردستان) •	تى دەر • ھن دېژن :- تابوت •
(زو - ئو)	مەزنى وى زۆتە • زەھفەرە
(زو) - سەك - چالاك - چاپەك	وزبۇغەيد دېژن :- زۆتۆ -

(زو - نو) (زئى - ئى)

(زئى - ئى - نه - ر) (را - آ)

بهري مالا باقى خوه نابي زئى •
ع (رجوع العروس الى بيت
والدها في المرة الاولى) •

(زئى) - نائى (زاب) • ديژن :-
زئى به هدينا - زايى به هدينا •
ع (نهر الزاب) •

(زئى) - زعربي هاتيه - (زائده) •
بهلام بويه كوردى زئىده -
زئىده تر - زئىده كرن • زئىدو
زئىدى بونه ناف •

(زئى) - نافداره • دبى زئىهر
زه راهيا وى نائى وى بويه
زئىر - زهر - زهررد •
ع (الذهب) •

(را - آ)

(را) - آلافة كه آليكاره گوتكه نو
چئ دكى وهك :-

خستن - راخستن

خست - راخست ...

كرن - راكرن

كر - راكر ...

دان - رادان

دا - رادا ...

بلهزه :- زو هات • بهري
چاخى خوه هات • زو چو ،
بهري كو چاخى وى بهدي
چو • ع (السرعة والاستعجال)
(زوزو) - زئىده سفكه • ع (الاسراع)
(زوزو) - زوزو بارام بهديده
گهشت • ع (سرعة) •
(زورچ) - زورچك • گه يايى هور
وبتوفه، د(زورچك) ده دهرباس
بويه •

(زورزور) - دهنگى گورايه •
ع (صوت الذئب) •
(زوك) - نائى كابه كى به • زاروك
بئى دليزن • (زوكى) نائى وى
ليستكى به •

(زئى - ئى)

(زئى) - چونا بوكئى ل مالا باقى به -
فه گه را بوكئى ل مالا باقى جارا
پئشي به • بوكا مه چويه زئى
- چويه مالا باقى خوه • لئى
ته نئى دجارا پئشي ده تئى
گوتن زئى • نه گهر جارا دوم

(دا - آ - ب - ت)

(دا - ت)

خیز • راسته نه خواره • نهغ
دیوار خواره نه راسته •

ع (متساویه - غیر معوج) •

(راست) - دهمبهر دهره و ده هاتیه -

راسته نه دهره و ده • دهره و ده -

نه راسته • راستی ژیده ری

وئی یه • راستک آلفه که

پئی تشتا راست دکن •

ع (الصحيح والصدق) •

(راجیت) - زاوړوی هاتیه به لاه

بویه کوردی • نهو کاغزه

کو ده کتور ژنه خوه ښاره ژبو

کرینا ده رمان دنفیسی :-

نهم برنه خسته خانئی

ده کتور نه دا مه راجیت ...

هن دیژن :- راجیته -

راجیتا •

(رایت) - نافئی ههریمه که کو ښی

نافی ده نگ دایه • راسه ری

شارئی نصین • دکه فی •

چهند گوندی موزن وآقا تی ده

هه نه • گه له ک زوان فله نه •

دفا ته فاده (را) آلفه که

کر نه که نو چیکریه -

ژیده ره کی نو چی کریه •

ع (آلة - اداة للمساعدة وخلق

فعل آخر) •

(را) - خوه سپارتا به ختی دژمنه •

وهره رایئ را را خوه دی یه •

نایم دئی له به ختی دژمن نه وله

نایم • خوه ناسیرم دژمن •

ع (الاستسلام دون قید او

شرط) •

(راهب) - راحب - ره حب - ره حبکی

دیرانه • ئی ب خیرتانی

دکه فن دیرا و خوه شی یی

جهانی ژیرا خوه تاقیزن •

دئولا فلها ده پهیدا دبی لی

کورد دستران وسه ریپهاتی

خوه ده گه له ک دیژن •

ع (الرحب - الراهب -

والراهبه) •

(راست) - دلاش ده دهمبهر

خواره تی :- نهغ دار راسته

- نه خواره • نهو خهت -

ره مزوراز ددیوانا جزیری ده
هاته •

(راف) - راوه - نفشه ک نیچیره •
نیچیر دکورمانجی ده سئی
نفش خویا دکن :- نیچیر -
راو - هیله • وادیاره ته گهر
کومه ک سوار و پهیا بهه فره
هه رن نافئی وئی رافه • لئی
کو بهه فره هه رن نیچیرا
کهوا نافئی وئی هیله یه • بهلام
نیچیر گوته که ته فاهی یه •
ته نئی مروغه ک به نئی نکاری
بیژی :- ته زچومه راوئی -
ته زچوبومه هیلئی ته گهر
ته بهه فالئی خوره ره بی -
ته بهه فالئی خوره جوبی به لام
دکاری بیژی :- ته زچوبوم
نیچیری • م نیچیره که خوه دی •
لئی نکاری بیژی :- م راوه که
خوه دی - م هیله که خوه دی •

ع (الصید الجماعی) •
(رام) - ته کئی وئی (ره م) تئی •
(کورئی حه و قهل) دبیژی :-

ع (مقاطعة کوردیة شمال
نصیین) •

(رادار) - ته فایسی بویه • بئی
ته فگه رین جهانی تین خویا کرن
وزانین • آلا فکه ته گهر
دده مین که فناره ده بونا مه
باوه نه دکر • ع (آلة
الرادار) •

(راژور) - باکور ، شماله راژورئی
کور دستانی - باکورئی وئی یه •
ع (الشمال) •

(راژیر) - قلی - جنوب - آلی یئی
ژیرئی هه رشتی یه دجغرافیا
ده • ع (الجنوب) •

(راسه ر) - بداخوازا ژور هاتیه •
بارام راسه ری فرهاده -
دسه سه ری وی ره یه -
راسه ری فرهاده هاتیه -
به سه رده زال بویه - وگوته ئی
هشک ونه خوهش ژیره
دبیژی • ع (فوق و تسلط) •
(راز) - تشتی فه شارتی نه •

(را - ن)

(را - ن)

رام واری کوردایه دوه لانی	ع (القیام بنفسه) •
فارسی ده - ایران ده • وه که	(رابه زانندن) - رابونه هه فه -
:- رام هورمز - رام نه حمه ده •	هیرشی به هه فه دانه • جارنا
ع (المنازل والمحال للاکراد) •	بداخوازا (داره فاندن) تی :-
(ران) - دلایشی مروف و ته باده	بارام رابه زی - من بارام
ژچوگئی تا کولیمه ک نافئی وی	رابه زانده • یانی وسا کر کو
رانه - ره نه • رانی بارام	بره ئی - به زی • ع (التغلب
شکهستییه - شکایه •	علیه) •
وهاره نگه دوان تشتی کو	(رایچان) - بارام خوه رایچا -
وه که مروف و ته با بن • وه که	زنده بوندی خوه هلکرن
وینه و تمثال • ع (الفخذ) •	وکنجی خوه ل خوه پیچان •
(رابواردن) - ده رباسکر نه • رهوشی	:- خوه رایچن ژبو شهر •
بمیری خوه ره گه له ک	ع (الاستحضار الشخصی
رابواردیه - یانی گه له ک	والتهی) •
ستوخواری ده رباس کریه -	(راخستن) - دریز کرنا تشته کی
ژمیژفه نهف ستوخواری ژیره	لسه روئی قادی ، یال سه
کریه • رابویره ! -	تشته کی :- فئی مهرشی راخه .
ده رباسکه ! نایی رابواردن -	فا کنجا راخه - لسه ر تشته کی
نایی ده رباسکر ن • ع (الادارة	خه - لسه ر تشته کی دهینه -
- المدارة) •	رایخه - رایخه •
(رابون) - ژیده ری تی نه پهره •	ع (التفریش) •
راکر ن ژیده ری تی پهره :-	(رادان) - (دان) • بارام
بارام رابو - من بارام را کر •	جاوئی خوه دایه - بارام جاوئی

فهقەتيان - دورى هەف
چون • ع (الانفصال) •

(راکەتن) - رازان وخەوتە • بارام
راکەتیه - دخەودايە -
نەشتیە :-

بەهری چایێ بلند کەتم
خەوا من هات ئەز راکەتم ••

(راکرن) - بارام رابو - من بارام
راکر • راکرن ژێدەرێ
تێ پەرە • ع (رفع الشيء) •

(راکێشانەدن) - راکێشانە •
ژ (کێشانەدن) هاتیە • تێ دە
زۆر وخورتی وچاف سۆری
خویداکێ • بارام کەچا
فەرهاد راکێشانە - راکێشا •
بزۆر بر • ع (الاعتصاب) •

(راگەراندن) - داگەراندن • دەما
دو مەرف ل سەر تێشتە کێ
شەری هەف دکن ویه کێ دی
وان لەهەف تێنی ئەو مەرفێ
سێمێن دێژی :- من ژسەر
هەف راگەراندن - فەگەراندن

خوە رادایە • یانی بدرێژی -
دەمە کە درێژ تێ دە هەیه •
بەلام داین - فەگەر تێ دە
نینه لێ رادان بێه گەرە •
لنگی خوە رادە - زەندا دەری
رادە • ع (عطاء مع الرجوع) •
(رازان) - خەوتن - نەشتن - نوستە •
وادیارە دکۆکا خوەدە ژبۆ
ژنا آفس رە هاتیە گۆتن -
رازایە - زانە کە بدرێژی -
بدوری یە • لێ فێ پاشی -
بویە بداخوازا خەو کەرن -
خەوتن • بارام رازایە -
خەوتیە • بەلام نەشتن راستە •
ع (النوم) •

(راشداندن) - بداخوازا خورتکەرن
وآسێ کەرنە • بارام باری خوە
راشداند - گەلە ک شەداند •
بەلام (شد) زەری هاتیە •
ع (التشديد) •

(راقەتاندن) - ژهەف قەتاندنە • بارام
وفەرهاد ژهەف راقەتيان -
ژهەف جیا بون - ژهەف

(را - ن)

(را - ن - و)

بارام ریا خوه ژسر مه	(راوه‌شانندن) - وه‌شانندن -
راگه‌راند - یانی دجه‌م مه‌ره	راوه‌شانندن • بارام بدارا
نه‌هات • ع (الانحراف	راوه‌شاننده فهرهاد • یانی
والتراجع) •	لسه‌ره‌هف دار وه‌شانندن
(راگرتن) - بارام برایی خوه	فهرهاد • ع (اهال علیه
له‌هف راگرتنه • یانی ناهیلی	بالضرب) •
یه‌کیتیا وان بشکی • ادارا	(راناو) - دشیوه‌یی سووری‌ده
وان خوه‌ش دکی • بارام ایلا	چیکروخه - هاتیه چیکرن -
خوه له‌هف راگرتیه • بارام	چیکراوه • بداخوازا (به‌رنافه)
گوندی خوه راگرتیه •	به‌لام نزانم چاوا ئه‌ف (زاراف)
خوه‌دیی وه‌له‌هف راگری !	دروست کرنه • (را) دیاره‌کو
ع (الادارة - السياسة) •	آلافه‌که تی‌ده هنک بلندی
(رامان) - فکره • لی دهن نفساری	ودریژی هه‌یه لی چه گری
عثمان صبری ده من (رامان)	دناف به‌را ناو - ناف و(را) ده
خوندی‌یه • عثمان ، کرنا	هه‌یه؟ هه‌روه‌کو دیاره (را)
بۆری زی ژفی ژبده‌ری	جهتی پیش وشن و به‌ر
چی‌دکی • رامایه •	ناستی • ع (بمعنی (به‌رناف)
ع (الفکر) •	- الضمائر) •
(راهه‌زانندن) - زه‌هز - هه‌زانندن	(ره - آ)
ده‌رکیه • هه‌زانده‌نا خورته •	(ره‌ما) - یان (ره‌مان) - نافی ایله‌که
زه‌هف راهه‌ژینه • گه‌له‌ک	کوردده ، ب‌میرایی ده‌نگ دانه •
ب‌هه‌ژینه • ع (تحريك الشيء	آغایی ره‌ما هه‌می بده‌ستی
بشدة) هز الشيء بشدة •	

(ره - آ - نه)

(ره - نه - ئو - ئي)

دژمن هاتنه کوشتن •
 سه‌رييهاتي ئين ره‌ما دتاريخا
 چيروک و سه‌رييهاتي يئ
 کورداده ده‌وله‌مند پايه‌دارن •
 ع (عشيرة کوردية في لواء
 ماردین) •

(ره‌شوکا) - بافکک ژايلار ره‌مانه •

(ره‌وا) - بداخوازا حه‌ق هاتيه •
 لي گه‌له‌ک جاران حه‌ق
 دگه‌ل تي :-

ژخوه‌دي نه‌ره‌وايه - نه‌حه‌قه •
 نه‌ف نه‌ره‌وايه - نه‌حه‌قه •
 نه‌حه‌ق ره‌وايه - نه‌ف چه
 ره‌وايه ؟ - چه‌حه‌قه ؟ •

ع (الحق) •

(ره - نه)

(ره‌شوکه) - ره‌شو له - زه‌رزوره •
 ده‌رباس بويه • دژمنی کولي نه •
 (ره‌نده) - باقر کرنا دارا يه • يا
 نافي وي آلافي کو پسي دارا
 باقر دکن - ره‌نده‌شه •
 ع (المخرطة) •

(ره‌مه‌له) - ره‌وته‌له يه • مروفتي

آقل سفک وبي رومه‌ته -
 بي قيمه‌ته •

(ره‌وته‌له) - ره‌مه‌له • نه‌مروفتي
 سفک وته‌وته‌وه يه •
 ع (خفيف العقل) •

(ره - ئو)

(ره‌جو) - نافي بازاره‌کي کورده •
 چوکه • ل (جيايي کورمانجا -
 کوردداغ) رازوري بازاري
 (حه‌له‌ب) دکه‌في دفي جيايي ده
 سه‌دوسي هزار کورد هه‌يه •
 ع (مدينة کوردية شمال
 حلب) •

(ره - ئي)

(ره‌حمي) - نافي شاعره‌کي کورده •
 عبدالرحيم ره‌حمي • به‌ري
 جه‌ند سالان آستان بولي مر •
 ديوانا جزيري وي چاپ کره •
 ع (شاعر کوردي) •

(ره‌في) - ره‌مي • داگرده تي گوتن
 :- ره‌فيا اگر - ره‌ميا اگر -
 يت ويلى اگر •

(ره - ئي - ئي)

(ره - پ - ت)

وهارهنگه (رهپ) دهنگی لی
دانی یه :- بارام گو رهپ
ودارهك لسه ری رهوشی دا.
ء (كلمة صوتیة بمعنى الضرب)

(رهپرهپ) لی دانا لسه رههفه .

خانی خوه رهپرباند . چالا
خوه برهپری نه . بارام زنا
خوه رپرپاند بدارا لی خست ،
كركو رهپرهپ زئی بی .
ء (كثرة الضرب) .

(رهحت) - رکی راحه نه . دپژن :-
نهز ایرو رهحتم . یانی نه
رحهتم - گهلهك رهنج
وزهحهتی من دی یه .
ء (المتعب) .

(رهخت) - ژچهرم چی دکن میر -
شهران فیشه کی خوه دختی :-
بارام خوه درهختاده رایچیایه .
ء (المحزم) .

(رهوت) - دكوكا خوهده شفی تهرن
كومروؤ دکاری بی ل سهوالا
خوه بدی ل دژمنی خوه بدی .

:- رهمانی آتران کوزان ...
دبی نهف (رهمان) رهمی-رهفی
هاتبی ، یان رهفی - رهمی
ژ(رهمان) هاتبن . ع (اللهب)

(رهفی) - نافی نفشهك صابونه .

(رهمی) - وهكه رهفی یه .

(رهحتی) - نهرحهتی یه - رهنج
وتعب وزهحهتی یه .
ء (التعب) .

(ره - ئي)

(رهشی) - نافی ژنایه . زرهش
هاتیه . رهشو نافی میرایه .
(رشوی داری) چپروكه كه .

(رهفی) - نافی ژنه کی یه . زرهف-
بازدان . هاتیه .

(رهوشی) - ژ رهوش هاتیه . نافی

ژنایه . رهوش دكوكا خوهده
مه نزهه - منظره . لی

ددهستورازمانی کوردی ده مه
کریه ناف ژبو (حال) .

(رهپ) - راگری - بهل - بلند .

یغه نکاری بگه ری • زله ورا
 نافی وی بویه رهخ • ع (احد
 ابطال الشطرنج) الذی لایجوز
 الا ان یمر فی الاطراف •

(ره د) - نافی چه مه کی یه • زچه ند
 آقین تیکه لاو ینک تی و تیکه لی
 چه من جیه قه حق دبی
 وبه هف ره - تیکه لاو دکه فن
 ناف چه من خابور - فهرات -
 شط العرب • لژی ری بازار تی
 (قامشلو کی) دکه فی • ع (نهر
 فی لواء الجزیره) •

(ره واد) - ره وادی • نافی ایله که
 کورده ، ناف داره • ده ره به گی
 یه ک مه زن لدار خسته
 (راوه ندی) زی هاتیه گوتن •
 ع (عشیره کوردیه قدیمه) •

(ره ووند) - یا ره ووندی - راوه ندی
 • ایله که کورده کو بافی
 (سلطان صلاح الدین) • زی
 ده رکه تیه • فرمانداریا ده یسم
 کور تی ابراهیم کور تی حسین
 تی کوردی نهز فی ایلی یه •

زدار زراف تره • لی فی پاشی
 بویه بداخوازا (ترس) •
 دیژن :- خویابه تو ره وتا دم
 دفر تی • یانی م دترستی
 نه زره وتا ناترسم • ژبه رکو
 دلیدانا ره وتی ده ترس هه یه •
 ع (الخوف والسیاط) •

(ره نیج) - زهحه تی - زهحه تکیشی
 یه • ره نیجه ری کـو
 زهحه تکیشه - دیژن کو
 مرن هاتیه سهه گوند •
 ره نیجه ری مالی گو نهز
 حازرم • ع (بمعنی الثعب) •

(رهخ) - یا روخ • آلی - لای -
 طرف • بارام لفی رهخی آفی
 یه • گوندی وه لوی رهخی
 یه - لوی ملی - آلی - لای
 یه • ع (الطرف) - الجانب •

(رهخ) - نافی گهرناسه کی
 سه دره نیجه • به لام وا دیاره
 زداخوازا مل - آلی - طرف •
 هاتیه • ژبه رکو نهف به رک
 زهه رچار رهخی سه دره نیج

(ره - ز)

(ره - د - ش)

بهلام ز (رهواد - رهوادی) یه • راژورئی کوردستانا بن دهستی ایرانسه • کوردستان وآزه ربایجان دین دهستی وی ده بون • ع (عشیره کوردیه). (رهز) - لجه م کورمانجا هر ته نئی نافئی باغئی تری یه • ع (الکرم) • (ره گز) - وه کو خویسا دکی :- (ره گ - ره - داماره) • بهلام (ز) - کوهاتیه نزانم • بداخوازا کۆک و بن گه و نه ساسه • (الاصل والجذور) • (ره واندوز) - (دز) بداخوازا که له - قلعه • هاتیه - دزدار - حاکم القلعه • بهلام دز بداخوازا تالانکه ری بدزی - نه بهرچاف زفر ده رکه تیه • ژبه رکۆ کوردی ناف دزه - دزه • دزی دکرن - تالان دره فاندن ود که له هاده آسئ دبون به ره به ره نافئی وان بویه دز • وته فایی بویه • دزه - دزه • ع (الحسن - القلعة - قلعة	روان - مدینه کوردیه شمال اربیل • (رهنجهر) - کار که ری مالی یه - ئی کۆ رهنج - ته عب • هه مو لسهر ملئی وی یه • رهنجهر دیزن :- خوه زی بوما کهر ونه بوما رهنجهر • ع (الخادم) (رهش) - نافداره • رهنگه که • بارام مو رهشه - ایشه ف شهف رهشه • بهردا رهوشی رهشه • بهختی کورد رهشه • ع (السواد) • (رهخش) - ههر ته نئی دچیرۆکی روسته م ده نافئی رهخشیه که هاتیه • کۆ نافئی ههسپی وی یه • زئی یفه من دکوردی ده نه بهیستیه • (رهفش) - ده فئی ده آلاهه ک بشی نافی ههیه • داره که پانه درێزه • دخن ناف ههردو (گوردا) • ع (آلة تستعمل في السبيج اليدوي) • (رهفش) - که فره کی پانه • زارۆک پئی دلزن • هن دیزن :- لاک
--	---

(ره - ش - ف)

(ره - ق)

رهوشی رهفیا - من رهوشی
رهفاند • ع (الهزيمة) •

(رهق) - نافئ تهباکی آفئ به • وه که
کيسو به - وه کی کيسه له به •
ع (سلحفه) •

(رهق) - هشکه • (تورهق) دشیوهیئ
ههولیرئ ده تویئ هشکن • وا
دیاره کو ژدهنگئ رهقرهق
دهرکه تیه • چهجهئ کو
رهقرهق ژئ یئ نهو جي هشکه
• کورمانج ژئ دبیزن :- نهف
نهردی مه رهقرهقونکی به -
رهقرهق ژئ تی - هشک •
ع (جامد) •

(رهق) - دهنگئ لی دانا لشته کی
هشکه - وشکه • رهقرهق
ژئ تی - دهنگ ژئ تی •
(رهقین) زیده ره • رهقین ژئ
هات • ع (صوتیه) •

(رهقرهق) - وه که رهق - رهقین
دهنگی به • بهلکی زیده تره •
رهقرهق زههورا تی - دهنگئ
رهقرهقه • ع (صوت الرعد)

• لاکئ له بو • نافئ وی
لیستکئ به • دبه ره بهسته
دبیزن :- لاکئ له بو -
سیرماچه بو •••

(رهوش) - وه کو خویا دکئ بداخوازا
(منظره) - رهوشا سوارا -
رهوشا پهیا - نه گه رتو فی کاری
بکی وی رهوشا ته ژته بکه فی؟
لی مه رهوش دجهئ (حال) ده
دانی به • ته ماشا بکه (آوا)
وده ستورا زمانئ کوردی •
ع (المنظر والحال) •

(رهف) - ژ(کهوت) مه زن تره • وژ
(غولفوله) بچوک تره •
دچفیک وچوکا ده - دسوار
ویا ده تی گوتن • نه م کارن
دفرؤکا ده بیژن • ع (السرب)

(رهف) - بهزه • بهلام بهزا بترس
ژبه ر دژمنه • بارام ژبه ر
دژمن رهفیا - رهفا زیده ژبونا
چی به ؟ فی شه فی فی رهفی
فاتیهیری میره ک دفی •
(رهفاندن) زیده ری تی به ره •

(ره - ق - ك)

وغیرھا فیھا الشدة) •

(رهواق) - نزانم زكو هاټيه • بهلام
رهواق الاكراد لشارئى قاهره -
لمصري دخونه گها نه زهر
ده ، زخونه دقاني كوردا ره ،
بدهستي كورده كي جامير هاټيه
فه كرن • خونه واري كورد
دكارن بي پاره - بي همبهر
تي ده بخوتين •

(رهشبهلهك) - نفيسار ونفشستن •
سهداي مهزن - (خاني)
د(نوبهاري) ده گوټيه :-

قان چهند رهشبهلهكا - بهلام
(بهلهك) نه وه كو زردو رهنكا
يئك هاټبي • گايي مه بهلهكه •
يارهش وسپي يه ، يا سوړ
وسپي يه ، يازه وسپي يه •••
هر دبي سپي دگهل رهنكه كي
دي بي • دفرده دهما ديژن :-
رهشبهلهك • نه گهر نفيسين
بحبرارهش بي • لي كو
بحبرا سوړ • شين ، زهر بي
وي چاخئ دبي نه رهشبهلهك

(ره - ك - ل)

بي • بهلام دياره كو دوي
چاخئ ده (حبر) زيده رهش بو •
زله ورا بويه رهشبهلهك •
ع (الرسالة - رسائل) •
(ره فاشك) - آلافه كه • بي تشت
دره فشيتن - دخه ريتن -
ريژدكن • پاقر دكن •

(رهواك) - چهند ته زن زمو چي
دكن د(كونا) ده لهاوير (كون)
بخارا درون • رهواكه زي
تي گوتن • دروژي با وبارانا ده
رهواكا داتين - بكون فسه
گرئ ددن • دهقيزن •
ع (قطعة من نسيج الشعر
يشدونها حول البيت - حول
خيمة - خيم) •

(رهورهوك) - بچوكي رهوره وه -
لهيلانه - زدورفه وه كه دهرپا -
وه كه آف خويادكي ، بهلام
دوره وه - نه راسته • ع (السراب)
(رهوتل) - مه زني (رهوته له) يه •
بهلام دسيوه ټن كورمانجي ده
ههرته ني رهوته له خويادكي •

تهرکا دلئی احبابی داو...
 - نهوجانی کۆ درۆی - دگه‌ری
 دل‌اش‌ده راناو‌ستی • گویا
 دهما مروّف خه‌ونا دینئی نه‌و
 ره‌وانه دجی ، دگه‌ری • به‌لام
 باوه‌رناکم • ع (الروح السیارة).
 (ره‌وان) - نافئی وه‌لاته‌کی یه : - ده‌شتا
 ره‌وانئی ، که‌لا ره‌وانی •
 ره‌وان‌دز • دبی که‌لا ره‌وانئی
 - ره‌واندز بی • ده‌شتا ره‌وانئی
 - ده‌شتا ره‌واندز بی • به‌لام
 ره‌وان - اران - اریشان -
 یه‌ریقانه - نه‌رمینیا یه •
 ع (اسم قدیم لارمینیا الحالیة
 و اسم لقلعة ره‌وان‌دز) •
 (ره‌وان) - ره‌هوان - رئی‌فان -
 ریوی - ریونگی‌یه • ژسوار
 وژه‌هسپی چون‌خو‌ه‌ش‌ره تی
 گۆن • بارام سوارئی هه‌سپه‌کی
 ره‌هوانه - چون‌خو‌ه‌شه •
 بلوق دجی سفک دگه‌ئی
 قوناغئی ژبو به‌ری‌دبرن ،
 پوسته‌جی بو • ع (الفرس‌الذی
 یه‌رول فی مشیه) •

ده‌رباس بویه • مروّفئی
 سه‌سه‌ری وئی آرمانج وکاره.
 هن دینژن : - ره‌متله - ره‌متله
 • بداخوازا ره‌وتله - ره‌وتله •
 ع (بدون عمل وبدون اقارب) •
 (ره‌به‌ن) - عه‌قداله - دبی ژ(راهب)
 هاتبی - ره‌هه‌ن - ره‌هه‌ن •
 بی‌مال ومندال • ئی کۆ دکه‌فن
 دیرا - دکه‌فن که‌نشستا •
 ع (بدون مال ومال) ان‌ی
 حرم الدنيا علی نفسه وترك
 ملذاتها وسکن فی الکنايس
 والاديرة) •
 (ره‌پن) - نه‌و قادا کۆ باران لی جی
 ناگري - هنک هسکه ، گه‌یا
 لی شین نابی • دبی ژ(ره‌پ)
 بداخوازا به‌ل - هنک بلند
 هاتبی • ع (المرتفعات الصغيرة
 من الارض) •
 (ره‌وان) - درۆج وره‌وان له‌به‌ی هه‌ف
 تین : - رۆج وره‌وانا من حیب •
 دیسا به‌لیسا ره‌قیب
 ره‌نه‌جیده کر مسکین غریب

دفرده زی (ره) گهلهك جارا
تئی گۆتن • رهها كانۆ •
ع (اللحية) •

(ره كهه) - قه فسه • ره كهها كهو -
ره كهها شیر • ع (القنص) •
(ره وروه) - مه زئی (ره وروهك) • •
ده رباس بویه • ع (السراب) •

(و - آ)

(رشتا) - زهه فیر چی دکن • بکیرئی
دبرن • خوارنه كه كوردی -
كورمانجی یه • ع (نوع من
الاكل) •

(رقا) - یان (ردقا) • نافئی بازاره کی
یه لسه ر چه می (فهرات) لهیلا
جزیرئی یه • لباکورئی وی
گهلهك كورد هه نه • چاوا
دناق باژیر ده هن كورد پهیدا
دبن • ع (المدينة المعروفة) •
(رها) - رها - ثورفا • بازاره کی
كوردده دناقهرا (آمه د -
دیار به كر) و (حلب) ده یه •
خهلكئی ناف باژیر وهاویر
كوردن • ع (مدينة الرها) •

(رهوشن) - روئی - روئاهی یه :-
شه بی قه درئی له مه رهوشن كه
نو روئی ووه خوهش •
پاشئی بویه نافئی ژنا - رهوشئی
نافئی گهرناسا چیرۆكا
(رهشوی داری) یه • (رهوشن)
كهه بانیا میرجلادهت
عالی بدرخانه • هۆزانه كه كوردده
• دته رجومه ده دهسته کی درئز
هه یه • لاشام روونی ع (الضياء
والنور والمعرفة) •

(رهه) - دامارئی لاشئی جاندارن :-
رههئی ناف ملئی بارام دهه زن •
بارام رههئی ناف ملئی فههاد
قه تاندن • رههئی دلئی بزدد
قه تیان • دئئی دارا ده پهنجن :-
رههئی دارئی - پهنجكئی بنئی
دارئی نه • دارئی رههئی خوه
بهردانه - پهنجئی خوه بهردا
نه • بهلام دفرده (رهه) تئی
گۆتن :- دارئی رههئی خوه
بهردانه • ع (الاعصاب) •
(رهه) - ریشه • رهها مهلی درئزه

(د - ټه)

(رزده) - نهو ريزه به ردی - که فری

کو د نه و قا چیا ده خویاد کن

بخوه هاتیه چیکرن • ژ ریز

هاتیه • ع (الصخور الطبيعية

المکومة فی وسط الجبال واعاليها) •

(رشمه) - سهر گزوه - ده زگین -

هه قهر - هه قساره • رشمه

ودوخ رشمه • دوخ رشمه

ته و به نې سهر رشمې په • به لام

(رشمه) نهو زه نجیر و به نې کو

دخن سهری سه والی

سوار یونې • پری جاران ژهاسن

چندکن • ع (الرسن) •

(د - ټي)

(رپی) - سهد فلسی هندی نه • به لام

لسهر (رپی) بکوردی هاتیه

نقیساندن :- یه ټ رپی - دو

رپی ۰۰۰۰ وا دیاره کو هژمارا

کوردد و فارس و نه فغان

وهندستان په که • زله ورا هم

کارن بټرن :- کورد پسمامی

هندوس و فارس و نه فغان

• وبلوجه • ع (نقود هندية)

(رژي) - یان رزو • آگری کو

رهمش دبی - دبی وهک

• کومهر • زره شي هاتیه •

• زهر کو رهمش دبی •

ع (الجمر الذي يتفحم بين

• الرماد)

(د - ټي)

(رسيڼي) - گونده که • لناف

• ټومهر یا دکه فی •

(رندی) - نافي ژنايه • ژرند -

جوان وده لال ونازدار

وخو شک دهر که تیه • رهوشی

رنده - همو به نې جوان

تی ده هیه • کورمانج

دبټرن :- رنده که وگونده که •

یانی بگونه کی رنده ک

• هیه •

(رکني) - گونده که • لناف ټومهر یا

• دکه فی •

...

- هری پی ، په مو درېسن -
 باددن • ع (بمعنی التنظيم)

(رباس) - نافي گه ياکي په •

لزوژانا شين تي کورمانج
 دخون وگه لکه په سني
 وي دکن • بهلام من
 نه خواريه • ع (اسم نبات
 معروف في الزوزان ياکلونه
 ويفضلونه) •

(رساس) - زعربي هاتيه کوردی •

لي نزانم زکو هاتيه عربي •
 نه ني نه وه که عربي په •
 پاخه ره که • گولي تفنگا وهن
 تشي دي ژي چي دکن •
 (دهقي برساس) بناق ودهنگه •

زارووک کابه که مه زن قول
 دکن ورساس دخن ناف وي •
 زميری چي ره دپژن :-
 دهقي برساس • ع (الرصاص)

(رند) - جوان ودهلال و باش

وقه نجه :- رنده که وگونده که •
 چه زرو بشه وتي بکانيا زوغر •

(رباب) - آلا فکي ساز به ندي په •
 که مان - که مانچه • په •

ع (الکمان) •

(رب) چاريک - چاريه که •
 ژچارا په که • ژ (رب) هاتيه •
 وهارهنگه (رب) نافي چهرخي
 - فرنگ - (ه) فلسه •
 زريقه • ژني کوردا ددانه
 سهري خوه • بچيني خوه
 فه دکرن ، د خستن گه رده نسا
 خوه - ستوي خوه :-

م گه وري دي بول بهر قوبسي
 سه ر بزيړي ستو بري •••
 نه ف زي ژ (رب) هاتيه •
 ژبه رکو ربا مه جيدي بو •

ع (الربيع) •

(رست) - رسته ک زير - رسته ک

موري - رسته ک گوهه ر •
 نه و تشي بدار فکري نه -
 رست نافي به نه کي موني په
 پي کونا گري ددن • ژ رستن
 هاتيه • زن مو درېسن

(د - ر - ز - ژ)

(و - ژ - ک)

م آف فه خواری بکوډا چهرځی	وه که رڅک به هیڅی بی بهر
• بتاسا صفر	• یا بهر ته حلن
مهیمو (رنده) چبکم شغول ••	(رژ) - رزی • نهو آگری کؤدبی
گه ورئ (رنده) چبکم شغول ••	وه که کومه ر لئ نه کومه ر •
ع (الحسناء الجميلة)	ع (النار التي تفحمت)
(رزگار) - رزگاري ژیده ری وی	(رک) - (عهکس وضد) ونه وه که
یه • ع (النجاه والخلاص)	ههفن • ژرکئی بارام فرههاد
(رمباز) - ئی کؤ برمی دبهزی - یا	خوه سپارته دژمن • بارام
رما وی وه که بازکئی تهیرا	ژرکئی م ره ولؤ دکئی • نهف
لسهر ملئ وی خویادکسي -	ههردو آلاف رکئی ههفن -
یا رم کله • ئی کؤ رم -	عه کسا ههفن - ضدئ ههفن •
دکلتني • ع (الفارسي اتندي	ع (العکس والضد)
يحارب الاعداء بالرمح)	(رکرک) - دپژن :- رکرک
(رژ) - یا رزی • نهو مروقتی	ژدرانی بارام تی • یانی سه رما
کؤبی تهواش مایه • بارام	گریه - قوفلیه - بورکرکا
رژمایه • بی تهواشه • جارنا	درانی رهوشی ژسه رما •
لشونا بی که بانی هاتیه • بارام	ع (قض الانسان)
رژمایه - یانی بی که بانی یه -	(رشک) - وه که رک • خانسي
ژناوی مریه ، یا نهل ماله •	دپژنی :- رشکا تهیه غیره تا
ع (بمعنى الفقير)	ره قیان • دبی ژره شک -
(رژ) - رڅک بچوکئی وی یه •	چاف رهشي هاتبي • ع (الحسد
نفشه ک هژیرن لچیا	والغیره) •
شین دبن • (عزک)	

(ر - ك - م - ن)

(ر - ن) (رؤ - آ)

(رشك) - هيكئي سبي وكيچانه •
 سهربرشكئي - رشك كه ته
 سهرئي ره وشئي • هيكئي سپانه •
 ع (بويضات القمل والبرغوث)
 (رم) - بداخوازا (رمج) هاتيه •

رمباز ده رباس بويه • ژعربسي
 هاتيه ، بهلام گه لهك دكوردی
 ده خويادكي • ع (الرمج) •
 (رم) - يا رمرم • دهنگه • گو رم

وخوه دخانسي وه ركر •
 بو رمرما لنگئي ههسپي بارام •
 رمرم ژسر خاني تي •
 ع (صوت الانر) • ووقع
 الحوافر •

(رن) - دهنگئي زهنگل - ناقوس ••
 (تن) زي تي گوتن • چاوا
 ديژن :- رنگ - تنگ -
 چنگ - شنگ •• نهف ههمي
 دهنگن • (صوت الجرس
 غالب) •

(ردوان) - كهفته بازاره كي
 كوردستانيه • لناف خه رزايه •
 آفا ردواني تي سهر چه مي
 (رؤژآفا) - غه ربه •
 ع (مغرب) •
 (رؤژكا) - نافي ايل وده ربه گي يا

(رؤ - آ)

(رۆ - آ - قه)

(رۆ - قه - ئي آ)

و. لاتی به دلیسه • ایرۆژی
 ئهم ژوانره دبێژن :- و. لاتی
 روژکا • ع (الامارة الكردية
 المعروفة بامارة (روژکان)
 بدلیس) •

(رۆما) - بازاره کی نافداره •
 دایتالیا دهیه - پای تهختا وایه •
 رۆم نافتی ملله ته کی که قناره
 دتاریختی ده نافداره • شهر
 دناف بهرا وان و فرس ده
 گه له ک جی بویه • قه سه رتی
 رۆم و که سیرایی عه جم
 بده نکن • ع (معروف) •
 (رۆمانیا) - ملله ته کی گه رده ن آزاده •
 دبالقان ده دزی • پای تهختا
 وان بخارسته • ع (معروف) •

(رۆ - ئه)

(رۆزنامه) - رۆزمار - رۆزمیره •
 فارسی یه به لام بویه ته فایی •
 ع (التقويم) •
 (رۆزنامه) - رۆزانه بکوردی
 نوهایه چیکرن •
 ع (الجريدة) •

(رۆله) - لاوه لئی سۆرانی ته نبی
 ها ته گۆتن • (خانی)
 (دجیرۆکا) (مه موزین) ده •
 (ره والان) بداخوازا خورت
 گهنج و لاو آیه • ع (الشباب
 - الشباب) •

(رۆ - ئي)

(رۆزی) - رۆزو • پارێز -
 به هرێزه - به هرێزه • خو -
 پاراستا ژ خوارنێ ل جه م
 مسلمانا ، به لام خو به پاراستا
 ژ خوارنا به ته واشه ل جه م
 فله ها - ل جه م ده کتۆرا • به لام
 پارێز بقی داخوازی نه ها ته
 زله ورا رۆزی - رۆزانه
 پاراستا ژ خوارن و قه خوارن
 بی راسته (پارێز) به رۆزوشه قه •
 به لام (رۆزی) هه ر ته نسی
 برۆزه • ع (الصوم) والامساك
 (رۆفی) - نافتی وی ته بائی کـۆ
 به خاپ و فه ن و حيله نافداره •
 فارس دبێژن :- روبا •
 ع (التعطيل) •

(رۆ - ئى)

(رۆ - ئۆ - ت)

(رۆڧى) - دھندروئى زكىتى جاندار

- مرقوف وتەبادە رۆڧىسى

ھەنە • رۆڧىا مەزن - رۆڧىسا

بچوڭ - رۆڧىا زىدە •

• (المصارين)

(رۆمى) - كورد ژىركارە دېئىرنى :-

رۆمى • سەيدايى خانىي زى

دېئىرى :- ئەف رۆم وعەجەم

بوان حىارن •

كورمانجى ھەمى لىجار

كەنارن •

ئەف قەزەمى رۆم ويەحىرى

تاجىك

ھىڭى كۆ دىكن خىروج

وتەحرىك

كورمانجى دېن بىخون ملطىخ

وان ژىك فەدىكن مىالى

بەرزەخ ...

(رۆنى) - رۆناھىي - رۆناك •

شەوق وتاڧا رۆزى يە - بەلام

ھن تىتى دىزى ھەنە كۆ

رۆنى دىن ۋەك :- آگىر

- جەۋھەر - سىر - ھەيف

ۋېروسك ... • (الضوء -

ضياء - بىرىق) •

(رۆ ...)

(رۆ) - رۆزە - رۆكە :- رۆكا مە

ھىلاتى زالىكىنى بلەيدارا •

:- رۆكىنى ۋەر مالا مەيە •

رۆكىنى لىرەۋشىنى خىستىە •

رۆكە مە ۋ رۆكە ۋە •

• (يوم) والشمس •

(رۆ) - نائى چەمە - رۆبارە • چو

باڧا رۆ دە - چو باڧا چەم

دە • (رۆبار) - چەمى بەھارا

يە ، يان چەمى بارانى يە •

• (النهر) •

(رۆ) - دىبانگى دە آلاڧ نائەكە :-

رۆ رۆ رۆ ! • دىي ل شونا

لۆ ! ژ بۆ مىرا ھاتىي •

• (أداة للنداء) •

(رۆژھلات) - ئەۋجەئى - يارەخى

كۆ رۆز ژى دەركەڧى -

ھىتى • دىھەبەر رۆزآڧادە

ھاتىە • • (الشرق والمشرق) •

(رۆ - ج - خ - د - ژ)

(رۆ - ل - م - ن)

<p>ع (اليوم والشمس) •</p> <p>(رۆل) - رۆله - ره وال • ده رباس بويه • ره وال سه يدايي (خاني) دچيروكا (مهموزين) ده ژبو کوما (رۆله) آيه • خورته - جوانه - گه نجه - لاه •</p> <p>ع (الشاب) •</p> <p>(رۆم) - نافى ملله نه كي مه زن و نافراره • دتاريختي ده دهنگ دايه • کورد زده ستى رۆم گه له ک زبان وسه رگيزى دى يه • گه له ک جارن چهمى (فهرات) سينورى کورد ورۆم بو • ايرۆ کورد زترکى انادۆلى ره ديتزن :- رۆم - رۆمي • وادياره ترکا جهى رۆما که فاره گرتيه ، وزوروزولا رۆمى که فاره بده ستى خوه گرته •</p> <p>ع (شعب معروف) •</p> <p>(رۆن) - دهه بهر تير ده هاويه • خوارنا وه رۆنه - نه تيره • ياني آفا وى گه لکه - زۆره -</p>	<p>(رۆداچ) - باقر کر نه • نه وروپي يه به لام ب مه کيناره که تيه وه لانى مه - که تيه ناف زمانى مه •</p> <p>ع (التنظيف) •</p> <p>(رۆخ) - رويه - رودينه • گه زک له رۆخان دا ••• ع (الوجه) •</p> <p>(رۆبار) - رۆيه - چه مه •</p> <p>چه مى بهارا - يا چه مى بارانى يه • پاشى بويه ته فايى :- فى رۆباري خوشه خوشه • ويل بهر هاتي قال وقرشه • مه مکنى گورئى سينى ترشه ••</p> <p>(رۆز) - نافداره دهه بهر شفق ده هاويه • به لام (رۆ - رۆز) •</p> <p>لشونا (يوم - شمس) تين • لى گه ره ره که ثم وان زهف بدن خوياکرن • يه کى بکن ناف ژبو (رۆ) - يوم • ويه کى بکن ناف ژبو (رۆز - شمس) چهنده ره دو ناف بهه ردو داخوازا تين • ياني (رۆز - رۆ) نافسن ژبو (شمس) وهه ردو ديسا نافن ژبو (يوم) •</p>
---	--

(رۆ - ن)

(رۆ - ن) (رۆ - آ)

برە • ع (المائم - السائل) •
 (رۆن) - رۆنك - بداخوازا
 فرميسك - خيستر • مهلايى
 باتى دمهولدا كورمانجى ده
 ديتى :- رۆنكى من بونه
 ريز - رۆنكى وى چىكرن
 آف وهرى • ع (الدموع) •
 (رۆن) - بداخوازا رۆنامى هاتيه :-
 دنيا هه يقه رۆن بو • يانى
 تافه هه يف بو • نه رهش بو •
 ع (ضوء القمر) •
 (رۆزين) - نافى ژنايه • ژ رۆز
 هاتيه • يانى وەك رۆز • يان
 ژ رۆ - زين هاتيه • يوم
 الحياه - (رۆزا زين) •
 (رۆشتن) - ژيده رى تى نه پهره •
 بارام رۆيى - نه روا -
 ده روه بداخوازا (جون -
 جوين هاتيه به لام (شتن)
 جون بويه پاشگرى فى
 ژيده رى • دكارن يىژن :-
 (ن) نيشانا ژيده ره • به لام
 (شت) نه گهر دكرنى ده هه بونا
 درست بو كۆبى گۆتن كۆ

وه كه دۆتن - چاوا ژدۆشتن
 ده ركه تيه • لى دكرنى ده
 هيج په يدانابى • نه گهر ژپاشيا
 كرنى رابويه بۆچى دداويا
 ژيده ر ده مايه ؟ دىي
 ژ(نشتان) - نه رض • هاتىي
 نه ف ژى ب من نه خومه شه •
 رويشتن - دانشتن - رۆشتن •
 ده رددوى يىنى ده سؤرا
 بداخوازا (قاد - نه رد) شت
 قه بول كرنه • به لام وادياره
 ژ(نشت) ده رخشته • لى
 لجه م من (ن) ژكو كا گۆتنى
 يه • ديتژن :- دانى - دانشت •
 بارام رونه - رويشت • دانين -
 دانشتن - رونان - رويشتن •
 چاوا (شت) بويه بداخوازا قاد
 - نه رد نزانم • ع (القمود) •

(رۆمان) - نافى چيروكه • لى
 ژكو هاتيه نزانم •
 ع (القصة) •

(رۆ -)

(روتا) - نافى ايله كه كورده • ل

(دو - نو - ت)

(دو - ت - س - چ - ر)

دیرکا چایی مازی دکه فی
مالا (حاجی نهجیم) مه زنی
روتا بون • رهشید کورد
خوه دانی ریز مانا کورمانجی
ژفی ایلمی به • ع (عشیره)
کوردیه فی جبل العفص غربی
ماردین) •

(روس) - ثوروس - مسقوف -

کورمسقوف • نافی روسیا
سوفیاتی به • دهرباس بویه •
بهلام مسقوف - کورمسقوف
دبی نافی مرؤفه کی بی کو
(موسکو) - پای تهختا
سوفیستانی لهر نافی وی
مرؤفی بی • (روسکی) زی
هن دیژن • ع (روسیا
السوفیاتی) •

(روچ) - روچک بجوکی وی به •
بداخوازا (رو) هاتیه • بهلام
روچ - روچک • تی ده
کیماسی هیه • روچکی بارام
نهئی خیرتی به • ع (الوجه
القیح) •

(روسار) - مرؤفی کو گونه مهک

(رو) - رودنیم - روچک - روچ •
(وجه) • بارام برویه بی ته ده به
- بی توره به • بارام بی رویه •
شهر میکاره • فهرهاد دورویه
- منافقه • ع (الوجه) •

(روت) - بداخوازا تازی - رهوسی
هاتیه • بارام روته - تازی به -
بی ماله • (روتا) کو نافی
ایله که کورده ژفرده رکته به •
مریشکامه روته - رهوسیه -
زه لوته - بی به روپورته •
روتکرن ژیده ری تی به ره •
بارام روت بویه - من بارام
روتکر • روتو - روتی - ••
بونه ناف ژ بو ژن ومیرا •

ع (عریان) - مجرد •

- کریه و بوشمان بویه • دیتزی
 :- ثم روسارن • شهرمیکارن.
 یانی دناق خه لکئی ده روئی مه
 سارمايه • شهرم دکى قسه بکى.
 روسارى ژیده ری وی یه •
 بداخوازا شهرمیکارى یه •
 ع (الخلجل) - المخجل •
- (روگهش) - دلخوش ودهف
 لکهنه • بارام روگهشه -
 دهف لکهنه • روگهشي
 ژیده ری وی یه • (گهش)
 بداخوازا بهل بون وپشکفته •
 گِل گهشه - پشکفتي یه -
 بهل بویه • گهش - گهش بون
 - گهش کرن ژیده رن •
- ع (البشاش) - المفرح -
 فرحان •
- (روف) - هن دیتزن :- بهرزک •
 نهو مووی کو دناق رانی
 مروفا ده چی دین • بهلام
 بهرزک فره هتره • ژچه رم
 ره زی تی گوتن بهرزک •
 ع (الضت) •
- (روچک) - دداباشا (روچ) ده
 هاتیه گوتن • بهلام گهره که
 ثم زانین کو روچ - مه زنی
 روچکه • ته نی روچ
 نایی گوتن - روچک نافداره •
 روچکئی بارام بی خیره -
 (روچکاندن) ره وساندنه -
 روتکره - پهرتاندنه • وئی
 ژباشفه بی گوتن • ع (قد
 مر بانها تائی بعضی - الوجه
 القیح) •
- (رودیم) - کولم - دیم - رومه ته •
 ع (الخل والحدود) •
- (رون) - بداخوازا نیفشک - ته واش
 هاتیه • بهلام نیفشک و ته واش
 ههریه ک داخوازه ک جیاواز
 هه یه • رون بداخوازا (سمن)
 هاتیه • (نیفشک) نفشه ک ژ
 رونه • ع (السمن والدهن) •
- (رونشتن) - دانشته • بهلام رونشتن
 نزم تره ژدانشتن • (دا - را)
 دو آلفن - خورده آلفن •
 دوا ده بلندی هه یه - دریزی

(دى - آ - ئى)

(دى - ئى - ئى)

خو . ع (مصنوع من حشائش
الربيع لطف الحيوانات) .

(رېشى) - گولك ورېشى بده سمال
وچە فیا فە چى دكن - بېشت
ورەخت وگەلەك تىشى دى
فە خويادكن . تايى دە سمال
وچە فیا باددن وبەرددن . ئافى
وان رېشى يە . بچوكنى وى
رېشىك ھايە . ع (الشراشيب)

(رېقى) - رۆقى . بھەردو داخووا
ھايە :- رۆقى ئى ئافدار -
فەنەك . رۆقى . ئى ئاف
زك - بئورقە . زقان
ھەردوا رە تى گوتن (رېقى) .
ع (الثلعب والمصارين) .

(رېوى) - ئەو مەرقى كۆ بريا دە
دجى . بارام رېوى يە .
مسافرە . بەلام دسورانى دە
رېوى - بداخووا (رۆقى) -
ئەو تەبايى ئافدار . خاپىنوگ
ھايە . (روبا) يە . رېوى -
رئى ونگى بداخووا كى نە .
ع (المسافر) .

ھەيە . بىتر (دا) دانشتن -
داختن - داکەتن - دالەقاندن
... بەلام (رو) فى دەلامەتى
نايتى . چاوا دەرېاس بويە
دشيوە ئى سورانى دە (نست)
بداخووا قاد - نەرى -
وولات ھايە . نشتان -
وولاتى مە . چىكرۆخە -
ھايە چىگرن . ع (العمود -
الجلوس) .

(دى - آ)

(رېچكا كادزا) - لئە زمانا ھەن
ستېرىن ھور وبرىز ھەنە
ژوان رە دېژن :- رېچكا كادزا .
وہ كە ریا - رېچا مەرقى كۆ
كا دزىنە . زبەركۆ مەرقى
كادز كا ژوان رېزدېسى -
دكەفى . ع (مجرة التبن -
المجرة النجمية المعروفة) .

(دى - ئى)

(رېسى) - زگەيا چى دكن .
بشېنامى گەيى دچن وباددن
زفستانا ددن سەوال وبەزى

(دى - نى - فئ - س)

(دى - چ - خ)

(رئونگي) - بداخوازا ريوى هاتيه

(دى - ئى)

(رئى) - نافداره - رينك - رئى چك

- رئى بوار . بهلام (رئى بوار)

گره كه بداخوازا ئى درئى فه

ده رباس دىي . رئى دبوتري

ع (الطريق)

(رئيجئى) - زده رفه هاتيه كوردى

نافداره . دائراكه ده وله نئى

دبوارا (توتئى) ده كاردكي

ناخوازى زده ولتئى پئغه كهس

توتئى بكري وبغروئسي

كرين وفروئن بدهستى مللهت

قاجاغ ونه درسته . زله ورا

بدهستى كئى بگري بگر تالان

دكى . جارنا دخي زندانئى

ع (دائرة حصر الدخان)

(رئى ناس) - رئى بره . ئى كو رئى

ناس دكي

(رئى چه ناس) - رئى شوناسه -

رئى زانه - رئى بهره - رئى بره

بداخوازا رئى ناسه . بهلام

(رئىچ) زرى بچوكره

زله ورا گهره كه رئى چه ناس

ز رئى ناس زاناتريي . زبه ركئو

(رئىچ) رينكى بچوكن كو

دسه رئى چيا ده دزواره مروئنى

كو نه رئى چه ناس بي زههف

ده رخی . فئى باشيئى مه نافي

(كشاف) كريبو (رئى چه ناس)

:- رئى چه ناسئى دئرسم واگرى

وحه مريئى ته مه

ع (الكشاف) والدليل

(رئىچ) - شوپه . بچوكنئى وئى

رئىچك :- رئىچكا كشاف

وخورتا يه كئي ودل باقزى

رئىچ - رئىچك . ع (الانر

والطرق التى من الصعب

معرفةها)

(رئىچ) - نهو پيسيئى كو ز گا

وگامئش دهرده كئي . هن

ديئزن :- رينخ . دىي ز

رئىختن - رئين - رهن

هاتبي . رئىتن - رزانده

بفارسى رئىختن . هن كورمانج

ديئزن :- رئين . ع (روت

(دئی - د)

البقر والجاموس) •

(دئی بهر) - دئی بهر • ئی دئی

ناس دکی - دئی نیشانی مروف

ددی • گهره که (دئی بر) بونا

لی چما دیژن :- (دئی بهر) ؟

دبی (دئی بهر) ئو مروفئی کو

دچولئی ره بی دئی دکاری

مروف دهرباس کی •

ع (الدلیل) •

(دئی بوار) - (ربوی) به • دئی ونگی به

سترانه ک - به سناک - آواک

بفی نافی ل ناف کوردئی مکریا

هه به • ع (المسافر) •

(دئی دور) - ئی کو زه هفده که تی

ونکاری بگهی داوی یا آرمانجا

خو •

- دئی دورو - که سه رکورو !

دسترانا ده هاتیه • ع (بعید

الهدف) •

(دئی بر) - دئی چه بر • چونا بکورتی

یه • دئی کورت کر نه دئی بر

ههره • یانی دئی بهر و دچولئی

ره ههره • ع (اختصار الطريق

(دئی - ژ - ژ - ک)

او الذهاب بطریقه مختصرة -

الخروج عن طریقہ) •

(دئی) - ل بهی هف ، یا لره خ

هف داینه - ماینه - راوه ستانه

• (دئی بهر) ئو آخافته کو چه ند

بهیف ل پاش هف بآلیکاریا

تیا پیوه ند دئی دین • هن

دیژن :- رسته به لام رست -

رسته - رستن (ته نریم) •

ع (الصف) •

(دئی) - ژیه دئی وی دئی کر نه •

تی بهره • دئی کرن پافز کر نه

مالشتن - سرانیدن -

بداخواز کی نه • ع (التظیف

والمسح) •

(دئی) - بارام وفه رهاد دئی

ناکهفن - ل هف ناکن - دئی

نابن - (صلح) ناکن • دئی

ژ (دئی) هاتی • یانی دیه ک

دئی فه ناچن - ریا وان نابی

یه ک • ناکهفن دئی کی •

ع (الاتفاق والتعاقد

والصلح) •

(دئی - ل - ن)

(رئیل) - ئەو جەڤی بەدارو بەرن کۆ
 مەرف بەزوارێ دکاری دناف
 رە دەرباس بی • ع (الاحراش
 والادغال والغابات) •

(رئئۆل) - بەرنامجا جفاته کە
 کوردبو کۆ ل ناف کوردی
 سوریە چی بو و ناف و دەنگ
 دفرۆتن خەلکی • ئەف
 (رئئۆل) چاپ بویە هون
 دکارن بخوینن ؟ •

(دی - ئی)

چاوا کۆ (رئئۆل) حسن هوشیار
 نە دجەڤی وی دە دانیه (ئۆل)
 دین و مذهبە • (رئئۆل)
 طریق الدین والمذهب لئ
 هوشیار (رئئۆل) بداخوازا
 بەرنامج دانیه - دەستورا جفاتا
 خوە دانیه • بەلام (رئزمان)
 ل ناف کوردی عراقی زی بەلاف
 بویه • ع (القواعد) •

(دی - ئی)

(ری) -- ریش - ره • هرستی
 بداخوازه کئی هاته • ع (اللحیة)
 (ری سپی) - مەزنی مائی - مەزنی
 بافک وایلی یه • بارام
 ری سپی مە یه - مەزنی مە
 یه • ئی کۆ رها وی سپی
 بویه - مەزن بویه • زلهورا
 مەرفی وی رومەتا وی دگرن
 وژخو ره دکن مەزن • لئ
 بەره بەره بویه نافی مەزنی
 ایلی - مالباتی مەگەر چەندا
 بچوک بی ری سپی یه •
 ع (کبیر القوم - زعیمة) •

(رئزان) - وه که رئی ناسه • ژمەرفی
 زاناره تی گۆتن : رئی زان •
 دجی سیاسی ده تی خویاکرن
 بارام رئی زانه - سیاسی یه •
 ع (الرجل السياسي الماهر من
 ذوي الخبرة والمعرفة
 والادراك) •

(رئزمان) - رشید کورد ئەف ژ بو
 (قواعد) ره دانیه • بەلام نەریا
 زمانه • یانی داخوازا (قواعد)
 ناستینی • ژ بەرکۆ (قواعد)
 نه (طریق اللغة) یه • بەلکی
 آوا وینگه و دەستورا زمانه •

(دی - نه - تو - پ - س - ش) (ژا - ئی - نه - ر - ن)

(ژا - ئی)

(زاري) - هه زاری - نه خوشی

وبه ریشانی به ع (المرض

المزمن) •

(زازی) - تۆراق - دهوئی کيس، یا

ماستی کيسه • شیروا بخوارنا

ژازی ناف دانه :-

ژدهردی شه به تا ژازی مه دل

تیکدا بوه کهشکه

دترسم شیروی به ک رابی

مجالا خوه ل به ر خوهشکه ••

ع (اللبن الناشف) •

(ژاندرمه) - جاندرمه • ژ نه ورپی

هاتیه - ژ فرانسې هاتیه •

(ژار) - ئی هه ژار ونه خوهشه •

(المريض المزمن) •

(ژان) - نه خوهشی به • ژانازراف •

نه خوشیا (سله) ع (مرض السل)

(ژی ••••)

(ژي) - ژه • ژ رۆفیا چی دکن •

که له ک کار پی دبن :- دخن

که فانا - دخن چاروخا - پی

(دی خۆله) - ئی کۆ بخوه ده ریخ

دکی • گۆلکا ری خۆله • بزنا

ری خۆله •••

(ریبۆ) - ئی ریا دکی • ع (الحبال

والخداع) •

(ریب) - خاپ و حيله نه • ریبۆ ئی

کۆ ریا دکی • ع (الحبل

والخدع) •

(ریس) - نهو بهن - نه ختی کۆ هاتیه

رستن • (رستن) بادانا هری

ومو وبه مویه • مه ریسۆ خوه

شانديه باژیر • ع (غزل)

(ریش) - نه خوهشی به که دکه فی

لاشی جاندار مروفا • (ریشی)

گونده که ل ناف بارافیه •

ع (مرض خطير يظهر احيانا

في الانف والفم والاسنان والعظم

يشوه المصاب) •

(ریش) - بسۆرانی بداخوازا ری -

رهه • هاتیه :-

نهف چه ریشه نهف چه شاشه؟

یا م بهرده یا بتراشه

من تو ناغی والسلام ••••

ع (اللحية) •

(ژى - ئى - و - ك - ن)

(ژى - ئى - ن)

تشتا گرى ددن - ددرون •
(ژيندارى) - ساغى يە • بارام ژيندارە
-خوۋدى ژينە - ساغە •
ع (الحياة) •

(ژينگارى) - رەوشا ژيندارى يە -
رەوشا جانا مروفەكى -
جاندارەكى يە • ژينگارىيا
وہ کہ ژينگارىيا بارام ناخوۋام •
ع (الحياة الاجتماعية) •

(ژير) يىرەۋەر وزيرەكە • ع (الذكى)
(ژيندار) - خوۋدى ژين - ساغە •
ع (الحى والاحياء) •
(ژيرەك) - زيرەك - زانا
ويىرەۋەرە • ع (الذكى) •
(ژيرەك) - وەكە ژيرەكە ، بەلام

دفرە مەزناھى وسەرميانى
ھەيە • ژيركى مەيە ، يانسي
زانا ومەزن وري بەري مەيە •
ع (الذكى - دليل القوم) •
وفيها نوع من الزعامة •
(ژين) - ساغى يە - بەرخوۋەدارى يە •
ع (الحياة) •
(ژين) - نافى روژنا ماکە كوردى

يە ل بازارى سليمانى دەردجى
• روژناما تۆرەقان وھوزانى
مەزن پىرەمىرە • دفرە ژى
بداخوۋا (حياة) ھاتىە •

(ژى • • •)

(ژى) - بداخوۋا ھن - ھاتىە (ز)
تيەكە بداخوۋا (من) - بعض
ھاتىە • دېيى (ئى) بەرناف بى
(ز - ئى) - مەن • ھارەنگە نافى
تيا (ز) يە • داخوۋا دەستىنك
(ھن) تى دە ھەيە : - بارام
ژكويە ؟ بارام ژزاخوۋىسە •
ئەف گەنم ژفى گەنمى يە - ھن
ژى يە • ع (بمعنى) (من) حرف
الابتداء) •

(ژىھاتى) - بى بوي • ئەو مروۋفى كۆ
دكارى ھەمو كارى بكى -
ھەرتشت ژى تى - بى دېيى •
ع (فعال) كثر الافعال - بامكانە
ان يعمل - أن يفعل كل شيء •
(ژى مايسى) - دېژن : نوۋرە ژى مايسى
خوۋ بە • يانى تويمىرى وئەف
تشت ژتە بىمىنى • ع (التركة

(ڙڙي - ٽي - د)

(ڙڙي - ن)

دڙڙه . . . ع (أسفل - تحت - جنوب)	• مخلفات)
(ڙڙي بهردان) - ڙڙيدهره، چيڪروڙخه - ليڪدراوه - پارچيمه • ڙڙي بهردانه • تي پهره • بارام ڙڙنا خوه بهردا - من ڙڙنا وي ڙڙي بهردا • ع (الطلاق)	(ڙڙي ڪري) - ٽي ڪو هاڻيه ڙڙيڪرن - هن مروڙفا - ته ٻا ٽهو ڙڙي ڪريه • ع (مقطوع)
(ڙڙي ستاندين) - ٽهف ڙڙي چيڪروڙخه پارچيمه - تي پهره • ع (الأخذ منه)	(ڙڙي خوارِي) - ٽهو خوارنا ڪو بهري نها هئا ڙڙي خوارِي به • ديڙڙن :- ٽهز فيني ڙڙي خوارِي ناخوم • ع (المأكول منه)
(ڙڙي خوارن) - خوارنا ڙڙي - خوارنا ڙڙشته ڪي به • ع (الاكل منه)	(ڙڙي بهرداي) - ڙڙنا ڪو ميڙڙي وي بهرددي • ع (المطلقة)
(ڙڙي دڙڙين) - ڙڙي دڙڙينا وي گهله ڪ دڙڙواره • ع (السرقة منه)	(ڙڙيدهر) - مصدره • چيڪروڙخه - نها هاڻيه چيڪرن • ڙڙبه رڪو ڪرن هه مو ڙڙوي ٽينه دهر مه نافي وي ڪريه (ڙڙيدهر - مصدر)
(ڙڙي ڦه تاندين) - جدابون - جدوا بون - جيا بونه - جهي بونه • ع (التفرقة والانفصال)	ل (آواوده ستورا زمانتي ڪوردي تماشا بڪي - ڪو ڪا ڪرن ووه شهيه • ع (المصدر)
(ڙڙيڪرن) - ڙڙي بررين - ٽهوه ڪو مروڙف ٽشته ڪي ڙڙشته ڪي بڪي ع (القطع)	(ڙڙير) - دهه بهر (ڙڙور) ده هاڻيه - بانسي - خوار - راڙڙور راڙڙير . . .
(ڙڙي ڪرين) - ڪرينا ڙڙشته ڪي ڙمروڙفه ڪي به • ع (الاتباع)	:- هه ردهم ل ڙڙيرن - دڙڙمن ل ڙڙوره بهلام بڙڙانه ٽهف دنيا

(ژ - ن - آ)

(ژ - ۰۰۰)

(ژن) - ژ ژین - حیات - یان ژ (جن)

دهر که تیه • براسی ژن هم

ژین و هم جنه • کانیا ژینسی

و وه که جن بترسه • مروف

نهویری نیزیک بی • کورد

دزمائی خوه ده • ده ماژن

به رچاف و نیزیک بی • به رنفا

ده دروی وئ ده نابیزن می •

یانی آلاقی می دگهل به رنافتی

وئ ناخوین •

نهو دچی - نهف دخوی • می

نهف دچی - نهف دخوی • تیر

لی ده ما نه به رچاف بی دکرنا بوری

تی به رده ژهف جدادکن :-

وئ خواری به - فی خواری به

وی خواری به - فی خواری به •

ع (المرأة) •

(ژن آغا) - مه زنا ایلی - گونده •

ژنا آغایی ایلی ، یا گونده •

ع (زوجة الاغا) •

(ژن سیدا) - ژن ماموستا به • ژنا

سیدایی گونده • ع (حرم

(ژ - ئی - پ - و)

(الاستاذ) زوجة الاستاذ •

(ژن بی) - بیوه ژنه • ژنا بی میره •

وه که دارا بی بی بهر مایه •

دبیزن :- یه ک هاتیه جه

به هلول و گوتیه :- دخوازم

ژنه ک ماربکم • بالول گوتیه

:- نه گهر که چه تو زانی -

نه گهر ژن بی به نهو زانی -

نه گهر دیا سیویایه ، هلئ نهز

بازدم • ع (المرأة السیة) •

(ژن تی) - تی برای میری ژنکی به •

ژن تی • ژنا برای میری ژنکی

یه • رهوشی ژسه یران ره

دبیزی :- ژن تی بی • سه یران

ژنا تی بی رهوشی به - ژنا

برایی میری رهوشی یسه •

ع (زوجة اخ الزوج) •

(ژن آب) - زن مام - ژنا آبی مروفه •

ژنا مامی مروفه • ع (زوجة

الم) •

(ژن بر) - براژنه - ژنا برای مروفه •

ع (زوجة الاخ) •

(ژنه می) ژنا وه که میرایه • دبیزن :-

(ژ - ف - ك - ل) (ژ - ن - د) (ژه - و) (ژۆ - ئى - د - ن)

• (زوجة العم) •	• ره وشى ژنه ميره كه - وه كه
• (ژمارتن) - ژماردن - هه ژماردن -	• ميرا يه • ع (المرأة التي تعمل
• هه ژمارته • (د - ت) • بهه ف	• اعمال الرجل - كالرجل) •
• تينه گورانندن - گوهرتن •	• (زن باف) - ژنا بافئ مروفه • بافئ
• ع (الحساب - المحاسبة) •	• بارام ژنه كك آنى يه • نهف ژن
	• ژبارام د • ژبافه • ع (زوجة
	• الاب) •
• (ژهر) - ژهر • ع (السم) •	• (زنك) - دفرده (ك) ژبو زانينه •
• (ژهره مار) - ژهرا ماره • ع (سم	• نهم دبژن :- زنك هاينه -
• الافى) •	• زنك باشه • زنك چاكه •
	• ههروه كو دناق بهرا ما ده
• (ژۆزى) - مشكه كه جهرمى وى	• زنك هاينه زانين - نهم هه مو
• بسترى يه • نافداره •	• دزانين بئ زنك كئيه • ژله ورا
• ع (القنفذ) •	• (ك) هاينه سه ر نافئ (زن) •
• (ژۆر) - لهه بهر ژيره • ژۆر -	• ع (المرأة المعروفة) •
• سه ر - بانى - رازۆر •	• (زنكۆك) - بجو كئى ژنه • دبژن :-
• ع (فوق - على شمال) •	• ژن ژى هه نه ، زنكۆك ژى
• (ژور) - دشيويه بئ سۆرى ده •	• هه نه • لسه رفئى گوتئى
• ژۆده - غرفه • دبئ ژۆر	• چيروكه كه جوان ودرئز هيه •
• هاينى • ع (غرفة) •	• ع (صغير المرأة) •
• (ژه نندن) - دبه مو وهرى ده تئى	• (زن خال) - خالۆژنه • ژنا خاله •
• گۆتن • گه فان ژهن	• ع (زوجة الخال) •
• آف ژهن • ع (ندف) •	• (زن آم) - ژن آب - ژن مامه •

(شا - آ)

(شاره ز) - د کوکا خوه ده ئی کو
لشار - بازار زایه -
زیده بویه • لی ژبه رکو ئی
لشار دزین - ۰ مزن دین زانا
وبیره ورن بویه نافی زانا -
بیره ورن - بازاری - مهنی :-
بارام شاره زایه - زاروی شاره -
بازاری یه - زانایه •

ع (المدنی - العاقل - فهمان) •
(شاه) - ژ شاه دهر که تیه - بداخوازا
مه زن - دل شاد • پاشی بویه
نافی ژنا • به لام ، اخوازا شاه
- نه گهر نه ژ شاد - شادی -
شاهی دهر که تیه ، نه دیاره •
لی باوهرم ژ شاهی - شادی -
خوه شي دهر که تیه • راسته ،
ما ژ شاه پتر کی دل شاد هیه ؟
ع (الملکه - اسم للنساء) •

(شا - نه)

(شابه) - زفستانا (بهرف - بهفر) ،
ل زناری چیا گه له ک دجفی -
کوم دبی • جارنا نهو بهرف

دشهر قتي و بهر بخوارده
دجي ، چه تشتی ل ریا وئی
هیه دهر خوه دبی • نافی
وئی شابه • ل وه لاتی مه
جاره ک ل گوندی
(که رجوسی) - ل بازاری
(که رجوسی) شابه رابویه ،
ماله ک بنافی مالا سکه ندر
بجاره ک ته فلي خانی دهر
خوه بریه • زله ورا تا ایستاش
کوردي وئی ده همی - وئی
هریمی دنفراده دیژن :-
وهی شاپا مالا سکه ندر ل
مالا وه رابی • ع (زحف
الجلید الثلجی من اعلى الجبل
الى الاسفل) •

(شارگه) - نهو جهی کو تی ده شیار
دیتن ژبوکو دزمن ژنکافه
بسهر واده نه گری • پاشی
بویه ناف ژبو جهی شیار یا
بهر (کهوا) زی • ع (خنادق
ترقب منها حركات العدو
حفظا لسلامة الجيش) •

(شا - نه - ئې)

(شا - ئې)

(شاهنامه) - نافداره • نفشتا کو
فردوسی طوسی چیکریه •
بهلام شاهناما شهیدا •
نافی شعره که منه زدوسه د
بهیسی نه کیم تره ددیوانا
یه که مده چاپ بویه •
ع (کتاب منظوم معروف نظمها
فردوسی الطوسی • واسم
لقصیده کوردیه) •

عه لۆکه • لی باجانا شامی ،
که ری شامی زی لجه م
کورمانجا په یدادین • باوهرم
کو بالفه داننی بازاری (شام)
یاوه لاتنی شامن • یانی میرشکی
شامی - میرشکی کوژشام
هاتنه وولاتنی - مه - آینه
وه لاتنی مه ••• ع (نوع من
الدجاج - العلو) •

(شازده) - شهنشوده • کارته ک
ژماره • ع (سته عشرة) •

(شانی) - نیشاندانه • بهلام
تی نه پهره • شاندان تی پهره :
ریاگونه شانی بارام بده • مالا
بارام شانی فه رهاد بکه
- زئی ره بده زانین - پیتی
بکه •

(شا - ئې)

(شادی) - (بداخوازا) شاهی - خوهشی
هاتیه : خوشی و شادی دقیم
گه رده ن آزادی دقیم ••
کورد و فارس دقروه هه مپارن •
ع • (الافراح) •
(شادی) - کالکی صلاح الدین -
یوسف کورنی ایوب
- نه جم الدین - کورنی شادی ••
نهف ناف دیسا زدل خوهشی
- شادی هاتیه • ع (جد
صلاح الدین الایوبی) •
(شامی) - نافی نفشه ک میرشکه

(شاهی) - داوت و دیلان و شادی
و خوهشی یه • هن دبیزن :-
شادی و هن دبیزن : شاهی •
یانی دوی دل خوهشی
و کوفه ند و دیلان ده ، یه ک
دبی شاه - دبی زافا • زله ورا
نافی وی بویه شاهی • هیژی
کورمانج زرافتی ره دبیزن
:- تا سی رۆزا پاشایه

بادشايه - شاهه . چه بکي	بويه شاري .
کس نکاري پيژي نا .	(شانوشتي) - گونده که راسهري
ع (الافراح وافراح العرس) .	بازاري (نصيبن) دکه في .
(شاوي) - زعري دؤر بازاري	که له هه که بلند تي ده يه .
(دبرازوري) ره تي گوتن	دبي ز (شاه نشين) - جهتي
ژکو هاتيه نزانم . ع (.)	رونشتا شاه ، هاتي (خاني)
(شازي) - شامادي ، نافي	دچيروکا (مهموزين) ده ،
نفسه ک ميمونه گه له ک نيزيکي	شاه نشين - شاه نشين کريه
مروفانه . ع (نوع من القرد)	نافي قصرا ميري پوتا :-
(شافي) (شافي وکافي) نافي دو	شاهزاده يه شاه نشين مکان
نقشتي (کوري حاجب) ن .	عقايه بلنده ، آسيانه . .
کوب خوه کورده و دزمانتي	(شاپ) - بچوکي وي شاپکه .
عربي ده گه له ک نقشتي هيزا	به سر (شال) ده ل خوه دکن .
ونافدار چيکره . مختصر	دبي هن نافي دي زي هين
ومطول (دته دب - دنفدالادي)	ز به رکو گه له ک نقشتي
ده چيکره . نقشتي	وه رگرتي هينه . وه ک
کوري حاجب گه له ک	چوخک - به سته ک .
برومتن .	ع (بمثابة الجاكت) .

(شا - نې)

(شاري) - نافي زنایه . يار شار -	(شات) - شحت . مروفتي باوي -
بازار هاتييه . وه يا ز	پوجه . نکاري باش لسر پيا
شار - شعر - که سروان -	هري . باشي شحتو بويه
پيچه ، هاتيه . لي پر دروسته	ناف . ع (المشلول) .
نافي وي (شاربان) بي پاشي	(شاخ) - نافي گونده کي
	يا که فنه بازاره کي کورده ،

(شا - خ - ل)

(شا - ر)

لر اسهري بازاری جزیرا بوٽا	ههروها دبی (شاه) کروک بی
دکھي دناڻ چيائي (جودي	وژیدورتي وي شامي بي .
- گودي) بهشتا دنيائي	ع (المرح) .
- چيروکا ده يزور ولو بنه	(شار) - بازاره . دکوردي وفارسي
پيرا مروف . هافينگها ميري	وترکي ده هاتييه . بهلام
بوٽا بو . ع (قرية کوردية	کورانچ ژبو . شار ديژن :
جميلة) .	بازار . تهنې بازار نه بازاره .
(شاخ) - گونده که لناف هه کاريا	ژبه رکو بازار کرين وفروته
دکھي ديژن : - گهلهل	ياجهي کرين وفروته :-
خوشه لي م نهديه . بهلام	بازاري مغرم بزه بيني
شاخا بوٽا سي مها لي مامه	بازاره کي گرانه ..
جزيري ديژي :-	لسهر سي سهد وشيت
شاخه عمري بخوه بهر ژبي	وشهش چانه ..
وزقيصر مکه بحث ..	بهلام گهلهک جارا (شار)
(شاخ) - ترح وکات وبهنجي کو ژ	دکورمانجي ده بغي داخوزي
دارا ولهم وگهيا فهدکهن -	تي :- شاره زور - شاره زا .
دریژ دین . (سهر شاخ)	شار بازار - ويران شار ...
شبهش وبهتيخ وهه رشتي کو	دفرده شار بداخوازا بازاره .
بسهری شاخا فه دميئي .	ع (المدينة) .
ع (ما يطول او يتشعب من	(شاخور) - نهو چيا وشاخني چيانه
جداول الاشجار والحشائش) .	کو خرده ک وبکهفر وزغورن
(شاخ) - نافي چيايه . سورا ولو	نه گهلهک بلنده بهلام
ديژن . ع (الجبال) .	تيرکه فره . زشاخ دهرکه تيه .
(شاد) - دلشاده . نئي دلشاده .	دبي (شاخ-هور) بي . شاخني
کروکه . شادي زیده ره .	کچکه - شاخني هورد بي .

(شا - ش - ق)

(شا - ك - ل)

• (من صوت الدجاج)	• ع (يقال للجيل الصغير)
• (شاپك) - چوخ • بهسەر شال ده	• (شاباش) - ژ شادباش ، يا ژ
• وهردگردن - لخواه دكن •	• شاهباش • هاتيه • ع (بمعنى
• د(شاپ) ده دهرباس بويه •	• عاش - الحمد والثناء) •
• (شالك) - عهبايه كه تهنك وهرييه	• (شاش) - مروفتي ري ونداكرهيه •
• ع(خاچيه) بهسەر بهرگتي	• (غلط) - (اخطاء) شاش بويه •
• خوهده وهردگرن •	• غلطيه • شاش كرهيه - (اخطاء) •
• چقاس تهنك بي ، تهوهنده	• شاشي ژيدهره • تي نه پهره •
• چاكه • ع (الخاچيه) •	• شاشكرن تي پهره • باران
• (شام بوره ك) ژتركي هاتيه ناف	• ب شاشي چويه ناف دژمنا •
• كورمانجي - بوره كئي (شام) •	• بارام فهرهاد شاش كر
• گوشتي هور دخن ناف ههفير	• - ژري ده رخست • ع (الخطأ
• و دفرتي ده ، يا لسه ر سيلتي	• والغلط) الذي يغلط •
• دبريژن •	• (شاش) - بچوكتي وي شاشك
• (شال) - بهرچي ژيري - خواري يه	• هاتيه • شاشكا مهلي •
• ژتاخم : - شال - شاپ -	• شاش پيجان • مهيزه را سهري
• كهرك • چاواكو شال بخوه	• پياوه • ع (العمامة) •
• نافتي قماشه كي يه ، گران بهايه •	• (شاق) - شاق باق وشاقواق -
• شالجي ئي كو شال جي دكي •	• شاقشاق • ددهنگي مريشكا ده
• (شالك) بهسەر كنجي خوهده	• خويا دكي • دبژن :-
• وهردگري • تهنك وسفكه •	• شاق شاقا مريشكا رهوشي يه •
• ع (بمثابة النطلون) •	• شاقباق • گلي وگازني ب هاوار
• (شافول) - وهكه كه وانه • پي	• وقيرين وقرقره • چه شاقباقا
• نيجيرا چوك وچيكا دكن •	• رهوشي يه ؟ ع (كلمة صوتية

(شا - ل - م - ن)

(شا - ن)

لبك گهنم بتاكي فہ گري داي	وي شانكه . شان - شانك
ودافك لبر نيجري هاتيہ	دروي بارام ده چي بونم هاتنه .
فہدان . عرب زي ولو	ع (الشامة) .
ديژن .	(شان) - شو تارا شمايه كو
(شانول) - هفده نكي بلبله . عرب	ميشي هنگوف تي ده كورم
ديژن (شحور) . جفيكه كي	وهنگوفي خوه ب جي دكن .
دهنگ خوشه . دستانئي	ديژن : - مالا فہرہاد وه كه
كورد وعرب ده نافي وي خويا	شانا هنگوفه . ياني فہرہاد
دكي . ع (شحور) .	گہلہك ده ولہمہندہ - هہرشت
(شام) - باژاري شام - دمشقہ .	ل مالا وي هہيه . ع (عش
وهلاني شام - ژ (فہرات)	النحل) خلية .
وبہر ژيړہ - ژبہر كو	(شاره بان) - نافي باژاره كي كورده .
روژ هلاني (فہرات) گزيړہ	نافي ژنايه . دبي شاره (بانو) ،
- جزيرہ - الجزيرة . يہ .	ياژ شاره بان - رەقان هاتيہ ،
كورمانجا گوته : - شام	ياپيشي پتر نيزيكي داخوازي يہ .
شہكرہ وهلات شيرين ترہ :	شاره بانو ع (ملكة المدينة) .
دباژاري شامي ده گہلہك	(شاندين) - ناردن - هنارتن - نارتہ .
كورد هہنہ . حارا كورمانجا	ژيډهري وي چوين - جون
- حي الاكراد راسهري شام	هاتيہ . لي شہف ژيډہر
دجياي (جلق) دہيه . دوهلاني	- (شاندين) تي پهرہ . نهم
شامي ده زي كورد هہنہ .	نكارن بيژن : چاندين . شہف
ع (معروف) .	داباش دہرباس بويہ .
(شان) - وه كه پتك - دہق دروي	ع (الارسال - من ارسله) .
مروفا ده چي دبن . بچو كي	(شاني دان) - نيشاندانہ - مالا بارام

هه فیرا یه • ع (عشیره لوردیه) •	شانی من بده • ری من بده - یم بده زانین • یانی
رسمو () - ایله له • کورده • لناف ایزیدی یی هه فیرکا یه •	نیشانی وی ژمره بده زانین • ع (من دل - أدله - عرفه) •
ع • (عشیره کوردیه) •	شامیران) - نافتی پادشاهه که ،
رشهیدا) - شیت و دین و می خولی یه • زفارسه هتیه کوردی •	آشوری یه • بهلام ژ کوردی هاتیه : شاه میران شاه
ع (نوع من الجنون) •	أمیران - شاهنشاه • ع (ملک الملوک - ملکه الملوك) •
رشه هنا ماشهیدا) - شعره که منه • ددیوانا یه کهم ده بهلاق بویه •	(شاه) - ژشاهی - شادی • هاتیه • ئی کو دلی وی بشادی - بشاهی
(شهده) - ل هلا (هه ولیری) شهده - پیجه یه که ژن ددن	یه • دل خوه شه • پاشا - پای شاهه • ساعد الشاه •
سه ری خوه • دبی ژعربی هاتی • لی هه ردهم لپه ی شار - شعر تی : شار وشهده •	ع (الملك - مستريح البال) •
(شهده فنامه) - تاریخا شهده فخانن	(شه - آ)
به دلیسی یه • کو بفارسی دبوارا کوردا ده چی کریه •	(شهرمولا) - نافتی گورنستانا بازارن (آموده - عامودی) یه • گری •
یه کهم تاریخه کو دهره به گسی وفه رمانداریا ملله تی کورد	شهرمولا - مهزه لی شهرمولا • به هه فنه • ع (مقبرة معروفة في مدينة عاموده) •
به تهای گرتی یه • چهندا تی ده هن کیماسی هه نه بهلام گهله ک گران بها وبرومه ته •	(شهما) - گونده که • لژی ری (عاموره) دکه فی •
ع (تاریخ الدول والامارات	(شهمکا) - ایله که • کورده • لناف

(شه - نه - نو)

(شه - ئو - ئې - ب)

- الكرديّة • كتبها الامير شرفخان
البديسي) •
(شه مزه) - كار وبه رخى بچوكن •
ع (الرضيع - صفار الطليان) •
(شه لته) - جاوه كه • هري وبه مبو

• • •

(شه - ئى)

- دختى ودكن دوشهك
- متيل - بالگه • جاره
پرتكى مريشكا دخن شه لته •
لسر شه لته روبهره •
ع (الحام الذي يصنعون منه
اللعاف والمخذة) •

- (شه مزى) نافتى گونده كى • لناف
خه رزا يه • هن ديتزن :-
شمسې •

x

- (شهب) - وه كه شه كره • لئى بئى
تاهه :- لجه مروفئى نه زان
شهب وشه كر يه كن • عرب
زي ولؤ ديتزن •

- (شهراب) - ز شيرآب - شيرآو -
شيرآف • هاتيه • شيره ،
آفاترى يه • (شهراب) ز
(شيره) - و (آب) ، گهايه ههف •
شيره • (عصير) •

- (شه رشوب) - گولكن ، ززيف
وزنر جى دكن • زن
بسه كه زى وگولئى خو •
فه دكن • عرب زى ديتزن •

(شه - ئو)

- (شه رو) - ناهه كه • زشه ر - جهنگ •
دهر كه تيه •

- (شه نگو) - زشهنگى - شهنگه بى •
دهر كه تيه • ناهه •

- (شه نبؤ) - نافتى ايله كه كورده •
لناف هه كاريا دتاريخى ده

- هاتيه • البرؤ لشونا وان ،
شه مدينا خويادكن • تاريخ
بخوه شه مو - شه نبؤ -
بشه نبؤ • دگو هئى • دى

- (شەش دەرب) - شەش آردە مانجە - (شەوات) - ئۆپدەرى تىنەپەرە •
 دومان - چە • يە • (دەرب) •
 دېيى ژ (ضرب) ھاتىي • بىلام
 دەرب بىكورمانجى جىارە •
 شەش جار • دەربىك - دەرب
 وپەر - گولە نە • شەش گولە •
 ع (المسدس) •
 (شەمەت) - نىافى جاوہ كى
 كورمە تىجىيە • لى دېيى ژ
 شەبەت - خط • دەرگە تىي •
 وئى چاخى دېيى عربى •
 ع (نوع من الخام) •
 (شەھمات) - كوشتا شاھى
 سەدرەنجە • مات - قانە -
 جىارە • دىلىستكى دە تى
 گوتىن :- ھى سى ماتى من ل
 تە مانە • سى قانى من ل تە
 مانە • ع (مرة واحدة في اللعب
 وتجميد الشاء) •
 خانى :
 فىل وروخ وكركدان
 كۆھاتىن
 دىن مىر ومعلمى خىوہ
 ماتن • •
 (شەفەدەر) - شەفەدەر • مانىا
- شەواتىدىن • تىپەرە :- بارام
 شەوتى فەرھاد بارام شەواتىدە •
 ئەوہ كۆتشتەك شەوتى ،يان
 بى شەواتىدىن • شەوات - ئەو
 جەئى كۆ شەوتىە • ئەو تىشتى
 كۆ دىكارى تىشتەكى
 دى بى شەوتىنى • وەكە :-
 آگر • ع (الحرق او الاحتراق)
 (شەمرەخ) - گوندەكى مەزىنە •
 لىناف دوملا - چىيى مازى
 پايتەختا دەرەبگى يا مىرەكى
 دىنلایە • تا ايرۆزى مانە •
 (شەرنەخ) - گوندەكى مەزىنە •
 لىناف بۆتايە • مالا آغايى سۆر
 مەزىنى ايللى نە •
 (شەر) - جەنگە • شەرخواز
 كرۆكە - ئى كۆ شەر دخوازي
 شەرفان - شەركەر •
 دېيى (شەر) لەھەمبە (خەير)
 دەرگە تىي • ع (الحرب) •
 (شەركەر) - كرۆكە • ئى كۆ
 شەردكى • ع (المحارب) •
 (شەفەدەر) - شەفەدەر • مانىا

(شه - ر)

(شه - ز - ش)

لده رفه بشهفه • بارام ايشهف	من ده چاواکۆ مروّفهک بياني
شهفدهر مايه • ياني بشهف	بکهفي ناف مللهتهکي وجي
لده رفه - دهر وه • مايه •	بگري - خوه ژبيرکي دبي
ع (الذي بات خارج بيته ليلاً) •	خه لکتي وي وه لاني - دبي
(شهفگهر) - شهفگيره - شهفگيرو!	ژوي مللهتي • ع (القطار) •
رم توپۆ ! باران باري •••	(شهفموز) - نهو قاترا کۆ ناهيلي
ئي کۆ بشهف دگهري •	مروّف باربکي - ارا لي کي •
بداخوازا گهرناس وميره •	ع (البغل الذي يتهرب من
ع (بمعنى البطل) •	الحمل والركوب) •
(شهکهر) - نافداره - سکر	(شهش) - کارتهک ژماره • هن
(شهکهر) بداخوازا سۆزوعد	ديژن : شيش • لي نهراسته •
هاتيه جـزيري ديژي -	ئي کۆ بکوردي نزانن ولو
دلهر شهرکيناند شهکهرهک	ديژن • ع (سته) ٦ •
فقلت يا روجي ! متي ؟	(شهبهش) - زه بهش • نافداره •
گۆ من ههتا خاطرفه بيت	دهمهبر (پهتيخ) ده هاتيه •
من گۆ چکم نه زباههتا ؟	ع (بطيخ الاصفر) •
ديژن :- ده شهکهرهکي	(شهفرهش) - شهف - شهو •
بشکينه • ياني گۆته کهخوش	دو پارچهيه :- تفهههيف
بيژه • دفرده زي بداخوازا	- شهفرهش • دبي (شورش)
شيرين وخوشه • ع (السكر	کۆ بداخوازا نهوره هاتيه •
وتأتي بمعنى الوعد) •	زفرده رکهتي • ژبه رکۆ
(شهمنه دوفره) - ترين - قهتار •	کورمانج ديژن - مه گهلهک
ههريژي بياني نه • هاتيه	شهفرهش دينه - مه گهلهک
ناف زمانتي مه • لي دباوه ريسا	شهفرهش دهرباس کرنه •

(شه - ف - ف - ق)

(شه - ك)

شه فرەش گەلەك بـسەر
مەدە هاتە • بداخوازا
زەحمەتی و دژواری یە •
ع (لیلی السوء) •
(شهف) - شه فرۆن - شه فرەش •
شه قا تاري • ئەفیندار جارنا
بەختی خوە ، و جارنا پەردا
یارا خوە ، و جارنا ئەگریچه
و بسک و زلفی یارا خوە وەك
شه فی دکی دینی • ع (اللیل) •
(شهلاف) مروفی كۆ گەلەك زانی

ل نوردستانی پەیدا دبی •
وەكە ایزیدیانە • لێ دروئی
وارە خویادکی كۆ قزلباشن •
شه بەك نافی گوندەکی یە • ل
روژەلاتی (فاشلۆکی) دكە فی •
(شهك) - شەش روژ روژی
نە • پستی چەژنا رەمەزانی
دگرن • ع (صوم ستە ایام بەد
عید الفطر) •

(شهك) - یا شەك • لێ دانا گۆگنی
یە • و هارەنگە دەرباسكرما
گۆگنی دینۆری لیستکی فە
نافی وئی شەكە - شەگە •

خوش بکي • ع (ملاق) •
(شهق) - دەنگی شه قشەق • شهق -
شهق زگەلەك تشا ئەفی دكەنگ
دەردگە فی :- بو شه قشەقا
درانی بارام • بو شه قشەقا
لنگی وي وەسپت خووە •
بەر زەنگوا • گۆ شهق
شه قامەك لێ دا • بو شه قشەقا
تفنگا وي • ع (کلمة صوتية) •

(شەلتاق) - وەكە شەلافە • ملاق
و منافقە • ع (الجیال -
المحتال - المنافق) •
(شەماق) - شەقام - زلە - سیلە •

(شه - مځ - مځ - ل)

(شه - ل)

ل مه لر له شمی مه فامات	ع (ضربة قوية في لعبة طابه
دبي زفتی ته باني کهرناس بي .	الخشية) .
يان بخوه نقشه کژ شیربي	(شه ميتوک) - نهو جهی شايک و
لئی بقی نافی دوه لاتی	شله که کو مرؤف لی دشه مني
مده ته پاک نافدار نه بويه .	ع (المنزلق) .
شه پل - چه پل - بداخوازا	(شه وبه ک) - داره که . پی هه فیر
چه نگ - مل - بازک	لسه ر تهخته کي فره دکن .
- بازو هاتيه .	(شه نگ) - جوان - ده لال - خوه شک
ع . (اسم معجب علی العشق،	- شه نگه بي - داره بيه ده
يطلقونه علی معشوق من باب	کو شاخ وچقلي وکات وترحي
الاسعارة ونشيه) فيه هيه	وئ وه که پورئ زنا بسهر
وجمال .	ده تته خوار . ع (المرا-
(شه ردل) - هاویر چيايه - جهی	الجميلة وشجرة جميلة) .
نزم وکورت . سهرالا چايی	(شه ل) - کيسه که . شه ل . کيله که .
شه نگالی . دستراناده هتیه .	شه له ک لی دا - شه له ک
ع (منعطف الجبال) .	دروت . ع (نوع من الخياطة) .
- رول) - ل شونا (شال) تی	(شه پال) - چه له نگ وخورر
وه رگرتن . لی ده ف ده لنگی	وجوان . گه له ک جارا دگل
شه روال ته نگن . به لام شال	شیر هاتيه خويا کرن .
زیرئ وي فره هه . دبي	شیر وشه پال . جارنازي
به رگی شهر بن . يان ژ شور	شوځ وشه پال :-
هاتي .	فتی ناز وده لالی ژمه
(شه قال) - کورمانچ ديتزن : شه قال	دل بریه بتالان
وبه والی بازارا بکیری شهر	فتی شوځ وشه بالی

(شه - ل)

و کوشتن و تالان و شهوات
 و دزواري ناین • لی ایرۆنهف
 نه گه له ک راسته • کورد
 ب چافه کي کیم لوان ته ماشا
 دکن • ژله ورا دوری باژارا
 ره یانه و زیانه که مه زن
 زده ست فنی آوری دینه •
 ع (رعاع المدن) •
 (شه کال) - که لاشه • سۆل و شه کال
 و قونده ره - شمک و پۆتین
 کورمانجا دخستن پی یی خوه •
 وا خویایه کۆ شه کال پانیا وئ
 شه کهستی یه • یان بی پانی
 یه • ههروها ژهه مو
 پینا فنی که فناره ره تی گۆتن
 شه کال • دبی (شه قال) ژ شه کال
 ده رکه تبی - ئی کۆ شه کالا
 چئ دکی • ع (کلاش) •
 (شه مال) - فنده • یان شه مال نفشه ک
 ژفندی یه - یا په سنه کي وئ
 یه • ع (الشعله) •
 (شه مل) - چه فی یه که • ل سه ری
 خوه گرئ ددن - دگه رینن •
 دبۆری قه رده هاتیه :

(شه - ل)

عمره عمره • خوه دیی
 شه —ه ملا زه ره
 قاصدی په یغام به ره
 کریاری بۆری قه ره ••
 (شه نگال) - شه نگال - سه نجار •
 باژاره کي کورده • ل
 رۆژ آفای موصول دکه فی •
 ژکه فناره ده کورد دفی بازاری
 ده نه • چایی شه نگال دستان
 و لاوکی کورمانجی ده
 نافداره • ع (مدینه غریبی
 موصول) •
 (شه ول) ژ چۆل و ده شتی ته نگ تره •
 دریز و ته نگه • هاویر چانه •
 لی نه چایی بلندن • نه گه ر
 نه ژ (چه ول) - چه ولیک •
 هاتی نزانم چی یه دکۆکا
 خوه ده • ع (مضیق ضیق
 یصلح للزراعة) •
 (شه وکیل) - شه کۆک • ژ هر می یی
 بچوک تره ویتیر بزغوره •
 گه له ک جارا ئه م دبرن و
 هر می دناف دارا وئ ده دناف
 قورمی وئ ده دچین • هر می

خان شهرف • ع (امير کوردي ومؤرخ مشهور) •	يئ وي باش چئ دبن ع (عرموط صغير) •
(شه بنم) - دشمرئ کوردی (شهران) - ئئ کؤ زاني - کاري شهر - جهنگ بکي • ئهم کارن ل شونا (جندي) بنفيسن شهرکهر - المحارب • ع (العالم بفنون الحرب والمتمرن) •	ده گه لهک هاتيه • ئهم ژیره ديژون : - آفي • خويسی • ژورسي هاتيه • شهبشهفه • نيم - آفي يه • يا نيم - نيغه • يانی آفا شهفئ • يان آفا نيغه شهفئ • ع (الندی) •
(شهرتاندن) - ژيکـرنا کاته کي - جقلي يه کي - تشته کي يه • ع • (قطع في غير محله) • (شهرکرن) - ژيدهره ، تئ پهره • ع (القيام بالحرب أو الحرب نفسها) •	(شهرم) - فهدي وفتیکاري يه - فهيتکاري يه • ع (خجل وحياء) • (شه قام) - کؤلان - شارع • ل ناف سؤرا من بهيستيه • ع (الشارع) •
(شهرلاندن) - چافئ شهلبتي ژچافئ کؤر چئ تره • چافئ شهلبتي ئوه کؤ تراخوما تئ ده ههبي - نيغ کؤربي • ع (التراخوما) • (شهرمتاندن) - چه رخاندنه • بارام شه متي - پئ ل تشته کي نهرم کر وشه متي وکته • بارام ژرئ کته • هاته خاپاندن • (الانزلاق والخروج عن جادة الصواب) •	(شهرپلاندن) - بارام شهريلي - نه ما زانبو چکي ؟ ع (الارتبساك والحيرة) • (شهره فخان) - نافه که • شهره فخانئ به دليسي خوه دي يئ (شهره فنامه) بشي نافي نافداره • (شهره ف) عربي • (خان) کوردي وفارسي وترکي يه • (خان شهرف) يه ک ژميره کئ بؤتايه :- ته شيهئ تيرئ

(شه مدين) - ژ(شمس الدين) زعربي	(شه ه) - نافداره بدرانه • مو
هاتيه • پاشى بويه شه مدين	- هري - پور پى شه دكن •
- شه مو • نافه ژبو ميرا •	گه له كك نقشى وي هه نه :-
شه مدينان - شه مدينا • ژفر	شه هى - شه هى
دهر كه تيه •	- شه هى مو - شه هى مه كينا •
(شه نكلاند) - دبي ژچه نكلاندن	ع (المشط) •
هاتبي • درو تنه كه - ولو پى	(شه و) - شه فه • سوراني به • نه ف
كوك ونه سازه • ديژن :-	واو (و) لناف كورمانجا
ره وشى خوه ديكى كراسى من	بويه (ف) • پيشفه چويه •
ب هه فه ب شه نكلتى • ياني	لى هى دهن شون ودهر وجيا
بدرو • لى درو تنه كه	ده مايه • ل بهر خوه ددى •
نه پيكه ساتي • ياني بهفه	دناف ترك وعه جهم وارمن •
بچه نكلتى - گرئ ده •	ده وه كه كورمانجا دخوين •
ع (التسريح) •	جارنا (و) دنفيسن (لى)
(شه هكرن) - نه وه كوهرى - مو	ب(ف) دخوين •
ل شه هه بدن • هري شه هكر	(شو - آ)
- مو شه هكر - سه رى خوه	(شوفا) - ايله كه كورده نافداره •
شه هكر - سه رى ره وشى	خه له فنى شوفى ژفى ايلتى به :-
شه هكر • ع (التمشيط) •	نه زخه له فم خه له فم
(شه وتاندن) - بارام خاني شه وتاند	هاواره ! ميرؤ ! هه واره
تى پهره • خه ناني	خوه ديتى شورى صه ده فم
شه وتي • تى نه پهره • شه وات •	نه زدين شير ميرى بو تايه
دهر باس بويه ع (احراق	ده زگيران و بى لوته ل بهر فنى
الشيء) حرقه •	به ستى دكن • ع (عشيرة

(شو - ر - ف - ك)

(شو - نه - ئي - ت - ر)

<p>(شور) - شه مشيره • هنك ديتزن:- شوير - شير • لي شور راسته • ژبه ركو شوير • ده ف خوار يه • شير - (حليب) • دبي • دؤارسي- هندي ده شه مشير هاتي • لي مه رزماته ك - زاره ك • ژئ ره (ته عيرئ) وي هه • (شورئ) - نافي گونه كي لناف شينخاو لپشتا (ماردين) دكه في • ع (السيف) • (شوفير) - آژويه • ژنه وروبي هاتيه • (آژو) ني ف كروكه • كه راژو - پاش آژو • يا په راژو ... زله ورا ثم كارن (آژو) لشنا شوفير بئزن • آژون ژيده ره •</p>	<p>• (شوشه) - نافداره • شوشا بير - شوشا گولافي - گه لك ره نكي شوشه هه • سترانقاني كورمانج گه رده نا يارا خوه وه كه شوشئ كرنه وگوته :- نه زئ هيزاني دحه بينم ژيده تاخا هيشه تي ته گه رده ن شوشا هيشينه نقطه نقطه خال كه تي هه چي سينم بينه بي شه ك دچه جه نه تي • • شوشئ • نافي زنايه • (شوزي) - يان زوزي • مشكه كي بستري يه • دژمنئ ماره • ع (القنفذ) • (شوت) - توژ - لوس • ديتزن :- نه ف كاب شوته - لوسه • نه ف كبر شوته توژه • نه ف مروف شوته - جابزه - خاينؤكه - ژيهاتي يه (شوتئ) نافي گونه كي لناف شينخايه • ع (الاملس) •</p>
--	---

(شو - ك - م - ن)

(ش - ثو - ئي - نو)

- (شورك) - دناڤ آلاڤي جوت ده
شورك نافداره • وه كه شور
هنهك خوز وخواره • گيسن
دخن بنى شورك • ع(القسم)
الاول من آله الفلاحة القديمة
الذي يأخذه الفلاح بيده •
(شونك) - وه كه ميكونه • لئ
ههردو رهخي وي بانو فرهه
ژن پئ كنجن رۇژا شوئ
دكوتي • ع (مضربة خشية
تستعمله النساء عند الفسيل) •
(شوم) - نهو مروفتي خهراب كو
ههردم راناوهستي وكاري
نهباش دكي • باوه ناكم كو
ژ(شوئا) عربي هاتي • لئ
عربزي دبژن :- (كل شامي
شومي) • ژلهورا نهوئرم
بئزم :- كووردي •
ع (المضر - المؤذي) •
- بنهره ! لهباش خوه بنهره -
تهماشا بكه • ع(المكان-خلف) •
(ش - ثو)
(شكو) - خاوه نشكو - پايه داره •
بسوراني • ع(الفخامة)
(شنو) - بازاره كي كورده • لايواني
يه • ع (مدينة كوردية بايران) •
(ش - ئي)
(شلي) - روژي بباران وبه زفن •
ايروشلي • ع (ياهرف ، يا
باران وي بئ • ع (المطره)
(شلكي) - نانئ هلائي لسه سئلئ
چئ دكن • دبي ژشلهك هاتي •
ياني شل دمئي •
(شياري) - هوشياره - آگاهداري •
لخوه شياريه - آگاهداريه -
هوشياره • لخوه مقاته به •
مه كه فه خه - غافل مه به •
ع (البقطة) •
- (شون) - شوين • جي - دهره •
جارنا بداخوازا پاشه :- بارام
مر وكهس • بشون خوه فه
نه هشت - لهباش خوه
نه هشت • بشون خوه فه

(ش - ت - ش)

(ش - و - ژ - ف)

(شرب) - يا ايشارپ • نه پری - (شكهفت) - نافداره • وه كه خاني	بوشي يه • ژن ددن سه ری
دچياده هاته چيكرت •	خوه • نه وه كه كوردي يه •
(شكهفتنا) - گونده كه ل ناف ره مایه	(شلب) - شلپن • ژبده ری وئی يه •
ع (الكهف) •	دهف و بهزو رابونا سفكه •
(شرش) بهرچاك به مبنوی ژهندي	بارام گو شلب و بادزا • دبی
یه • شرشهك به مبسو	ژ (چلب) هاتي • يان ههردو
بده ره وشي • فئ شرشي	بيهك داخوازي هاتبن • لی
ژمه ره بريسه •	چلب درابوني ده • خويادكي •
(شر) - يا شرشر • دهنگي آئي	وشلب دره فئ ده • ع (السرعة
یه :- بوشررا آئي • آئي	في الهزيمة) •
گو شر وهاته خوار • شرين	(شرت) - بچوكي وئی شرتك •
ژبده ری وئی يه • ع (صوت	داره كه هور و بچوكه • پری
صب الماء) •	جارا ل نه هیل و بهرچه ما تي
(شوژ) - زغور و به ری هورن •	خوياكرن • كورمانجا نافي
كه فري بهرچه كري و بهرچي	گه زك - مكنس كرنه شرتك •
هورن • و كه سترتي شوژي	زهر كو ژوي داري ژوي
توژن •	گه يايي چي دكن • لی
(شف) - داره كي زرافه • مروف	نه ته فاي يه ژن يي ناف مالي
بده ستي خوه دگري • شفا	دمالن - ريژدكن • ع (شجرة
خيزه ران - شفا هناري - شفا	صغيرة او نبات تصنع منها
داري •	المكاس في بعض الجهات من
شفا زیر :-	بلادنا) •
بهژنا زراف شفا زیر •	(شت) - بداخوازا تشت • هاتي •
پوز بقولي خزيتم تير •	

دوسه ده بن بو كه مهر	نه ز خه بيم تو خه بتي
زيـره ل پشتي	لي لي گه وري ! ماڅه لكښ رد
سهرې شرکا دهاته	شقي دارا گه له ك جاراژوان
سهر ته نشتي	زه ميل ومه كه ب وسه لكښ چي دكن .
دايروده دته فريقاده خويادبن .	ع (عود غير غليظ بيد الرجال .
ع (بمعنى الشراشيب)	منها الخيزور) .
(شك ك) - نافي ايله كه مه زنه كورده	(شلف) - نهو هاسني سهرې رمي
ل راژوري كورد ستانا	يه . نئي پان ودوالي توزه .
بن ده ستي عه جهم دكه فتي .	لي نفشه ك هـيه - زراف
مالا علي خاني جازي - اسماعيل	وتوزه وه كه سهرې تيري يه .
خاني شكاكي - سكو مه زني	چاواكو هنك ژوان بار سونه .
في ايلي نه . سهر پنهاتي يي	(رأس الرماح) .
شك ك وملا دوه لاني مه ده	(شريق) - ده نكي لي داني يه .
- ل جزيري ناقدارن . وادياره	پاشي بويه ته فابي . ع (كلمة
نهف ايل جزيري چويه	صوتية تسمع من ضرب
ايراني . مالا (عبدالله في عيسو)	الاسياط) .
مه زني وان بو . ع (عشيرة	(شرك) - ژدار و نه كه چي دكن
كوردية في شمال كوردستان ايران) .	ودخن سهر ديوارې خاني .
(شكه فك) - ژدار چي دكرن تي ده	آف تيره تي خوار . شرر
خوارن دخوارن - هـ فـير	ده رباس بويه . ده نكي شرر -
دكرن . ع (ثوان خشية) .	زشركي تي . ع (مزريب) .
(شله ك) - نهو تشتي شله سافارا	(شرك) - گولك وگولا بهندن .
وه شله كه - آف دسهر ده	ديترن : گه وري شر ك
هـيه - زوانه بويه . (شلكي)	به ژنا خومه بهردانه .

دیتي • ع (الافوخة) •	نانه • دهرباس بویه • ژشل
زیده ری وی (شرنگ) - شرنگین • زیده ری وی	زهرکته یه (شک) ژبو
یه • دهنگی هاسنه • وه که	زیده بونه • ع (یقل فی الاکل
شنگ هاتیه • شنگ - شرنگ	- انطبخ • اذا کن فیہ رطوبه
به یه ک داخواری نه •	الماء) •
ع (صوت الحديد) •	(شمک) - ژن دخن پیئی خوه :-
(شلنگ) - نفشه ک زترؤزی	له یئو چویه قرشکا
وپه تیخی دریزه • بی تام	لی له یلو ! زرافتی
ونه خوشه • آقی یه • جارنا	یوشه قشه قا شمکا
ژمروفتی دریز ره تی گوتن •	لی گه وری ! زرافتی ••
تی ده کیمنی هیه • ع (نوع	شمک زهرینی شمکا زهرینی •
من البطیخ) •	ع (البابوج - الشخاطة -
(شنگ) - وه که شرنگ هاتیه •	النعال) •
زیده ری وی شنگین هاتیه •	(شک) - دهر آنا مروف ره
تفنگا بارام گۆ شنگ وته قیا •	- نه رمک ک بچوکایی
بارام شه قامه ک - زلاک •	هیه • نافتی وی شکه • دیکتی
ل روی فهرهاد خست کرکو	شنگ • نه وه کو بی کومک
شنگین ژئی بی • ع (کلمة	بی • دهر ده فنه که • لی
صوتیه) •	دیکتی شنگ نه گه له ک
(شل) - بداخوازا تهر - بآف هاتیه •	برومه ته • هن دبژن: شلک •
کنجی بزام شل بونه - باران	دبی شهف بتر دمروفا ده
لی هاتیه - آف لی بویه •	راست بی • ژهرکو دهری
شله ک وشلکی - شلک •	مروفا ده نه و شون شل - نه رم

(ش - ل)

(ش - ن)

زفر دهرکه تته :-

ههي گول بو گول بو گول بو

رحان وقهرنه فل بو

بارانتي لي کر شل بو ..

شلي - شلايي . ز شل .

دهرکه تته . شلي چاخ

وده مي باقن . شلايي جهتي

باقن . يان شلايي - شليتي-

زشلي دره که تته . ژيدري

تي نه پهرن . شلکرن تي پهره .

ع (الرطوبة - أو المرطب)

(شندول) - خراب - نه باشه :-

صه مدي چافتي ره شبه لهک

گه لهک شندولا زني

خوه بهردانه ...

غزال !

شندولتي ميري تهمر

لسهر مه گري ...

شندو . بويه زفي مروفا .

شندي . وه که شندو يه .

شاندي - بهيک - قاصده .

واخويابه شندول ميري

خه رابه . ع (الرجل الذي

دون زوجته . سواء أقل جمالاً

- أو أكثر عمراً أو أقل حسباً .

أو أقل عقلاً وكمالاً ...) .

(شردان) - گوشتي خاف وزوايه .

زفستانا رادخن - زوادکن

وهلتيين ودر به ره دخون

دخن ناف پاچکا و دادله قنين .

ع (القديد) .

(شغان) - درسته کو (شغفان)

بي . ژبه رکو بهز بتر

بشغف دچيرين . وه که

شهرقان . لي دو (ف) بهه فره

بچشن يهک تي آفتين

ع (الراعي) .

(شعادان) - شه معدانه . جهتي کو

شما دختي . يا پاچه کي

شماکري يه . (المشمع) .

(شکندن) ژيدري تي پهره . شکانه

- شه کيناند کرناوي يه :-

دلبر شه کيناند شه که رهک

فقلت يا روحي ! متي ؟

بەرشۆ - كرايى كۆرۈژا
 شۆيى لىخوۋە دىكن • (الفسيل) •
 • (شۆ) - بىداخوۋازا زەۋاج • ھاتىيە •
 رەشى شۆ نەكرىيە ؟ ياننى ھى
 نەزەۋجىيە • زىدەرىيى ۋى
 شۆكرىن - شۆكرىنە • لىناڧ
 سۆرا گەلەك ھەيە • كورمانچ
 دىيژن :- نوشۆك - نشوك -
 نشروك :-

دەبەيىر بېيىر دايكىيى !
 تەجەۋمىنە خوايىكىيى !
 ئەزىيى تەبىدىم نشروكىيى • •
 سەرشۆ • رۆژا شوشتا سەرىيا
 يە • سەرشۆك كىزىن • ئەۋ
 جەيى كۆ تىدە سەرىيى خوۋە
 دىشۆن • جەلشۆ • آكۆ جەل -
 كىنجا دىشۆيى • جارىنا زەھەفرە
 دىيژن :- قەيى شوا نە ھاتىيە ؟
 تە تودخوۋازى لىتەخم ياننى لاشىيى
 تە دىخوۋەرى دىخوۋازى لىداننى •
 دەشۆ ، آڧا كۆ پىيى دەستىيى خوۋە
 دىشۆن - فراخ ۋىياننى خوارىنى
 پىيى دىشۆن - دىدن سەۋالا •
 • (لىھا مەان كىيىرە مىنھا الفسىل

بارام دار شىكاند - دار
 شىكەست • • (كسىر الشىيى •
 مىن الفەل المتەدى) •
 (شىكەستىن) سىدار شىكەسىكت •
 زىدەرىيى تىيى نەپەرە • • (مىصدىر
 اللازم مىن الكسىر) •
 (شىلبون) - زىدەرىيى (شىل) • •
 تىيى نەپەرە •

(شىلكرىن) - زىدەرىيى تىيى نەپەرە •
 • (مىصدىران مىن فەل (بىل) -
 • (رىطب) بىلل •
 (شىياربون) - زىدەرىيى - شىيارە -
 ھوشىيارە • تىيى نەپەرە • بارام
 شىياربۇ •

(شىياركرىن) - زىدەرىيى شىيارە
 - ھوشىيارە - تىيى نەپەرە • مىن
 بارام شىياركرى • • (كىلاھما
 مىصدىران لىشىار - لىقظە) •

(شۆ • • • •)

(شۆ) - زىدەرىيى تىيى نەپەرە شوشتىن
 ھاتىيە • گەرەكە ئىم خوۋە
 بىشۆن • ايرۆ رۆژا شۆيىيە •

(شۆ - ئە - پ - خ - ر)

(شۆ - ر)

• (الزواج)	(شۆر) - خوارنا خويا وئى زېدەيە •
(شۆربە) - نافدارە - تەقايى ھاتىە •	ئەف شۆربە شۆرە • خىجە •
كوردوترك وعرب دېئىزى :	وئى زېدەيە • سۆران دېئىزى :-
شۆربە • بەلام ئەگەر زى شىر	سۆيىر • بەھدىنا دېئىزى :-
ھاتىيى عربىيە • لى كۆز	سۆيىر • شۆرەك نائى
شەراب يا شۆر • ھاتىيى	گونەدەكى يە • شۆرى • نائى
كوردىيە • لى نزانم	جىيەكىيە • آف شۆر -
زىكواھىيە • ع (معروف) •	آف شۆرەك • خوارنەكە •
(شۆپ) - رىچ - شوبگىر ئىكۆ	لى سىراقك • ز آفا كۆ تىدە
شۆپى دىكارى ناسىكى	ترشى - شۆرى دىكەسىئىن •
بىگەرئىنى - شۆپگەر •	رەوشى ! تەسىراقك •
دېئىزى :- خانىيى بارام ھاتىە	آف سۆرەك بەردايە سەر
فەكرى - دىزى مالىيى وي بىرە •	ايسۆتى خوە ؟ زىلەورا ئىم
شۆپا خوە بىرە گونەدى	كارى بېئىزى :- سۆيىر - سۆيىر •
فەرھاد • ئەف شۆپ شۆپا	ز آف سۆرەك - سىراقك
رەشۆيە • ع (الائىر) •	ھاتىە • يىنى دىناق بەرا شۆر
(شۆخ) - دارا سىپى دارە •	وسۆيىر دە ئەف ھەيە : شۆر
دخوە شىخوان وشەرى كوردى	تى خوارى • لى سۆيىر نائى
دە گەلەك ھاتىە • - شۆخ	خوارى • ع (المالىح) •
وشەنگى زەھرە رەنگى -	(شۆر) ھەفدى خوارنا دوشتا يە كۆ
آورى ھەيەت پىلنگى ...	دەھەف دەنە • پاشى بويە
ع (الخور) •	تەقايى • ئەف بىرغى - بىرغە

(شۆ - ر - ش)

(شۆ - ف - ك - ل) - شى

شۆر بويه • هەف خوارنە - لەف (شۆلاف) - شۆلاف • ژخوارنا
بويه • خر بويه • بداخوازا
سست ھاتى • كەمەرشۆر -
كەمەرسستە • (الارتخام) •
(شۆر) - نافى قادە كى يە • لجزيرى
دكەفي • دىي ئەف ژي آخ
وئ شۆربي • زلەورا نافى
وئ بويه شۆر •
(شۆر) - گال گال - چىر - قسە •

گۆتن يا بەيف • كورداغى ولو (شۆلك) - نفشەك گەيايى كۆ
دبىزن •
(شۆرش) - ئەورەيە • دبىي
ژشەورەش - شەف رەش
ھاتبي • لى بفارسي نزانم ژكو
ھاتىە • فارسي و كوردى
دگەلەك گۆتا دە ھەپارن •
زمانى كوردى وەكە ھەمو
زەننى دنيايى تىكەل بويه • بەلام
لجەم من چە گۆتا كۆ
دكوردى دە جەئ خوە گرت
كوردىە • (الثورة) •

(شى • • •)

(شۆش) - بانكرنا كەرا يە • ياني
راوستە - مەچە • دشەرەكە (شى) - رەنگەكە • دناف بەرا سۆر
من دە ھاتىە •
ورەش دەيە • دەھسب وقاترادە

(شئي - ئو)

(شئي - ئي - ب)

خويادكى :- هەسپى شئى (شئىي) - آفائى يە • گوندى مە
 - مەھينا شئى - قاترا شئى •
 ع (لون بين الاحمر والاسود)
 (شىنگۆ) - ائەلەكە مەزنە • لچىائى
 (ساسونى) دكەفەي مالاشىنگۆ •
 (شىركۆ) - شىرى چيا • كۆ - كۆە
 بفارسى چيايە • سۆرا دېئىن :-
 چىو - كىو • شىركۆ بويە
 نافى مەرۆۋ • شىركۆ -
 أسدالدين كورى شادي كورى
 مروان • آپى يوسف صلاح الدين
 كورى - أيوب - نجم الدين
 كورى شادي كورى مروان
 ئى كوردن • نافدارە • لى
 بكورمانجى گۆە - گۆشە •
 دىي شىركۆ - شىرگۆە بى •
 وئى چاخى كوردى يە •
 ع (أسد الجبال أو أذن الاسد) •
 (شىرۆ) - بويە نافى مەرۆفا • زشىر
 ەتە • ئەف (ئۆ) دنافى
 كوردى دە گەلەك ەتە
 زلەورا ئەم نكارن تەفا دفرە
 بىئىن •

شىئا من ەھى شىئا من
 شىئا من گول شىئا من ••
 شان • جىھى ەنگوف • شىئى •
 گوندى آفا • زشون - دەر -
 جى ەتە • شىئى - دەلال -
 ياردۆست • يانى لېەر دلى
 من شىئى وشىرىن ومەزنە •
 يا بەھارا دلى منە - بەھارا دلى
 دۆست ويارە • ع (السواد -
 العمران) •
 (شىب) - شىب وەھربان • دوگوندى •
 نافدار و آفا ومەزن
 لنافبەرا بازارى ماردين و
 دىركا چيايى مازى دكەفن •

<p>بو • نهغه ئي ڪو دشهري بدرخان پاشاده بو دژمني آبي خويه وهفالي دژمن بو • زور وسههما ازدين شير ومسوربه گ هڙي ڪورد دشهف بهير ڪا ده ديترن • ع (الاسد) •</p>	<p>(شين) گونده ڪه لناف هه ڦير ڪا دڪه في • خه لڪي في ڪوندي دسالا ۱۹۲۷ ده داڪه تن ڪوردستانا سوريه وگونده ڪ بنافي شين شيانيه آفاڪرن • لي ده ما فه گهريانه وه لاني خوه اف گوند ڪه ته ده ستي مروڦه ڪي عرب • (شين) - گهلي به ڪي ته نگه لناف ايل ره ما دڪه في • ديترن : شين ره ما - اير و ديترن په ترول - گاز زي ده ردخن • وادياره ڪو شين زهر جهي ڪور وتهنگ ره تي گون • يا دهن شيوا ده تي گون • ع (مضيق ضيق) • (شين) - دبي ژشهيدا هاتي • بداخوازا دين هاتي • دشعري م ده هاتي (شل و شين) • ع (المجنون) • (شين) - زعربي هاتي • مهزن • دزائين وڙين وباهه داري ده • (شير) - نافداره • شير ازدين شير شير خوه دي • ميري بوتنا</p>
<p>(شير) - دبي ژعربي هاتي • مشوره • (شير) گونده ڪه ل زير قامشلو دڪه في (شير) • گونده ڪه لده شتا هه ساري دڪه في • (شير) مينه ڪه چه پهله • ل ڪوچڪا داتيني - زه هريني به • بڪو فهددي بلند ڪي • ع (ذباب مشوره بالڪلاب) • (شين) - بداخوازا شهفه - شهوه • لناف هه ڦير ڪا ولو ديترن • (شيل) - يان تهيل • رهوش وپه رگاله :- سوار پاشي سوار هه سپه ڪي چيل وبوزي ديل بحنه شيل وته ميلا في سوار</p>	

تہ میلہ رزایہ ...	بداخوازادیکہ • ع (حامی)
لئی دفرده خویا دکئی (شیل)	الزائر •
وتہ میل (عربی نہ : شایل)	(شیل) - عرب دبیزن : - شہ نغم
وتہ میل • (ز) شال) ہاتیہ •	شلغم ہن دبیزن شہلم بہ لام
لئی کہس نزانئ عربی یہ	نہ عربی یہ • ژبہ رکۆ کرن
ژبہ رکۆ دناف زمانئ کوردی	ژئ دہرناکہفن • ع (الشلغم) •
دہ وندا بویہ • ع (الوضع) •	(شیرین) - بداخوازا (حلو) ہاتیہ :
(شیل) - داژوتا جوتکاری دہ	بادیشہ ہا ئہ فینی
شیل ٹہوہ کو گیسن گہلہک	کہن شہ کەر وشیرینی
نہچی بن قادی - زہ فی یئ •	خوہ شکر جہئ برینی
گیسن شیل بکہ • جوتئ تہ	ٹہم دل خوہش وبنازن •
شیل ہاتیہ • دبی ژ شیل -	ہن دبیزن : - شیرین وھن
زہ عیف • ہاتبی • ژبہ رکۆ	دبیزن : شیرین • ھہمو
جوتئ شیل زہ عیفہ •	بداخوازا • ع (الحلو) نہ •
ع (الفلاحۃ البیطة - الضعیفة) •	(شیرین) ناقي ژنایہ • لئی دؤستک
(شیرگہل) - ٹہ گہر گہل بداخوازا	ویارا فہرہاد بقی ناقي دہنگ
مللہ تہ • شیرگہل - شیرئ	دایہ • چیرؤکا فہرہاد
مللہ تہ یانی ژمللہ تی خوہرہ	وشیرین ل کوردستان چی بویہ
شیرہ • دبیزن : - ھاء ؟ بارام	وبفارسی ہاتیہ نفیسین • ل جہانی
شیرگہلئ مالتی یہ ؟	دہنگ دایہ • دخوہ شخوان
توشیرگہلئ منی • دبی	وشعری کوردی دہ گہلہک
ژکہل شیر ہاتبی ژبہ رکۆ تم	ہاتیہ • ع (قصہ شیرین
ژن ژ میرارہ ولو دبیزن •	وفرہاد المشہورہ • وھی عشیقہ
کہلہ شیر ل جہم ہن سؤرا	فرہاد وزوجۃ الملك خسرو) •

(شَي - ن) - (شَي - نِي)

(شَي - نِي - پ)

(شَيروان) نافي دره به کي به که
 کورده • لراژورئ بوتا -
 به ختا دکه في • لناف کورمانج
 گهلهک چيروک دبور
 شَيروان ده هاته گوتن • نافي
 وان بنه زاني و بوده له ده رکه تيه:
 زده ردئ شه به تا ژاژي
 مه دل تیکده بوه که شکه
 دترسم شَيروي به ک رابي
 مه جالا خوه ل بهر خوه شکه

(شَي - نِي)

(شيني) - ژ رهنگئ شين ده رکه تيه •
 به لام راسته کو بهاتا گوتن
 که سک • ژ بهر کو رهنگئ
 گه يا نه شينه ، که سک •
 دبژن :- ايرو گه يا شين دکي •
 ياني شين خويادکي •
 شين هات - (نبت) او
 (اخضوضر) • کوردئ سؤرا
 دبژن :- سهوز - سهبز •
 به لام کوردئ کورمانج
 دبژن : که سک • ع(أخضر)
 - او الخضروات •
 (شيني) - نهو مرفئ حه زني به -
 (شيراني) - خوارنا شيراني به کو
 دپشتي خوستن وده ستگيراني
 دبن مالا بافي بوکئ دخون -
 فه دخون • دبژن :- ره شو
 رهوشئ خوه ستيه • به ک
 دبرسي :- خوه ديکئ راسته ؟
 دبژي :- هو ••• شيراني
 ژي خوارنه • ژ(شيره) هاتيه •
 نه ژ (شير) هاتيه • ع (اکل
 الحلويات بعد الخطبة) •
 (شيب) - شه لاله • به • ل بهر آشا
 خويادکي • آشي شيبئ
 - آشي بيري - آفا کو سهز

(شي - ت - ر - ش)

زير بي نافي وي شيه •
 ع (الشلال) •
 (شيره) - زعربي هاتيه • شيره تي •
 باش • شيره تي خه راب •
 (شير) - كو كا ماست ورون وقافه •
 گه وري شير دوشه - شير
 ددوشي • گه له ك تشت زشير
 فهدكه فن : - ماست - دهو -
 نيشك - تو - قهماغ -
 چورتان - زازي - توراق -
 به نير - رون - ده ويز •
 ع (الحليب) •
 (شيرشير) - دهنگي چوك -
 وچيكايه • وه كه : - زير زير -
 زير وير - فيز فيز • ع (صوت)
 (العصافير) •
 (شيش) - بسته كه هاسنييه • شيشا
 ته نورئ - بستا وي • دبي
 عرب زي ولؤ بيزن : - لي
 ته عربييه • بي داغا دكن •
 ع (الاسياخ) •
 (شيش) دانه كي كوتايي ونه كه لاندي
 نافي وي شيشه • شيفا مالا
 بارام شيشه • گهنم دكوتن

(شي - ف)

ودهيرن ودكن گرار ودخون •
 ع (طبخ من الحب المدقوق) •
 (شيف) - شيف خوارنا ددهستينك
 شه في دهيه • ياشيف دبه ري
 سبي دهيه • تاشتي - فراين -
 شيف • خوريني به ري
 تاشتي • زو خوريني دخوي
 ونيزيكي ساعت ۸-۹ • تاشتي
 دخوي • پاشي قباله - پاشي
 فراين - پاشي قباله - شيف •
 پاشيف دروزي بي ده هديه •
 لي خوريني وقباله خوارنه كه
 سقكه وزبو كار كه رايه •
 ع (انشاء) •
 (شيلاف) - گول هديه - گولشيلاف
 هديه • گولشيلاف بي بينا •
 كورمانج دبزن : - دمه كه
 گولييه - دمه كه
 گولشيلافييه : -
 م دهستي خوه آفته
 گولي نه وه شيا
 م دهستي خوه آفته
 رحاني نه كشيا
 م دهستي خوه آفته

(شې - وه) (غه - آ)

ژگه یاره دبیزن :- شین بویه -
شین هاتیه • (اللون الازرق) •
شین) - حه زن وغه مگیری به •
ده رباس بویه :-

هه یلا دینی هه یلا دینی !
بز یاره تا لنصییینی
میرک بمری ناکم شینی
(شیوه) - یان شیوه • بداخوازا
(لهجه) هاتیه • لناف سؤرا
تی گوتن • زاراف دکوکا
خووده (لهجه) به • لی شیوه
خووش تره • ع (اللهجة) •

(غ ۰۰۰)

به ری هه رتشتی دفتی زانبن
ئەف (غ) نه کوردي به ژله ورا
دبشن وشه - گوتن تی ده
بکوردی گه له ک کیم ، یانین •
ئەف گوتنی کو ئەم دنقیسن نه
بجاره ک دکوکا خووده
کوردي نه •

(غه یدا) - نافتی به ستاکه کورمانجی به :
ئەزی بژم مه غه یده
لی لی غه یدا !
راموسانکی بده من

(شې - ف - ق - ک - ن)

کولشیلافتی نه ژخوه شیا
ع (نوع من الورد لاراحه
لها) •
(شیلاف) - پزی - مال کاره • جهی
کو زاروک زی دهرده فی
ع (الرحم) •

(شیف) - شیف دهری هه ردو ره ختی
دهری نه - شیف دهری پی بارام
هلوشیایه - هه رفی به •
نیواری بهر دهری - دهرگه -
دهر • هلوه شیایه - هه رفی به •
ع (کلا جانی الباب) •

(شیق) - شیق شیق ، ده نگنی بلند
وبی توره و بی داخوازه • چه
شیق شیق ته به ؟ زیده ری وی
شیقین • ع (کلمة صوتية) •
(شینۆک) - قزوان - کزوان •
لدارا دکه فی • لسه ری
جایی کوردستانی بی خووه دینه
• دخن ناف مهویرا ودخون

دکن صابون • ع (قزوان) •
(شین) - دشیی ده دهرباس بویه •
ره نگه که • وکه ره نگنی
ئەزمانایه • لی کورمانج

• لى ئى غەيدا !	• دىلىستكى دە بەيدا دىن •
• سىبا فى چاخى غەيدە	• زكە قىر وشوشە چى دىكن •
• لى ئى غەيدا !	• (غەم خوار) - ئى كۆ غەما دخوى •
• (اسم لأغنية كوردية للرّقص)	• كرۆكە •
• (غەيدا) - نافتى گۈندە كى آۋايە	• (غەم گىر) - ئى كۆ غەما دىگرى •
• لى ئۆرى (بە دىلىسى) دكە فى •	• ع (الكلمات الثلاثة بمعنى
• شىخ شەھاب الدىن وسىدعلى	• الحزين) •
• نقى ئى غەۋىتى ھىزانى كۆ	• (غەم ھلگىر) - نافتى مروفە كى يە •
• دىسالا ۱۹۱۳ دەھادە لىبەر	• دگۆتتى پىشپا دە ھاتىە •
• دەۋلەتا ترك لىپ ھالانىن	• (غونا) - نافتى پەرچاك قادە لى ئۆرى •
• ھاتىن بدارفە كىرن زكۈندى	• بازارى (ھىكە) ل جىزىرى •
• (غەيدا) بون •	• دكە فى • دھاتىن ھەبونا •
• (غەرزى) - يان خەرزى •	• خەۋدە بىناۋە • ع (مقاطعة
• دەرەبەگى يەكە نافتادارە •	• صغيرة جنوب شرق (ھىكە) •
• دەرپاس بويە •	• (غورغور) - دەنگى بىي زكە •
• (غەرزى) - لى ئۆرى چىيى	• دىئىرن :- غورغور زىناۋا بارام •
• (عبدالعزيز) • گۈندەك	• تى - زكى وي دىكى •
• ھەرىمەك - دەھمەك •	• غورغور • ع (صوت ياتى من
• ھەيە نافتى وى (غەرزى)	• بطن الانسان والحيوان) •
• يە • آخسا وى سىي يە •	• (غى) - نافتى وى گەرىزى يە كۆ •
• زىرى ھاتىە • ع (اسم مكان	• پى تەختا بھەفە شىرىز -
• شىمال جىل عبدالعزىز) •	• پارچىم دىكن •
• (غەمبار) - ئى كۆ غەم لى دبارى •	• (غەر) - دەنگى لھەف كەتتا -
• بونە بار لىسەر مىلى وى •	• لھەف خىستا ھىن تىشپايە •

(ف ا - ت - س)

(ف ا - س - ف - ق - ل) (ف ه آ)

(ف ا -)

(فانیست) - آورده که . ل ایـلیا

دهرکه تیه . ژخو پیقه که سی

برومەت نابین . چاوا کو

(نازی) لئە لەمانیـا

- جەرمەنستانی دەرکەت .

مۆسۆلینی و هیتلەر - رێ بەرێ

فان هەردو آورین دژوار بون .

لێ ژێ کارنە کرن . دایرۆده

تێ گۆتن ژبو هەمو آورین

قەومی ئێ دژوار و خـوین

خوار کو ژخو پیقه که سی

برومەت نابین . ع (معروف)

(فارس) - یان (فرس) نافێ مللەتێ

ایرانە . لێ دین ئێ نافێ ده

گەلەك مللەت هەبون .

ژمەزنێ وا مللەتا :- (کورد -

ده یلەم - جیل - گیل) بون .

تەنێ ایرۆ نافێ فارس بویه

نافەکی تاریخی ژبو ایران .

هەروها بویه ناف ژبو میرا ره

جارنا دبێژن :- فارۆ . مالا

فارۆ مەزنێ ایلا پەنجی نارا

بون . (بشار و جمیل)

کورین (چەتۆ) نافـدانە .

ع (اسم يشمل جميع القوميات

في ايران القديم) .

هاتیه . فانیس (فانوس) - لەمپە - لپاش چرا

مەزن ترە بدەستێ خوە دگرتن .

دەندرووی وێ دە فەند یا موم

ئیکەتی بو . لێ بچەزاری

- زمانی هاتیه گۆتن نزانم .

گەلێ و گەزنی زیدەنه .

ع (التشكي بكثره) .

(فاف) - فافێ کە فەبازارە که

لناق ئۆمەریا ، لروژهلانێ

(ماردین) دکەفی .

(ژل) - عربی یه . لێ دکوردی ده

گەلەك هاتیه .

(فالاقەره چی یێ) شعره که

منه :-

روکێ یه که فەره چی

رهش و بی خواس و برچی

(ف ه - آ)

(فەرفەرا) - نافێ چەمەکی ل جزیرێ

دکەفی . ع (اسم نهر في

الجزيرة) •

(فنا) - بداخوازا : وهك - لاي -

مينا • هاتيه • دبئرن :- بارام

فنا فهرهاد نابي - وهكه

فهرهاد نابي - مينا فهرهاد

نابي • ع (المثل) ك •

(فه - نه)

(فهرسهنده) - يان فهرسهند • لي

هاتنه • عرب دبئرن : (فرصة)

دبي ژ فهرسهند هاتي ژ بهر كو

(كرن) ژفي گوتني دهرناچن •

دعربي ده چه كوتنا كو

(اشتيق) ژي چي نه بي

بگومانه • دبي ژده رفه هاتي •

لي دكوردي ده فهرسهند •

بداخوازا فرصته - (كهيس

وفهصال) زي تي گوتن •

فهرسهند بخوه ژفارسي هاتيه

كوردي • بكورمانجي

(كهيسه) • ع (الفرصة) •

(فرزهند) - يافهرزهند - ژ (فرز)

هاتيه :-

چافي دوي كو

كهتن روخي زين

مفت دانه ژدهست

خوه فيل وفهرزين ••

فهرز - فهرزين • گهرناسه كي

ليستكا سه دره نجه شه تره نجه •

جائه گهر فهرزهند - فهرزهند

ژفر دهر كه تي بداخوازا

گهرناسه • لي كو ژ فهرسهند

فرست دهر كه تي بداخوازا

كهيس هاتيه •

ع (اسم للرجال بمعنى البطل) •

(فلسفه) - باوهر يه كه زانستي -

علمي يه - فهيله سوف - العالم -

زانايه - پي زانه دبئرن دكوکا

خوده ژ يوناني هاتيه • فيلا

- سوف • محب العلم - زانين

پهرسه • بهلام فلسفه •

دايروده بويه نافي پهرچاك

زانستي • ع (معروف) •

(فلهمه) - نافي جاوه كي خوهشكه •

دوه لانني مهده فلهمي

ههسكفي - هسه نكيك -

حصكف • نافداره • لي نزانم

ژكو هاتيه • دبي عربي بي •

(فه - ئۆ - ئې)

ع (خام في الدرجة الاولى
يلبسونه الاغنياء في القديم)

(فه - ئۆ)

(فەرسۆ) - ئاقى ئزنايه • ژفارس
هاتيه •

(فەرزۆ) - بچوكنى فەرزە -
فەرزەندەيه • نافە •

(فەندۆ) - دباوهرىا زارۆكادە

(فەندۆ) بايرى كوجكايە •

جارنا كوچك دزورن

- دقورن - درهين • زارۆك

ديژن :- بەرسقا گورا ددي •

گور ديژى :- رايە ، بەسە

ئەمى لەهەف بين - بين دۆستى

هەف • لى كوچك ديژى :-

نابى ، نابى •• هەتا فەندۆ

ژگورنى رابى • گۆيا فەندۆ

بايرى كوجكايە بەدەستى گورا

هاتيه كوشتن •

(فه - ئې)

(فەدى) - فەيت - شەرم • بارام

فەدى ناكى - شەرم ناكى -

(فه - ئى - ت)

فەيت ناكى • فەدىكارى

ژيئەره • ع (الحياء) •

(فەندى) - ئاقى مرؤفايه • دىي ژ

ئەفەندى هاتىي • خەلكى

سليمانى ديژن :- ئەفەنى

- ئەفەندى • (د) ئاقىژن •

(فەرات) - ئاقى چەمەكى ئاقدارە

ژكوردستانا بن دەستى تركا

دەردكەفى • دسوريا وعراق

فە دچى سەر دەريا هورمز •

ع (فرات - معروف) •

(فەرهيت) - يان فەرحيت • هيم

وگەفرى مەزنە • گەلەك

جارا ژبو مرؤفاره تى گۆتن :

بارام فەرحيتاكي ميرايه • يانى

ميره كى وەكە فەرحيته كى يە

(هيت) دىي زفر دەركەتبي •

بداخوازا ديواره • ع (الحجر

الكبير أو الصخرة) •

(فەلات) - ريزگارى و خلاصه •

فەلاتا وەلات - ريزگارى

نشتان :-

هەردقى ئەم پيش كەفن

کۆرفه‌رسەند • ئێ کۆ وه‌که کۆرێ کۆ فه‌رسەند ژێ ره‌ بێ کۆ فه‌رسەند ژێ ره‌ تێ گه‌له‌ک ستم‌کاره ، ژسه‌ر زکێ دژمنی‌خوهرانه‌ی • ده‌رباس بویه •	بۆ وه‌لات و بۆ وه‌لات • (فه‌لیت) ناڤی مروّفايه • ژفه‌لات - رێزگاری هاڤيه • فه‌لیتی قوتۆ • نافداره - گه‌رناسی شه‌ری قیرییه • دیا (فه‌لیت) شه‌می سترانه‌که‌ ب‌شه‌وات له‌سه‌ر گۆتیه • ع (اسم بطل في احدى المعارك الكردية) • (فه‌هیت) فه‌دی وشه‌رمه • فه‌هیتکاری ژیده‌ره :- بارام فه‌هیت ناکی - شه‌رم ناکی - فه‌دی ناکی • ع (الحياء والخجل) • (فه‌روج) - بچوکی تلور وتوتکایه :
(فه‌رز) - فه‌رزین • ناڤی به‌ره‌کی سه‌د‌ره‌نجه • شه‌ره‌کی پیاوانه دکی •	فه‌روج - زیفان - قارک - م‌ریشک • ز چچکێ مه‌زن‌تره • دبی ع‌رب ژي جارنا ولۆ د‌ب‌یزن • لێ نه‌ع‌ربی یه • ژ فروگ • هاڤيه • ئه‌و چیلکا کۆ بفری که‌تیه • ع (الفروخ) •
(فه‌یروز) - ناڤی مۆری‌به‌که نافداره - گران‌به‌ایه • هن د‌ب‌یزن :- به‌یروز • پاشی بویه ناڤی ژن و م‌یرا : (فه‌یروزشاه) ناڤی بادشاهه‌کی چیرۆکی و نافداره • ع (خرز او جوهره مشهوره) • (فه‌ر) - یه‌که - ته‌که • زۆ - جۆته •	(فه‌رسه‌خ) - قوناخه - یفانه‌که که‌فاره‌یه • لێ نزانم ژکوهاڤيه • (فه‌رسه‌ند) - فرسته - که‌یسه •

(فریق) زلواء مہزن ترہ • لگور	(زؤما فہر) لیزہ کہہ
نافی وان دبی لواء مہزنی	زارو کایہ •
لواہک لہشکہ ربی • (فریق)	(فہر فور) - فہر فوری • نافی
مہزنی - سہرداری فرقی بی •	نفسہک پیانہ کو تی دہ
ہہردو زی عربی نہ •	خوارنی دخون • تہ فابی بہ عرب زی
(فہرشک) - بچوکی فہرشہ •	ولو دبیزن • دبی ژ (چین)
دہرباس بویہ •	ہابی ژہرکو کورمانج جارنا
(فہلہک) گہر وزیفہراندنا دہم	ژیہرہ دیبزن :- چینی •
وچاخہ • بویہ تہ فابی • نہو	ع (معروف) •
کہسی کو نکاری بگہی	(فہنہر) - وہ کہ فانوسہ • لی جاو
داخوازا خوہ گازندہ - گازنا	لشونا جام داتانین • دبی
ژ (فہلہکئی) دکئی	ژ ترکی ہابی •
:- فہلہک مالا تہ نفا •	(فہرش) - کہ فہرہ کی پانہ گہلہک
:- تہی فہلہک ! فہلہک !	جاران لہر نفیز - نوئز -
تہی زالم فہلہک !	نمیز - لمیز دکن • فہرشی
کا تہو کوردستان ؟	مز گہفتی - فہرشی کانہی بی -
کا برجی بہلہک ؟	فہرشی مریا • ع (حجر
(فہدیوک) - شہرمیکار - فہتکارہ •	مسطح و مستطیل) •
ٹی کو فہدی دکئی - شہرم	(فہرق) - دہرئی ژنادہ - دہرئی
دکئی (ٹوک) آلافسہ کہ ژبو	میرادہ خویادکئی شکاندنا
زیدہ بون و مبالغہ • ہابیہ •	پورہ • بالیکئی دہ یان
ع (الخجول) •	بہہردو آلیادہ :- ژفہرقا
(فہن) - خاب و حیلہ نہ • دبیزن :-	سہر حتا پی دا • ژعربی
ہہتاجوی فہنا تہ ژفہنا ہاتم •	ہابیہ •

(فە - ن)

(فە - ن) (ف - ئە)

بارام فەنەكە - حیلە بازە •
خاب وریپ گەلەك ژئی تین
ع (الحیل) •
(فەدی یون) - ژیدەری (فەدی) یە
- تی پەرە •

(فەدی کەرن) - ژیدەری (فەدی) یە -
تی پەرە •

(فەرمان) - آمرە • فەرمان کەرن
- آمر کەرنە • بەلام هەك
ژ زمانزانی کورد دشیوئی
سۆری دە لشونا (کەرن)
- فعل - (فرمان) دانینە •
لی نەراستە • ژ بەر کۆ ل جەم
وان (فرمان و فەرمان) نە یە کەن •
بەلام فەرمان - (کرنا - فعلا)
داخوازی - طلبی یە • کەرن تەنی
بداخوازا (فعل) هاتیە •
ع (الامر) •

(فەرمان کەرن) - ژیدەری تی پەرە •
فەرمان یکە - فەرمان کیریە -
فەرمان کر ... دفرودە فەرمان -
(آمر و حکم) ددی زانیین •
فەرمانگە - مەحکەمە یە •

فەرماندار - حاکم - فەرمان -
حکم هاتیە • ع (الامر و الحکم) •
(فەهیت کەرن) - ژیدەری فەهیتە •
فەدی کەرنە - شەرم کەرنە •
ع (الحیاء) •

(ف - ئە)

(فرچە) - نافدارە پی تۆزی
زمرۆف و سەوالا دادوە شینین •
پاقر دکن • آلا فەکی پاقری یە •
گەلەك جارا ژمو و نایلون
چی دکن • ع (الفرشە) •
(فریزە) - پاشی کۆ دەخل - زاد تی
چین نافتی وئی زە فی پی دبی
فریزە •

(فشفشە) - مرۆف و جاندار پی مەزن
وستورن • ژبو (مارا) جارنا
تی گۆتن :- فشفشە • فش
دەنگە کە ژبوژ و چونا تەبا -
- مار تی • جارنا (فش)
بداخوازا پیج هاتیە • ع (الغلیظ)
(فرۆکە) - فرندە • ع (الطیارە) •
(فرنە) - نافدارە •
(فلە) - مەسیحی نە •

(ف - فو - كي - ت)

(ف - س - ج - خ)

(فرو) - ئەوشىرى نوکو - پشتى
 زانا پەز وسەوالا زگوهانى
 وان دەردخن دکن فرو
 ودخون دېي وکە (پەنیر)
 لى شىرينە .

(فردۆقي) - نان ودهوه . نان دچيني
 ناف دهو دېي فردۆقي .
 هنک دېئرن :- فردک .
 ع (الخبز الخليل مع اللبن -
 أكل الفقير) .

(فرت) - فرت فرت . رانەووەستانە
 گەلەك فرت فرت ژبارام
 تى - راناووستي . چە
 فرتفرتا تەيە ؟ چما راناووستي ؟
 ع (القلق) .

(فرست) - فەرسەندە . عەرب
 دېئرن :- فرسە . لى كورد
 ژي گەلەك دېئرن . لى
 دەرپي دە . (کرن) - فعل -
 اشتقاق . ژى دەرناکەفي .
 ع (الفرصة) .

(فهرست) - دېي (فرهست) بويە

فهرست . يان ژيه وني
 هاتي . بەرنامجە . نزام دکو
 کا خوهدە ژکو هاتيه .
 (فس) - بىنا گەني يە کو ززک
 دەردکەفي .

(فلس) - دپەري عراقى دە . لشونا
 (پاره - پەرە . هاتيه . فلوس
 کوما فلسە . ع (معروف) .
 (فنج) - دکورمانجي دە بداخوازا
 مەزن هاتيه :- لفنجى
 سەري وي ؟ سەري بارام
 وە کە فنجە کي يە . فنجە کي
 کەفرا لسري وي خست .
 تى خوياکرن کو بەرد
 - کەفري مەزن بي . فنجان .
 ژفر دەرکەتيە . بداخوازا
 کەفري يە (هنجان) ژي دېي
 ژفنج هاتي . ع (الحجر
 الكبير) ؟

(فرخ فرخ) - دەنگي دەف وقرکي
 يە . گەلەك جاران لپەر
 مرنى - يان دەما کو عەدلوي
 دبن (فرخ فرخ) - دەنگي
 فرخ فرخ ژوان دەردکەفي .

(ف - د - ز - ر)

ع (صوت دم المسفوح -
 المذبوح) •
 (فند) بچولئی وئی فندکه ژبه ز
 وشما چئی دکن • ئی به ز
 دکن موم • وئی ژشما دکن
 فندک • دنافا وئی ده تایئ
 بادای هه نه بآگر دشه وتن •
 (فنداشه مال) نافئ چیرۆکه که
 کورمانجی یه • دبئی
 فندوشه مال • بداخوازه کئین •
 ع (الشعنة) •
 (فریاد) - هاوار وقیر وگازی یه :-
 فریاد ویفان سهد که سهر •
 ع (الاستغاثة) •
 (فریز) - نافئ گه یاکئ یه دناف قادا
 خورت وآقئ ده شین تی • رهئ
 وئی گه له ک بناق قادی ده
 دچن • زو نافه لی • لی قادا
 بفریز خورته •
 (فریز) - نفشه ک قماشه • وه که
 قدیفه یه • ع (نوع من
 الاقمشة) •
 (فر) - ده نگئ فه خوارنئ یه • جارنا
 بداخوازا هنک آف هاتیه •

(ف - ش - ق - ک)

فره ک آف بده بارام - هنک
 آف بده بارام • ع (الجرعة
 وصوت الشرب والامصاص) •
 (فش) - فشفس • ده نگئ پۆزه -
 ده نگئ که پویه - ده نگئ لوته •
 وهاره نگه ده نگئ ماره •
 ع (صوت الانف والافعی) •
 (فلق) - په رچه یه • ژعربی هاتیه
 کوردي • سوریا ئی وه لانی مه
 دیتزن :- فه لگئ • جا (فلق)
 ژ (فه لگئ) هاتیه • یان (فلق)
 ژ زمانئ عربی هاتیه نزانم •
 (فریک) - نهو گه نمئ کۆ هیز
 هشک نه پویه دچن و دکررئ
 نن • دشه وتئ نن • دکن
 فریک و خوارنا وی ژخوارنا
 سافارئ خوه شتره • جارنا
 فریک • بداخوازا نوگه یای
 هاتیه • هئ گه نم فریکه - هئ
 جه فریکه • نوگه یایه •
 تی فرکاندن •
 (فرشک) - نهو شیرئ کۆ دزکئ
 کار و به رخئ ده یه • ده ما
 کۆ دمرن - سه رژی دکن • وی

دده مې كه قاره ده بدوری
• نهار بو •

(فتیل) - نهو تهریش وتایی کو دخن
هندروئ چرایئ ناف دوهن •
دبي زعربي بداخوازا
(مقتول) هاتي •

(فتال) - ژبه مېو چي دکن •
ز (مقتول) هاتي • له هف
پيچاندي به •

(فريال) - نافئ ژنايه • نو هاتي به
کور دستاني •

(فلان) - کورد و عرب به هه فره
ديترن :- (فلان) بداخوازا
فيساره • نهو کو - نهو کي •
آلافه که ، يان نافه کي نه ناسه
فلان کهس • فلانکه سو -
فلانکه سي • دفرده هه ردو
ته ني ياني به يئوک و گوهداري
وي - ئي کو دگل دبه يفي
ته ني دزانن کي به - کامه به •
(فريدان) - بسوراني آيتسه •
فري بده - باقيره •

(فرايين) - خوارنا نيفرويه • تاشتي
خوارنا سبه هي به • خوريني

شيری ده ردخن ودکن هافين
ژبو چي کرنا په نير • ع(الحليب
في بطن الطلي والجدي ياخذونه
بعد موتهم أو ذبحهم ويجعلونه
كعصر للجن) •

(فرنك) - بقل - پوز - كه پو -
لوته • ع (النف) •
(فرروك) - په روانه - منيك •
ع (الفراشة) •

(فشك) - په رچاك رهش وه ك
كه زه ب لسه ر ثوره • هن
ديترن :- فته ره شك •
ع (الطحالة) •

(فك) - بازاره كي كوردي به كو
د تاريخي ده نافئ وي ب ميرانی
به لاف بويه • د تاريخي ده
نه هاتي كو (كه لا فك)
بده ستي دژنا هاتي گرتن •
ع (مدينة كوردية قديمة فيها
قلعة مشهورة) • من قلاع
البنوية •

(فدك) - گونده كه • لناف
بو نايه • ديترن :- فلان كهس
دندكا بوتاره ده ركته •

(ف - ن) - (في - نؤ - ئي - ت)

(فره کړن) - ژېده ری تې پوره •
لوله فره بو • من لوله فره کړ •
ع (من وسع) •
(فنجان) - ته فاي په • گه له کن
نقشې وان هه نه :-
هالهالا لناف گه نما
هوې له یلانې !!
فجانا لده ست حاکما
سینگ دهماني !!

(في - نؤ)

(فینو) - کومې سوره - کومې
چوڅه • فهیسه - فاسه •
دبي رومي بي • ع (الطربوش
الاحمر) •
(فيلي) - فهيلي • ايله که کورده
مهزنه نافداره ، کارکړه •
دبازاري به غدائي ده گه له ک
خويادکن • خويایه کو
په رچاک ژلورن • خه لکې
لورستان وکوردستانا بن ده ستي
عه جه من • ع (عشيرة كوردية
شهيرة) •
(فيت) - بداخوازا مهزن وستوره •

(ف - ن)

خوارنا سپيدې په • شيف
خوارنا شه قې په •
(فرجه کړن) - پافر کرنا بفرچې په •
ع (التنظيف بالفرشة) •
(فرین) - ژېده ری تې نه پوره •
(فراندن) - ژېده ری تې پوره • چوک
فری - من چوک فراندن •
(فرکړن) - فه خوارنا تشي روڼه •
روڼه • بارام آف - شوربه
فرکر • (فراند) ژي تې گوتن •
ع (تجرع) •
(فروتن) - فروشتن • نافدار
وخويایه • کرین وفروشتن -
فروتن • ع (البيع) •
(فشکین) - ده نگي پوزه • بشکین
فره هتره •
(فراښ خوارن) ژېده ره که •
بداخوازا کړن - په یف هاتیه •
ژفي نفشي گه له ک ژېده ر
هاتیه • لي لجه من
نه ژېده ری براستی نه •
(فره بون) - خربون - له ق بون •
ع (التوسع) •

(في - ش - ق - ك) (في - ك) - (في - س - ر - ك)

خودياکي • لئى فيفيک و
پيک • نهيه کن • نهيا پيشي
هاته زانين ، لئى يا پاشي دخن
دهئى زرنه وهن آلائي
سازبهندي • ع (الصفارة) •
(فيکفيک) - زکه ويئي چئى دکن •
بدهه • فيکفيکا بارامه • ياني
دفيکني زگه ويئي • باقو !
فيکفيک زبارام تئى • چما
وئى نهکي فيکفيک ؟ گهوىيه •
(فيل) - نافداره بقیل وپوزئى خوهه
عهجييه •

(فيغان) - نهفغان - فريادو هاوارو قيرين
وگازييه • ع (الاستفاته) •

(فيى)

(فيى) - نهئى تيهه که کوردي يه •
(ف) • ع (اسم حرف) •
(فيرس) فهرس • ژفارس • گهرناس
- بطل • هاتيه • نه ژفارس
بداخوازا سوار • هاتيه •
ع (البطل) •

(فير) - قيربون - قير کرن •
بشيويهئى سؤرانى يه •
بداخوازا هين بون - هينکرن

لئى دکو کا خوه ده نهئى چهيه
نزانم • نهئى ديژن :- بارام
وه که فيتهکييه • چه فينيته
يه ؟ ياني چه ستور ومهزنه •
جارنا ديژن :- بارام سئنان
بدهوره فيت کرن • ياني وه که
مروؤف بيژي :- فيت وبهردي
گهوريا خوه • (فيتيت)
دهنگئى فيکاندنئى يه •

(فيش) - نهوړويييه • هاتيه عربي
وکوردي • دخن هندروئى
فوزئى وروئي ددي دوا لا ئى
(ألتریک) ن •

(فيق) - دهنگئى کهرايه • (فيق فيق)
ژي تئى گوتن •

(فيشهک) - نهو قالباغ وقالکئى کو
بهر وبارودئى تئى ده بجي دکن •
فاپسون دين وئى دهميه • ژبو
کوشتا مروفا - ژبو کوشتا
برائى خوه چئى کره

(فيک) - دهنگئى دهف وليئى
مروفايه • ع (الصغیر بالفم) •
(فيفيک) - هن ديژن پيک •
ددهستى زاروک ويئوانا ده

هاتيه • بارام ڦير بويه - هين
 بويه •
 (ڦينڪ) بداخوازا (هينڪ) - هونڪ
 هاتيه • نه گهلهك سار
 ونه گهرمه • (ڦينڪ بون)
 ژئ ده رڻ تئ نه پهره •
 ڦينڪ ڪرن تئ پهره •
 سؤرائي به •
 (ڦو ••)
 (ڦورت) - بڪورمانجي بداخوازا
 پهسئي دهره و هاتيه :- بارام
 ڦورتا ددي خوه پهسئي بدره و
 زخوره دڪي (زرت وڦورت)
 لپهي ههڻ تين • ع (المدح
 الكاذب) •

(قا - آ)

(ڦ) - نافه ڪي نيشاندانه • ژبو ڪومه •
 ڦا - ڦان - ڦانا -
 ڦائي ها - ڦائي هانا •••
 (ڦا) ڪورتي (ڦان) •• ژبو
 سڦڪي هاتيه ڳوتن :- ڦان
 مروڦان نان خوارن • ديتن
 دڦا چهند وهشا ده (٤)ن •
 هاتيه ميداني :- (نن-نن) •

(ڦالا) - ڇول - خالي :- ٺهڻ خاني
 ڦالا بويه - ڇول بويه - خالي
 بويه • ڦئي بهروشي ڦالا بڪه •
 تنسڪه ڪي تئ ده مهيله
 - ڇول بڪه - خالي بڪه •
 دهه مبدر ڦالاده تزه - داگرتي
 هاتيه • تزه بڪه - داگره •
 ب سؤرائي بربڪه • ع (الخلا
 - خالي - فارغ) •
 (ڦانا) - ژبو ڪوما بهرجاڻ - تيزيڪ
 ته نئي ژ (ڦا) دورتره :- ڦا -
 ڦانا - ڦائي ها - ڦائي هانا •
 ع (اسم الاشارة للجمع

(فا - آ - ئو - ئي - ر)

(فا - ك - ن)

• البعيد

(فاني ه) - ژ (فانا) دورتره :- فا -

فانا - فاني ها • ع (اسم

الاشارة للجمع لكنها أبعد من

• (فانا)

(فني هانا) - ژ فاني ها دورتره :- فا -

فانا - فاني ها - فاني هانا •

ع (اسم الاشارة للجمع أبعد

من سابقتها :- فاني ها) •

(قا - ئو)

(فارتو) - ز فني بازاره كي كورده •

ل هيتلا (نه رزه رووم) ده فني •

ع (مدينة كوردية) •

(قا - ئي)

(فازي) - سهرگوهمري ههفه -

مقلوبة :- ته كراسي خوه

فازي وه رگرتيه • مقلوب

لخوه كريبه • ع (مقلوب) •

(فار) - دبي مه زني فارك بي •

فارك مريشكن • لي

كورمانج (فار) نابژن • ته نني

(فارك) ههيه • ع (الدجاجة

الصفيرة) •

(فارك) - دمريشكاده كافه كه :

چيچك - فارك - زيفان -

مريشك • دسيوه يي كوردئي

بشيري يي ده (فارك) شونا -

فهروج - دگري • دبژن :-

ديكي مه هي فاركه •

ع (الفروج من الطيور

والدجاج) •

(فان) - ده رباس بويه كو (فا - فان)

نافي نيشاندانه ژبو كوم هاتيه •

لي (ن) ژي تي راکرن ژبو

سفكي • وه كه (فا) تي گوتن :-

فان - فانا - فاني ها -

فاني هانا •

(فالابون) - ژيده ري تي نه پهره •

چول بونه :- ختي فالابويه •

من خاني فالاكريبه • ع (مصدر

لازمي من فرغ) •

(فالاکرن) - ژيده ري تي نه پهره • من

چه وال فالاکر - من خاني

فالاکر - من تفنگا خوه

فالاکر • ع (مصدر متعدي من

فرغ - أفرغ) •

(في - آ - ئي - ژ)

(في -)

(فينا) - نافه کی نیشاندانه • ژبو

نیزیک هاتیه : - في - فنا -

فیني ها - فیني هانا • چاوا

هاتیه زانین : - فیني ها - فیني هانا

ژبو دور و دورتر هاته • هن

لشونا فنا - فیني ها - فیني هانا •

فيا - في ها - في هانا - دیزن •

لی ژبو کو دو (بي) کوم

نهين يه ک ب (ن) هاتیه

کوهه رتن • ع (بمعنی هذا) •

(فیزا) - کغهزه که مروف ژبو چونا

وه لاته کی ژسه فیرئ وي

وه لاتي دستيني • فیزا نادن

من - ناهیلن ده که قم ده رفه -

ناهیلن هه رم ، وه لاتئ وا ...

نه وروي يه •

(في) - ژبو يه کي نيره • في نان

خواريه - في بارام ژ زندانئ

ده رخشته • (ئي) نیشانا

نیرايه • (ئي) نیشانا (مئ) يه •

في - فینا - فیني ها -

فیني هانا • ع (هذا) •

(فیز) - فیزیز • دهنگئ بایه :-

(في - ئک - ن) - (في - آ)

فیزیزا بی یه • با دکي

فیزیز • دهنگئ وی خورت

وبقوته • فیزیز فز وه که

فیز - فیزیزه •

دهنگئ بایه • لی فره هره •

(فیزین) ژیده ره • ع (صوت

العاصفة) •

(فیلک) - دهک ودولاب و گهر

سیاسي يه • یان بداخواز

ته فگهرئ بدزي يه • باراه

که لهک فیلکا دهن خومه ده

دگهرئني • مه زئئ وئ (فیل)

هاتیه • (التامر) •

(فین) - خوهستن - ویستن : - دقیم

هه رم ژور - دقیم سه ره به ستي •

دقیم هه رم - دخوازم -

نه یه ویم • ع (الارادة) •

(في - آ)

(فیزجا) - في جار - نها - نوکا - ناکا -

نهؤ - نیزیکی هه فن • لئ

فیزجا • ژبو (تردد - تحیر)

هاتیه • فیزجار - ایجا •

بداخوازا : - ایستا ایمه چی

نه توان بکن - چي بکن ؟ چه

(فنی - آ - فی - فه)

(فنی - نه - ك - ل - ن)

ههفن :- بارام هات وفههاد
ژی فیره هات • هن
دبیزن :- پیره • فرههاد هات •
وبارام ژي پیره هات • دگهل
هات - له گهل هات • ع(مع) •

(فیکره) - ینکفه - ینکوه :- بارام
وفههاد فیکره هاتن - ینکفه
هاتن - ینکوه هاتن - بههفره
هاتن - نهفده هاتن •
(مجتمعا) •

(فیک) - بتهنا خوه جارنا تی گوتن:
بارام وفههاد فیک کهتن -
لههف هاتن • صلحي کردن •
ع (التقارب والتصالع) •

(قیل) - بجوکی وئی قیلکه • نهف
دهشت قیله - نهگهلهک کوره •
نهف سینی قیله - نهکوره •
ع (غير عمیق) •

(فیکهتن) - اگر فیکهت - فیکهتن
ژبدهری تی نهپهده •
(الاشغال) •

(فیخستن) - من اگر فیخست
فیخستن ژبدهری تی نهپهده •
ع (الاشغال) •

کارن بکن - چه بکن ؟
ع (هذه المرة - والان) •
للتحیر والتردد والارتباك) •
(فینگ) - نها - نوکا - ناکا - نهو -
ایستا • بداخوازا (الآن)
هاتیه • نهزی فینگا بیم - من
ایستا دیم • ع (الآن) •
(فینا) - نیزیکه ژبو ژنا یه :- فنی
- فینا - فیناهما - فیناهانا •
وه که فی - فینا •
فینی ما - فینی هانا هاتیه •
ع (هذه للتأنيث) •

(فنی) - وه که (فینا) ژبو (مئی) •
هاتیه • دبهرناف ونافی
نیشانان ده (ئی) نیشانا (مئی)
و(ئی) نیشانا نیره :- فنی -
فی • وئی - وي • ژبو تهکی
بوری دکرنا تی بهرا رابوری
ده • تشته کی غریبه کو
دکورمانجی ده بهرناف
ونافی نیشانان ژبو کرنا
تی بهرا بوری جیاواز هاتنه •
ع (هذه) •

(فیره) - دگهل - له گهل بههفره -
نهفده - فیکره • نیزیکی

(ف - آ - ئى)

(ف - آ)

(فرا) - فر - فرکا • بداخوازه کئی
نه • شونه ک ددن نیشانکرن :-
لفر رونه - لفرآ - لفرکا
رونه - لهره رونه - لئیره
دانشه • فر - فرا • بداخوازا
هره - ایره هاتنه • ع (هنا) •
(فرکا) - ئەف (کا) ژبو بچوکی یه •
کوردی شامی ولو دبیزن •
کیکا ژي ولو دبیزن • ع (هنا)
وفیها تصنیر وتجب •

(فری) - فرره که - دهره وین •
وگه روکه • ژبو تیر ومی
هاتیه • جارنا فری بداخوازا
(فر) دهره و هاتیه • فرره ک
ئی کو گه له ک فرآ دکي •
فری ژبو می وفرۆ ژبو تیر
هاتنه • دبیزن :- وه که فری
لچه دگه ری ؟ دبی زده نگي
(فرین) هاتی • یان فری
نافی کوچکا می بی •
ع (الخفيفة - الکاذبة) •
(فرتی) - ژبو (می) • فرتو ژبو
تیره • فرت • دهنگی بایی زکه •

(ف - ئی - ئی)

ژبو دزون ئەف گوتن
تی گوتن •

(فلئ) - ژبو ژنا - ژبو می •
و (فلۆ) ژبو تیره - میره •
ژبو دزون تی گوتن • (فل) -
- قونا فره - قولا فره مه •
(فل فل) دهنگی کو زقوئی
هاسن • یان چه قولی فره •
تی •

(ف - ئی)

(فرنی) - دهما کورمانج ده خل
وزادی خو • توفی خو •
دچین حلی هیه • وفرنی
هیه • ونیری زبیرین هیه •
ئی کو دکه فی زفستائی فرنی یه •
ئی به ری بارانی تی چاندن
(حلی) یه • ئی پشستی
بارانی - پایز خیری تی
چندنی نیری زبیرینی یه •
ع (البذار المتأخر عن الوقت) •
(فکی) - یان (فگی) بجاره ک •
فکی فالایه - بجاره ک
فالایه • کوزی ره وشئی -

(ف - في - نه)

کوبی زینئ فکي فالایه -
بجزره ک فالایه • هیچ
تشته ک تی ده نه مایه •
ع (بالمره) تقریبا •
(فري) - دبیزن :- بارام خوه فری
کری یه ورازایه - که تیه خوه •
یانی خوه شمراندي یه •
تشته ک، ب سهر خوه دانه کریه -
خوه نه نخوماندي • ع (بدون
محافظه أو بدون اعتناء) •

(ف - نه)

(فرده) - دبیزن :- فرده وهره •
بهره ده وهره - بو ایره وهره •
فرده - وئ ده نزانم ، نه زحه فی
خوه دخوازم • نه فرده ،
نه وئ ده ، گو ره پ وداری
خوه لسه ری بارام خست •
دبی (ده) نه زکو کا گو تنی
بی وئ چاخئ نابي گو تنه ک
جیاوازی بی • (فر - هنا)
ده رباس بویه • (فرده ویده) •
ع (سؤال و جواب) •
بی فرده ویده • (بدون سؤال

(ف - نه - تو)

و جواب) • أو بمعنى الأخذ
والرد •
(فر فره) - ئی کو گه له ک فر -
ده ره وا دکي • دبیزن :- گو ه
مه ده بارام فر فره یه -
گه له ک فرا دکي • گه له ک
ده ره وا دکي • و که :-
گور گوره - چر چره - تر تره •
ع (المبالغ في الکذب) •
(فلفله) - ئی کو (فلفل) زده فی وي
تی - ده فی وي فره وگو تنی
قه له و زئ تینه ده ر • بارام
فلفله یه - یانی گه له کي دکي
فلفل - فلفل زده فی وي تی •
(فل) ده رباس بویه کو قولا
مه زن و فره کو ده نگه کي
نه ساز زئ تی ده ر • فل -
فلک قون وقوله • ع (کثیر
الکلام وبدون معنی) •
(فرتو) - چرتو و فرتو نافئ دو
گه رزاسئ چیرو کا شیرئ
جیانه :- چرتو نه و گریدایه
و فرتو نه و به ردا یه • زله ورا
شیر آخ و آفا فی وه لانی لخواه

(ف - ت - ج - ز)

(ف - ز - ژ - ر)

<p> گوهی مرد چو • (فـزت) زی هاتیه • فزین • زیده ری وئی یه • ع (أزیز الرصاص) • (فزفـز) - وه که فز هاتیه • تهنی تی ده زیده بون هیه • زبو کوما فزه تی گوتن :- بو فزفا گولا • گوله گو فز • (فز) زبو تهک وفزفـز زبو کومه - زیده ری وایه • ع (صوت أزيز الرصاص للمجمع) • (فز) - دنگی آفتنا تشته کی یه • بارام گو فز وکـه فره ک دفرهاد ودرکر • (فزین) زیده ره • دبی فز دهرکه تپی • ع (صوت الرمي) • (فزـز) - قالن • دنگی ریتنی یه • گو فز وبـخـوده ری • فزک بچوکی فزه • فزین زیده ره • فزفـز زبو زیده بونه • (فر) دنگی آفتنا که فره کی - تشته کی یه :- بارام گو فر وکـه فره ک دفرهاد ودرکر • </p>	<p> حرام کریه • (فرت) دنگی تری یه • فرتی - فرتو زبو زن ومیرا تی گوتن • جارنا بداخوازا ددروین تی گوتن • ع (تاتی أحياناً بمعنى الکذاب) • (فـرت) - دنگی تری یه • بویه په سنه ک زبو مروفی ددروین • زرت وفرت جارنا لپه ی هف تین • (فرتین) زیده ره • بارام چرتو فرتو یه • یانی وه که کنجکی رزی - که فاره یه زو دچری • لسه ر سوزه که خوه راناوه ستي • ع (الرجل الذي لاقرار له - كالخرق البالية) • (فـج) - دنگی فه بونا برین ویزک وچرافتی یه • فجین • زیده ره • (فرچ) دنگی کو زچرافتی تی دهر - زبرینا - زیزکا دهرده فی • فرچین • زیده ره • ع (کلاهما بمعنى صوت انفجار الجروح وغيره) • (فز) - دنگی گوله یه • فزین زیده ره • بو فزینا گولا دهر مهره • گوله گو فز ودهر </p>
---	--

(ف - ر - ف - ق)

(ف - ق - ك)

بو فرقا كه فری بارام •	فرق و كه ته قولی - كه ته
م دفرینا فی قه ولی فه •	ناف آفی - كه ته ناف چرافی •
(فر) - قالن • نافی دهره وی یه •	فرقین • ژیده ره •
بارام • فررا دکی - دهره وا (فلق) - وه كه فرقه • نه نی نه ف	دهنگی خستنا تشته کی دشته کی
دکی • بارام فرره كه	بقول وشل ده وتی ده لی دان
- دهره وینه - دره وچینه •	ولی خستن هه یه • ع (كلاهما
ع (كنیه الكذب) •	صویه •
(فر) - هر - ایره :- بارام لفره -	(فك) - فگ • دهرباس بویه •
فه رهاد نه لفره - نه لهره یه -	فکی فاله - فگی فالاسب جاره ك
نه لایره یه • لفر رونشتیه	فالایه - هچ تشته ك تی
- لهره رونشتیه - لایره	نه مایه • ع (فارغ بالمره) •
دانشتی یه • ع (هنا) •	(فك) - بچوکی فرره • ریتسا
(ف) - گهرم - توژه • زن ده ما	زاروکی خوه ژشیر
زاروکی خوه ژشیر	فه دكن دهرمانی گهرم دمه مکی
فه دكن دهرمانی گهرم دمه مکی	- خوه - دچچکی خوه ددن
- خوه - دچچکی خوه ددن	وژزارو كا خوه دپژن
وژزارو كا خوه دپژن	- قتی یه - فف - فگی یه •
- قتی یه - فف - فگی یه •	یانی بقی یه - گهرمه - توژه
یانی بقی یه - گهرمه - توژه	نكاري بخسوی - دوری
نكاري بخسوی - دوری	ههره • ع (عملیه فی منع الطفل
ههره • ع (عملیه فی منع الطفل	عن حليب الام وتخويه) •
عن حليب الام وتخويه) •	(فرق) - كه تا تشته کی دشته کی
(فرق) - كه تا تشته کی دشته کی	شل وفره ده • لنگی بارام گو
شل وفره ده • لنگی بارام گو	زفرکی روژن تره • ع (الاسهال) •

(ف - گ - ل - ن)

(ف - ن) - (قه - ن)

وهاته سه ری . دارئی ومخته بمن قه دا • ع (صوت غیر مفهوم) •	(فنگ) - دهنگئی میشا هنگوفه - دهنگئی میشی یه • جارنا دهنگئی پوزئی مروفه • شنگ فنگ میشی یه • فنگ فنگ ژپوزئی
(فرزین) - ژیده ری فرره • گو فرر وکفره ک آفته بارام • دهرباس بویه • رهنجهر جارنا دبیزن - سم دفررینا فی قه ولی فه • یانی نه زئی فی قه ولی بی فرر وباقریم - بفرقریم • ع (الرمي -- صوت الرمي) • (فرزین) - وه که فرزین • هاتیه • آفته • دهرباس بویه •	بارام تی • آرسمی بویه - - باهوری بویه • زه که می بویه • (صوت الذباب وصوت الأنف المذكوم) • (فل) - قوله • ژبو دزون وغه ید دبیزن - قلو - قلو ! یانی هنگی ته خوه دایه بهر هه که سی ، فره بویه - بویه فل - بویه وه که قولا فره • قلی ، ژبو ژناره تی گوئن • فلک قونه • ع (جحر) •
(فهدان) - کولان وفهدان - بارام چال دکولا وفهرهاد قه ددا • م دافک ل بهر که وفهدان • شیرؤ کورتکی ره زئی خوه فهدانه - کولانه • ع (الحفر) •	(فرزین) - ژیده ری فرزه دهرباس بویه • فرینا گوله - دهنگئی وی یه • (فن) - دهنگئی بدزی و بی داخوازه دبیزن - چه فن فنا بارامه ؟ وه که چن چن - پست پست • خویایه دکوکا خوه ده دهنگئی میشی یه • میشه کئی گو فن
(فهبون) - ژیده ری تی نه پهره • فه کرن • تی پهره • ده ری فه بو - من ده ری فه کر • ده ری فه بو • بخوه فه بو • ده ری فه کر - یه کی دی نه و	

(قه - ن)

قه کر • هاته قه لرن • کروک
نه ناسه - نه په ندي يه •
ع (الفتح) •
(قه به خړاندن) - في آگ سري
قه به خړينه - له هغه څه •
(قه تراندن) - پالدا نا سهر قادی يه •
زگه وي تي يه :- بارام تـوړ
خوه قه تراندي يه سهر قادی
سهر نوردی ، نه غه ما وی
يه • ع (المد والتמיד علی
علی الارض) •
(قه سهاندن) - پالدا نا بهر سهی يه
- بهر سيهری يه :- بارام
خوه قه سهاندي يه • له بهر سهی
- سيی - سي بهری پالدا يه •
ع (التقي) والاستقلال •
(قه چراندن) - ژه هغه خستنا هری
ومو • فچی هری یی قه چره •
ژه هغه بکه - ژه هغه
بچرینه • ع (التدف) •
(قه خوارن) - ژبو تشتی روڼه
- روڼه - روڼه • وکه :
شهراب - شهرهت - آف شیر
نهف (قه) - (وه) دسوراني

(قه - ن)

ده هاتيه :- خوار دنه وه -
قه خوارن • جارنا نهف (قه)
(وه) ژ بو چاره که دي تی کوتن
هاته قه - گه رافه - هاته وه
گه راوه • قه گره - قه گه ریا -
قه نا گه ري • • نهف دبیزن :-
هات ، لی هاته قه نابیزن • به لام
به هدينا وبـو نا دبیزن :
هاته قه • ع (الشرب) •
(قه دراندن) - قه چراندن • کوچکی
کراسی بارام قه دري - دراند
چراند • • نهزی گوشتی
لاشی دژمن بدرانی خوه
قه درم • ع (التمزيق) •
(قه ره شانندن) - دخوارنا زکی
مروف ده (قه ره شانندن) نه وه کو
بافیزی ده رفه • دوه ریس
وبه ن وتـه ژ ده ، قه ره شانندن •
قه کر نه • ع (الاستفراغ) •
(قه زلاندن) - پالدا نه - خوه دریز کرنا
لسهر تشته کي يه •
خوه قه زلی نه - خوه دریز
بکه • وي جهرمي قه زلی نه -
دریز بکه • ع (الشطح)

(فە - ن)

(فە - ن)

<p>والتشطع) • (فەژەندن) - ژەندنا پەمبو بدەستايە • وەكە فەچراندنا هري ومويه • ع (ندف القطن) والتمزيق في الأحجار وغيره • (فەژاندن) - راکرنا مریایە • ساغ کرنا مریایە :- فەژین • ژێدەرئێ تێ نەپەرە • فەژاندن تێ پەرە • ع (البعث أو أحياء الاموات) • (فەژین) - تێ نەپەرە • بارام مربو لئێ فەژێ - ساغ بو • (فەشوشتن) - دبێژن - خوە بشو وفەشو • فەشوشتن - دوجار بونە • جارەكە دي خوە بشو • ع (الفصل مرة أخرى) • (فەشاندن) - شاندنا هنا ژبو جەهکی یە • فەشاندی - فەنارتی • ع (المبعوث) • (فەشارتن) - هلاکنا تشەکی بدزی یە • فئێ کاغەزئێ فەشیرە - بەرە کەس نەبێتی - بدزی هلیتە • ع (اخفاء - الاختفاء) •</p>	<p>(فەقەتاندن) - پەزئێ خوە ژناف پەزئێ بارام فەقەتئێ نە • جدا - جدوا - جیا - جیاواز بکە • ژههف بدە آلي • ع (عزل الشيء عن غيره) • (فەقەلاشتن) - چراندنا لاشەکی - دارە کئێ - تشەکی یە • فئ دارئێ ژمەرە فەقەلێشە • ژههف بچرێتە - پەرچە بکە • ع (شق الشيء وتمزيقه) (فەکوشتن) - ژبو آگرە - ژبو تشئێ وەكە آگرە • ع (الاطفاء) • (فەکرن) - دەر - دەرێ - دەرگە • فەکە - فەکرێه : دەرگهئێ لطفاتە خانم ! گەر ل محرومان فەبی ؟ أحمد عبد ضعیف واقف بین العیید •• فەبون • ژێدەرئێ تێ نەپەرە • فەکرن تێ پەرە • ع (مصدر متعدی من فتح الباب) • (فەگەراندن) - گەرانه فە گەرانه وە یە بەلام بسۆرانی ژێدەر وکۆم وکە ههف تین • گەرانه وە</p>
---	---

(فە - ن) - (قا - آ)

(قا - ئە - ئۆ)

بچوگاي ژهينکي ره دبیزن:-
قَقا . ع (اسم للبيض بالنسبة
للأطفال) .

(قا - ئە)

(فاسه) - سندوقه که . زهاسن
ويولا چي دکن ، دهوله مند
بهري خوه تي ده هلتي . لي
نه کوردي به ، هتیه ناف زمان
مه .

(فانه) - لده هما سليمان يي ژ (قادر)
ره تي گوتن :- قاله .
وز (محمود) ره دبیزن :-
خولله .

(قامه) - زخه نجه دريتر وفره هتره .
کوردي سهرحدا دخن بهر
خوه . ع (القدارة) .

(قاود) - ياقه مود . نافه داره ،
بازرگاني يي دکن . قاوه چي ،
تي کو قاوي دگه ريني - ددي
خه لکي . چه بفرۆتن بي وجه
به لاش بي . ع (القهوه) .

(قا - ئۆ)

(قام) - نافتي هينکي به . زارۆک (قادۆ) - ژ قادر سفک بويه . قادتي -

- کۆم - کهرانه وه - زیده ره .
به هه ديني زي ولويه .
کهرانه فه - کۆم . کهرانه فه -
زیده ره لي لجه م کورمانجي
ايي :- فه کهراندن - زیده ره .
فه کهران - فه کهريان - کۆمه .
(فه کهر) زیده ري تي نه به ره -
فه کهراندن . زیده ري تي به ره :-
بارام فه کهريا - فه کهرا . من
بارام فه کهراند . ع (مصدر
من أرجعه) .

(فه مراندن) - فه کوشتا آگره :-
آگر فه مرينه -
آگر فه کوزه . ع (الاطفاء) .
(فه هه راندن) - بهردانا په ز لسه ر
آقي - لسه ر خوي به . په زي
خوه فه هه رينه - بهرده -
بشينه . لي نه به هه فره - بۆل
بۆل بهرده سه ر آقي .
ع (ارسال القطيع من الأغنام
الى الماء أو الملح) .

(قا - آ)

(قا - ئو - ئى)

قادو بونه ئافى مروفا • قادى
 سعدون • سترانهك لسه
 هاتيه چى كرن • گهرناسى
 سه رينهايه كه خوينا داره •
 لجاينى مازى چى بويه •
 (قاسو) - دىي ژقاسم - گاسم •
 هاتىي • زهركو گاسو ژى
 نى گوتن • مالا قاسو ، لناف
 بوبلانا ومالا گاسو ، ل هـ
 شيب وعهره بان نافدارن •
 (قاسو) - دروسته زكه شه - قه شه -
 فس • هاتىي •
 (قاقو) - دىي ژقاق - قاقا - هـك
 هاتىي • ئافى مروفايه •

(قا - ئى - ئى - ب)

وله لاپاريزا پى دهنگىفن •
 ع (الوسط) •
 (قامشلي) - قامشلو كنى • بازاره كى
 كوردستانا بن دهستى سوريه •
 بازارى (نصيين) فه هاتيه
 گرى دان • تهنى (نصيين)
 دبن دهستى ترك و (قامشلي)
 دبن دهستى عرب دهيه •
 دقامشلي ده هنك سوريان
 وآشور وأرمن وعرب ژى
 هه نه • لى پرى وان كوردن
 وهاو پرى باژير ژ سهدى
 هستى كوردن • ع (مدينة
 جميلة في شمال الجزيرة) •

(قا - ئى)

(قازى) - ز (قازى) هاتيه • عربى يه •
 لى كورد وعرب وترك •••
 ههمى دپىژن :- قازى •
 ع (معروف) •
 (قامچى) - زچهرم وهاسن چى دكن •
 پى لسه وال ول دژمنى خوه
 ددن • دژنزانى دژمن ده
 قامچى آلافه كى نافداره •

(قا - ئى)

(قادى) - ئافى ميرايه • ژقادر ،
 هاتيه •
 (قارى) - (وهندى قارى وزه رمحه ما)
 ئافى سه رينهايه كه كورمانجى يه
 بشهر وستران نى گوتن •
 (قارى) نافه ژبو مروفا -
 مروفه كى •
 (قاب) - ههردو روى نفشت وكتيانه •

(قا - پ - ت)

(قا - س - ج - چ)

قاپا. کتیا بارام ره شه . جارنا (قاس) - دمه :- قاسه ک وهره مالا	قالب) - قالبی بسکا - قالبی غارا -
مه . ده منافه :-	قالبی گولا . . . عرب زی
قاسکی ودر مالا مهیه .	دبیزن . لی اشتقاق زئی قه ماکه فی .
تشتکی بکه مه هیه . .	زله ورا نکارم بیژم زعربی
- قاس - قاسه . دهر باس بویه .	هاتیه .
تی ده ده وله مند پهرافه دشیرن .	(فات) - پهرجهیه . ده هقات لحه قئی
ع (الوقت - المدة - اللحظة) .	خوه ستاند - دمه جارا وه که
(قاجوج) - بجوکی زئی قاجوجکه .	حه قئی خوه ستاند :-
ز آخی چی دکن وپی آف	من گو به لی نه فندم
فه دخون . کاس - پیاله -	قانه ک بسده قاتییه .
کاخک - قاجوج ، نیزیکی	ترک زی ولو دبیزن . پر
ههفن . ع (کأس من الفخار)	نیزیکه کو ترکی بی . ع (المثل) .
(قاج) - قاجک - قارچک . دوفکی	(قاریت) - مروقی وه زا وپی گوشت
جسانداره . وهاره نگه نافی	وپی هیزه . قاریتک
نه خوه شییه کییه . بارام	بچوکی وییه . بارام
قارچکی - قاجکی بویه -	بویه قاریت - قاریتکییه .
قاجکا وی که تیه . ژبه ر	ع (الضعیف - التحیف) .
دوفکی خوه گازنا دکي .	(قاریت) - ژاردی قه لاندی ودوشاف
ع (الذنب) .	وشه کر چی دکن . هن رون
(قاج) - بسورانی ، چهنگ - مله .	دخن ناف وهن بی رون دخون .
کورمانج دبیزن :- قه لاج .	ع (نوع من الحلویات) .
لی قه لاج بفره یا ههردو ملایه	
لجه م کورمانجا . دیقانی	
ده خویا دبی . دبیزن :- چالا	

(ق ا - ج - د - ر)

(ق ا - ر)

دکي • قاربويه - هاشت بويه • ع (السکوت والهدوء) • (قارقار) - زارزار - هاوار وقيرينه • قارقارا بارامه ، بارام دکي قارقار • آزاری وهماواره ، فرياد ويفاغنه • (الصياح - التأوه - الصراخ) •	وه چمند قه لاجا کوره ؟ شهریتا مه چل قه لاج هه به • لئ قاج - قاجک ، دوف - دوفکه • (قاروج) - وه که قاريت - قاريتک • ئئ گه له ک زراف ووهزا وبئ گوشته • بارام قاروچکي به - قارجي به - بي گوشته - وهزايه • ع (الهزيل) • (فالوج) - فالوجک • داسه که بچوکه بي گه يا دجن • جارنا زن بي پاله بي دکن • ژداسئ بچوکره • دوخا وي بداره • ع (منجل صغير) • (قاد) - دسيوه کي کورمانجي ده - دسيوه بي شنگالي ده بداخوازا ئهر د - (أرض) هاتيه • زله ورا گه له ک جارا ئهر (قاد) لشونا ئهر د أرض • دنقيسم • ديئرن :- قاد قادا خوهدئ به - أرض - ئهر د - ئهر د خوه دئ به • (قار) - بارام هنک قار بويه • ياني هه زاري وهماوار وقيرين
دکن • گورز - گورز • چي دکن بي کارئ خوه دکن :- گورز ، که ياکه بستري به ، به لي وي بان ودریژن • دکوتن ودخن سهر لودکئ هه ريئ ، تاکو ل به دروژئ زوا دبي رادکن وبکلسئ پتت ونه خشا لي دکن • وکارئ خوه بي دکن • ديئده ريئ ده گه له ک خوبادکي • (قافورؤ) نافئ مروغه کي به له لا (آموده - عامودئ) هاتيه کوشتن به لام لسهر کوشتا (قافورؤ) گه له ک سهر گيژي چي بويه • زله ورا گوته :- (هه چي هات وگو قافورؤ ! براوؤ !) - ع (ماعون مصنوع	

(نار) - (قازقاز) - دهنگی مریشکایه	من النبات) •
زقیز - قیزاندن ، هاتیسه •	(قاس) - گه یاکه ل بهر آفتی شین دبی •
قازقازا مریشکایه ، مریشک	شهریتی قاسر کورد چئی دکن •
دکن قازقاز دقیزن ، لی ز	وه که کندره لی هنک زه ره •
مروغاره زی تی گوتن •	ع (نوع من النبات) •
چه قیزقیزا تهیه ؟	(قاتر) هینستره • دیا وی مه هینه
چه قاز قازاتهیه ؟ قیز	وباقی وی که ره ، دوره هییه •
- قیزین - قازین - قاز -	دبیزن :- زقانتی ره گوتن
قازقاز - قز - قشت -	باقی ته کیه ؟ گؤ خالی م
بداخوازه کئی نه • ع (صوت	ههسپه • ع (البطل) •
الطیور وبصورة خاصة صوت	(قاویر) - دؤرا هه رتشتییه •
الدجاج) •	قاویراکوم - دؤرا وییه ،
(قاش) - نافی وی گه وهه ری - وی	قاویرا نان - دؤرا وییه •
مؤرکا کؤ دخن ناف زؤری	هاویره - هاویره - دار مادؤره •
گوستیلی :-	ع • (الاطراف) •
گوستیل زیری ! گوستیل زیر	(قاز) نفشک زتلور وچقیکی
گوستیل زیری ! قاش مرمه •	که دییه • قاز وئوردک
ع (فصل الخاتم) •	وه که ههفن قرکا قازی جوان
(قامیش) - گه یاکه • دناف آفتی ده	وخو شک وناقداره :-
شین دبی بنی وی شیرینه •	قرکا ته زرافه قرکا قازی
زارؤک دچن ودخون • وه که	سینگ و بهری خه لکا تیلی
ترکی خویادکسی ، بهلام	مینا بهرفال بوغازی ••
دکورمانجی ده گه له ک هاتیه :	قاز وقولنگ جارنا ل بهی ههف
گؤلا بقامیشه	تین • ع (الوزة) •

(قا - ش - خ)

(قا - ف)

تشتی کو ز شیر دهرده کفې .
وه کته - شیر - ماست - رون -
نیشک - به نیر - قه یماغ -
تو . .

ع (نوع من النباتات المائية) (فارغ) - نه خوښي به که د جافاده
چي دبی . مروفتی فارغي - نئی
کو باش نابتي چافتي وی ز
روزي دشکين . (شهره شکی)
ئی کو بشهف نابتي .
ع (مرض في العيون يأتي غالباً
في الأشقر) .

(قاف) نافي تيا (ق) فه . هن ديژن:
نهف تپ نه کوردي به . لی
باوه رناکم کو نهف آور
درستي . زهر کو دهره نگا
مده هاته خويا کرن کو (ق)
تيکه تير وشه به ، نه وه که
تيا (ح - غ) به . ع (اسم
احدى الحروف الابدية) .
(قاف) - گه له ک درسته کو نافي
قافقاس بي . چياي قاف -
چياي قافقاسه . جزيري
ديژي :-
ده رياي (قاف) و قلزمي -

مارا فيشه فيشه
که کئی م چاويشه . . .
زارووک ولو ديژن . لی جاوا
گهایه دهفتي زارووکا نزام .
ع (نوع من النباتات المائية)
سکري الطعم) .
(قايش) - يان قاريس . ژچه رم
چي دکن ول پشتا خوه دکن .
گه له ک خورت ويتنه .
ع (المحزم - الزنارة) .
(فیش) - جرر و بهر بهري و رکيتي
به . بارام و فهرهاد . زقايشا
هه فره ولو دکن . نه ز بهره
قايشي ناکشيم . خويا به کو
دده مني که فاره ده قايش
زده ستي ههف دکشاندن ، کي
زورا کي برا نهو خورتبو .
زله ورا قايش کشانندن بويه
نافي بهر بهري و درمناهي . بارام
گه له ک بقايشه - گه له ک
بجره . وه که قايشه .
ع (التخاصم - المعاكسة -
المجادلة - العراك) .
(قانع) - قانع . ناهه ژبو هه مو

(قا - ق - ك)

(قا - ل)

- كه ته قىلك - قالكى سهرى
تهنى مايه • (جمجمة) •
(ما يشبه الجمجمة او جلد
السلحفاة) •
- زدار وحهرى بى لسهر
خني يا ژن چى دكن وايقارا
خوارنا خوه بتر مه مير
وشوربه داتين سهر ، داکو
ساربي • جارنا ژبه ژنا مروفا
ره تنى گوتن :- لقامکا وي ؟
وي چاخى ژقام - قامهت ،
هايه :-

مهلا ! مه ژقامه تا يه ك تا
ژنو سهد بوسه ماين دهين ...
(بايبل) - نافى گهرناسى
سهر پنهاني يه كه تاريخي يه •
ئى كو ئهف چيروك
نفساندى يه بيه دايه زانين كو
مروفاني زده سينيكي ده
ب جهنگ وشهر ويى بهختي
ويى وزداني يه • چه ندا
چيروك ب خوه گومان
وساويره كه جوان وهوزاني
يه • (معروف) •

يان بهحرى عه ماني مهلا !
هن زى ديزن :- (فاف)
چياكه كو ل هاوير جهاني
هاتيه پيچان لى تا ايرو تشكي
ولو خويانه كريبه • نافى
(فاف) د (فراڻى) ده زى هاتيه •
ع (اسم جبل مجهول الهوية) •
(قاق) - قاقا - قاقى - قاق • هيكه •
دهرباس بويه • زاروك ولو
ديزن • قاقو نافى مروفه كي يه •
قافول ، نافى گه ياكى يه • قافل
- قاشله - هستي سهرى يه •
(فادولك) نافى پنه كى يه ، زآخ
چى دكن ، بچه مبله ، بهبه كي
تافيزن هردو چه مبلنى ويى
گه لهك جارا پارسه ك تى ده
پارس دكن • گهره كه
(فادول) مه زنى ويى بي •
ع (نوع من الأواني المصنوعة
من الفخار) •
(فالك) - قاشله • بهلام ژقاشله
فره هتره • قالكى سهرى وي
نه قاشله • قالكى كيسو - قالكى
ژيزو • خوه كشانده فالك

في الحال بيم بهر	(قاشل) - قاشول • جهرمي دار
دوما خويابت نهو	وبهرايه :- قاشلي شهبهش
قد وقامت •	- قاشلي - دارا - قاشلي
دويم وهكو فصلا بهاري	پهنيخ • هن ديتون :- قاشول •
لي قيات قد وقام ••	دبي ژ (قشر) هاتي • بهلام
يا من يري خلي فهل ؟	قشر ، ژكو هاتيه نزانم • عرب
يشبه بشي قامتا ؟ ••	گهلهك ديتون ، لي نهوهكه
وادياره (قام - قامت) ژعربي	عربي به • كورمانچ ژي
هاتيه زميني كوردي • لي قام	ديتون - بهشيره - م قشارت
بويه كوردي زهر كو جي	نافهشيم قشارتن زيدهره • لي
گرتيه • ع (القد) •	عرب ژي ولو ديتون • ههراوايي
(قام) - كوركئي قام گهلهك	دكورمانجي ده جي گرتي به •
گرانبهايه • مهزن بدياري	ع (القشر) •
زهف ره ري دكن •	(قائل) - (قاعلي مشكو) ليزه كه ،
(قان) - بداخوازا دهين وجار ،	زاروك لودكي آخي برينز
هاتيه :- بارام قاني خوه خيش	جي دكن جارنا بداخوازا
كرنه • بارام چهند قانا	(كاكل) هاتيه :- قاعلي هيكئي -
بفهرهاد ره لهيزت - ليست •	قاشلي وي به • ع (قشر
قني قاني ژي بليزه • نهف قانا	اليض) •
منه - ماتا منه - دورا منه -	(قام) - قامت • بهزن وباله :- قاما
جارا منه • (مرة وكرة) •	ره وشي - بهژنا وي به • قامك ،
(قاپان) - دكيشاني ده نافداره • عرب	بجوكي وي به جزيري
ژي ديتون :- (قبان) لي	ديتري :-
	دو سجده فرضين

(قا - ن)

نه عربي يه .

(قاپان) - پايه وکوباري ودفـره
وژخوه حـسـکـرنه . دبیژن :-
بارام بقاپانه - پایه یه - گه نه ک
ژخوه حـسـکـري يه . ع(الانایه
وحب الذات) .

(قارون) - نافه کي تاریخي يه ،
بده وله مهندي ناف دایه .

(قالون) - جفاره فه خوهر -
جفاره کیش باش ناس دکن .
قالون ژ سه رک ونیرک
هاتیه ههف . سه رک ژحه ري
- ژکه فر - ژدار چی دکرن .
به لام تیرک ، ژبه لالوک
چی دکرن . ایموؤکا سه ری
تیرکئی ده وله مهندا کاره بان بو .
لئی ژکو هاتیه نزانم .
(الطلیون - پپ) .

(قالن) - ستوره . دبي ژترکي
هاتبي . ع (غلیظ) .

(قانون) - ده ستورا وه لانه کسي -
مله ته کي يه . چهنده ماده نه کو
باوه ردکن ژبو ده ستورا وه لیت

(قا - ن) - (قه - آ)

باشن وله سه ر قان مادا دان
وستاندن ، گرتن وبه ردان چی
دین - ملهت پی ژسه ر ههف
فه دگه رن . ژنه وروپا هاتیه .
(قانون) - سازه که نافداره . جزيري
دبیژي :-

نهم بیه ژنا ته دخوئین
نه ي قانون وریاب .

(قوان) - نافداره . ده نگئی ده نگیز
دخوه ده دگري ژکه سنده یی
قرنی بیسته مه .

(قاون) - نقشه ک ژبه تیخه . قاونی
(دیاربه کر - آمه د) نافدارن .
ع (نوع من البطیخ) .

(قه - آ)

(قهبا) - کهوا ، خه فتانه که - میتانه که ،
ژقوماشی گرانها چی دکن .
ژن ومیر ب سه ر کنجی خوهرده
وه ردگرن جزيري دبیژي :-
چین چین کرن زولفتی سیا
که سک نه تله سا دیا (قهبا)

قهبا - کهوا - خه فتان - میتان -
پاچ ، بداخوازه کئی هاتنه .
ع (ملبوس مفتوح الصدر

دەستىراكىي (سىامەدە) بىداخوۋا
قەدەر ھاتىبە • دچىرۇكا
(سىامەد) وخەجى دە وئى باش
بى قەۋەژاڧىن • ع (القضاء
والقدر) •

(قەسرا) - ئافى دو گوندايە :- يەك
دسىئورئى (دارا) ونصين دە
يە ويەك دسىئورئى (دارا)
وماردىن دە يە ، واخويايە كۆ
ئەف ھەردو گوند سىئورئى
دەرەبەگى يا بژارئى (دارئى)
بون • ھەر يەك ژفا ھەردو
گوندا قەسرەك مەزن وبلند
تئى دە ھەيە • يا رۆژھلات
قەسرا بوبلانا ، ويا رۆژآفا
قەسرا قەلەندەرا يە •

(قەلەندەرا) - ئافى ائىلەكە كوردە ،
ل رۆژ ھلاتئى ماردىن دكەفئى •
قەسرا قەلەندەرا جەئى آغئى يە
- مەزئى ائىلئى تئى دە يە - مالا
- حىن آغا تئى دەنە •
دكۆكا خومەدە (قەلەندەر)
بىداخوۋا فەقىر - پەرىشان -
بىۋار ھاتىبە • ع (عشيرة

يلبسونه فوق لباسهم) •
(قەبا) - بلند کرنا دەنگە - يان
بلند کرنا • قەبا دپەيى -
دەنگى خوە بلند دكى •
(قەتا) - ئەو كنجى - ئەو شەلىق
وگەمارا كۆ بىسەر چاف
دكەفئى ددەما كول بونئى دە •
چافئى بارام قەتا گەرتە ،
كەنىشت وشەلىق گەرتە - كول
بونە • ع (نوع من الوسخ في
العيون في حالة المرض) •
(قەتا) - قەتاكرن ، ژىدەرى وئى يە ،
پاڧر كرنا زاد - دەخلە ،
ژگەرش وگەمارئى يە :
رەوشئى گەنمئى خوە قەتا
دكى - پاڧردكى بىئزنگى •
ژن باش ناس دكن • ژھەف
قەتاندن ھاتىبە - ژھەف
جداكرن - جىاوازكرن ھاتىبە •
ع (تنظيف الجوب) •
(قەدا) - ژ (قەدەر) ھاتىبە • يان ژ
(قضاء) ھاتىبە • دپىژن :- قەدا
بدنيائى كەفئى ! (بەلا - قضا -
قدر) • لئى (قەدئى) ئافئى

(قه - آ - نه)

کوردیة شرقی باردین) •

(قهزا) - زهه دا - (قضا) ، هاتیه :-

قهزا که رجۆستی ، قهزا

هه ساری ، قهزا ئۆمه ریا ، قهزا

هه قیرکا ، قهزا هه بزینیا •••

بداخوازا (عشیر) وایل هاتنه •

ژعربی هاتیه نافی زمانی مه •

ع (القضاء والناحية) •

(قهشا) - قهشهم - سهخت • نهو آف

کو زفستانا دبی بوز - هه نک

دبی :- ایرۆ آف بویه قهشا ،

قهشا جه لیلیه :- قهشهما سه

دلۆ دژمن ونه یارا دهلیا •

(قهشهمئی) بویه نافی زنا •

ع (الجلید) •

(قهنا) - بداخوازا (هه رنه بی) ،

قه - نا - نه • قه نه بی :- هه بی

حه قئی م نادئ قهنا بیژه :- مالا

ته آفا • یانی هه بی بیژه :-

مالا ته آفا • آریکاریا من ناکی

قهنا آلیکاریا دژمنئی م مه که -

آلیکاریا دژمنئی خۆه مه که ؟

ع (بمعنى :- علی الاقل) •

(قه - نه)

(نه - نه)

(قهبه) - وه که (قهبا) بداخوازا بلند

وبایه ، هاتیه :- بارام گه له ک

قه به یه - گه له ک بپایه

وبنه فسه • بارام گه له ک قه به

لی دخی - زیده خه رج دکئی

- خوه گه له ک بلند دیتئی •

ع (التكبر والتعالي) •

(قهتاره) - ل پاش باری دهقا به نک

هه به ، نافی وی قهتاره یه ،

بارئ سفاک پی گری ددن -

دا دله قینن • یان نهو تشت

بخواه قهتاره یه • (که به نه ک)

ل پاش باره • ع (جبال یشدون

بها بعض اغراضهم وراء الحمل)

(قه دیفه) - نافداره • هه نک ژقوماشئ

گرانهایه • بهرئ مال مه زنا

لخواه دکره لی ایرۆ هه رکس

لخواه دکئی • ع (معروف) •

(قه رینه) - دهمان چه - دومان چه -

شش آر - شش آگر -

شش دهر ب - پشتۆ -

بداخوازه کئی هاتنه ، لی

(قه رینه) دده مین بۆری ده

(قه - نه)

دهر به ك تې ده هه بو ، خويایه
 زده ننگې خوه دهر كه تیه -
 بده ننگې خوه هاتیه ناقدان
 - ز(قهرې) هاتیه . قهرې -
 قهرې قهرې . ده ننگې تفنگایه -
 ده ننگې شكه سستی یه . هن
 دبېژن :- (تهك) - يانې يه ك
 دهرې . ع (مسدس قديم ذات
 طلقة واحدة) .

(قهراسه) - داره كه . زېړی وي
 زراف وژورې وي ستوره .
 دخن بن كهفر وقورمې مهزن
 ورا دكن . جهې كو دخن بن
 كهفر - بن قورم زرافه وجهې
 كو بده سستی خوه دگرن
 ستوره ، ژبو كو خورتی
 وهه را وی زكهفر وقورم
 بېرې . گه له ك جار
 ژمېړی چې ره دبېژن :- بارام
 قهراساكي مېرایه .

(قهره) - بداخوازا مهزن وگه رناس
 هاتیه :- قهره بېناشې ده وله تې ،
 قره تۆسمان . لې دې ژتركي
 هاتېي ، دتركي ده بداخوازا

(قه - نه)

ره شه علي دكوردې ده
 نه بداخوازا ره شه . (په زاهر)
 دناق به را سور ورهش ده يه .
 (قهره قونلو) (آق قونلو) دو
 مالې تې تركن دمه كې
 لوه لاتی كوردستانا روژ آقا
 فرمانداري كړنه . لې دناق
 كوردا ده پشېنه ، وندابونه .
 ته نې قهر دگه له ك جي وشون
 وده را ده مايه . ع (لون بين
 الاسود والاحمر) .

(قهراده) - آواره - عه وېری يه .
 يانې بکیر تشته کي نايي-تين-
 هیز - قوه - تې ده نه مايه .
 ع (يقال لكل شيء لانفع فيه) .
 (قهرمه ده) - ناقداره ژرورده بسره
 دژمن ده به رددن ، گه له ك
 نفشي وي هه نه . ع (القنابل) .
 (قهرمه به) - كورسي يې ياي لي نه .
 نه كوردي يه لې هاتیه زمانې
 مه . كورد وعرب وترك ولو
 دبېژن . لې بهنا تركي ژي
 تې .

(قهره) - كهشه - قاشو - قس ،

(قه - نه - ني)

(قه - ني)

دهرباس دبی • زقاج - قاشت ،
دهرکتهیه ، بداخوازا رهفه •
ع (المهرب) •

(قهرهچی) نافئ هنک مروفن ،
دکوناده دگهرن ، زنی وا
پارس ودزیئی دکن ، بی
ولهات وجی نه لهر دهری
دگهرن ، پیژنگ وموخل
وسهرادا چی دکن ، زمانه کی
وا ههیه لی تا ایرو نه هاتیه
زانین ، نزانن ژچه مله تی نه •
چههرئی وان نه سمره •
قهرهچی - قرهچهره • دخوازم
دبوارا واده تشهک بنقیسم -
بکولم • ع (الکاولیه) •

(قهرمچی) - روئی بارام قهرمچی
یه ، ب سهره هه قهه هاتیه •
قهرمچاندن ژیده ره •
ع (التقلص) •

(قهلی) - گوشتی قهلاندي به • ایسال
مالا بارام سی ته نه که قهلی
چی کر نه • لناف کوردا
نافداره • ع (اللحم المقلي) •
(قهلسی) - بن دهستی وپه ریشانی

بداخوازه کئی نه • ریهرئی
تولا فله هایه • ژ (خوری)
بچوکره • ع (القس) •
(قهزانه) - گوشتی کهلاندي
وبدونی خوه
قهلاندی به ، خوارنه که •
ژترکی هاتیه کوردی و عربی •
ع (معروف) •

(قناره) - ژترکی هاتیه • گوشت
بی قه بدارفه دکن • ع (معروف)
(قهندرخه) - نافئ گه یاکی به ، تومی
وی فره وبلند دبی • نه وجهی
کو قهندرخه تی دهشین دبی ، زاد
تی ده شین نابی • زله ورا
کورمانج بدست وکوتان
رادکرن ، لی ایرو بده ره کتورا
خودش رادبی • ع (اسم
نبات تشبه الحنطة لكنها بدون ثمرة)

(قه - ئی)

(قهچانچی) - گوته که ترکی به ،
لی کته ناف کوردی - بویه
کوردی ، نهو مروفتی کو
بازرگانی دکی بدزی - بی
باسپورت دسینورا

(قه - ئي)

(قه - ئي - ب)

وگيماسي يه : - بارام قهلسه -	(قهيسهري) - چارچي يه كه
نكاري ل بهر دژمنى خو	سهرگرتى يه ، تى ده كرین
ب بهيى - بن دهسته - ئهف	وفرۆتن دېي . واخويا يه كو
دارا مه قهلسه - زه عيفه -	دده مین كه فاره ده تشتى كو
ضعيفه قهلسه مير دهه مبه	دقئ چارچي يى ده بهاتا
خورتهميرده هاتيه .	فرۆتن پارا قهيسهري تى هه بو
ع (الضعيف - المظلوم) .	- ياني ژسهدى هنك ددانه
(قهمهري) نافئ بهراكي بچوكه ، دېي	قهيسهري - قيصر . ژله ورا
ل شونا فرنگ - چه رخي -	نافئ وئ بويه قهيسهري .
آنه . هاتي . تا ايرۆ ژي بوتا	ع (أسواق معروفه) .
دبىژن :- بارام نه هتراه	(قهبقاب) - نافه كي دهنگسي يه ،
قهمهري يه كي . ع (فرنگ) .	ژ (قهب) هاتيه . دخن لنگى خو - پيئ
(قهنجي) - چاكي - باشي يه :- بارام	خو . عرب ژي دبىژن :-
قهنجه - بارام چاكه - باشه .	قهبقاب - قبايب) .
قهنجۆ - نافئ ميرايه ، قهنجي	(قهبقه) - دهنگى كه وه - دهنگى .
نافئ ژنايه . وهارهنگه	دبىژى چئ يه :- قهبقه با
بداخوازا دانا پر هاتيه :-	سه يدايه ، وه كه كه وئ ربات
گه لهك قهنجي يى بارام لسه	كه وئ نير دكي
مه هه نه ، ئهز قهنجي يا بكي بكم	قهقبه . (قهبۆ) نافئ
دبن خهرابي ، قهنجي دهه مبه	ديلان كه كوردى يه :-
خهرابي ده هاتيه :- بارام	لۆ قهبۆ ! ئهز قهبي ته مه
قهنجه نه خهرايه . ع (الاحسان)	دچن وتين ودهستى خو
(قهيسي) نقشهك مش مشه .	لهف دخن . ئهز قهبي ته مه
ع (نوع من الشمس) .	- بهر بهري ته مه - هاتيه

(قه - ب - پ)

(قه - پ - ت)

شهری ته • ع (صوت الحجل) •
 (قهلب) - بداخوازا چروکه - زه غه له •
 (قهلبو) : نافی میړایه :- کابا ته
 قهلبه - پهری ته قهلبن -
 چروکن • ناجن - پی دان
 وستاندن نابي • ع (مزيف) •
 (قهتاب) - قهتابکرن ، دگیسن ده
 خویا دکي ، دهما سهری
 گیسن زآزوتن کو دبی جوتکار
 گیسنی خوه دبی جهم
 هاسنکر وسهری وی قهتاب
 دکي • هن پولا بسهره
 داتیي : گیسنی بارام ژقهتاب
 که تیه ، بارام گیسنی خوه
 قهتاب کریه • ع (تجدید)
 وترقیع وتحسین فی سکه الفلاحه
 (قهترب) - آلفه که دنای آلفی
 جوتکرن دهیه •

(قهسپ) - کابا بارام قهسپه (قهسپ)
 نهوه کو کهفن وشوت ولوس
 بی • هنک بهیز وخورته •
 (قهرپ) - قهرپن زیده ده ، دهنگی
 شکندن - شکستن - شکانه :-
 داری گو قهرپ وشکست ،

بارام گو قهرپ ودار شکاند •
 قهرپن ژفی داری مه هات
 قهراب - قهرپ زی تین گوتن •
 ع (صوت الکسر) •
 (قهرپ قهرپ) - وه که قهرپه لی
 فره تره : - قهرپ قهرپا شمکا ،
 وها ره نکه بتر خورت وبهیزه ،
 چاوا گوتن دوجار دبی ،
 داخواز زی ولو دوجار دبی •
 ع (صوت الکسر ولکن اکثر شده) •
 (قهرت) - بداخوازا نای سهره -
 مه زن • یان په رگال وره وشه که
 کو دکه فی نافه را جوانی
 وپیریتی :- رهوشی هیژجوانه ،
 لی سهران قهرت بویه • بارام
 قهرته میره • (قهرتی) نافی
 گونده کي به ، لراژوری
 ماردين دکه فی •

(قهریت) توفلی به تیخ وهرمي پی
 کو هسک دکن - زوا دکن •
 (قهرقات) گونده که دکه فی
 روژ آفایي (که رجوس)
 وراسه ری دهشتا (هساری)
 به • ع (المجفف من البطيخ

والکشری و ماشاکلها) •

(قه ر ق و ت) - هور و مورئ بئ کیرن •

یان شکستی ، یان که فاره

بونه • کار بوا نابي • هنک

دبئژن :- قه ر ق و ت • ع (المهللات) •

(قه رمیت) - تابوگن • عرب زئ

دبئژن • لی من کرنا وئ

دعربئ ده نه دي یه • (قه رموت)

گوندده که ، لده شتا

(هه سارئ) دکه فئ ، ژه زئا

هه سارئ یه •

(قه ف) - باقه - ده سته یه :- قه فته ک

گول ، قه فته ک گه نه فریک •

ده سته ک گوله - ده سته ک

گه نه - ده سته ک فریکه •

قه فتا خه نه جهرئ ده سته کئ وئ

یه • • • ع (باقه • • •) •

(قه م) - بچوکئ وئ قه مکه •

به رستوکه - بکراسافه چئ دکن ،

بمل و ستوفه هه نه • قه مکا

ده سته من ته نگه - قه مکا

ستوئ یارام ته نگه ع (الباخه - یاقه)

(قه رس) - بازاره کئ کوردستانی یه ،

دکه فئ سینورئ سو قیستانی

شه رئ قه ر سئ ده رویشئ

کورد دا جه نگا یه که م ده

به هلبسته دگوتن ، گه له ک

دل شوات بو • ع (مدینه

کوردیه بطلة شمال کوردستان)

(قه ف قاس) - قو قاز • دکه فئ پاش

سینورئ رازورئ کوردستانی •

گورجستان و آرمستان دقه ف قاس

ده نه ، سینورداشی مه نه •

جیایی قه ف قاس نافداره

هن دبئژن :- (قاف) کو

دقارئ ده هاتیه قه ف قاسه

قو قازه • ع (قاف قاسیا) •

(قه نس) - ژیددہ رئ وئ قه لسی یه ،

ده رباس بویه • قه لس نه و

مرو فئ بن ده ست و شکسته یه •

قه لسه میر نه و مرو فئ کو

دقه لسیا مرو ف ده دژناهییا

مرو ف دکئ • ده ماکو مرو ف

خورت بی ، نه وئری خو و

ته شکره را بکئ • ع (المطلوب) •

(قه واس) - به رده ست و به یایی

به ترک و خاچ به رده ستایه •

ده لاهه ته که •

خويا ڪرن :- چالا مه چل	(ڦه ج) - مروڻي ڪو ڦهنجي پئي ڏکي .
ڦهلاجي ڪوره ، وهريسي مه	ڦهنجي دهرباس بويه زندهه .
سيزده ڦهلاجه . ع (الڪيل	(ڦهنجو) نافي مروڻا يه -
بطول الذراعين من اليدين) .	نافي ميرا يه . ع (المحسن -
(ڦهند) - سهرڪ شه ڪره . فارس زي	الحسن) .
ولو ديڙن . ع (السكر) .	(ڦهراچ) - قامچي يه (ڪهراچ) . .
(ڦهند) - ڊڪوردمانجي ده ديڙن :-	دزنانا ده نهف گهله ڪ بترس
بارام ڦهندي مالي يه - ڦهندي	وساوه . زهاسن وجهرم لهف
وايه . سهرڻي وايه - مهزني	هاتيه پيچان . ع (السياط) .
وايه - زانا پي وايه . ع (الرئيس) .	(ڦهره قوچ) - ڦهره قوچڪ -
(ڦهر) - توزه ڪه ، ذناف بهرا رهش	ڦهره قيچڪ ، تليا ڦهره قوچڪ
وسورده يه . بهزا ڦهر ،	- ڦهره قيچڪي - تليا بچوڪه
بهرائي ڦهر - ههسڻي ڦهر -	ددهست ولنگا دم ددهست وپاده .
ڦهرو . ڦهري ، نافي مير وڙنا	ع (الخضر - الاصبع الاخير
يه . ع (لون بين الاسود	في ايد والرجل) .
والاحمر) .	(ڦهلاج) - دڦادي ده ڦهلاج نهو جهي
(ڦهر ڦهر) - ڦهلقل . ڪهفنه :-	هنه ڪ بلند ڪو زبو چاندني
مري پي گورستانا ڦهر ڦهري	بڪار نايين - بانه ڪي پي ڪيره -
خوه لسهري خوه گهراندن	پي خيره . ع (هضبات من
ولسهر ترب پي خوه روشن	الارض لاتصلح للفلاحة) .
ع (الڪفن) .	(ڦهلاج) - ديفاني ده . لدرپيڙيا
(ڦهسهر) مروڻي ڪو ڦهسهر يا ڏکي	ههر دو ده ستايه - ههر دو
- تنازا ڏکي . خهلهڪ پي	ملايه . دپير وچالا ده ،
ڏڪهنن - پي رومهن	دوهريس وشهرينا ده تي

- دېښن • ژترکي هاتيه •
 ع (المضحک - الهزلي)
 (نه لير) - گه ماره • ده ست بقلير -
 ده ست بگه ماره • قريرزه •
 ع (الوسخ) •
 (قه مەر) - وه که قه ره • دناق به را
 سور ورهش دديه : هه سپي
 قه مەر ، مهينا قه مەر •
 (قه مەري) - نافتي سترانه که
 کورمانجي يه :-
 لي لي قه مەري جانتي
 ژبو نا ته تيم ...
 (نه ز) - نشه ک ژهه فرميشه
 هه فرميشه • پشتا قه ز
 نافداره • ع (نوع من الحرير) •
 (قه وقاز) - قه فقا سه • ده رياس بويه •
 دراژوري کوردستان دديه •
 (قه ريژ) - يان قرير • گه ماره •
 قه لير • ع (الوسخ) •
 (قه رراش) - آشفانه - آشه وانه •
 نئي کو ل بهر آشه - آشگه رينه :-
 ده ردئي قه ريش آف بي سەر
 تيش ، (قه راشيک) گونده که
 لروژهلتي ماردينه • - دبي
- ژگه ررواش - گه ر -
 آش هاتي • نئي کو آش
 دگه ريئي • يان ژقه ررواش
 بداخوازا عربي (قرش يقرش
 - قرشا) هاتي • نئي کو
 آش دگه ريئي • يان ژقه ررواش
 آشگه ر - گه ر آش خوه شتره •
 ع (طحان) •
 (نه ريش) - نشه ک - قه لسه
 ژهه ف چريايه :- قه ريش دنگي
 بارام قه بونه - قه لشي مه زن
 دنگي وي قه بونه • (التشفق) •
 (قه ره باش) - نافتي هه ک فله نه ،
 لهيلا (ديار به کر - آمه د)
 رودن • بداخوازا سهرزه
 هاتيه • ع (طائفة مسيحية
 بأطراف ديار بكر) •
 (قه رواش) - به رده ستي - کار که ر -
 ره نجبه را ناف مالي يه ، ژنه •
 ع (الخادمة) •
 (قه لاش) - بداخوازا گه رناس -
 ولاش چرين هاتيه • ژقه لاش -
 قه لاشتن • هاتيه • دبي عرب
 ژي ولو بيزن ، لي کورديه •

هاتيه • بهنا تر كسي زئي تئ
ع (الفطاء) •

(قهره ژداغ) چياكي كوردستاني يه ،
دكه في روژ آفائي ماردین ،
چيائي مه تينا يه • مالا دريغي
پاشا مه زني قهره ژداغي نه •
ع (جبل مشهور غربي ماردین) •

(قه يناغ) - زچهرم وهاسن چئي دكن
وپاله دخن تلي يئي خوه داكو
ستري و قلجغ نه كه فن تلي يئي
وا • ژبو في آوايي (قه يناغ)
و (تار) هاتنه چئي كرن •
(آلات للحصاد يضمونها في
أصابعهم) •

(قه يماغ) - لسهر ناست چئي دبي ،
لئ (تو) لسهر شير چئي دبي :-
سينگ وبهرئ ته گهورن
مينا قه يماغئ ميا ...
قه يماغئ كايشا گه لهك ستور
دبي • ع (القشطة) •

(قه رپك) - وه كه قه فكه • زغيريا
ستوي مروفا ره تي گوتن •
وهاره نكه ز گهوريا كراس
وقوتك ره تي گوتن • ع (العنق) •

ژبه ركۆ (قه لش) گه لهك
وهشه دكوردي ده هاتنه •
ع (البطل - الجراح) •

(قه واش) - بچوكئ وي قه واشكه •
سهر يكي وي پان وقولقولي يه ،
كوتلك وگوشست و غارك
ژناف آفئ يئي دهر دخن •) •

(قه لش) - جهلغ وچراندنا تشته كي
يه • ع (الشقوق) •
(قه رف) - تناز وحه نهك و گالته يه •

دبي زعربي هاتي • لئ بويه
كوردي لئ بفي داخوازي
نه هاتيه •

(قه رفه) - وا خويابه كو نافه كي
شهرابي يه جزيري دبي :-
ساقئ كو دئ مه هوش بتن
كاكل زشيقا رهش بتن
قه رفه بلا آهش بتن
ئهم دئ بوئ دل كن علاج
(قه پاخ) - يان قه پاغ • كومكا سهره

- بهرچاكي لسهر بهروشي
يه • ياني نهو تشتي كو يئي
دهفي پيانه كي - تشته كي
دگرن • وه كه (دهر خون)

<p>لسر آفئ تئ گؤتن : قايه لاشهك بسر آفئ كه تيه بويه قهرپال • ع (الخرق) • (فهرتل) - نافئ تيره كي يه ، لسر برهانا داتئي ، موزن وبقلافه ته • رخوانا به لانا وبرهانا يثقه تشهك پئ نايي • دهرهنگ دفري • ع (طير كبير الجسم لايمكنه الطيران بسرعة يطلب الجيفة عادة) •</p>	<p>(قەدیشک) - (که چکا قەدیشکئ) زیارته که مریشکه کئ زیره سه رژئ دکن وداخوازا خوه ژئ دخوازن • دکه فئ بهرچه مئ دجله ، لجم که له ها (علودین - علاءالدین) دناق ایلا هساری ده یه • ع (مزار اشهر بقبول الدعوات تقع علی نهر الدجلة فی منطقة (حصکف) •</p>
<p>(قهفل) - گورز - باق • لئ قهفل بداخوازا (مهلو) تئ • گورز وبق رقهفل - مهلو • بچو کترن • دپاله یا ده خل وگه یا ده (قهفل - مل - مهلو) خویادکن • ع (الکومة - شدة) •</p>	<p>(قەولک) - توره کي قماشئ نشتکئ یه ، قوران وکتیئا تئ ده بجي دکن • لئ پاشئ بويه تقایئ :- قەولکئ مصحفئ ، قەولکئ کتییئ ، قەولکئ که فروهسته ، قەولکئ باز به ندئ •• ع (کيس من القماش يحتفظ به بعض الاشياء)</p>
<p>(قەندیل) - نافئ له پاکئ یه • لمزگه فنا بدارقه دکن • ع (الثريات المعلقة بالجوامع) • (قەوال) - ئئ کو قهولا - شمرا دبئژن • قوالئ ائزیدیا نافدارن • ع (من يقول بأقوال الناس) •</p>	<p>(قەیک) - وه که (که له کئ) یه • لئ که له ک دار ومهشکن وقهیک تهنئ داره • ع (الشخورة) - القارب • (قەریال) - یا قهپال • کنجئ کهفن وخلمه تن • که له ک جار</p>

(قه - م - ن)

(قه - ن - و - ی)

(قهشم) - قهشا - سهخته • دهرباس

بویه • قهشمی نافی ژنایه •

ع (الجلید) •

(قهلم) - کهلم - خامه یه • دعریی

ده قهلم نافداره ، لی دکوردي

ده قهلم بداخوازا (کهلم)

هاتیه • یانی (کهلم) بجاره ک

شونا قهلم ستاندیه • تنی

(کهلم) نهژیو نفیساندنی یه •

درسته ههردو دکوکا خووده

یه ک بن یان یه ک کوکا

ههردوا یه • یانی درسته

(قهلم) ژ (کهلم) هاتی ، یان

(کهلم) ژ (قهلم) هاتی •

ع (معروف) •

(قهتاندن) - ژیکرنه: - ئهف تا قهتیا ،

من ئهف تا قهتاند • قهتاندن

ژیده ره • (قهته ک)

ژفر دهرکهتیه •

(قهشارتن) - ژیکرنا قاشلايه : - فی

به تیخی ب قه شیر ، من ئهف

به تیخ قهشارت •

(قهلاندن) - رهوشی رونی خووه

قهلاند •

(قهفازتن) بارام خووه دهر گولی -

برکئی ره قهفازت - چهنک کر •

(قهلاشتن) - بارام دارئ مه قهلاشت

چراند •

: - ئهف چهند ژیده ره هه مو

ژعریی هاته • تنی قهلاشتن

دکوردي ده گهله ک په رچه

وهشه تی ده هاته • ع (هه

مصادر عربیه دخلت فی لهجتا) •

(قهلهن) - قهلهنی رهوشی گرانه

ههزار ژیره • ع (الصادق) •

(قهیتان) - چهند تا وشهریتن هاته

هوناندن وبونه قهیتان •

لشونا نیشان هاته •

ع (النواشین) •

(قهلهو) - ستور وتیرگوشته

- بهزگریه • بارام قهلهو

بویه - گۆشت گرتیه -

ع (السمین) •

(قهی) - دکورمانجی ده بداخوازا

(بۆجی) هاتیه : - قهی بارام

ناجی خوونده گههی -

مهدره سی ؟ لی ب سبۆرانی

(قهی) وغه بداخوازه کتی نه : -

هاتیه :- بارام دران قیچه -
 دران بهله • (بعض او أصغر) •
 (فیر) - نافداره • تی کرین و فروتن •
 (فیرئ) گونده که ، لژیروئ
 قامشلی دکه فی • (بانئ قیرئ)
 جیاکی بچوکه لده شتا
 بشیرئی دکه فی ،
 (فیهلی قوتو) لبانئ قیرئ
 هاتیه کوشتن ، سترانه که
 بشهوات دیا وی لسه ر
 گوته •
 عرب زی ولو دبزن •
 ع (القار) •

(فیر) - قیرقیر - قرین - قیرین - قر-
 قرقر • هه مو تیزیکی هه فن :-
 گهم گونده ک
 لوی قیر وهه وارا
 چه بیژم نه ز ژفی
 کوما که را را •••
 :- دهنگی بلند وهه وارا
 وگریان وگازی به • ع (الولولة
 والصباح) •
 (قیفار) - قورانی هن گه یانه ،
 بشینی تنه خوارن •

قهی ناکی - غهم ناکی •
 قه ی ناکی با بارام بروی -
 بروات ؟ غم ناکی بهره بارام
 هه ری ؟ ••• ع (أداة بمعنى
 لماذا - لا بأس) •
 (قیقی) - دهنگی بانگا دیکه - بانگا
 که له شیر • ع (صباح الديك) •
 (قیب) - جیه - قیک بچوکی وئ
 به • زچوگی و به رزیرن •
 زچیمی ستور و قه له و ره
 تی گوتن • ع (السيفان الغليظة) •

(قی)

(قیت) - قیتک بچوکی وئ به •
 دلیستکا زارو کا ده خویا دکي •
 دار که بچوکه یئ بداریه لک
 دلزن • بچوگانی ده ستئ
 خوه ل قیتکی دخن و بلند دکن •
 ع (خشبة صغيرة في لبة
 للاولاد) •

(قیج) - بداخوازا (قیج) هاتیه :
 قیچه ک به نیشته بده ره شئ
 قیچه ک • هن دبزن :-
 لیچک - پیچک - قچک -
 بچک • (قیج) بداخوازا بهل

- (قیر) - ژیر مه زن تر ویتیره •
 څیرین ژیده ری همدوايه •
 (فیز) - کیژ - چیژه • ترک زی
 دیتړن :- (فز) • لږ بکوردیا
 راستي که چه - کچه •
 (فیز) - قیز قیز • دنگی چوک
 وچیکایه ، پاشی بویه دنگی
 مروغان • دما چوک وچیک
 ایریشي هف دکن • دکن
 قیز قیز ، زله ورا دنگی زنا
 ژي بقیز قیز ناف دایه دما
 کوښه دکن - په دچن •
 ع (کلمه صوتیه) •
 (فیش) - هن جایي نه گه له ک بلندن •
 ع (الهضبة) •
 (فیق) نه و مروقی کو گه له ک
 زراف وودزا بویه :-
 بارام قیق بویه • زراف وزار
 وپه ریشان وودزا بویه •
 ع (الضعیف - الهزیل) •
 (قیل) - درانی دریز ومه زن وبه لن •
 دو درانی دریز وبه لمه زن
 لپشیا دهف ودارگوشکا ژیری
 ده هغه ، ژواره دیتړن :-
- (قیل) - دته بایي خون خور -
 گوشت خور ده خویادکن •
 ع (الأنیاب) •
 (قیم) رازي بون ودل خوسته :-
 قیما ته نایي مالا خوه بارکه •
 قیما ته نایي ژفر هره •
 ع (بمعنى التجذ والقبول
 والتحمل) •
 (فیرین) ژیده ری قیر - قیر قیره • دهرباس
 بویه •
 (فیزین) - ژیده ری قیز -
 قیز قیزه • دهرباس بویه •
 (ق - نه)
 (قسه) - گوتن - پرس - خه بهر •
 بداخوازه کن نه :- بارام قسه
 دکي - دیتړی - دپیشی -
 خه بهر ددي - گال گال دکي •
 لږ ژهه موا گوتن راسته •
 نه وی دي هره یه ک
 داخوازه ک جدا هیه •
 (قسه) دبی ژ (قص) عربي
 هاتي • (پرس) بداخوازا
 (سؤال) هاتیه • (خه بهر)
 بخوه عربي یه • (گال)

(ق - ئه - ئي)

(ق - ئي - ث - ج)

دېي ژ (قال قال) ھاتېي •
بېژ - دەلئ - ئەلئ • زېدەرى
تەفا (گۆنن) • • ع (القول -
الکلام) •

(قزلە) لەشکەرگەھە • زترکي
ھاتبە • ع (الثكنة العسكرية) •
(قزۆلە) زفئ چوکە کي يان نافئ
چفیکە کئبە ، گۆشتئ وي
تئ خووان • وکە
زەرزورە • ع (اسم طير
صغير) •

(ق - ئي)

(قئي) - نفشەك تورۆزي يە
- دناف بەرا خەيار وتورۆزي
دەيە • ع (نوع من الخيار) •
(قربي) - زقزنك مەزن ترە • خوە
بلاشتئ سەوال وتەبا فە دكي •
خون مژە • ژمروفتئ دەولەمەند
وچكوس رە دېئزن :-
فلان كەس وەكە قربيئ
خوينا ملەت دمژي • ئەم
دېئزن :- (گەن) •
(قزلجي) - نافئ پېزانە کي کوردئ

ايرانە ، دخوندنا عربي دە
نافدارە ، نفيساري قزلجي
لەسەر نفشت وکتيا ھەنە •
ع (عالم کوردی) •

(فرمقات) - کش ومانە :- سباتئ
فرمقاتئ کەفئ چو نو نەھاتئ •
يەك زسۆرۆ دېرسي : ايسال
حالتئ وە چاوايە ؟ دەرەسفا
وي دە دېئري - فرمقاتە - يانی
دەستە قالا مانە - بچارەك
تشتەك نەمايە - کش ومانە -
تالاني يە • ع (الافلاس
- اللاشيء - المعدم) •

(فېج) - وەكە (فېج) بداخوازا
ھەندكە • (فېجك) • بچوكن-
زاروكن • كورداغئ ولو
دېئزن • فېجك نان بدە بارام
- بچك - نان بدە بارام •
ع (القليل من الشيء) •

(فرج) - فرچ فرج • دەنگئ
شكەستئ يە - دەنگئ جوتسا
بەنيشتە - دەنگئ
بەھەخوۋە راندنا درانايە •••
فرچ فرج زفي دارئ مە تئ ،

چوک وچفیکا یه • ع (صوت
الصفیر) •

(قر) - بشیوه یی سۆری گز-گزکه:

قری نه سرین جوانه - پۆری
وئی خوه شکه - زگر-گزک •
هاتیه ، یان گز - گزک ،
ز قر هاتیه •

(قرش) - قرشک • بهزک -

بهزالوک وپوش ودارک
وبهزکی کۆ دکهفن بهر پی •
رهوشی چویه قرشکا بدي
ههف :-

لهیلۆ چویه قرشکا
بو شه قشه قا شمکا

ع (الهشیم) أو المكسورة من
الاشجار والاحطاب الخفيفة) •

(قراغ) - کهفی :- قراغا چهم

- قراغا آقی - کهفی یا چهم
واقی یه • قراغانان - رهخ

وطرغه - کهفی یه :-

نهی دل ! ل قراغا چه می (آمد)
رونه سه رهگردان •

ع (حرف النهر والجانب
والطرف) •

قرچقرا به نیشتی رهوشی یه ،
قرچقرا درانی بارامه •
ع (صوت الكسر وصلك
الاسنان) •

(قدقد) - دهنگی مریشکا یه :-

بو قدقد مریشکا
دیكا خوه دا نه نیشکا
گۆ فه رمانا مه رابو
کۆما وا زههفی به لا بو
وان زی وه که مه کوردان

دهستی خوه ز بهر خوه بهردان
ع (صوت الدجاج) •

(قرد) - بهخت - حظ - شانس ،
بداخوازه کئی نه :-

بهختی مه رهشه قردی مه کۆره
نهم تم لژیرن ، دژمن لژۆره

(قر) - سه رما وخويسي وسهخته :-

ایرو قر که تیه ، قر تی ، قر
وسه رمایه •

(قرقر) - فیرقیر و قورقور - قارقار ••

تیزیکي ههفن :- چه قر قرا
تهیه ؟ جما دکي قرقر ؟

ع (الثرثرة والولولة والصياح) •

(قر) - قزقز - قشت ، دهنگی

تی گوتن : - قردك • دبی	(قغ) - دهنگی هنك تهیر وجوڪ
بجوکئی (فرد) زعربی هابی •	وجشك و مریشكه •
ع (اناس متكـرون في	ع (أصوات الطيور) •
أعياد رأس السنة - الكرنفال)	(فلغ) - دلقه - قلعی بارام وه که ئی
(نژك) زقراک بچو کتره • بدهنگی	پارسه کا یه - بهرگال ودلق
خوه هاته نافدان • ع (أصفر	وره وشه • بهنا ترکی ژئی ئی •
من الغراب) •	ع (الوضع السيء الرديء) •
(نژنك) - ژ (قرنی) بچو کتره •	(فرک) - بوغازا قرکئی • گهردهن
خون مزه ، خوه بته با فه	وگه وری وقرک ، بداخوازه کئی
دگری •	هاته :-
(قرال) - پادشاه ، قرالیجه ، پادشه ها	قرک تزه مرجانی
ئی یه - ژنه • نه کوردی یه •	لی جانی !
(قرام) - نافئی گه یا کس یه ، دناف	مه مک وه که فنجانی
آئی ده جی دبی ، شهریتا ژئی	لی جانی !
چی دکن •	(قراک) - نافئی طهیره کی - چفیکه کئی
(قن) - کاکل وناقکا گوز وبه هیفایه •	یه ، بی قدوشه • ع (الغراب) •
ع (اللب) •	(فردك) - نافئی شاه یه که کو
(قرتین) - دهنگی شکه ستی یه •	دسه رسالی ده جهند مروفتی
ع (صوت الکسر) •	نخومانندی - متکر - لناف
(قرین) - دهنگی ته قاندن وشکاندنه •	مالا دگهرن - دیلان
(قرن) - سه ده یه • سه دسال قرنه که •	وگو فندی دکن • پری جارا
لی ژکو هاتیه نزانم • ته نسی	خوه دخن رهنگی بوک
هرب ژي دیتن :- قرن • لی	وزافئی • ژوان مروفتی فشارتی
بویه ته فایی :- کورد وفارس	- خوه گوهراندی - متکر ره

(ق - و) (قو - نه)

وعرب وترک همي ولو
دبژن • ع (معروف) •
(قرنهو) - دهنگي پسيکا - پشیکايه •
دهما گونځي وان تي دکن نهونهو
قرنه وي بويه هاتييه گونا
- دهما شوکرنا وي هاتييه -
وي هاتييه • ع (صوت البزونه
والهرر في شهر شباط غالبا) •

(قو - نه)

(قوبه) - ديشاني ده داگرنا (قوبه)
نهوه کو نه مشت ونه ب سهر ي بي
ياني وه که قوبه کي بي داگرنا
- بي بلند کړن - بي خويا کړن •
داگرنا چنه د نفشي وي هه نه:
دارکري ، مشت ، قوبه ،
ب سهر ي • دارکري نهوه کو
مشت بکي وداره کي د سهر فـه
بي ، مشت نهوه کو بده ستی
خوه راست بکي ، به لام قوبه
هنک بلند دهيلي ،
لي ب سهر ي به رددي سهر تا
هه ل سهر راوه ستي •
ع (نوع من الکيل) •
(قوبچه) - يان قومچه • ل بهر

(قو - نه)

پسيرا کنچا ول بهر
زه دکتی وا دخن ، هن دبژن
:- بشکوک - بشکوکړ •
ع (الازرار) •
(قوله) - به له که • هه سبي قوله -
هه سبي به له که • لي به له کي يا
وي نه گه له ک جوان
وخو شکه :-

سوار ي هه سبه کي قوله
باجافي شتي به
نالي ژحوق ي به ،
بزماري ژتوختي به ...
ع (الأبلق) •

(قوندهره) - بداخوازا قونا وي
بده رفته ده هنک بلنده - هنک
بدهره ، گه له ک نفشي وا هه نه
هه رکس دخي بي خوه
- ننگي خوه • قوندهره جي)
هوستي قوندهرايه - ئي کو
قوندهرا چي دکي • ع (الحذاء
- أو نوع من الحذاء) •

(قو - ئي)

(قوتني) - زعربي هاتييه - (قطن)
- قطنيه - نافي قوماشه کي به

(قو - ئي)

(قو - ب - پ - ن)

ژبه مو چي دکن • شام قوتني
ناقداره :-

شام قوتني ل به ژنا خوه کر گولي
آمن بو خوه دي نه کر گولي •
ع (نوع من الخام القطني) •
(فومري) - نافي نفشهک ته يره

دکورمانجي ده لپاش فاز
تي گوتن :- فازو فومري
پاشي بويه نافي ژنا :-
فومريکي نه ز رومي مه
کوم سورم نه فندي مە...

(فونده رچي) - هوستي فونده رايه •

دورده (جي) ژبو بالقه دانه
- نسبة • وه که قاده چي

- پينه چي - چاي چي - خان چي
... لي دترکي ده زي ولو

ديژن • زله ورا هن خورتي
کوردد ئي خون گهرم
وسه رهشک دغه يدن وديژن:

نابي نهف (جي) دناف ريزمان
ونفيسارين مده بتي گوتن
ونفيسين • لي نهف آورا تهنگ
وهشک نکاري بگهي داوي ،
ژبه رکو هيج زمانهک

- مله تهک پاقتر نه مايه ،
وبه ره به ره زنده تیکه لاو دين •
ع (الاسکافي) •

(قوب) - کومبه ده که بلند ، لسه ر
گورا مروقي مه زن ودخاني يا
ده چي دکن :-

م گه وري ديو ل به ر قوبي
سه ر بزي ري ، ستو بري ••
کورمانج ديژن :- قوبي سپي
همه ي نه زياري تن • عرب زي
ديژن :- قب • (قين) -

بازاره که لبشيري ئي دکه في •
(قولب) - خله که • قولبا گوهار ئي
گه وري زرينه •

: - راموسانکي بده من
ژنيا قولبا گوهره ••

بجوکي وي قولبکه - توقولپک
دده ستي بارام نه مايه خوه پي
بگري • ع (الحلقة) •

(قوت) - خوارن وهلانيا سالي -
مه هي به • قوتي مه مه يه زعربي
هاتيه •

(قوت قوت) - هاوارو چاق نه باري به:
چه قوت قوتا ته به ؟ ب سه رمده

ع (القبة الصغيرة) •	زبهركو كراسنى مروّف -
كنجى مروّف دچرىنى هور (قوبك) - نهو مريشكا كۆ كهتبه	وبستري نه ، دهما خوه به كي
سه ر هيك ونا جيليكى خوه -	نه بگرن دهرهنگ مروّف
چيچكى خوه بهردى نافتى وئى	دكاري خوه زوان پاريزي -
قوبكه • بدەنگى خوه هاتيه	ريزگار بكى • ع (نوع من
ناقدان • ع (الدجاجة ذات	الاشواك الصغيرة) •
الفروخ) •	(فوتار) - ژيرى چيا - بنى چيا به
(فونك) - بچوكى قوته - كورتك-	ع (أسفل الجبل) •
بچوكى كورته • بسهر	(قوروش) - چل باره به • بيست
كراس ده لخواه دكن • وهك	بهه - دهه بهه - پينج بهه
چوخكه • لئى نهتهنى	دايمه راطوريا عثمانى ده
زچوخه • قوت • كورته •	هه بون • هيزى هم ولو
(فولك) - جهند رسته موري نه ،	ديترن • ع (كان أربعون فلسا)
لدهستى خوه گرى ددن ،	(فوماش) - خامه كه رنگارهنگايه ،
لشونا بازن :	گهلهك نفشى وي هه نه •
وله تو يارا مني	ع (الاقمشة) •
تو بوفلك وبازني ••	(فورغ) - سترا سبى به - گه لاوتزه ••
ع(منظومة من الخزف والاحجار	(فونداغ) - بنى قنك ودهماچى به •
الكريمة في سواعد النساء) •	ع (أخصص) •
(فولبك) - بچوكى قولبه • دهرباس	(قوبك) - بچوكى قوبه ، (قوبك)
بويه • (فولب) بازاره كي	نافتى گونده كي به ، لناف
كوردستانا بن دهمتى تركيايه •	هه قيركا به ، لژورنى
(فول) - كونه - فولا روفى - كونا	(تربه سبى) دكهفي •
وي به • ع (البحر والتعب) •	

دەرباس بويه .	(قول) - كۆلە - عبدە . (قولئىرەش)
(قويىن) دەنگى تىڭك و دەمانچا	زيارتەكە لىناق ئۆمەريا
يە . ژىدەرى (قوپقوپ) . .	دكەفې خەلكى مللى خسوۋ
(قۆ - ئى)	دخستە ئاق و درەفيان ، لى
(قۆزى) - گۆشە - گۆھ - كونچ :	كەسى نەوئىرايو بېي . بدەرەۋا
قۆزى چاڭا ، قۆزىا خانى	پى سوند نەدخسوارن .
قۆزىا ديوار . قۆزى بر .	ع (البىد) - عىد .
ع (الزاوية) .	(قوم) - سىلە وخىزە . زوغورىۋور
(قۆپ) - خوار وخوز وكوپە :-	وبەر چىمن . ع (الرملة
پشت قۆپ ، دەستقۆپ ،	والحصو) .
لىڭق قۆپ . . ع (الأحدب) .	(قورم) - كۆك وبنى دار و دەفيا يە
(قوپقوپ) - دەنگى فورتايە .	آر آرى قورمايە . ولۆ زكالا
دشەرادە دېئىز :- قۆپقوپا	وە تى قۆن . ياني مرقۇق كال
بارامە . دكۆزكى دە شەردكى	زىدە آر تى ھەيە . ع (جذر
(قوت) - ئەۋەكۆ تشەكك لىسەر	الاشجار) .
سەرى خوۋ راۋەستى . كىلپا	(قون) - قول وبنى مرقۇف وھىنى
بارام قوت ھاتىە - لىسەر	تشتى دى يە :- بارام لىسەر
سەرى خوۋ رابويە .	قونا خوۋ روونشتى يە . كون
ع (الوقوف على رأسه) .	- قون - قول نىزىكى ھەفن .
(قورات) - ستورى ژىرى گەيايە :-	ع (الجعر والثقب) .
بارام بەلا ناخوي ، لى قوراتا	(قويىن) - بازارە كسى بچوۋكە
دخوي .	لېشېرى پى دكەفې . ع(مدينة
(قوج) - قۇجە . بداخوازا مەزن	كوردىە) .
ھاتىە ، قۇج ھەسار - ھەسارا	(قوتاندن) - ژىدەرى (قوت قوت)

(الراس) اسم عائله کوردیه
بدمشق) •

(قوڤ) - جهر وشهر بک وکوپک
وهه مو تشتی که فن وشکه ستی
دقی نفسی ده زواره دبیزن :
قوڤ • ع (القديم من الخرف
والأجر) •

(قوتک) - سهری هدر تشتی به •
وهردنکه نه خومشی به که زو
نه خومش دکوزی • قوتک
دوده بی ، به ک ژوه نه مینی
ع (مرض الکوليرا) •
(قولک) داره که پی شیه ردکن :-
لی دا قولک • ع (آلة حرب
خشیه کالدبوس) •

(قورک) - ههستی پی پستی به :-
آخ ، پشت ، قورک وهردو
ته نشیت • (قورئی) نافی
مروفا به • ع (العمود الفقري
في ظهر الانسان والحيوان) •
(قول) - قولان • قولی زیر ا زن ددن
بهر آنا خوه :-
قولی زیر ا بهر آیکا منه
که ور ده خواره •

مهزن زترکی هاته • ع (الکیر)

(قوچ) - خوز و خواروب سهره فده
هاته کوپ کرن :- بارام قوچ
بویه - خوز بویه • ع (الانحاء)
(قوسار) - قوچ هه ساره • بازاره که -
یان که فقه بازاره ، لذیری
(ماردین) دکه فی • ع (مدينة
کوردیه قدیمه جنوب ماردین)
(قوش) - لپاش کورتانی کهر
وقاتر وبارگیرا قوش
هه به :- کورمانج دبیزن
قوش سه نه دا بیرد • تاوه کو
دسر زیر و سهر ژورا ده
کورتان نه شه متی •

(قوت ردهش) - نافی مالباته که کورده ،
لشام رونهشتی نه • نافدارن •
ژوان گهله ک - هه ردارئ
لشکه ری رابونه • ردهش قوت
- ردهشکوت • نافی ایله که
کورده ، لناف بهرزا دکه فی •
ههردو زی بداخوازا - هه
ردهش هاته •
ع (رأس الأسود - أسود

چھوت وراست

روپل	ستون	چھوت	راست
۳	۱	کیتہ	کہ تہ
۳	۲	کوما	کوما
۳	۲	جندی	جیزی
۴	۱	نافی	نافی
۴	۲	ہمہ	ہمہ
۴	۲	دہر کیتہ	دہر کیتہ
۴	۲	دہینہ	دہینہ
۵	۱	تورن	تورن
۵	۲	عط	ع
۶	۱	بہر بہری	بہر بہری
۸	۱	ایکہ کہ	ایکہ کہ
۱۲	۱	کومانج	کومانج
۱۳	۱	جانی	جانی
۱۴	۱	چافینوک	چافینوک
۱۵	۱	گیم بہا	گیم بہا
۱۶	۱	جہلہ بی	جہلہ بی
۱۷	۱	رہ نار	رہ نار
۲۲	۱	دنگی دہ	دنگی دہ
۲۳	۱	تہ فایی بہ	تہ فایی بہ
۲۴	۲	جانی	جانی
۲۴	۲	جانی	جانی
۲۴	۲	کوباری	کوباری

روپہل	ستون	خیز	جموت	راست
۲۶	۲	۱۶	بہ داخوآزا	بہ داخوآز
۲۸	۲	۲	بارہ کئی	بارہ کئی
۲۸	۲	۱۳	سہ ریکی	سہ ریکی
۲۹	۲	۲۳	جاو	جاو
۳۱	۲	۱	ایکھ کہ	ایکھ کہ
۳۱	۲	۲۰	دکرن	دکرن
۳۳	۱	۱۳	جول	جول
۳۳	۱	۱۶	جوتل	جوتل
۳۵	۱	۲۱	گونن	گونن
۳۶	۲	۸	ل جینی	ل جینی
۳۶	۲	۱۴	گزیری	گزیری
۳۸	۱	۱۶	چارنا	چارنا
۳۹	۲	۳	وسور	وسور
۴۰	۱	۱۳	داڑی	داڑی
۴۱	۲	۱۸	گونن	گونن
۴۲	۱	۵	آیلہ کہ	آیلہ کہ
۴۵	۱	۱۸	ینی	ینی
۴۵	۱	۱۹	ینی	ینی
۴۶	۲	۱۱	دخاینی	دخاینی
۴۷	۲	۱۳	دسورانی	دسورانی
۵۱	۲	۱۳	خورانی	خورانی
۵۱	۲	۱۵	خورانی	خورانی
۵۲	۱	۲۰	وغید	وغید
۵۲	۲	۲۳	وانی	وانی

روپهل	ستون	خيز	جهوت	رلمست
۵۴	۱	۲۱	نه گوتيه	نه گوتيه
۵۵	۱	۱۰	بهره بي	بهره بي
۵۶	۲	۱۳	به	يسه
۵۷	۱	۱۲	ناهدا	ناهدار
۵۸	۱	۲۳	يه كئي	يه كئي
۶۰	۱	۲۰	رازوئي	رازوئي
۶۰	۲	۸	بداخولزه كئي نه	بداخولزه كئي نه
۶۰	۲	۱۱	نيزه كه	نيزه كه
۶۱	۱	۳	به شتموي	به شتموي
۶۱	۱	۲۲	المين	المين
۶۴	۱	۵	خوشك	خوشك
۶۴	۱	۱۱	آه	آه
۶۴	۱	۲۲	ياني	ياني
۵۶	۱	۲۳	دخوت	دخون
۶۵	۲	۱	حس مسوك	حس مسوك
۶۵	۲	۱۱	وزئي گر	وزئي گر
۶۶	۲	۱۷	كوم	كوم
۶۶	۲	۱۸	كوم	كوم
۶۷	۱	۲	بارمه	بارامه
۶۹	۱	۱	وزوغوزه	وزوغوزه
۶۹	۱	۱۹	بجي	بجي
۶۹	۱	۲۲	جوني	شوني
۶۹	۲	۱۴	بيئي	بيئي
۷۳	۱	۱۵	وته نك تر	وته نك تر

روپہل	ستون	بخیر	چہوت	راست	ردیف
۷۴	۱	۱۶۶	وہفانہ	وہفانہ	۱۰
۷۵	۱	۱۰۰	وہفان	وہفانہ	۱۱
۷۶	۲	۱۵۰	نشہ کی	نشہ کی	۱۲
۷۸	۱	۱۵۰	باردام	باردام	۱۳
۷۹	۲	۱۵۰	وغراغی	وغراغی	۱۴
۸۰	۲	۳۰	نوبہ دارہ	نوبہ دارہ	۱۵
۸۱	۱	۱۰۰	شیشنی	شیشنی	۱۶
۸۴	۱	۷۰	سرا وخفیہ	صوتیہ	۱۷
۹۸	۲	۱۳۰	دہ بدہ بدہ	دہ بدہ	۱۸
۱۱۴	۲	۸۰	الخشونہ	الخشونہ	۱۹
۱۲۵	۲	۷۰	درا	درا	۲۰
۱۴۳	۱	۱۵۰	یہ یک رہی	یہ یک رہی	۲۱
۱۴۸	۱	۱۲۰	ویہ حرئی تاجیک	ویہ حرئی تاجیک	۲۲
۱۵۵	۲	۷۰	ریژ دین	ریژ دین	۲۳
۱۶۴	۱	۱۳۰	نقشئی	نقشئی	۲۴
۱۶۵	۱	۹۰	گہ لہ لہ	گہ لہ لہ	۲۵
۱۶۵	۲	۶۰	کورمانج	کورمانج	۲۶
۱۶۸	۱	۲۲۰	عامورہ	عامورہ	۲۷
۱۷۰	۲	۲۰۰	لہمبہ	لہمبہ	۲۸
۱۷۱	۱	۱۳۰	شہر کی تاند	شہر کی تاند	۲۹
۱۷۴	۲	۷۰	دکھ فنی	دکھ فنی	۳۰
۱۷۷	۱	۲۰۰	ژندہ	ژندہ	۳۱
۱۷۹	۱	۲۰۰	بادزا	بادزا	۳۲
۱۷۹	۲	۲۰۰	چیکوت	چیکوت	۳۳

روپل	ستون	خيز	جهوت	راست
۱۸۲	۲	۷	ودر بهره	ود بهره
۱۸۳	۱	۴	شكه سكت	شكه سكت
۱۸۳	۲	۱۸	نه	نه
۱۸۳	۲	۱۹	ته - تو	تو
۱۸۴	۲	۱۶	دناق	دناق
۱۸۵	۱	۱	لهف	لهف
۱۸۷	۱	۳	كوندي	گوندي
۱۸۷	۱	۱۰	دكه في	دكه في
۱۸۹	۱	۱	دره به كي يه كه	دره به كي يه كه
۱۸۹	۲	۱	غمگيره	غمگيره
۱۹۲	۱	۱۱	ز كوندئ	ز كوندئ

چهندهوتی دفره نگاهی کم ده

روپل	ستون	خيز	جهوت	راست
۴۵	۲	۱۹	دروژ آقايي فرانساده يه	دراژوري فرانساده يه
۲۹۵	۱	۲۰	نافي جهكي ل هـيلا	نافي جهمه كي ل هـيلا
			سليماني يه	سليماني يه
۳۳۰	۲	۱۴	به رجاك ژنه فريقا	به رجاك ژنه مريکا يه
			يه	
۳۰۰	۲	۱۶	جزيرة افريقية	جزيرة امريكية •

فهرهست

تارەقەم	ژرەقەم	تېپ	تارەقەم	ژرەقەم	تېپ
۹۸	۹۵	دۆ		۳	جو
۱۰۲	۹۸	د		۳	جنى
۱۰۵	۱۰۲	دي	۴	۳	جني
۱۰۶	۱۰۵	دى	۸	۴	ج
۱۰۹	۱۰۶	زا	۱۵	۸	جا
۱۱۲	۱۰۹	زي	۲۳	۱۵	جە
۱۱۸	۱۱۲	ز	۳۱	۲۳	ج
۱۲۶	۱۱۸	زە	۳۳	۳۱	جو
۱۲۸	۱۲۶	زۆ	۳۴	۳۳	جو
۱۲۹	۱۲۸	زو	۳۷	۳۴	جني
۱۲۹	۱۲۹	زى	۳۸	۳۷	جنى
۱۳۴	۱۲۹	را	۴۱	۳۸	ح
۱۴۲	۱۳۴	رە	۴۸	۴۱	خا
۱۴۶	۱۴۲	ر	۵۸	۴۸	خە
۱۵۰	۱۴۶	رۆ	۶۰	۵۸	خو
۱۵۳	۱۵۰	رو	۶۱	۶۰	خنى
۱۵۶	۱۵۳	رى	۶۴	۶۱	خو
۱۵۷	۱۵۶	ري	۶۹	۶۵	خ
۱۵۷	۱۵۷	زا	۷۰	۶۹	خني
۱۵۸	۱۵۷	زى	۷۹	۷۱	دا
۱۶۰	۱۵۸	زى	۹۰	۷۹	دە
۱۶۱	۱۶۰	ز	۹۵	۹۱	دو

فهرست

تاریخ	تاریخ	نوع	تاریخ	تاریخ	نوع
۲۰۴	۲۰۳	فی	۱۶۱	۱۶۱	زه
۲۰۴	۲۰۴	فو			زو
۲۰۶	۲۰۴	فا	۱۶۹	۱۶۲	شا
۲۰۶	۲۰۶	فی	۱۷۶	۱۶۹	شه
۲۰۷	۲۰۶	فی	۱۷۸	۱۷۶	نو
۲۱۲	۲۰۸	ف	۱۸۳	۱۷۸	ش
۲۱۵	۲۱۲	فه	۱۸۵	۱۸۳	شو
۲۲۳	۲۱۵	فا	۱۸۹	۱۸۵	شی
۲۳۶	۲۲۳	فه	۱۹۱	۱۸۹	شی
۲۳۷	۲۲۶	فی	۱۹۲	۱۹۱	غ
۲۴۱	۲۳۷	فا	۱۹۳	۱۹۳	فا
۲۴۵	۲۴۱	فر	۱۹۸	۱۹۳	فه
۲۴۶	۲۴۵	فو	۲۰۲	۱۹۸	ف
			۲۰۳	۲۰۲	فی